

कक्षत कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

१९८६-८७

नागपूर जिल्हा

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

भक्त कायालिपीन उपयोगाकरीता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा : नागपूर

१९८६ - ८७

१९८६

अर्थ व सांख्यिकी संयालनालय,

महाराष्ट्र शासन,

नियोजन विभाग,

मुंबई.

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८६-८७

- शुध्दीपत्राक -

अ. क्र.	बाब	पुढू क्रमांक	परीछेद/ रकाना क्रमांक	ओळ क्रमांक.	अशुध्द	शुध्द
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.
१.	समालोचन- १. २- क्षेत्राकळ व प्रशासकीय विभाग.	१	१	२	पुनर्रचनेपुर्वी	पुनर्रचनेपुर्वी
२.	२. १ - खानिज उत्पादने	१२	१	३	सावने	सावनेर
३.		१३	१	५	दकड	दगड
४.	२. २ - उद्योग व कामगार	१३	१	७	नोंदणा कृत	नोंदणीकृत
५.	तक्ता क्रमांक ४. १	४८	४२	१०	अस्पष्ट	६२३४७
६.	तक्ता क्रमांक ५. १	५८	६	५	अस्पष्ट	१६२
७.	तक्ता क्रमांक १२. १	१५३	१२	१६	"	३६२
८.	तक्ता क्रमांक १५. १०	१८३	६	५	"	२६६
९.			११	५	"	३३२
१०.			१२	५	"	३३४
११.			१३	५	"	३२२

दृष्टिक्षेपांत जिल्हा [१९८६-८७]

जिल्हा:- नागपूर.

अ. क्र.	बाब	परिमाण	नागपूर जिल्हा १९८६-८७	महाराष्ट्र राज्य १९८६-८७
१.	२.	३.	४.	५.

[एक] प्राकृतिक रचना

अ] भौगोलिक स्थान

१] उत्तर अक्षांश	अंश	२०.३५ ते २१.४४	१६.४ ते २३.१
२] पूर्व रेखांश	अंश	७८.१५ ते ७९.४०	७२.६ ते ८०.९

ब] हवामान

तपमान [१९८६]

१] किमान	सेल्सियस	११.८ [नागपूर शहर]	उ. ना.
२] कमाल	"	४४.९ ["]	उ. ना.
३] पर्जन्य [सरासरी] [१९८६]	मि. मि.	१२४२	उ. ना.

क] प्रशासकीय विभाग

१] तालुके	संख्या	१४	३०३
२] पंचायत समित्या	संख्या	१३	२९८
३] टंचाई ग्रस्त तालुके [१९८६-८७]	संख्या	८	१३०
४] एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	संख्या	१३	२९८
५] शहरे	संख्या	१६	३०७
६] गावे [स्कूण]	संख्या	१८७४	४१, ८३३
१] वस्ती नसलेली	संख्या	२१६	२, ४७९
२] वस्ती असलेली	संख्या	१६५८	३९, ३५४
७] क्षेत्राफळ	चौ. कि. मि.	९, ९३१	३, ०७, ६९०

[दोन] प्रशासकीय संस्था

१. पंचायत समित्या	संख्या	१३	२९८
२. महानगरपालिका	संख्या	१	११
३. नगरपरीषदा	संख्या	१०	२१६
४. कटकमंडळे	संख्या	१	६
५. ग्रामपंचायती [३१-३-१९८७]	संख्या	७२३	२४, ७०६
६. पोलीस स्थानके [३१-१२-१९८६]	संख्या	३८	७८४
७. पोलीस आजूट पोस्ट [३१-१२-१९८६]	संख्या	६०	१, १९१

[तीन] लोकसंख्या [१९८१]

१. ग्रामीण लोकसंख्या	आकडे हजारांत	१, १२०	४०, ७९१
२. नागरी लोकसंख्या	" "	१, ४६९	२१, ९९३
३. स्कूण लोकसंख्या	" "	२, ५८९	६२, ७८४
४. अनुसूचित जातींची लोकसंख्या	" "	१८२	४, ४८०
५. अनुसूचित जातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी टक्केवारी		७.०५	७.१४

कुमशा:

१.	२.	३.	४.	५.
६.	अनुसूचित जमातींची लोकसंख्या	आकडे हजारांत	३५३	५,७७२
७.	अनुसूचित जमातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी		१३.६५	९.१९
८.	पुर.खा	आकडे हजारांत	१,३४५	३२,४१५
९.	स्त्रिया	[- " -]	१,२४३	३०,३६९
१०.	स्त्रिया - गुस्ता प्रमाण	हजार गुस्त्यामध्ये स्त्रियांचे प्रमाण	९२५	९३७
११.	घानाता	दर. चौ. कि. मि. क्षेत्रातील लोकसंख्या	१६०	२०४
१२.	<u>साक्षरतेचे प्रमाण</u>			
१.	एकूण	टक्केवारी	५४.५६	४७.१८
२.	गुस्ता	टक्केवारी	६३.७४	५८.७९
३.	स्त्रिया	टक्केवारी	४४.६२	३४.७९
४.	राज्यामध्ये जिल्ह्याचा क्रमांक	संख्या	२	-
<u>[चार] कृषि [१९८५-८६]</u>				
१.	भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	९८६	३०,७५८
२.	जंगल व्याप्त क्षेत्र व त्यांची भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	हजार हेक्टर	१७१ [१७.३५]	५,३५० [१७.३९]
३.	शोतीला उपलब्ध नसलेली जमीन [१९८५-८६]			
अ]	बिगर शोती वापराखालील जमीन	हजार हेक्टर	४८	१,०७९
ब]	पडित आणि लागवडीलायक नसलेली जमीन.	[- " -]	३५	१,७१६
क]	एकूण हजार	हजार हेक्टर	८३	२,७९५
४.	पडित जमीनी व्यतीरीक्त लागवड नसलेली इतर जमीन [१९८५-८६]			
१]	कायम गुर चरण आणि इतर	[हजार हेक्टर	५५	१,४४७
२]	झाडे झुडपा खालील जमीन	[- " -]	३१	१७९
३]	लागवडी योग्य परंतु पडित जमीन	[- " -]	४०	१,०२३
५.	पडित जमीन [१९८५-८६]			
१]	चालू पड	[- " -]	१७	८४२
२]	इतर पड	[- " -]	४९	९९१
६.	पिकाखालील क्षेत्र [१९८५-८६]			
१.]	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	[- " -]	५४०	१८,०३१
२]	दुसोटा क्षेत्र	[- " -]	३४	२,२३०
३]	एकूण पिकाखालील क्षेत्र	[- " -]	५७४	२०,२६१
७.	ओढीत क्षेत्र [१९८५-८६]			
१]	निव्वळ ओढीत क्षेत्र	[- " -]	५६	१,८८१
२]	एकूण	[- " -]	७५	२,४६२
८.	महत्वाच्या पिकाखालील क्षेत्र [१९८६-८७] [अन्नधान्य]	[- " -]	३७६ [१९८५-८६]	१३,६६२

१.	२.	३.	४.	५.
९. वहित धारण जमिन [१९८०-८१] [अंतिम]				
१]	२ हेक्टर पेक्षा कमी	संख्या [०१]	७५३	३७, ६६८
२]	२ ते १० हेक्टर	संख्या [००]	९७६	३०, ७७५
३]	१० हेक्टर पेक्षा जास्त	संख्या [००]	९०	३, १८२
१०.	जमिन महसूल वसुली [१९८६-८७]	लाखा रुपये	१३	२९६८
११.	जिल्हा प्ररीक्षादांचा उपकर	[हजार रुपये]	३९०७	उ. ना.
१०. पशुसंवर्धन [पशुधन गणना १९८२]				
१.	पशुधन	संख्या हजारांत	१०७०	३०, ९१९
२.	गाई व बैल	संख्या हजारांत	६५५	१६, १६१
३.	म्हशी व रेडे	संख्या हजारांत	६१	३, ९७२
४.	मेंढया	संख्या हजारांत	३२	२, ६७१
५.	शेळ्या	संख्या हजारांत	२७९	७, ७०५
६.	कोबड्या व बदके	संख्या हजारांत	३७९	१९, ८४४
६. सहकार [१९८६-८७]				
१.	सहकारी संस्था	संख्या	३४०२	८३४६०
२.	प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्था	संख्या	५९४	१८३७७
३.	प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्थेची संख्या	हजारांत	१६४	६५१८
४.	समासद संस्था	संख्या	१८६	१२७०३
५.	प्राथमिक कृषि पत संस्थेने दिलेले कर्ज	[रु कोटीत]	७	४८०
७. जल सिंचन				
१.	पूर्ण झालेले पडतबधारे प्रकल्प व त्याखालील लाभ क्षेत्र [३० जून १९८७] रोजी]	संख्या	१	१६
१.	मोठे प्रकल्प	[हजार हेक्टर]	१३४	उ. ना.
२.	मध्यम प्रकल्प	संख्या	११	४०
३.	लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	८१	उ. ना.
४.	लघु प्रकल्प [गुळट भाग]	संख्या	१६८	१, ३०३
५.	लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	१५	उ. ना.
६.	सिंचन विहिरी खाली मिजणारे क्षेत्र [१९८५-८६]	हजार हेक्टर	२९	१, ०६३
८. उद्योग				
१.	नोंदणीकृत कारखाने [१९८६ अखेर]	संख्या	१२००	२३८८९
२.	नोंदणीकृत चालू कारखाने [-"-]	संख्या	१०८२	१९९६६
३.	चालू असलेली साखार कारखाने [खाजगी धारण] [१९८६]	संख्या	१	१११
४.	साखार कारखान्यातील साखारेचे उत्पादन [१९८६]	मेट्रिक टन	१५	३३८०००
५.	सर्वसूत गिरण्यांची संख्या [१९८५-८६]	संख्या	२	१३३

१. २. ३. ४. ५.

[नउ] वीज

१. वीज पुरवठा केलेली गाहरे व खोडी संख्या [३१-३-१९८७]	१८९०	३७६३६
२. विद्युतिकरण झालेल्या गावांची संख्या संख्या [१९८५-८६]	१८७४	उ. ना.
३. वीज पुरवठा केलेले पंप संयंत्र [३१-३-८७] संख्या	४०६५४	११२४७६५
४. गोबर गॅस संयंत्र [३१-३-१९८७] संख्या	६१७३	उ. ना.

[दहा] सार्वजनिक आरोग्य [१९८६]

१. रुग्णालये संख्या	२३	७७८
२. दवाखाने संख्या	१३४	१, ७९७
३. प्राथमिक आरोग्य केंद्रे संख्या	४१	१, ५३९
४. प्राथमिक आरोग्य पथाके संख्या	-	८१
५. एकात्मिक बालविकास योजना गट संख्या	१	उ. ना
६. आंगणवाडीत उपस्थित राहणारी संख्या मुले.	उ. ना.	उ. ना.

[अकरा] शिक्षण [३० सप्टेंबर १९८७ रोजी]

१. एकूण प्राथमिक शाळा संख्या	२०००	५४८६६
२. एक शिक्षाकी शाळा संख्या	५०३	१६७४६
३. प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी संख्या हजारांत	३९५	९५७९
४. प्राथमिक शाळेतील शिक्षक संख्या हजारांत	१०	२५०
५. प्रत्येक शिक्षाकामागे प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी संख्या	४१	३८

[बारा] दुय्यम शिक्षण [३०-९-१९८७ रोजी]

१. दुय्यम शाळा संख्या	१७६	८, ४१७
२. शाळेतील एकूण विद्यार्थी [दुय्यम] संख्या हजारांत	२९४	४८७३
३. शाळेतील शिक्षक संख्या हजारांत	९	१५५
४. प्रत्येक शिक्षाकामागे दुय्यम शाळेतील संख्या विद्यार्थी.	३१	३१

[तेरा] उच्च शिक्षण [३०-९-८७]

१. संस्था संख्या	३२	९८०
२. एकूण विद्यार्थी संख्या हजारांत	५१	९००

[चवदा] अ. प्रौढ शिक्षण

१. प्रौढ शिक्षण केंद्रे संख्या	६४०	१८, ७३९
२. प्रौढांची उपस्थिती संख्या	उ. ना.	उ. ना.

ब) तांत्रिक शिक्षण

१. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था [१९८५-८६]		
१. शासकीय व शासन सहायित संख्या	५	१७९
२. इतर [खाजगी] संख्या	उ. ना.	उ. ना
२. शासकीय व शासन सहायित औद्योगिक प्रस्थांमध्ये मजूर झालेल्या जागा संख्या	१९२४	४१, ७३६
३. तांत्रिक व व्यवसायिक शिक्षण संस्था		
१. शासकीय व शासन सहायित संख्या	१	उ. ना
२. इतर [खाजगी] संख्या	उ. ना.	५७५

१.	२.	३.	४.	५.
[चौदा]	४. शासकीय तांत्रिक व व्यवसाय शिक्षण संस्थाची प्रवेश क्षमता.	संख्या	१६०५	५३१२५
	५. अभियंत्याची संख्या	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
[पंधारा]	<u>परीवहन आणि दळणवळण</u>			
१.	एकूण रेल्वे मार्ग [लांबी कि. मि.] [३१ मार्च १९८७]	कि. मि.	३८२. ५७	५, ४४०
२.	रस्त्यांनी जोडलेली गावे	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
३.	एकूण रस्त्याची लांबी [गुठठाणीत] [३१-३-१९८७]	किं. मि.	४८२९	११६००६
४.	राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी [३१-३-८७]	कि. मि.	२३०	२, २४०
५.	राज्य महामार्गाची लांबी	किं. मि.	४२७	१९५३९
६.	महत्त्वाच्या जिल्हा रस्त्याची लांबी	कि. मि.	४८६	२६, ८३८
७.	इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी	कि. मि.	५४०	२९५६७
८.	ग्रामीण रस्त्याची लांबी	किं. मि.	३२१६	८४, २२४
[सोळा]	पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा [१ एप्रिल रोजी] कठीण गावाची संख्या.	संख्या	४६७	६. ०१३
१.	खोडबांना केलेला पुरवठा	संख्या	१८६	उ. ना.
अ.	नळाचा पाणी पुरवठा	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
ब.	कुपनलीका	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
क.	विहिर	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
२.	टँक्स किंवा बेल गाडीने पाणी पुरवठा केला जाणारी गावे	संख्या	८४	उ. ना.
३.	योजनेत समाविष्ट करावयाची गावे	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
[सतरा]	<u>घार बांधणी</u>			
	भूमिहीन कामगारांसाठी बांधलेल्या घरांची संख्या.		२४०	उ. ना.
[अठरा]	एकात्मिक ग्रामीण कार्यक्रम दारीद्र रेणुखाली कुटुंबे [१९८२-८३] संख्या लाखांत १. १२	संख्या		४१
	१९८६-८७ मधील लाभार्थी जुने लाभार्थी	संख्या	५१७९	१०८७४९
	नविन लाभार्थी	संख्या	१९५७	१२२३६९
[एकोणिस]	<u>रोजगार निर्मिती</u>			
अ.	रोजगार हमी योजना	मनुष्य दिवस [कोटी]	०. २९	१८. ७६
ब.	राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम	मनुष्य दिवस [कोटीत]	०. ०९	२. ३८
क.	ग्रामीण भूमिहीन रोजगार कार्यक्रम	मनुष्य दिवस [कोटीत]	०. ०४	२. ३३

१.	२.	३.	४.	५.
[बीस]	<u>आदीवासी कल्याणकारी योजना</u>			
	आदीवासी करीता आश्रम शाळा विद्यार्थी	संख्या	५	उ. ना.
[एकविस]	<u>मायासवर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना.</u>			
	मायास वर्गीयांसाठी वसतीगृहे	संख्या	८	उ. ना.
	वसतिगृहांत राहणारे विद्यार्थी	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
[बावीस]	<u>जिल्हा नियोजन</u>			
१.	वार्षिक योजनेतील सर्वसाधारण अपेक्षित तरतुद [१९८६-८७]	रु. कोटीत.	१६.०२	१९६४
२.	अनुसूचित भासून काढण्यासाठी तरतुद [१९८६-८७]	रु. कोटीत.	८.२०	२५०
[बेवीस]	<u>नागरी पुरवठा</u>			
१.	रास्त भावाची दुकाने [१९८६-८७] अखोर	संख्या	११८५	३३३८९
२.	साठा [एकूण] [१९८६-८७]	संख्या [टन]	उ. ना.	५, ७५, ५०८
३.	शासकीय गोदामे	संख्या	उ. ना.	उ. ना.

आधार:- अर्धा व सांख्यिकी संचालकालय मुंबई,

भा ग - १

स मा लो च न

१९८६ - ८७

१. स्थान व भौगोलिक वैशिष्ट्ये

१.१ भौगोलिक स्थान :-

अठराव्या शतकांत गोंड राजा बळत बुलंद यांनी नागपूर शहर वसविले व या शहराच्या नावावरूनच नागपूर जिल्हा हे नांव या जिल्ह्यास देण्यांत आले. पुढे भोसले घराण्याचे नागपूरला आपली राजधानी केली व या शहराचा व जिल्ह्याचा विकास केला. सन १८१७ मध्ये सिताबर्डीच्या युद्धात ब्रिटीशांनी भोसले राजावर विजय मिळविला व १८५३ मध्ये भोसले घराण्याचा हास होऊन ब्रिटीश राजवटीस सुरुवात झाली. मध्य प्रांत व व-हाड या प्रांतांची राजधानी ब्रिटीशांनी नागपूर येथेच ठेवली. सन १८६७ मध्ये ग्रेट इंडियन पेनीनसुला रेल्वे [मध्याची मध्य रेल्वे] मुळे या शहराचा इतर प्रमुख शहरांशी संबंध जोडण्यांत आला व पर्यायाने नागपूर शहराचा व जिल्ह्याचा द्रुतगतीने विकास झाला.

सन १९४७ ला स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतर मध्य-प्रदेशाची निर्मिती झाली. तेव्हापासून तर १९५६ पर्यंत नागपूर हे राजधानीचे ठिकाण होते. भाषावार प्रांत रचनेनंतर नागपूर हा जिल्हा विस्थापित मुंबई राज्यांत समाविष्ट करण्यांत आला व तेव्हापासून नागपूरच्या राजधानीचे स्वरूप संशुद्धात आले. महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीनंतर नागपूर करारानुसार नागपूरला उपराजधानीचे स्थान देण्यांत आले. नागपूर जिल्हा उत्तर अक्षांश २०^०३५ ते २१^०४० व पूर्व रेखांश ७८^० १५ ते ७९^० ४० चे दरम्यान प्रसरलेला आहे. जिल्ह्याचे मुख्यालय नागपूर येथे असून ते भारताचे मध्यवर्ती ठिकाण आहे. जिल्ह्याचे उत्तरेस मध्य प्रदेशातील छिंदवाडा व शिवनी जिल्हा, पूर्वेस भंडारा, दक्षिणेस चंद्रपूर व पश्चिमेस वर्धा जिल्हा आहे.

१.२ क्षेत्रफळ व प्रशासकीय विभाग :-

नागपूर जिल्ह्याचे क्षेत्रफळ ९९३१ चौ. कि. मीटर असून महाराष्ट्राच्या क्षेत्रफळाच्या ३.२ टक्के आहे. तालुक्याच्या पुनर्रचनेपूर्वी पूर्ण जिल्हा पांच विभागांत विभागलेला होता व त्या पांच विभागाचे मुख्यालय नागपूर, काटोल, सावनेर, रामटेक व उमरेड येथे होते. उपविभागीय अधिकाऱ्याकडे त्या त्या उपविभागाची प्रशासकीय जबाबदारी होती. १ मे १९८१ नंतर तालुक्यांची पुनर्रचना करण्यांत येऊन एकूण १४ तालुके निर्माण करण्यांत आले. नागपूर [शहर] हा तालुका सोडल्यास सर्व तालुक्यांचे मुख्यालय प्रंचायत समितीचे जे मुख्यालय आहे तेच ठेवण्यांत आले आहे. नागपूर जिल्ह्यांत नागपूर [शहर] नागपूर [ग्रामीण], हिंगणा, कामठी, काटोल, नरखेड, सावनेर, कळमेखर, रामटेक, पारशिवनी, मौदा, उमरेड, भिवापूर व कुडी असे १४ तालुके असून १३ प्रंचायत समित्या आहेत.

१९८१ चे जनगणनेप्रमाणे १८७४ खेडी असून पैकी १६५८ लोकवस्ती असलेले व २१६ ओसाड खेडी आहेत. जिल्ह्यामध्ये १० नगरपरिषदा, १ कटक मंडळ व १ महानगरपालिका कार्यरत आहेत. जिल्ह्यामध्ये ७२३ ग्रामपंचायती असून १० कृषि उत्पन्न बाजार समित्या कार्यरत आहेत.

१.३ भौगोलिक वैशिष्ट्ये :-

भौगोलिकदृष्ट्या नागपूर जिल्हा हा साधारणतः तीन विभागामध्ये विभागल्या जाऊ शकतो. उत्तरेकडील टेकड्यांचा प्रदेश, पश्चिमेकडील डोंगराळ भाग व कन्हान वेणा नदीच्या खोऱ्यांतील सखलभाग, उत्तरेकडील टेकड्यांच्या प्रदेशांत गिल्कापार, महादागड, गरमसूर, गिरडोड, जामगड, चांगेगडी ह्या प्रमुख टेकड्या असून इशान्येस अंबागड आहे. रामटेकच्या टेकडीवर प्रसिध्द कालीदास स्मारक उभारण्यांत आले आहे. जिल्ह्याची समुद्रसपाटीपासून कमीत कमी उंची २७४ मीटर जास्तीत जास्त उंची ३३० मीटर आहे.

१.४ भूगर्भ - रचना :-

नागपूर जिल्हा हा गोंडवाना प्रदेशांत येत असून येथील भूगर्भाची रचना अशा प्रकारच्या खडकांपासून झाली आहे की, त्या खडकांत कन्हान खोऱ्यात कोल्हा, खात्रा, सावनेर व रामटेक विभागांत मॅग्नेज, भिवापूर व उमरेड तालुक्यांत कच्चे लोखंड व चुनखडी दगड, रामटेक व सावनेर तालुक्यांत कांद्री, पटगोवारी, व देवलापार विभागांत डोलामार्बट दगड फार मोठ्या प्रमाणांत आढळून येतात. याशिवाय केल्लवार, क्वारटस टंगस्टन व इमारतीकरीता उपयुक्त असणारे दगड या जिल्ह्यांत सर्वत्र आढळून येतात. एकंदरीत या जिल्ह्यांची भूगर्भरचना अतिशय समृद्ध आहे.

१.५ नद्या :-

जिल्ह्याच्या पश्चिम सिमेवरून वर्धा नदी व पुर्व सिमेकडून वैनगंगा नदी वाहते. वैनगंगा नदीमुळे भंडारा जिल्ह्याची आणि वर्धा नदीमुळे वर्धा व अमरावती जिल्ह्यांची सीमा निश्चित झालेली आहे. जांब व वेणा ह्या वर्धा नदीच्या उपनद्या असून जांब नदी काटोल तालुक्यातून वाहत जाऊन वर्धा नदीस मिळते. वेणा नदी कवडस पठारातून उगम पाऊन नागपूर तालुक्यातून वाहते. कन्हान नदी सातपुडा पर्वतातून उगम पाऊन वैनगंगेस मिळते. पेंच कोलार व नांग नदी ह्या कन्हान नदीच्या उपनद्या आहेत. कन्हान व पेंच नदीपासून नागपूर शहरास पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा होतो. कन्हानच्या खोऱ्यातील जमीन अतिशय सुपीक समजली जाते.

१.६ वने

नागपूर जिल्ह्यांत एकूण २,८१८ चौ. कि. मिटर वनक्षेत्र असून जिल्ह्याच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या २७ टक्के आहे. अधिकांश वनक्षेत्र रामटेक,

पारशिवनी, उमरेड, भिवापूर ह्या तालुक्यांत असून काटोल तालुक्यामध्ये कोंढाळी नजीक वनक्षेत्र आहे. नागपूर तालुक्यांत वनक्षेत्र विखुरलेल्या स्वस्थांत आहे.

१.७ हवामान आणि पर्जन्य :-

जिल्ह्यांतील हवामान विषम स्वस्थाचे असून उन्हाळ्यात उष्ण व हिवाळ्यात थंड असते. मे व जून या महिन्यात उष्णतेचे सरासरी प्रमाण ४६ सेल्सियस पर्यंत नोंदविल्या गेले आहे. डिसेंबर व जानेवारी या महिन्यात उष्णतामान कमीत कमी ६ सेल्सियस आढळून येते.

जिल्ह्याचे वार्षिक सरासरी पर्जन्यमान १०११ ते १२४२ मि. मिटर असून सर्वात जास्त पाऊस उमरेड व रामटेक तालुक्यांत पडतो. काटोल तालुक्यात पावसाचे प्रमाण इतर तालुक्यापेक्षा कमी असते. साधारणतः जुलै ते ऑक्टोबर या महिन्यांत ५५ ते ६५ दिवस पाऊस पडतो, त्यातही पावसाचे प्रमाण जुलै, ऑगस्ट व सप्टेंबर या महिन्यांत अधिक असते.

१.८ जमीन व तीचे प्रकार :-

नागपूर जिल्ह्यांत ग्रामुख्याने काळी, मोरांड, खडी व बडीप्रकारची जमीन आढळून येते. मध्यम काळी जमीन ग्रामुख्याने सावनेर व कळमेवर व वर्षेच्या खो-यात नागपूर व कामठीचे जवळपास आढळून येत असून कायसाचे उत्पादनाकरीता ही उपयुक्त समजली जाते. ग्रामुख्याने ह्या जिल्ह्यांत "मोरांड" प्रकारची जमीन सर्वत्र तालुक्यामध्ये आढळून येत असून ज्वारीच्या पीकाकरीता ती उपयुक्त समजली जाते. खडी व बडी जमीन रामटेक तालुक्याचे उत्तरेस काटोल तालुक्याचे डोंगराळ प्रदेशांत आढळून येते.

३. लोकसंख्या

३.१ जनगणना :-

१९८१ चे जनगणनेप्रमाणे नागपूर जिल्ह्यांची लोकसंख्या २५,८८,८११ ऐवढी आहे. पैकी १३,४५,३७७ पुरुष व १२,४३,४३४ स्त्रिया आहेत. सन १९७१ ते १९८१ या दहा वर्षांमध्ये नागपूर जिल्ह्याची लोकसंख्या ३३.२६ टक्यांनी वाढलेली आढळते. जिल्ह्याच्या एकूण लोकसंख्येपैकी नागपूर तालुक्याची [नागपूर शहर धरून] लोकसंख्या ५९.९० टक्के काटोल तालुका ९.१४ टक्के, सावनेर तालुका ८.६८ टक्के, रामटेक तालुका ११.३२ टक्के व उमरेड तालुका १०.९६ टक्के आहे.

३.२ लोकसंख्येची घनता :-

क्षेत्रफळ व लोकसंख्येच्या दृष्टीने विचार केला असता नागपूर जिल्ह्याचे क्षेत्रफळ महाराष्ट्र राज्याच्या क्षेत्रफळाच्या ३.२३ टक्के आहे व लोकसंख्या ४.१२ टक्के आहे. नागपूर जिल्ह्याकरीता लोकसंख्येची घनता २६१ असून तेच प्रमाण महाराष्ट्र राज्याकरीता २०४ आहे व भारताचे २१६ आहे. जिल्ह्यांत नागपूर तालुक्यामध्ये लोकसंख्येची घनता सर्वात जास्त म्हणजे ७५६ असून उमरेड तालुक्यामध्ये इतर तालुक्याचे मानाने कमी म्हणजे ११३ आहे.

२.३ नागरी व ग्रामीण लोकसंख्येचे प्रमाण :-

जिल्ह्याच्या एकूण लोकसंख्येपैकी नागरी भागामध्ये ५६.७५ टक्के व ग्रामीण भागामध्ये ४३.२५ टक्के लोकसंख्या वास्तव्य करित आहे. जिल्ह्यांची नागरी लोकसंख्या १४, ६२, २७२ असून त्यापैकी एकट्या नागपूर शहरामध्ये १२, १९, ४६१ लोकसंख्या आहे. म्हणजेच एकूण नागरी लोकसंख्येपैकी ८२.९९ टक्के नागरी लोकसंख्या नागपूर शहरामध्ये व १७.०१ टक्के नागरी लोकसंख्या कामठी, कामठी कटक मंडळ, काटोल, रामटेक, उमरेड, कळमेजवर, खासा, मोहमा, मोवाड, नरखेड, देवलामेढी, बिना, चिंचोली, सावनेर व कन्हान या नागरी भागामध्ये विभागल्या गेली आहे.

२.४ लोकसंख्येतील स्त्री व पुरुष प्रमाण :-

जिल्ह्यांत दर हजार पुरुषामागे स्त्रियांचे प्रमाण १९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे ९२७ असून महाराष्ट्राच्या ९३७ च्या तुलनेत हे प्रमाण कमी आहे. ग्रामीण भागात हे प्रमाण ९४० असून नागरी भागात ९१२ आहे.

२.५ अनुसूचित जाती व जमाती :-

जिल्ह्यांतील एकूण लोकसंख्येत अनुसूचित जातीचे प्रमाण ७.०५ टक्के असून अनुसूचित जमातीचे प्रमाण १३.६५ टक्के आहे.

२.६ कामगार :-

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे नागपूर जिल्ह्यामध्ये ९, २१, ३१६ मुख्य कामगार असून ६६, ७३१ सिसांतीत कामगार आहेत. उरलेले १६, ००, ७६४ हे काम न करणारे आहेत. मुख्य कामगारांपैकी १, ९१, ६९९ शेतकरी, २, ४१, ८०१ शेतमजूर, ४९, ९४२ घरगुती उद्योग उत्पादन प्रक्रिया दुरुस्ती व सेवा विभागात काम करणारे असून ४, ३७, ८७४ कामगार इतर व्यवसायांत गुंतलेले आहेत.

२.७ लोकसंख्येची वयोगटानुसार रचना :-

१९८१ च्या जनगणनेनुसार नागपूर जिल्ह्यामध्ये ० ते १४ या वयोगटांत १, ८८, ५१४, १५ ते १९ या वयोगटांत २, ५९, ९३६, २० ते २४ या वयोगटांत २, ३६, ३०७, २५ ते २९ या वयोगटांत १, ९१, ६५६, ३० ते ३४ या वयोगटांत १, ६३, ४३१, ३५ ते ३९ या वयोगटांत १, ५२, ८५३, ४० ते ४९ या वयोगटांत २, ५५, १९९, ५० ते ५९ या वयोगटांत १, ६५, ६४५, व ६० वर्षांपेक्षा अधिक १, ६८, ६७१ लोकसंख्या आहे.

२.८ साक्षरता [ग्रामीण व नागरी] :-

१९८१ च्या जनगणनेनुसार एकूण लोकसंख्येच्या ५४.५६ टक्के लोकसंख्या साक्षर असून ग्रामीण भागांत साक्षरतेचे प्रमाण ४१.३८ व नागरी भागात ६४.६० टक्के आहे. साक्षरतेचे प्रमाण स्त्री व पुरुष अनुक्रमे ४४.६२ टक्के व ६३.७४ टक्के आहे.

३.१ वापरातील निवासी घरांची व कुटूंबाची संख्या :-

१९८१ च्या जनगणनेनुसार कुटूंबाची संख्या ४,२०,७९३ असून त्यापैकी २,२४,१६८ ग्रामीण भागांत व २,६६,६२५ नागरी भागात आहेत. एकूण निवासी घरांची संख्या ४,७१,५१० असून ग्रामीण २,१४,१३२ व नागरी निवासी घरे २,५७,३७८ आहेत.

३. व न

३.१ जिल्ह्यांतील एकूण वनक्षेत्र :-

जिल्ह्यांतील एकूण वनक्षेत्र २,८१८ चौ. कि. मीटर असून जिल्ह्याच्या एकूण क्षेत्रापैकी वनक्षेत्र २८ टक्के आहे. या जिल्ह्यांतील बहुतांश वनभाग रामटेक तालुक्यांतील पेंच नदीच्या दोन्ही किनाऱ्यावर सातपुडा टेकड्यांच्या वायव्याशी आहे. तसेच काटोल तालुक्याचा पश्चिम भाग, नरखेड तसेच उमरेड, कुही, हिंगणा आणि भिवापूर या तहसीलमध्ये कमी अधिक सधन खंडात आहे. वनक्षेत्राची एकूण राखीव, सुरक्षित व अवर्गीकृत अशा तीन भागांमध्ये विभागणी करण्यांत येते. त्यापैकी अवर्गीकृत क्षेत्र हे महसूल विभागाच्या देखरेखीखाली येते. राखीव व सुरक्षित वनक्षेत्र वनविभागाच्या देखरेखीखाली येते. एकूण वन व्याप्त क्षेत्राच्या मानाने राखीव वन क्षेत्र ५३ टक्के तसेच सुरक्षित वनक्षेत्र २९ टक्के व अवर्गीकृत क्षेत्र १८ टक्के आहे.

३.२ वन उत्पादन :-

रामटेक, सावने, हिंगणा, नरखेड, भिवापूर व कुही या परिक्षेत्रांमध्ये उत्तम दर्जाचे सागवानी झाडांची वने आढळून येतात. सागवानी झाडासोबतच या जिल्ह्यामध्ये सालई, धावडा, खैर, बांबू आणि प्रबस व तेंदू या जातींची झाडे आढळून येतात. वनोत्पादनामासून सन १९८६-८७ या वर्षामध्ये १८४४.४१ लाख रुपये एवढे उत्पन्न मिळाले.

३.३ वन विकास कार्यक्रम :-

धुपजोराच्या पाण्याचा निचरा व पूर यासाठी जमिनीचे संरक्षण करण्याकरीता व जमिनीचा कस टिकवून शेतीस सहाय्य करण्याच्या बाबतीत वने महत्त्वाची कामगिरी बजावतात त्यादृष्टिने वन विकासाकरीता जिल्हा स्तरावर [अ] मध्यवर्ती रोव मळ्यांची स्थापना, [ब] निकृष्ट वनांचे पुनर्वनीकरण, [क] औद्योगिक व व्यापारी उपयोगासाठी लागणाऱ्या वनझाडांच्या जातीची योजना, [ड] वैराण साधन संपत्तीचा विकास, [इ] बांबू व चंदन लागवडी योजना इत्यादि महत्त्वाच्या योजना राबविण्यांत येतात. नागपूर जिल्ह्यामध्ये सन १९८६-८७ या वर्षात वन विभागातील योजनेअंतर्गत एकूण ४१.५१ लाख रुपये खर्च झालेला आहे.

४. - कृषि

४.१. जमिनीचा वापर :-

जिल्हयामध्ये एकूण भौगोलिक क्षेत्र १८६ हजार हेक्टर आहे. त्यापैकी ६८.६८ टक्के क्षेत्र लागवडीलायक असून ५.६० टक्के कायम गुरचरण व इतर घराईची जमीन आहे. तसेच २६ टक्के क्षेत्र शेतीकरीता उपयुक्त नसलेले क्षेत्र आहे. सन १९८५-८६ या वर्षामध्ये लागवडीलायक ६७७ हजार हेक्टर क्षेत्रापैकी ५४० हजार हेक्टर क्षेत्र निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र असून ते एकूण क्षेत्राच्या ५४.७७ टक्के एवढे आहे व लागवडीलायक क्षेत्राच्या ७९.७६ टक्के एवढे आहे. दुवार पिकाखालील क्षेत्र निव्वळ पिकाखालील क्षेत्राच्या ६.३२ टक्के आहे.

४.२. वहितीखालील जमिनीचे धारण जमिनी व त्याचे क्षेत्र याचे गटवार वर्गीकरण :-

वहितीखालील जमिन धारकाचे गटाप्रमाणे भूधारकाची व क्षेत्राची टक्केवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	धारणगट - हेक्टर	भूधारक टक्केवारी		क्षेत्र टक्केवारी	
		१९७६-७७	१९८०-८१	१९७६-७७	१९८०-८१
१	२	३	४	५	६
१	२ पर्यंत	३५	४१	१०	१४
२	२ ते ५	३८	३७	३०	३४
३	५ ते १०	२०	१६	३४	३२
४	१० ते २०	६	५	२१	१६
५	२० ते ५०	१	१	५	४
६	५० व वरील	-	-	-	-

सन १९८०-८१ मध्ये एकूण खात्यापैकी वैयक्तिक खाती ९४.२९ टक्के, संयुक्त खाती ५.४० टक्के व संस्थांची खाती ०.३१ टक्के होती. १९७६-७७ च्या तुलनेत २ हेक्टर पर्यंतच्या गटात ६ टक्के वाढ तर २ ते ५, ५ ते १० व १० ते २० हेक्टरपर्यंतच्या गटांत अनुक्रमे १, ४ व १ टक्यांनी घट झालेली आहे. २० ते ५० हेक्टर धारण गटांत कांहीच वाढ किंवा घट झालेली नाही.

४.३. शीक प्रवृत्ती :-

सन १९८५-८६ मध्ये जिल्हयांत एकूण पिकाखालील ५, ७३, ९५८ हेक्टर क्षेत्रापैकी अन्नधान्य पिकाखाली ३, ७६, ०११ हेक्टर क्षेत्र म्हणजेच ६५.५१ टक्के एवढे आहे. अन्नधान्ये पिकापैकी सर्वात जास्त क्षेत्र ज्वारी पिकाखाली म्हणजेच ४६.७६ टक्के आहे. डाळीवर्गीय पिकाखाली २२.३१ टक्के, गव्हाखाली १७.३७ टक्के, धानाखाली ११.४७ टक्के इतके आहे. तसेच एकूण पिकाखालील क्षेत्रापैकी कापूस ह्या पिकाखाली १२.४२ टक्के, भंत्रा या पिकाखाली २ टक्के व गजीताचे पिकाखाली क्षेत्र १२.५६ टक्के आहे.

४.४. पिकाचे उत्पादन :-

सन १९८६-८७ या वर्षामध्ये तुण धान्याचे उत्पादन सन १९८५-८६ च्या तुलनेत ९ टक्क्याने घटलेले आढळून येते. तसेच कडधान्यामध्ये ३, ३३ टक्क्याने उत्पादनामध्ये वाढ झालेली आढळते. तेलबियाचे उत्पादनामध्ये १०.४१ टक्के वाढ झालेली आढळते. तेलबियामध्ये ग्रामुख्याने भुईमूंगाचे उत्पादन सर्वात जास्त आहे.

४.५. मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी उत्पन्न :-

जिल्ह्यामध्ये ज्वारी, गहू, धान, कापूस, हरभरा, तूर, शेंगदाणा, जवस, तीळ, मिरची व संत्री ही महत्त्वाची पिके आहेत. सन १९८६-८७ मध्ये ज्वारीचे दर हेक्टरी उत्पादन ७०९ कि.ग्रॉम, गहू ७८५ कि.ग्रॉम, धान १,४१२ कि.ग्रॉम, तूर ४८७ कि.ग्रॉम, हरभरा ४७१ कि.ग्रॉम, भुईमूंग ७८५ कि.ग्रॉम, जवस २१८ कि.ग्रॉम, तीळ २३८ कि.ग्रॉम, मिरची १३२ कि.ग्रॉम व हळद १,१०१ कि.ग्रॉम होते. तसेच कापसाचे दर हेक्टरी उत्पादन [लिंटमध्ये] १२१ कि.ग्रॉम एवढे होते.

४.६. अधिक उत्पन्न देणा-या पिकांचे क्षेत्र :-

तुण धान्याखालील संकरीत व जादा उत्पन्न देणा-या पिकामध्ये ग्रामुख्याने ज्वारी, गहू व भात [धान] या पिकांचा समावेश होतो. ज्वारीच्या एकूण पिकाखालील क्षेत्रापैकी संकरीत व जादा उत्पन्न देणा-या ज्वारीचे क्षेत्र २८ टक्के, गव्हाचे एकूण क्षेत्रापैकी संकरीत व जादा उत्पन्न देणा-या गव्हाचे क्षेत्र ४६ टक्के व एकूण धान हया पिकाखालील क्षेत्रापैकी संकरीत व जादा उत्पन्न देणा-या धानाचे क्षेत्र ४९ टक्के एवढे आहे. तसेच संकरीत कापसाखालील क्षेत्र एकूण कापसा-खालील क्षेत्राच्या ५५ टक्के एवढे आहे.

४.७. फळे व भाजीपाला :-

नागपूरची शहरी बाजारपेठ जिल्ह्याचे मध्यभागी आहे. तसेच सिंचनाचे सोईमुळे भाजीपाल्याचे उत्पादन जिल्ह्यामध्ये विस्तृत प्रमाणांत करण्यांत येते. जिल्ह्याचे एकूण पिकाखालील क्षेत्रापैकी फळे व भाजीपाला या खालील क्षेत्र ५ टक्के सन १९८५-८६ मध्ये होते. तसेच एकूण फळाखालील क्षेत्रापैकी एकट्या संत्रा हया फळाखालील क्षेत्र २० टक्के एवढे आहे व जिल्ह्याचे लागवडीखालील एकूण क्षेत्रापैकी ३.१७ टक्के एवढे आहे.

४.८. रासायनिक खताचे वाटप :-

जिल्ह्यामध्ये सन १९८६-८७ मध्ये ४८, ०८३ मे.टन रासायनिक खताचे वाटप करण्यांत आले. एकूण वाटप केलेल्या खतापैकी घुरीया ४० टक्के व इतर मिश्रखते ६० टक्के या प्रमाणांत होते.

४.९ वीक संरक्षण :-

वीक संरक्षण मोहीमे अंतर्गत जिल्हयांतील शेतक-यांना अन्न धान्य व गळीत धान्य पिकाकरीता ५० टक्के सुटीवर किटकनाशके औषधीचा पुरवठा केला जातो. तसेच धुरळणीकरीता दर हेक्टरी १५ रुपये अनुदान, औषध म्हणून देतेवेळी दिल्या जाते. उंदीर निर्मूलन मोहीम निवडक गांवात १०० टक्के सुटीवर राबविण्यात येते. गव्हाच्या वीकाचे उंदरागाभून होणारे नुकसान टाळण्याकरीता ही मोहिम घेण्यांत येते. तसेच संत्रा या वीकावरील कोळशी- रोगाचे नियंत्रणाकरीता बागायत दारांना ५० टक्के सुटीवर किटकनाशके व बुरशीनाशके औषधे दिल्या जाते. सन १९८६-८७ साली रोग संरक्षण मोहीमेअंतर्गत ३, ६३ लाख रुपये खर्च करण्यांत आले आहेत. शिवाय श्रीमंतीक अल्पभूधारक शेतक-यांसाठी अनुदानाचा भरीव कार्यक्रम म्हणून या योजनेअंतर्गत १.०० लाख रुपये खर्च करण्यांत आले.

४.१० शेतमाल साठवणुकीच्या व नियंत्रित बाजारपेठेच्या सोयी :-

जिल्हयामध्ये एकूण १० कृषि उत्पन्न बाजार समित्या कार्यरत असून त्या सर्व ठिकाणी शेतक-यांनी आणलेल्या विक्री योग्य मालाच्या साठवणुकीची सोय उपलब्ध आहे. तसेच इतरही सोयी उपलब्ध आहेत. सन १९८६-८७ मध्ये जिल्हयांतील कृषि उत्पन्न बाजार समितीचे आवारांत धान ३११ मे. टन, तांदूळ ९, ४४१ मे. टन, गहू ४, ३७८ मेट्रीक टन, ज्वारी ५, ५८० मे. टन, काजूस ८, ६६५ मे. टन, तूर २, ४१० मे. टन, मूंग ४ मे. टन, उडीद २३ मे. टन, हरभरा १, ३५३ मे. टन, भुईमूंग २, ०९३ मे. टन, जवस ९४३ मे. टन, तीळ ४३५ मे. टन, सोयाबीन ६, ५१९ मे. टन, सुकलेली मिरची ५, ९३५ मे. टन व संत्री १, १७, २३२ बैलगाड्या कृषि उत्पादनाची विक्री करण्यांत आली.

४.११ जमीन सुधारणा :-

विभागीय मृदसंधारण अधिकारी नागपूर यांचे मार्फत जमीन विकासाची काये घेतली जातात. उदा० जमिनीला बांध घालणे व उतारावर समतल घालणे इत्यादी उपायांवाटारे जमिनीचा विकास करण्यांत येतो. कामावरील खर्च हा रोजगार ह्या योजनेमधून केल्या जातो. ह्याशिवाय जमीन सुधारणा ह्या कार्यक्रमांतर्गत महसूल विभागामार्फत अतिरिक्त जमिनी दिलेल्या अभिहस्तांकितांना अर्थ सहाय्य देण्यांत येते. या योजनेवर सन १९८६-८७ या वर्षामध्ये २.२६ लाख रुपये खर्च करण्यांत आले. तसेच विशेष घटक योजने अंतर्गत जिल्हा कृषि विकास अधिका-यामार्फत निवडक अनुभूयित जातीच्या व नवबौध्द शेतक-यांना जमीन सुधारणेकरीता अर्थ सहाय्य देण्यांत येते. ओलिताच्या सोयीची उपलब्धता वाढविण्याकरीता शेतक-यांना विहीरी बांधण्याकरीता जिल्हयांतील भूविकास अधिकार्यांमार्फत कजचे वाटप करण्यांत येते.

४.१२ इतर विकास कार्यक्रम :-

शेती विकासाचे दृष्टिने जिल्हा वार्षिक योजनेअंतर्गत निरनिराळे कार्यक्रम राबविल्या जातात. उदा० श्लोधान विकास कार्यक्रमा अंतर्गत घरकूप योजना [भांडवली अनुदान, फळरोज घाटीकांची स्थापना व विकास, ...

भाजीगाला विकास मिनीकीट, जुन्या ऋझाडाचे पुनरुज्ज्वन करणे, फ्लोयान रोग संरक्षण संत्रा व मिरची इत्यादि [२] कोरडवाहू शेती विकासाचे दृष्टिने शासनाने प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये कृषि मंदरी योजना सुरु केलेली आहे. [३] एकात्मिक ग्रामीण विकास योजनेअंतर्गत अत्यल्प व अल्पभूधारक शेतक-यांना नवीन विहीरी बांधण्या करीता व जुन्या विहीरींची दुरुस्ती करण्याकरीता विद्युतपंप, विकत घेण्याकरीता बैलजोडी व बैलगाडी विकत घेण्याकरीता राष्ट्रीयकृत व इतर बँकाकडून कर्जमाने-मदत मिळवून देऊन व अशा प्रकारे मिळणा-या कर्जावर २५ ते ३३ टक्के सूट जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत देण्यांत येते. [४] अल्पभूधारकांना रासायनिक खताचे किंमतीवर सूट देण्यांत येते. तसेच मिनीकीट व प्रक्रिया केलेल्या बियाण्याचे वाटप करण्यांत येते. [५] रोग संरक्षण मोहीमे अंतर्गत मीनमाशी, उंदीर निर्मूलन व लष्करी अग्नी यापासून संरक्षण करण्याकरीता किटकनाशके व मृषकनाशके यासाठी अर्थ सहाय्य देण्यांत येते. [६] सधन कापूस जिल्हा कार्यक्रम. [७] सुधारीत शेतकी अवजारे व साधने विकत घेण्यासाठी अर्थ सहाय्य इत्यादि योजना राबविण्यांत येतात. याशिवाय जिल्हा परिषदेच्या वाढीव उपकारातील उत्पन्नामधून देखील कृषि विकासावर खर्च करण्यांत येते.

५ जलसिंचन

५.१ जलसिंचनाची कामे :-

जिल्ह्याचा कृषि विषयक उत्कर्ष साधण्यासाठी व सर्वसाधारण आर्थिक सुस्थितीसाठी जिल्ह्यामध्ये सिंचन क्षमता वाढविणे ही एक महत्त्वाची बाब होय. जिल्ह्यामध्ये विहीरी, लहान पाटबंधारे, मध्यम प्रकल्प, मोठे प्रकल्प व उपसा सिंचन योजना याद्वारे तसेच नदीनाल्यावर पंप बसवून सिंचन केल्या जाते. जिल्ह्यामध्ये सन १९८५-८६ मध्ये एकूण निव्वळ पिकाखालील क्षेत्रापैकी फक्त १०.३८ टक्के हेक्टर क्षेत्र निव्वळ ओलिताखाली होते. सन १९८५-८६ मध्ये जिल्ह्यांत एकूण विहीरींची संख्या ४६, ६६८ एवढी होती. पैकी ३५, १६१ विहीरी फक्त बागायती साठी उपयोगांत आणल्या गेल्या. संदर्भिय वर्षात वापरांत असलेल्या एकूण विहीरी पैकी ४९ टक्के विहीरीवर विजेचे पंप बसवून व ५ टक्के विहीरीवर तेलावर चालणारे पंप बसवून ओलीत करण्यांत आले.

५.२ निरनिराळ्या पिकाखालील ओलिताचे क्षेत्र :-

सन १९८५-८६ मध्ये एकूण ओलिताचे क्षेत्रापैकी तुणधान्ये ५९.२६ टक्के, कडधान्ये ९.३६ टक्के, उस ०.४३ टक्के, मिरची व मसाल्याचे प्रदार्थ ३.४१ टक्के, फळे व भाजीगाला २३ टक्के, कापूस ०.९२ टक्के, गळीताची पीके ३.३१ टक्के व इतर पीके ०.३१ टक्के एवढे ओलीत करण्यांत आले.

५.३ सिंचन क्षमता :-

जिल्ह्यामध्ये सन १९८५-८६ मध्ये निव्वळ भिजणारे क्षेत्र ५६, ०५६ एवढे होते. पैकी विहीरीद्वारे २९, ४५० हेक्टर आणि तळी व कालवे याद्वारे २६, ६०६ हेक्टर सिंचन करण्यांत आले.

५.४ सिंचन प्रकल्प :-

जिल्हयामध्ये मोठ्या पाटबंधारे प्रकल्पावैकी पंच प्रकल्पाचे काम पूर्ण झालेले आहे. मध्यम पाटबंधारे प्रकल्पावैकी रामटेक तलाव, वेणा प्रकल्प, कान्होलीबारा, मकरधोकडा, पांढराबोडी, केसरीनाला, चंद्रभागा, उमरीनाला, मोरधाम, कोलारनदी, खेरानाला या ११ प्रकल्पाची कामे पूर्ण झालेली आहेत. जामनदी व सामकी-मकरधोकडा प्रकल्पाची कामे प्रगतीपथावर आहेत. शिवाय तीन प्रकल्प मंजूर झालेली आहेत. परंतु आर्थिक तरतुदीमुळे कामाला सुस्वात झालेली नाही. पूर्ण झालेल्या प्रकल्पाखालील लागवडीलायक लाभक्षेत्र १,७४,६३१ हेक्टर असून १९८६-८७ मध्ये ओलिताखाली असलेले क्षेत्र फक्त २६,७८८ हेक्टर म्हणजे १५.३४ टक्के एवढे आहे.

६. पशुसंवर्धन व पशुवैद्यकीय सेवा

६.१ पशुधन :-

नागपूर जिल्हयामध्ये १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे पशु धनाची संख्या १०,७०,०३७ एवढी आहे. हीच पशुधनाची संख्या १९७८ मध्ये ९,९८,००० एवढी होती. १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे गाई अधिक बैल ६१ टक्के, म्हशी अधिक रेडे ६ टक्के, भेंढ्या, बकरे २८ टक्के व इतर पशुधन ५ टक्के आढळून येते. १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे दर चौ. कि.मीटर मागे पशुधनाची घनता १०८ आढळून येते. १९७८ ते १९८२ या चार वर्षांचे काळात पशुधनाची संख्या ही ७ टक्क्याने वाढल्याचे आढळून येते. कुक्कुटाच्या संख्येमध्ये १९७८ च्या तुलनेत १९८२ मध्ये १२ टक्क्यांनी वाढ झालेली आढळते, कारण शेतीला जोडधंदा म्हणून विस्तृत प्रमाणात ग्राभीप भागात कुक्कुटपालनाचा व्यवसाय करण्यात येतो.

६.२ पशुउत्पादन व दुग्ध उत्पादन :-

नागपूर जिल्हयामध्ये शेतीला जोडधंदा म्हणून दुग्ध व्यवसाय केल्या जातो. जिल्हयामध्ये गाईचे किंवा म्हशीचे बाबतीत मिश्र जातीची जनावरे आढळून येत असली तरी ग्रामुख्याने गौबाऊ जातीच्या गाई ह्या विस्तृत प्रमाणात आढळतात. तरीच नागपूरचे ३० किलोमीटर परिसरात शाहीवाल जातीची जनावरे आढळतात आणि इतर भागात गौबाऊ जातीची आढळतात. म्हशीचे बाबतीत नागपूर जिल्हयामध्ये आढळणा-या म्हशी ह्या नागपूरी म्हशी म्हणून ओळखल्या जातात. तसेच मु-हा जातीच्या म्हशी ह्या ब-याच प्रमाणात आढळतात. सन १९८६-८७ मध्ये नागपूर दुध योजनेखाली ५०४ लाख लीटर दुध १,८८० लाख रुपये मुल्याचे खरेदी करण्यात आले.

६.३ पशुवैद्यकीय सेवा :-

नागपूर जिल्हयामध्ये १ पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालय ३८ दवाखाने व ३७ पशुवैद्यकीय प्रथमोपचार केंद्रे आहेत. शिवाय १ फिरते पशुरोग नियंत्रण पथक आहे. कृत्रिम गर्भधारणेकरीता जिल्हयामध्ये १५० कृत्रिम रेतन केंद्रे आहेत.

स्पणालये, दवाखाने व मदत केंद्रामध्ये उपचार केलेल्या प्रसूंची संख्या सन १९८६-८७ मध्ये ३, ८४, १६५ एवढी आहे. तसेच १५०० कृत्रिम गर्भधारणा केंद्रामध्ये २३, ९५१ प्रसूवर गर्भधारणा करण्यांत आली.

६. ४ प्रशुधन विकासाचे कार्यक्रम :-

प्रशुधन विकासाकरीता जिल्हा योजने अंतर्गत खालील कार्यक्रम राबविले जातात. [१] तोंड व मायखुरी रोगाचे नियंत्रण, [२] प्रसू वैदास क्षेत्रामध्ये जमीन विकास करणे व प्रसूसाठी गोठे बांधणे, [३] गुरांची प्रकृषित वैदास करण्याचा प्रकल्प स्थापने व त्याची पुनर्रचना, [४] आधारभूत ग्राम केंद्राची स्थापना, [५] जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्राची वाढ करणे, [६] संकरीत कालवडी जोपासण्यासाठी अर्थ सहाय्य देणे, [७] नर कोंबड्याचे वाटप [८] लाभधारकांना एका दिवसाच्या विल्लाचे वाटप करणे. [९] वैरण प्रात्यक्षिके आयोजित करणे, [१०] गांव दत्तक घेणे इत्यादि.

७. मत्स्यव्यवसाय

७. १ मत्स्योत्पादन :-

नागपूर जिल्ह्यामध्ये एकूण ८, १४६ हेक्टर क्षेत्र हे मत्स्योत्पादनासाठी अनुकूल आहे. याशिवाय एकूण ६२० कि. मीटर लांबीचे नदीचे मात्र देखील मत्स्य-व्यवसायासाठी उपयुक्त आहे. जिल्ह्यामध्ये साधारणतः नरळ, कतला, मंगर, कटवा मोष्टी, कोलूस, जिगा इत्यादि प्रकारचे मासे आढळून येतात. सन १९८६-८७ मध्ये ३, ४१९ मे. टन भूजल मत्स्योत्पादन करण्यांत आले. याचे एकूण मुल्य ३४१ लाख ८६ हजार रुपये एवढे होते. तसेच १२७. ५५ लाख रुपयाचे मत्स्य बीज उत्पादन केंद्राना पुरविण्यांत आले.

७. २ मत्स्यविकास उत्पादनाचे कार्यक्रम :-

जिल्ह्यामध्ये मत्स्य व्यवसायाचा विकास करण्याकरीता जिल्हा योजनेअंतर्गत खालीलप्रमाणे कार्यक्रम राबविण्यांत येतात.

- १] मत्स्यबीज उत्पादन क्षेत्राची स्थापना.
- २] मच्छीमार युवकांना प्रशिक्षण.
- ३] अवरुद्ध प्राण्यातील मत्स्यसंवर्धन.
- ४] मच्छीमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थ सहाय्य तसेच मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांना अर्थ सहाय्य देणे.

तसेच इतरही महत्वाच्या योजना राबविण्यांत येतात. सन १९८६-८७ मध्ये मत्स्योत्पादन कार्यक्रमांतर्गत ७. ७२ लाख रुपये खर्च करण्यांत आला.

८. विद्युत

८.१ विद्युतीकरण :-

१९८१ च्या जनगणनेनुसार नागपूर जिल्ह्यामध्ये १, ६५८ वस्ती असलेली गावे व २१६ ओसाड गावे अशी एकूण १, ८७४ गावे आणि १६ नागरी केंद्रे आहेत. त्यापैकी ३१ मार्च १९८७ पर्यंत १, ८५८ गावांचे व १६ नागरी केंद्रांचे विद्युतीकरण पूर्ण करण्यांत आलेले आहे. म्हणजेच नागपूर जिल्ह्यामध्ये विद्युतीकरण जवळ जवळ पूर्णच होत आलेले आहे.

८.२ वीज वापर केलेले शेतीचे पंप :-

जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च १९८७ पर्यंत महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळा मार्फत ३९, ७६२ शेतीचे पंपांना वीज पुरवठा करण्यांत आला.

८.३ विद्युत वापर :-

सन १९८६-८७ मध्ये ४, ९७, ३३४ हजार/वॅटस तास विद्युत वापर करण्यांत आला. यापैकी घरगुती विद्युतीवापरासाठी २५ टक्के, व्यापारी कामासाठी व लघुशक्तीसाठी ८ टक्के, औद्योगिक वापरासाठी ५७ टक्के, सार्वजनिक दिवाबत्तीसाठी २ टक्के, कृषि कामाकरीता ४ टक्के व इतर कामाकरीता ४ टक्के वापर करण्यांत आला. जिल्ह्यामध्ये ३, ७४, ०१८ विद्युत कनेक्शन दिल्या गेलेले आहेत.

८.४ विद्युत उत्पादन केंद्रे :-

नागपूर जिल्ह्यामध्ये खापरखेडा व कोराडी या ठिकाणी कोळशाच्या सहाय्याने विद्युत निर्माण केली जाते. तसेच पंच प्रकल्पांनासून जलविद्युती निर्मिती केली जाते.

९. खाणकाम व उद्योग

९.१ खणीज उत्पादने :-

नागपूर जिल्हा खनिजांचे बाबतीत समृद्ध आहे. जिल्ह्यामध्ये आढळणारी महत्त्वाची खनिजे म्हणजे कोळसा, मॅंगनीज, डोलोमाईट व चुन्याचे दगड, मांदरी माती व लोखंड ही होत. जिल्ह्यामध्ये सावने ते कन्हान [कामठी] या उत्तर पश्चिम भागामध्ये कोळशाचे भरपूर साठे आढळून आले आहेत. शिवाय उमरेड येथे उच्च प्रतीचा कोळसा आहे. नागपूर जवळील बोरवारा येथे देखील कोळशाचा साठा असल्याबाबतचा अंदाज घेण्यांत आला आहे. मॅंगनीज ह्या खनिजाचे साठे मुख्यत्वेकरून नागपूर व भंडारा जिल्ह्यामध्ये असल्यामुळे मॅंगनीज उत्पादनाचे बाबतीत नागपूर जिल्ह्याला भारतामध्ये महत्त्वाचे स्थान प्राप्त

झालेले आहे. मॅगस्त्रिज सावनेर व रामटेक या परिसरांमध्ये मुख्यत्वेकरून आढळून येते. कच्चे लोखंड, भिवापूर तालुक्यामध्ये भिवापूर नजीक ३ किलोमीटर परिसरांमध्ये आढळून येते. तेथील दगडामध्ये ५५ ते ५८ टक्के लोखंडाचे प्रमाण असल्याबाबतचे अनुमान काढण्यांत आलेले आहे. चुन्याचे दगड सावनेर, पारशिवनी व रामटेक तालुक्यामध्ये आढळून येतात. चांगल्या प्रकारचे चुन्याचे दगड कांद्रीजवळ पोटयवारी व देवलापार येथे आढळून येतात. तसेच पांढ-या भातीचे साठे शेमडा, चोरखेरी, खेरीखावसी व बाजारगांव येथे आढळून येतात. अम्रक आणि टंगस्टन देखील नागपूर जिल्ह्यामध्ये आढळून येते. महत्त्वाचे म्हणजे इमारतीकरीता कन्हान नदीमधील रेती उत्कृष्ट समजल्या जाते. त्या रेतीचा साठा नागपूर जिल्ह्यामध्ये भरपूर प्रमाणांत आढळून येतो. इतर खनिजात पिगमेंट, केलसमार, क्वॉर्टस, टंगस्टन, मॅटीमोनी व इमारतीस उपयुक्त दगड नागपूर जिल्ह्यामध्ये थोड्याप्रकार प्रमाणांत आढळून येतो.

१.२ उद्योग व कामगार :-

नागपूर शहर हे महाराष्ट्रातील इतर औद्योगिक शहरांपैकी एक होय. जिल्ह्यामध्ये औद्योगिकरण प्रामुख्याने नागरी भागातच आढळून येते. जिल्ह्यामध्ये प्रामुख्याने आढळणारे उद्योग म्हणजे कापसापासून सरकी काढणे, व गासड्या बांधणे. सुत गिरणी, लाकूड कटाई, कापड गिरण्या, वेपर व स्ट्राबोर्डस तयार करणे, रसायने व रासायनिक पदार्थ, फेरोमॅगनिज, प्रकारानासंबंधी उद्योग, औषधी कारखाने यंत्र सामग्री, यांत्रिक अवजारे व सुटे भाग, मूलभूत धातू व मिश्र धातू, रबर प्लास्टीक वगैरे. जिल्ह्यामध्ये नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या सन १९८६ मध्ये १,२०० होती व नोंदणीकृत कारखान्यांमध्ये ४६,७२३ कामगारांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यांत आला.

१.३ औद्योगिक वसाहत :-

जिल्ह्यामध्ये उद्योगाचे विकासाकरीता महाराष्ट्र राज्य औद्योगिक विकास मंडळामार्फत नागपूर ८ कि.मी. अंतरावर हिंगणा औद्योगिक वसाहत स्थापन करण्यांत आलेली आहे. त्याचे एकूण क्षेत्र ७४६.६५ हेक्टर असून एकूण ८९४ भुखंडांपैकी ७२५ भुखंडाचे निरनिराळे उद्योग सुरू करण्याकरीता वाटप करण्यांत आलेले आहे. शिवाय कामठी रौडवर उपजलवाडी येथे देखील औद्योगिक वसाहत कार्यरत आहे. शिवाय काटोल येथे सहकारी औद्योगिक वसाहत स्थापन करण्यांत आलेली आहे. कळमेवर येथे ११६.७६ हेक्टर मीनी औद्योगिक वसाहत स्थापन करण्यांत आलेली आहे. हयांत एकूण ७९ भुखंड आहेत. हया औद्योगिक वसाहतीमध्ये महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळामार्फत भुधारकांना उद्योग उभारणीकरीता शाणी, वीज व रस्ते इत्यादि सेवा उपलब्ध करून देण्यांत येतात.

१०. वाहतुक व दळणवळण

१०.१ लोहमार्ग :-

नागपूर जिल्ह्यामध्ये दुहेरी रूंद लोहमार्ग १०४.७० कि.मीटर लांबीचे व एकेरी रूंद लोहमार्ग १४६.८८ कि.मीटर लांबीचे आहेत. तसेच अरूंद लोहमार्गाची [नेरोगेज] लांबी १३०.९९ कि.मीटर आहे. नागपूर हे भारताच्या मध्यभागी असून ते दिल्ली, मद्रास, मुंबई, कलकत्ता इत्यादि प्रमुख शहरांना लोहमार्गांनी जोडलेले आहे.

१०.२ रस्त्यांची लांबी :-

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९८७ पर्यंत ४,८९९ कि.मीटर लांबीच्या रस्त्याचे काम ग्रामीण भागात व १,४३७ कि.मीटर लांबीच्या रस्त्याचे काम नगरपरिषदेच्या हद्दीत पूर्ण करण्यांत आले. ग्रामीण भागांत ८४६ कि.मीटर व नागरी भागात १,०५१ कि.मीटर डांबरीकरणाचे काम पूर्ण करण्यांत आले आहे. तसेच सिमेंटच्या रस्त्यांची लांबी नागरी भागांत २१ कि.मीटर आहे.

१०.३ नोंदणीकरण्यांत आलेली वाहने :-

जिल्ह्यामध्ये निरनिराळ्या प्रकारच्या नोंदणी झालेल्या मोटार वाहनांची संख्या मार्च १९८७ अखेर १,३४,३८० एवढी आहे. त्यांत ७९ टक्के मोटार सायकली व स्कूटर्स, ८ टक्के मोटारी व जीप्स व ८ टक्के मालमोटारी आहेत आणि ५ टक्के इतर वाहने आहेत.

१०.४ टपाल व तार कार्यालये :-

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९८७ अखेर ३२२ टपाल कार्यालये व ६८ तार कार्यालये कार्यरत आहेत. दर लाख लोकसंख्येमागे १२.४४ टपाल कार्यालये व २.६३ तार कार्यालये कार्य करीत आहेत. जिल्ह्यामध्ये मुळ दुरध्वनींची संख्या १९,८४५ एवढी आहे. सन १९८५-८६ च्या तुलनेत १९८६-८७ मध्ये ४ टक्याने वाढ झालेली आहे. तसेच जिल्ह्यामध्ये पोस्टांची सुविधा असलेल्या गावांची संख्या २५९ आहे.

११. कामगार व रोजगार

११.१ जिल्ह्यामध्ये निरनिराळ्या उद्योगांमध्ये रोजगार मार्च १९८७ अखेर २,१२,७४६ असून त्यांत ९९,९१६ शासकीय, ७७,६३८ निमशासकीय व ३५,१९२ खाजगी क्षेत्रांमध्ये आहेत. म्हणजेच सार्वजनिक क्षेत्रांमध्ये ८३ टक्के व खाजगी क्षेत्रांमध्ये १७ टक्के रोजगार आहेत.

११.२ रोजगार विनिमय केंद्रातील आंकडेवारीवरून स्पष्ट होते की, सन १९८६-८७ मध्ये २७,५०८ कामगारांनी काय मिळण्याकरीता नावे नोंदविली होती. त्यापैकी फक्त १,२४३ लोकांना काम मिळाले असल्याचे दिसून येते.

११.३ मजुरीचे दर :-

सन १९८६-८७ या वर्षामध्ये कुशल कारागीर उदा० सुतार, लोहार, चांभार यांचे सरासरी मजुरीचे दर अनुक्रमे ३० रुपये, २६ रुपये, १३ रुपये होते. तसेच अकुशल कामगार उदा० शेतमजूर, इतर मजूर व गुराखी यांना अनुक्रमे देण्यांत येणारे सरासरी मजुरीचे दर ११.६० रुपये, १०.०० रुपये व ७.०० रुपये होते.

१२. सहकार

१२.१ सहकारी संस्था :-

नागपूर जिल्ह्यामध्ये विविध प्रकारच्या सहकारी संस्थांची संख्या जून १९८७ अखेर ३,४०९ असून एकूण सभासदांची संख्या ५४३ हजार आहे. त्यापैकी सहकारी पतसंस्था ३० टक्के असून सहकारी पत संस्थामध्ये कृषिपत संस्था ५९ टक्के व इतर सहकारी पतसंस्था ४१ टक्के आहे. तसेच सहकारी बिगर पतसंस्था ह्या ७० टक्के आहेत. बिगर पतसंस्थेमध्ये मूद करण्यालायक संस्था म्हणजे सहकारी घरवांधणी संस्था ३९ टक्के, हातमाग कामगार संस्था १६ टक्के, ग्राहक भांडारे १३ टक्के, दुग्ध व्यवसाय संस्था ८ टक्के, इतर औद्योगिक संस्था ६ टक्के व कामगार कंत्राट संस्था ४ टक्के आहे.

१२.२ सभासदांची संख्या व कर्जवाटन :-

सर्व संस्थांच्या सभासदांची संख्या ३० जून १९८७ अखेर ५४३ हजार एवढी आहे. त्यापैकी सर्वात जास्त सभासदांची संख्या ही प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्थांची आहे. प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्थांच्या सभासदांची संख्या १,६४,२३१ म्हणजेच ३० टक्के आहे. प्राथमिक कृषि सहकारी पतसंस्थेमागील ३० जून १९८७ रोजी संगणा-घा वर्षामध्ये ३६,६३३ शेतकरी सभासदांना ७४८ लाख रुपयांचे अल्प, मध्यम व दीर्घ मुदतीचे कर्जाचे वाटन करण्यांत आले. तसेच जून १९८७ अखेर कर्जाची एकूण थकबाकी ८७३ लाख रुपये आहे.

नागपूर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेमागील ३० जून १९८७ रोजी संगणा-घा वर्षामध्ये १८१३.२१ लाख रुपये अल्प मुदतीच्या कर्जाचे वाटन करण्यांत आले. तसेच ३० जून १९८७ अखेर अल्प मुदतीच्या कर्जाची थकबाकी ७४२.७७ लाख रुपये व मध्यम मुदतीच्या कर्जाची थकबाकी २३५.४७ लाख रुपये आहे.

१३. अधिकोष

१३.१ नागपूर जिल्ह्यामध्ये वर्गीकृत अधिकोष शाखांची एकूण संख्या सन १९८६ अखेर २२२ होती. त्यापैकी ५८ टक्के शाखा ह्या एकट्या नागपूर शहरामध्ये आहेत. व ४२ टक्के शाखा ह्या जिल्ह्यांतील इतर भागामध्ये आहेत. जिल्ह्यामध्ये सहकारी बँकाच्या शाखांची संख्या ९१ आहे. शिवाय १५ भूमिकास बँकेच्या शाखा आहेत. दर लाख लोकसंख्येमागे वर्गीकृत बँकांच्या शाखांची संख्या ८.५७ एवढी आहे.

१४. बाजारभाव

१४.१ घाऊक बाजारभाव :-

धान्यामध्ये गव्हाचे सरासरी घाऊक बाजारभाव सन १९८६ मध्ये दर क्विंटलमागे २६८ रुपये असल्याचे आढळले. सन १९८५ चे तुलनेमध्ये सन १९८६ मध्ये गव्हाचे भावात वाढ झालेली आढळली.

ज्वारीचे सरासरी घाऊक बाजारभाव सन १९८६ मध्ये दर क्विंटल मागे १४६ रुपये होते. सन १९८६ मध्ये ज्वारीचे उत्पादन समाधानकारक न झाल्यामुळे सन १९८५ च्या तुलनेने सन १९८६ मध्ये ज्वारीचे घाऊक बाजारभावामध्ये वाढ झालेली आढळली. तसेच तांदुळाचे सरासरी घाऊक बाजारभाव सन १९८६ मध्ये दर क्विंटलमागे ३१५ रुपये होते. सन १९८५ च्या तुलनेने थोडी घट झालेली आढळली. कारण आंध्र व मध्य प्रदेशामधून झालाची आवक जास्त प्रमाणात होती.

विदल धान्यामध्ये सन १९८६ मध्ये तुरीचे व हरभरा यांचे दर क्विंटलमागे भाव अनुक्रमे ४१९ रुपये व ४२३ रुपये होते. तेलबीयांमध्ये जवस, तीळ, वेंगदाणा यांचे सन १९८६ मध्ये दर क्विंटलमागे भाव अनुक्रमे ५९२ रुपये, ७८५ रुपये व ५३३ रुपये होते. सन १९८५ चे तुलनेत तेलबीयांचे भावामध्ये वाढ झाल्याचे निदर्शित येते. रोखीचे पिकामध्ये नागपूर जिल्हयामध्ये कापूस व संत्री ही महत्त्वाची पीके होय. कापसाची खरेदी महाराष्ट्र स्टेट को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशनतर्फे होत असल्यामुळे कापसाचे जातवार भाव शासनानी निर्धारित केलेले आहेत. संत्र्याचे सन १९८६ मध्ये प्रती गाडी सरासरी भाव ३६६ रुपये होते. सन १९८५ च्या तुलनेत संत्र्याचे भागामध्ये घट झालेली आढळते.

१४.२ किरकोळ बाजारभाव :-

सन १९८६ मध्ये कांही जिवनावश्यक वस्तूंचे किरकोळ सरासरी बाजार भाव दर किलोमागे खालीलप्रमाणे होते.

तांदुळ [मध्यम] ३.८७ रुपये, गहुं [मध्यम] २.११ रुपये, ज्वारी [गांवरानी] २.३३ रुपये, बाजरी २.८४ रुपये, हरभरा दाळ ६.५७ रुपये, तुरदाळ ७.८० रुपये, मसुरदाळ ६.८२ रुपये, साखर [सु.बा.] ६.६६ रुपये, गुळ ६.५३ रुपये, भुईमूंगांचे तेल २०.४७ रुपये, वनस्पती तूप २१.८१ रुपये, म्हशीचे दुध प्रति लिटर ५.०० रुपये, बोकडाचे मांस २८.३८ रुपये, हळद २३.६४ रुपये, मिरची १३.६६ रु बटाटे ३.६२ रुपये, कोदि २.१२ रुपये, केळी प्रति डझन २.८१ रुपये, चहामत्ती ४३.३७ रुपये, जळाऊ लाकूड प्रति मण [४० किलो] २८.३३ रुपये, साडी [सुती] प्रति मण ७०.०० रुपये, सद-याचे कागड प्रति मीटर १५.२० रुपये, कपडे धुण्याचा साबण एकबार ३.६२ रुपये, आंघोळीचा साबण ३.०० रुपये, विड्याचे वाने प्रति शेकडा २.६६ रुपये, सुमारी प्रति कीलो ४७.७५ रुपये होते.

१४.३ ग्राहक किमतीचा निर्देशांक :-

गायाभूत वर्ष १९६० बरोबर १०० धरून १९८६-८७ मध्ये सरासरी सर्वसाधारण निर्देशांक ६७३ होता. अन्नगट ७०८, पानसुमारी तंबाखू इत्यादि ८४५,

इंधन व दिवावत्ती २६८, घरे ३६०, कापड बिछाना व मादत्राणे ६४५, व इतर ५५१ हयाप्रमाणे सरासरी निर्देशांक होता. सन १९८५-८६ च्या तुलनेत हया सर्वच निर्देशांकांमध्ये वाढ झालेली आढळते.

१५. शैक्षणिक सुविधा

१५.१ नागपूर जिल्हयामध्ये सन १९८६-८७ मध्ये प्राथमिक शाळांची एकूण संख्या २,००० आहे. माध्यमिक शाळांची संख्या ३७५, उच्चमाध्यमिक शाळा १०१ व सामान्य शिक्षणाचे महाविद्यालय ३२ आहेत.

१५.२ सन १९८६-८७ मध्ये एकूण विद्यार्थ्यांची संख्या ७,४६,२३२ आहे. त्यापैकी प्राथमिक शाळेमध्ये ३,२५,१०७ [५२.२० %], माध्यमिक शाळेमध्ये १,७९,२४७ [२४%], उच्च माध्यमिक शाळेमध्ये १,१४,२७१ [१५.३०%], महाविद्यालयीन ५१,२६६ [६.८६%] व पूर्व प्राथमिक शाळेमध्ये ६,३४१ विद्यार्थी आहेत.

१५.३ शिवाय नागपूर जिल्हयामध्ये शिक्षण विषयक वदवी महाविद्यालये २, विधी महाविद्यालये १, वैद्यकीय महाविद्यालये २, आयुर्वेदीक महाविद्यालय २, व अभियांत्रिकी महाविद्यालये ६ आहेत. नागपूर जिल्हयाकरीता दर लाख लोकसंख्ये मागे प्राथमिक व माध्यमिक शाळांची संख्या २४ येते.

१५.७ ग्रौढ शिक्षण :-

नागपूर जिल्हयामध्ये संपूर्णपणे साक्षरतेचा प्रसार व्हावा या दृष्टि-कोनातून ग्रौढ शिक्षणाचा कार्यक्रम जिल्हा ग्रौढ शिक्षण अधिका-यामार्फत राबविला जातो. सन १९८६-८७ मध्ये जिल्हयांत एकूण ६४० ग्रौढ शिक्षण केंद्र अस्तित्वात होती.

१६. सार्वजनिक आरोग्य सेवा

१६.१ सार्वजनिक आरोग्याचेदृष्टीने जिल्हयामध्ये वैद्यकीय सेवा ही शासनातर्फे, जिल्हा परिषदेतर्फे, नगरपालिकेतर्फे तसेच धर्मदाय संस्थेतर्फे उपलब्ध करून दिल्या जाते. नागपूर जिल्हयामध्ये सन १९८६-८७ मध्ये एकूण २३ रुग्णालये, १३४ दवाखाने, ४१ प्राथमिक आरोग्य केंद्र व २३ सुतिकागृहे कार्यरत आहेत. दरलाख लोकसंख्येमागे रुग्णालयांची संख्या १ येते. हे प्रमाण महाराष्ट्राच्या तुलनेत सारखे आहे. शिवाय दरलाख लोकसंख्येमागे सार्वजनिक वैद्यकीय संस्थातील खाटांची संख्या १७६ आहे. हेच प्रमाण महाराष्ट्र राज्याचे १५४ आहे.

१६.२ जन्म-मृत्यु प्रमाण :-

नागपूर जिल्हयामध्ये सन १९८६ मध्ये एकूण ५४,५५० जन्म, १६,०७६ मृत्यु व १,८३६ बाल मृत्यु नोंदविल्या गेले आहेत. ग्रामीण भागामध्ये जन्म व मृत्युची नोंद होत नसल्यामुळे हे प्रमाण कमी वाटते. परंतु नमुना ग्राहणीतील सरासरी आकडेवारीवरून नागपूर जिल्हयाकरीता दर हजार जन्माचे प्रमाण २९.८० व मृत्युचे प्रमाण १०.५२ इतके दिसून येते.

१६. ३ कुटूंब कल्याण कार्यक्रम :-

नागपूर जिल्ह्यामध्ये ३१.३.१९८७ रोजी एकूण ६० कुटूंब नियोजन केंद्रे कार्यरत होती. सन १९८६-८७ मध्ये निबीजीकरण केलेल्यांची एकूण संख्या २२, ५७३ होती. त्यापैकी ५, ५५० पुरुष नसबंदी व १७, ०२३ स्त्रियांची नसबंदी करण्यांत आली. शिवाय २०, ४५० स्त्रिया नूय प्रध्वतीचा वापर करीत असल्याचे आढळले. लोकसंख्येला आळा घालण्याकरीता शासनामार्फत कुटूंब-कल्याण कार्यक्रम राबविण्यांत येतो.

१७. कमजोर घटकाचे कल्याण

१७. १ महाराष्ट्र शासनाचे निरनिराळ्या उपक्रमांद्वारे कमजोर घटकाचे कल्याणाकरीता निरनिराळ्या योजना जिल्हा स्तरावर राबविण्यांत येतात. उदा० ग्रामीण क्षेत्रातील भुमीहीन मजुरांना घरे बांधण्यासाठी जागा देणे व झोपड्या बांधणे. शेतीच्या विकासाकरीता विहीरी बांधण्याकरीता व पंप संघ बसविण्याकरीता कर्ज रुाने पैसा उपलब्ध करून देणे व अनुदान देणे तसेच मागासवर्गीयांचे कल्याणाकरीता मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क देणे, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन देणे, माध्यमिक शालांत परीक्षेतर शिष्यवृत्त्या देणे. आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती, आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना माध्यमिक परीक्षेतर स्तरावर गुणवत्ता शिष्यवृत्त्या देणे, मागासवर्गीय व आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या मुलामुलीसाठी शासकीय वसतीगृह उघडणे. याशिवाय समाजकल्याण विभागामार्फत बरेचसे इतर कार्यक्रम राबविले जातात. याकरीता नागपूर जिल्ह्यामध्ये सन १९८६-८७ मध्ये ४१.१९ लाख रुपये खर्च करण्यांत आले आहेत.

१७. २ विशेष घटक योजना :-

माननीय पंतप्रधानांच्या २० सुत्री कार्यक्रमांतर्गत बाब ७ मध्ये विशेष घटक योजना समाविष्ट करण्यांत आली असून महाराष्ट्र शासनाच्या दिनांक १८.६.१९६२ च्या निर्णयान्वये ही योजना सुरू करण्यांत आली आहे. या योजनेंतर्गत प्रत्येक पंचायत समितीमधून ७० याप्रमाणे नागपूर जिल्ह्यांतून एकूण ४९० अनुसूचित जाती व नवबौध्द शेतक-यांची निवड करण्यांत आली आहे. ज्या अनुसूचित जाती व नवबौध्द कुटूंबाजवळ ६ हेक्टर पर्यंत जमीन आणि ज्या कुटूंबाचे भेती व्यतिरिक्त इतर वार्षिक उत्पन्न ३, ६०० रुपयांच्या आंत असते. अशाच कुटूंबांना ही योजना लागू आहे. अशा प्रत्येक कुटूंबाकरीता एकूण ९, ६५० रुपयांचे अनुदान ३ ते ४ वर्षांमध्ये जमीन सुधारणा, सुधारीत औजारे, बैलजोडी व बैलगाडी निविष्टा संघ व लघुसिंचन ह्या बाबींवर खर्च करण्याकरीता देण्यांत येतात.

१७. ३ एकात्मिक ग्रामीण विकासा योजना :-

जिल्ह्यांतील दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुटूंबाला आर्थिक सहाय्य देऊन त्यांचे राहणीमान उंचाविण्याकरीता एकात्मिक ग्रामीण

विकास योजना राबविण्याचे केंद्र शासनाने धोरणानुसार २० कलमी कार्यक्रमातील तिस-या कलमानुसार महाराष्ट्र शासनाने ठरविले आहे. नागपूर जिल्ह्यांतील दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुटुंबांची गणना मार्च १९८२ ते जून १९८२ या कालावधीमध्ये घेण्यांत आली. ह्या योजनेअंतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबांना राष्ट्रीयकृत व इतर बँकाकडून कर्ज रुपाने मदत मिळवून देऊन त्यांची आर्थिक परिस्थिती सुधारण्यास हातभार लावणे हा या कार्यक्रमाचा मुख्य उद्देश आहे. हा कार्यक्रम राबविण्यासाठी शासनाने जिल्हा पातळीवर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा स्थापन केली आहे. या योजनेअंतर्गत सन १९८६-८७ मध्ये १३८.१८ लाख रुपये खर्च करण्यांत आला.

१७.७ संजय गांधी स्वावलंबन योजना :-

जिल्ह्यांतील बेकारांना त्यांच्या स्वतंत्र व्यवसाय सुरु करण्याकरिता संजय गांधी स्वावलंबन योजनेअंतर्गत महसूल विभागांमार्फत प्रत्येकी २,५०० रुपये पर्यंत कजचि वाटप करण्यांत येते. त्याकरिता प्रत्येक तालुक्यामध्ये स्वतंत्र समिती स्थापन करण्यांत आलेली आहे.

१८. इतर

१८.१ जिल्हा परिषद, नगरपरिषद व ग्रामपंचायत यांचे उत्पन्न व खर्च :-

सन १९८६-८७ मध्ये नागपूर जिल्हापरिषदेचे उत्पन्न ३८१०.६९ लाख रुपये असून खर्च ३८१०.०९ लाख रुपये आहे.

नागपूर जिल्ह्यामध्ये १ महानगरपालिका, १० नगरपालिका व १ कटक मंडळ आहे. नगरपालिकांची स्वनिर्मित उत्पन्नाची साधने म्हणजे जकातकर, घरे व जमिनीवरील कर, नगरपालिकेच्या मालमत्तेपासून मिळालेला कर व इतर उत्पन्न होय. सन १९८६-८७ मध्ये सर्व नगरपालिका, महानगरपालिका व कटक मंडळ यांचे उत्पन्न ५३१०.०१ लाख रुपये व खर्च ५२५३.२८ लाख रुपये होता.

तसेच नागपूर जिल्ह्यामध्ये १९८६-८७ मध्ये एकूण ७२३ ग्रामपंचायती होत्या. सन १९८६-८७ मध्ये सर्व ग्रामपंचायतीचे एकूण उत्पन्न २०८.५६ लाख रुपये व खर्च १७८.६३ लाख रुपये होता.

१८.२ जिल्ह्यांत प्रत्यक्ष जमा झालेला महसूल :-

जिल्ह्यामध्ये महसूल विभागांमार्फत जमीन महसूल गोळा केल्या जातो. सन १९८६-८७ या वर्षात नागपूर जिल्ह्याकरिता गोळा झालेला एकूण जमीन महसूल १२.७२ लाख रुपये आहे. जिल्ह्यामध्ये जमीन महसूल देणा-या जमीन धारकांची संख्या २,४७,१९४ आहे.

नागपूर जिल्ह्यामध्ये एकूण कायम चित्ररट गृहाची संख्या सन १९८६-८७ मध्ये ३३ होती व एकूण झालेला करमणूक कर ४०८.१९ लाख रुपये आहे. याशिवाय जिल्ह्यांत विक्रीकर, वाहनकर, नोंदणीकरी, आयकराचा जिल्ह्याला मिळालेला वाटा तसेच विद्युत व सिंचन यापासून मिळालेले उत्पन्न होय.

१८.३ गृहनिर्माण योजना :-

जिल्हयांतील "आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकासाठी गृहनिर्माण योजना" नागपूर गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास मंडळामार्फत राबविण्यांत येते. सन १९८६-८७ मध्ये या योजनेवर ११.१२ लाख रुपये खर्च करण्यांत आला आहे. याशिवाय जिल्हयामध्ये गृहनिर्माण योजनेअंतर्गत खालील योजना राबविण्यांत येतात. [१] भूसंपादन व भूविकास, [२] गावठाण्याचा विस्तार व घर बांधणीसाठी जागांची तरतूद, [३] ग्रामीण क्षेत्रांतील भूमीहीन मजुरांना घरबांधणीसाठी जागा देणे वगैरे. ह्या तीनही योजनांवर सन १९८६-८७ मध्ये २५.५३ लाख रुपये खर्च करण्यांत आला.

१८.४ वृत्तपत्रे व नियमकालीके :-

नागपूर जिल्हयामध्ये ८ मराठी दैनिके, ७ हिंदी दैनिके, ३ इंग्रजी दैनिके तसेच ४० साप्ताहिके, १० मासिके व १८ मासिके हिंदी, इंग्रजी, व उर्दू भाषेतून प्रकाशित करण्यांत येतात. जिल्हयामध्ये एकूण ६६७ मुद्रणालये आहेत.

१८.५ वाचनालये :-

नागपूर जिल्हयामध्ये जिल्हयाचे मुख्यालय शासकीय प्रादेशिक तसेच जिल्हा ग्रंथालयाची सोय उपलब्ध आहे. शिवाय वेगवेगळ्या संस्थेकडून जिल्हयांतील ग्रामीण व नागरी भागामध्ये ग्रंथालये चालविली जातात. ग्रंथालयाचा विकास करण्याकरीता शासनामार्फत व्यवस्थापनेकरीता अनुदान देण्यांत येते.

१८.६ पोलीस व गुन्हे :-

नागपूर जिल्हयामध्ये अंतर्गत सुरक्षिततेच्या दृष्टीने ३८ पोलीस ठाणी, ६० आऊट पोस्ट व ३६ लॉकअप आहेत. सन १९८६-८७ मध्ये २६, ६०२ गुन्हे नोंदविण्यांत आले. त्यापैकी सर्वांत जास्त गुन्हे विशेष किंवा स्थानिक कायदा-खाली दखलमात्र ठरविलेले गुन्हे १६, १५२ आहेत.

१८.७ करमणूक व प्रेक्षणीय स्थळे :-

नागपूर जिल्हयामध्ये कायम स्वरूपाची ३२ चित्रपटगृहे व ६ फिरती चित्रपटगृहे आहेत. दर लाख लोकसंख्येमागे साधारणतः १ चित्रपटगृह येते. याशिवाय जिल्हा मुख्यालयाचे ठिकाणी तीन नाट्यगृहे उदा० धनवटे रंगमंदीर, मोरभवन व वसंतराव देशपांडे नाट्यगृह ही आहेत. जिल्हयामध्ये लहान मोठी यात्रेची ठिकाणे एकूण ४९ आहेत. यांत ग्रामुख्याने रामटेक या गावाचा समावेश करावा लागेल.

१८.८ रोजगार हमी योजना :-

राज्य शासनाच्याद्वारे रोजगार हमी योजना ही अत्यंत महत्वाची अशी योजना राबविण्यांत येते. या योजनेनुसार दि. २० डिसेंबर १९७४ रोजी विधी मंडळाच्या दोन्ही सभागृहांनी मंजूर केलेल्या प्रस्तावातील अनुसूच असलेल्या अशा विशिष्ट अटीवर ग्रामीण अकुशल कामगारांना रोजगार हमीची तरतूद ज्यामध्ये आहे. अशा कामगार हमी योजनेला राज्य शासन सर्वांत महत्त्व देत असल्यामुळे शासनाचे २० सुत्री कार्यक्रमांमध्ये याचा समावेश करण्यांत आला आहे. १९८६-८७ या वर्षी जिल्हयामध्ये रोजगार हमी योजनेवर ३३३.५० लाख रुपये खर्च करण्यांत आला.

भा ग - ३

त कते

१९८६ - ८७

अनुक्रमिका

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८६-८७ वर्षाकरीता

अ. क्र.	तक्ता क्रमांक	विषय	पृष्ठ क्रमांक
१	२	३	४
१. क्षेत्र व लोकसंख्या			
१.	१.१	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार क्षेत्रकळ, घरे व लोकसंख्या	१
२.	१.२	१९५१ पासूनच्या लोकसंख्येमधील दशवार्षिक फरक	३
३.	१.३	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावाचे तालुकावार वर्गीकरण	५
४.	१.४	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहराचे तालुकावार वर्गीकरण	६
५.	१.५	१९८१ च्या जनगणनेनुसार काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या	७
६.	१.६	लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार व [ब] धमानुसार वर्गीकरण	८
७.	१.७[अ]	१९७१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती	९
८.	१.७[ब]	१९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती व जमाती करीता सुधारीत आकडेवारी.	११
९.	१.८	भिंती/छात्रे यासाठी वापरलेल्या साधनसामग्रीनुसार घराचे वर्गीकरण	१२
१०.	१.९	आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील कुटुंबांचे वर्गीकरण १९७१ जनगणनेनुसार	१४
११.	१.१०	अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगाची संख्या [१९८१ ची जनगणना]	१६
१२.	१.११	जनगणना घरे आणि त्यांचा वापर [१९८१ ची जनगणना]	१७
२. हवामान			
१३.	२.१	निवडक केन्द्रातील पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य [मिली मिटर], १९८६ या वर्षाकरीता]	१८
१४.	२.२	निवडक केन्द्रातील कमाल व किमान तापमान [१९८६]	१९
३. कृषी			
१५.	३.१	जमिनीचा वापर	२०
१६.	३.२	तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्र	२२
१७.	३.३	मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन	२८
१८.	३.४	विविध साधनांनी ओलीताखालील असलेले तालुकावार क्षेत्र	२९
१९.	३.५	निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे तालुकावार क्षेत्र	३०

१	२	३	४
२०.	३. ६	तालुकावार सिंचन विहीरी व इतर विहीरी	३४
२१.	३. ७	विहीरी खेरीज लघुपाटबंधा-यांची कामे	३५
२२.	३. ८	मध्यम व मोठे पाटबंधारे प्रकल्प यामुळे भिजणारे क्षेत्र व मिळणारे फायदे	३६
२३.	३. ९	वहित धारण जमिनींची संख्या व त्यांचे क्षेत्रफळ, ओलीताखाली असलेली वहित धारण जमिनी आणि ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र व वहितांच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्रफळ श्रेणीनुसार वहित धारण जमिनींची संख्या	३८
२४.	३. १०	तालुकावार कृषि विषयक अत्रजारे	४०
२५.	३. ११	दुष्काळ, टंचाई, टंचाई सद्म परिस्थितीची माहिती	४१
२६.	३. १२	टंचाईच्या पूर्वतिहासानुसार कठीण व इतर टंचाईग्रस्त भाग ठरविण्याबाबत माहिती	४३

४. पशुसंवर्धन

२७.	४. १	तालुकावार पशुधन [१९८२ च्या गणनेप्रमाणे]	४५
२८.	४. २	जिल्हयातील पशुवैधकिय संस्थांची तालुकावार संख्या	४९
२९.	४. ३	रोगांच्या प्रकारानुसार पशुंच्या मृत्यूंची संख्या	५१
३०.	४. ३[अ]	विविध पशुवैधकिय संस्थांचे कार्य	५२
३१.	४. ४	मान्यता प्राप्त पशुवध गृहे आणि प्रत्येक पशुवधगृहात कत्तल केलेल्या पशुंची संख्या	५३
३२.	४. ५	जिल्हयातील वन क्षेत्र	५४
३३.	४. ६	जिल्हयातील मुख्य व गौण वन उत्पादने	५५
३४.	४. ७	जिल्हयातील भुजल मत्स्यव्यवसाय	५६

५. रोजगार, उधोग, खनीकर्म व वीज

३५.	५. १	कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	५७
३६.	५. २	चालू कारखान्याचे कामगारांच्या संख्यानुसार उधोग निहाय वर्गीकरण	६४
३७.	५. ३	कामांच्या दिवसांच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण	६६
३८.	५. ४	उधोगांच्या महत्वाच्या बाबींची आकडेवारी	६८
३९.	५. ५	रोजगार विनिमय केंद्रातील आकडेवारी	७०
४०.	५. ६	व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम: १९८६-८७ या वर्षाकरीता	७२
४१.	५. ७	कर्मचारी गणना १९८३ जिल्हयातील कर्मचा-यांची संख्या	७३
४२.	५. ८	निरनिराळ्या उधोगातील रोजगार	७४
४३.	५. ९	विधुतीकरण झालेल्या शहरांची व गांवाची संख्या व त्यांची लोकसंख्या	७५
४४.	५. १०	विजेचा वापर	७६
४५.	५. ११	बिगर कृषि आस्थापना व स्वकार्यरत उधोगासह	७७
४६.	५. १२	प्रमुख उधोग गटानुसार बिगर कृषि आस्थापनांची संख्या व सर्वसाधारणपणे नेहमी काम करणा-या कामगारांची संख्या	७८
४७.	५. १३	महत्वाच्या उधोगगटानुसार बिगर कृषि आस्थापनांची संख्या	७९
४८.	५. १४	महत्वाच्या उधोगगटानुसार बिगर कृषि आस्थापनातील कामगारांची संख्या	८०

कृपया:

१.	२.	३.	४.
४९.	५. १५	बिगर कृषि सहकारी आस्थापना [सर्व, उद्योगगट एकत्र]	८१
५०.	५. १६	प्रमुखा उद्योगगटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार यांची संख्या.	८२
५१.	५. १७	उत्पादन व दुस्तती सेवा या गटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	८३
५२.	५. १८	धाऊक व किरकोळ व्यापार संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या.	८४
५३.	५. १९	सामुहिक सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या.	८५
५४.	५. २०	सर्व उद्योगगट मिळून एकत्र संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या.	८६
		६. सहकार	
५५.	६. १	विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था	८७
५६.	६. २	जिल्ह्यातील विविध प्रकारच्या प्रतपेढ्यांबाबत निवडक माहिती	८९
५७.	६. ३	३०-६-१९८७ ला संपणा-या वर्षातील सहकारी बँकांचे कार्य	९०
५८.	६. ४	ग्राधामिक कृषि सहकारी संस्थांचे कार्य	९१
५९.	६. ५. १	ग्राधामिक कृषि सहकारी संस्था मार्फत दिलेली पिक कर्जे	९३
६०.	६. ५. २	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा सहकारी संस्थामार्फत दिलेली पिक कर्जे.	९४
६१.	६. ५. ३	जिल्ह्यातील आदिवासी सहकारी संस्थामार्फत दिलेली पिक कर्जे.	९५
६२.	६. ६	जिल्हा आणि ग्राधामिक पणन संस्थांचे कार्य	९६
६३.	६. ७	जिल्ह्यातील बिगर शोती सहकारी प्रत संस्थांचे कार्य	९८
६४.	६. ८	जिल्ह्यातील उत्पादक आस्थापना व सामाजिक सेवा सहकारी संस्थांची आकडेवारी	९९
६५.	६. ९	उत्पादक आस्थापना व सामाजिक सेवा सहकारी संस्थांचे कार्य	१००
६६.	६. १०	नियंत्रित बाजार पेठांची तालुकावार माहिती.	१०१
६७.	६. ११	नोंदणी केलेले सावकार व त्यांनी दिलेले कर्जे.	१०३
		७. वैद्यकीय व आरोग्य सेवा.	
६८.	७. १	सार्वजनिक संस्थामार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची तालुकावार माहिती.	१०४
६९.	७. २	नोंदणी केलेल्या जन्म व मृत्युंची संख्या	१०५
७०.	७. ३	विविध कारणानुसार मृत्युंची संख्या	१०८
७१.	७. ४	माता बाल संगोपन कार्यकर्तांतर्गत लस टोचणी	१०९
७२.	७. ५	जिल्ह्यातील कुटुंब नियोजन केंद्राची संख्या	१११

१	२	३	४
---	---	---	---

८. शिक्षण

७३.	८. १.	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकादार साक्षरता	११३
७७.	८. २.	शैक्षणिक संस्था व शिक्षकांची संख्या व विद्यार्थ्यांची संख्या	११४
७५.	८. ३.	पुर्वप्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक, व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची स्तर निहाय संख्या आणि मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी	११५
७६.	८. ४.	इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था	११६
७७.	८. ५.	आर्थिक दृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना मिळणारी मोफत शिक्षणाची सवलत	११७
७८.	८. ६.	प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च सन १९८६-८७ करीता	११८
७९.	८. ७.	जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ विद्यालये] व तांत्रिक शाळा [सातवी ते बारावी]	११९
८०.	८. ८.	जिल्ह्यातील प्रौढ शिक्षण केंद्रे	१२०
८१.	८. ९.	शिक्षकाकरीता शिक्षण संस्था	१२१

९. दळणवळण व वाहतूक

८२.	९. १.	रेल्वे मार्गाची लांबी	१२२
८३.	९. २.	प्रकार व पृष्ठभागानुसार रस्त्यांची लांबी	१२३
८४.	९. ३.	वापरांत असलेली मोटार वाहनांची संख्या	१२४
८५.	९. ४.	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परीवहन मंडळाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी	१२५
८६.	९. ५.	महत्त्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना १९८६ या वर्षाकरीता	१२६
८७.	९. ६.	पोस्ट, तारघरे व दुरध्वनी सेवा व दुरदर्शन संघ यांची आकडेवारी	१२८

१०. स्थानिक संस्था

८८.	१०. १.	स्थानिक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च	१२९
८९.	१०. २.	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च	१३०
९०.	१०. ३.	जिल्हा परिषदांचे वाबवार उत्पन्न व खर्च	१३१
९१.	१०. ४.	महानगरपालिका/नगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च	१३३
९२.	१०. ५.	महानगरपालिका/नगरपालिका क्षेत्रातील इमारतींची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासेतर उपयोगात असणा-या इमारती अंगर त्यांच्या भागामध्ये चालणा-या उद्योग/व्यवसायासंबंधी माहिती [वर्ष १९८३-८४]	१३५

११. नियोजन

९३.	११. १.	विविध विकास शिषाखालील झालेल्या योजनांतर्गत खर्च	१३७
९४.	११. २.	योजनांतील महत्त्वाची भौतिक साधने	१३८
९५.	११. ३.	रोजगार हमी योजना	१४०
९६.	११. ४.	रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे व त्यातील रोजगार आणि खर्च	१४१
९७.	११. ५.	शिष्याच्या प्राण्याच्या सोयी व टंचाईसंबंधी केलेले उपाय योजना	१४३

१.	२.	३.	४.
९८.	११. ६	संकरित व अधिक उत्पादन देणा-या भिकाच्या जाती व त्याखालील क्षात्रा.	१४३
९९.	११. ७	जिल्ह्यातील रासायनिक खातांचे वाटप	१४६
१००.	११. ८	जिल्ह्यातील साखार कारखाने	१४७
१०१.	११. ९	दुग्धा संस्थांची तालुकावार माहिती	१४८
१०२.	११. १०	अवर्षाण प्रवण कार्यक्रमाची प्रगती दर्शविणारा तक्ता	१४९
१०३.	११. ११	एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती, त्यावरील तरतूद व खर्च	१५०
१०४.	११. १२	२० कलमी कार्यक्रम.	१५१
१०५.	११. १३	विशेष घटक योजना.	१५२
१२. किंमती व निर्देशांक			
१०६.	१२. १	निवडक शेती मालाच्या सरासरी धाऊक किंमती	१५३
१०७.	१२. २	जिल्हा मुख्यालयाच्या भिकाणचे महत्वाच्या वस्तुंच्या सरासरी किरकोळ किंमती.	१५४
१०८.	१२. ३	केंद्रातील कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	१५८
१३. न्याय व प्रशासन			
१०९.	१३. १	जिल्ह्यातील पोलीस दलांची एकूण संख्या	१५९
११०.	१३. २	गुन्हासंबंधी आकडेवारी	१६०
१११.	१३. ३	तुस्गात दाखाल केलेले गुन्हेगार	१६१
११२.	१३. ४	तुस्गात दाखाल झालेले या गुन्हेगारांचे वयोगटानुसार व शैक्षणिक पात्रातनुसार वर्गीकरण	१६२
११३.	१३. ५	दिवाणी व फौजदारी न्यायालयांत निकालांत काढलेली कामे	१६३
१४. बँकींग व विमा			
११४.	१४. १	बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँका यांची संख्या, त्यांच्या ठेवी व कर्जे	१६४
११५.	१४. २	संयुक्त भांडवली खर्च	१६५
११६.	१४. ३	उत्तरविलेल्या विमापत्रांची संख्या व विम्याची रक्कम	१६६
१५. संकीर्ण			
११७.	१५. १	चित्रापटगृहांचे विषयी आकडेवारी	१६७
११८.	१५. २	जिल्ह्यातील गोळा केलेली अल्पबचतीची रक्कम	१६८
११९.	१५. ३	तालुकावार गोळा केलेला जमीन महसूल	१६९
१२०.	१५. ४	छापखाने आणि छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे, आणि १७० नियतकालिके	
१२१.	१५. ५	स्वस्त धान्य दुकानांना पुरवलेले तांदूळ, गहू व साखार	१७१
१२२.	१५. ६	मागणी व वसूल केलेले धान्य	१७२
१२३.	१५. ७	१९८४ मधिल लोक सभा निवडणूक व १९८५ मधिल विधान सभा निवडणूक यासंबंधी आकडेवारी	१७३
१२४.	१५. ८	अधिकारी व प्रवासी यांचे साठी असलेल्या बगल्यांची तालुकावार १७५ यादी.	
१२५.	१५. ९	रेल्वे स्थानकांची तालुकावार यादी	१७७
१२६.	१५. १०	निवडक निर्देशांकांचे कल	१७८

तक्ता क्रमांक. १.१

- १ -

१९८१. व्याख्यानानुसार तालुकावार क्षेत्राकळ, घारे व लोक संख्या

जिल्हा : नागपूर

अनु. क्र.	तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	क्षेत्राकळ [चौ. कि. मी.]	दर चौ. कि. लोकसंख्या.	गावांची संख्या		शहरांची संख्या	आकडे हजारांत		लोकसंख्या		
					वस्ती असलेले	ओसाड		वापरातील निवास गृहाची संख्या	कुटुंबाची संख्या	एकूण	पुरुष	स्त्रिया
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.
	जिल्हा	एकूण	९,९३१.०	२६१	१६५८	२१६	१६	४७२	४९१	२५८९	१३४५	१२४३
		ग्रामीण	९,५९९.८	११७	१६५८	२१६	-	२१४	२२४	११२०	५७७	५४२
		नागरी	३३१.२	४४३७	-	-	१६	२५७	२६७	१४६९	७६८	७०१
१.	नागपूर	एकूण	२,०५२.१	७५६	३४१	४७	४	२७६	२८५	१५५१	८११	७३९
		ग्रामीण	१,८१०.९	१३६	३४१	४७	-	५०	५०	२४७	१२९	११८
		नागरी	२४१.२	५४०५	-	-	४	२२७	२३५	१३०४	६८३	६२१
२.	काटोल	एकूण	१,६१०.२	१४७	३०१	४१	३	४६	४७	२३७	१२२	११५
		ग्रामीण	१,५८४.७	१२०	३०१	४१	-	३७	३८	१९०	९७	९२
		नागरी	२५.५	१८४१	-	-	३	९	९	४७	२४	२३
३.	तावनेर	एकूण	१,१५३.०	१९५	२१५	२१	६	४४	४६	२२५	११६	१०८
		ग्रामीण	१,११०.०	१५२	२१५	२१	-	३४	३५	१६९	८७	८१
		नागरी	४३.०	१३००	-	-	६	१०	११	५६	२९	२७

कुमारा: ...

तक्ता क्रमांक १.१ [पुढे चालू]

-२-

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.
४.	रामटेक	एकूण	२,५३८.२	११६	३७६	१४	२	५५	५८	२९३	१५२	१४१
		ग्रामीण	२,५२९.७	१०५	३७६	१४	-	४९	५२	२६४	१३७	१२७
		नागरी	८.५	३३७२	-	-	२	६	६	२९	१५	१४
५.	उमरेड	एकूण	२,५१०.५	११३	४२५	९३	१	५१	५४	२८४	१४४	१४०
		ग्रामीण	२,४९७.५	१००	४२५	९३	-	४५	४८	२५०	१२६	१२३
		नागरी	१३.०	२६१९	-	-	१	६	६	३४	१७	१६

टीप :- १] आकडे पूर्णकित केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

२] जिल्हयाच्या क्षेत्राकबाची माहिती व सर्व्हेयर जनरल ऑफ इंडीया याचे कडून व तालुकावार क्षेत्राकबाची माहिती राज्याच्या सुमिव अभिलेखा कार्यालयाकडून घेतली असल्यामुळे तालुकावार बेरीज जिल्हयाच्या क्षेत्रा-कबाची जुळेलच असे नाही.

३] तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनरचनेपुर्वार्चिया स्थितीनुसार आहेत.

आधार:- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक १.२

१९५१ पासूनचा लोकसंख्येमधील दशावार्षिक फरक [लोकसंख्येचे आकडे हजारान्त] जिल्हा :- नागपूर

जिल्हा/ तालुका	वर्षा एकूण व्यक्ती				पुरुषा			स्त्रिया			दर चौ. दशावार्षिक फरकाची टक्केवारी कि. मी.			
	एकूण	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	मधील लोकसंख्या	एकूण	ग्रामीण	नागरी
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.
जिल्हा	१९५१	१२३३	६५६	५७७	६३०	३३३	२९७	६०३	३२३	२८०	१२४	+ १६.४७	+ २.३५	+ ३८.१३
	१९६१	१५१२	७२५	७८७	७८४	३६८	४१६	७२८	३५६	३७२	१५२	+ २२.५४	+ १०.३८	+ ३६.३६
	१९७१	१९४२	८८७	१०५५	१०११	४५५	५५६	९३१	४३१	५००	१९६	+ २८.७९	+ २२.३७	+ ३३.९८
	१९८१	२५८९	११२०	१४६९	१३४५	५७७	७६८	१२४३	५४२	७०१	२६१	+ ३३.२६	+ २६.१७	+ ३९.२२
तालुका														
१. नागपूर	१९५१	६४६	१६१	४८५	३३१	८१	२५०	३१५	८०	२३५	३०८	-	-	-
	१९६१	८२८	१३८	६९०	४३६	७०	३६६	३९२	६८	३२४	३९४	+ २८.२३	+ १६.४१	+ ४२.२४
	१९७१	११०७	१७७	९३०	५८३	९२	४९१	५२४	८४	४४०	५४०	+ ३३.७०	+ २८.२४	+ ३४.७९
	१९८१	१५५१	२४७	१३०४	८११	१२९	६८३	७३९	११८	६२१	७५६	+ ४०.००	+ ३९.३३	+ ४०.१३
२. काटोल	१९५१	१४८	१२०	२८	७७	६३	१४	७१	५७	१४	९३	-	-	-
	१९६१	१६८	१३८	३०	८६	७०	१६	८२	६७	१५	१०५	+ १३.१७	+ १३.७६	+ १०.६२
	१९७१	२०४	१६५	३९	१०५	८५	२०	९९	८०	१९	१२६	+ २१.१३	+ २१.१६	+ २५.४२
	१९८१	२३७	१९०	४७	१२२	९७	२४	११५	९२	२३	१४७	+ १६.३७	+ १४.२५	+ २१.११

क्रमशः ...

तक्ता क्रमांक १.२ [पुढे चालू]

- ४ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.
३. सावनेर	१९५१	१३४	९९	३५	६८	५०	१८	६६	४९	१७	९६	-	-	-
	१९६१	१४९	११७	३२	७६	६०	१६	७३	५७	१६	११०	+१०.५६	+१७.६९	+१०.४२
	१९७१	१८१	१४२	३९	९३	७३	२०	८८	६९	१९	१५७	+२१.५८	+२१.५५	+२१.६९
	१९८१	२२५	१६९	५६	११६	८७	२९	१०८	८१	२७	१९५	+२३.८४	+१८.५६	+४३.०१
४. रामटेक	१९५१	१४७	१३७	१०	७४	६९	५	७३	६८	५	६३	-	-	-
	१९६१	१७५	१६३	१२	८९	८३	६	८६	८०	६	७५	+१९.१९	+१९.१८	+१९.२४
	१९७१	२१४	१९४	२०	११०	९९	११	१०४	९५	९	८४	+२३.४०	+१८.९४	+७०.४४
	१९८१	२९३	२६४	२९	१५२	१३७	१५	१४१	१२७	१४	११६	+३६.७८	+३६.०७	+४३.६८
५. उमरेड	१९५१	१५८	१३९	१९	८०	७०	१०	७८	६९	९	६३	-	-	-
	१९६१	१९२	१६९	२३	९७	८५	१२	९५	८४	११	७७	+२१.४२	+२१.८६	+१८.२३
	१९७१	२३६	२०९	२७	१२०	१०६	१४	११६	१०३	१३	९४	+२२.८०	+२३.२५	+१९.४४
	१९८१	२८४	२५०	३४	१४४	१२६	१७	१४०	१२३	१६	११३	+२०.२०	+१९.५६	+२५.१७

टिप :- १.] आकडे पुर्णकिंत केल्याने देरजा जुळणार नाहीत.

२.] तक्त्यांत द्याविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुर्नरचनेपुर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या- गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण

जिल्हा : - नागपूर.		[लोकसंख्या श्रेणीत]																		
अनु. क्र.	जिल्हा/तालुका	वस्ती असलेली गावे																		
क्र.	तालुका	२०० वक्षा कमी	२०० ते ४९९	५०० ते ९९९	१००० ते १९९९	२००० ते ४९९९	५००० ते ९९९९	१०००० आणि त्याहून जास्त	एकूण	आणि		एकूण		आणि		एकूण		आसाइ		
१.	२.	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	
	जिल्हा	३८४	३५४	५५६	१८९८	४५७	३१५२	१८२	२५६८	५०	१५७०	१८	११६५	४	४८२	१६५८	१११९५	२१६		
	तालुका																			
१.	नागपूर	८४	८४	१११	३८७	९२	६४७	३८	४९५	९	३२०	६	४०२	१	१३३	३४१	२४६२	४७		
२.	काटोल	८४	७०	९१	३०९	७७	५५२	३७	४९७	१०	३२३	२	१४५	-	-	३०१	१८९७	४१		
३.	सावनेर	४७	४२	५५	१९३	६७	४६२	३२	४४६	१०	३०४	४	२४५	-	-	२१५	१६८८	२१		
४.	रामटेक	६८	६५	१४०	४७४	१०७	७२९	४४	६१५	१३	३९१	२	१२३	३	२४८	३७६	२६४४	१४		
५.	उमरेड	१०१	९२	१५२	५३५	११४	७७१	३८	५१५	८	१३३	४	२५०	१	१०१	४२५	२४९८	९३		

टीप :- १] आकडे पूर्णकित केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

२] तक्त्यांत दर्शविलेले तालुके तालुक्याच्या पुनर्रचने-पुर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक. : १.४

- ६ -

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालुकावार वर्गीकरण

जिल्हा :- नागपूर

[लोकसंख्या "०००"]

अनु. क्र.	जिल्हा/तालुका	लोकसंख्येप्रमाणे शहरांची संख्या													
		५००० पेक्षा कमी		५००० ते १००००		१०००० ते २००००		२०००० ते ४९९९९		५०००० ते ९९९९९		१,००,००० व त्याहून अधिक		एकूण शहरे	
संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या	संख्या	लोक संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.
	जिल्हा	२	५	४	३१	६	८८	२	५८	१	६७	१	१२१९	१६	१४६९
	तालुका														
१.	नागपूर	१	२	-	-	१	१५	-	-	१	६७	१	१२१९	४	१३०४
२.	काटोल	-	-	१	७	१	१६	१	२४	-	-	-	-	३	४७
३.	सावनेर	१	३	३	२४	२	२८	-	-	-	-	-	-	६	५६
४.	रामटेक	-	-	-	-	२	२९	-	-	-	-	-	-	२	२९
५.	उमरेड	-	-	-	-	-	-	१	३४	-	-	-	-	१	३४

टिप :- १] आकडे पूर्णांकित केल्याने वेरजा जुळणार नाहीत.

२] तक्त्यांत दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेमुवीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या

जिल्हा :- नागपूर

[आकडे शोकड्यांत]

अ. क्र.	काम करणा-यांचा वर्ग.	गामीण नागरी एकूण	जिल्ह्याची एकूण	तालुके				
				नागपूर	काटोल	सावनेर	रामटेक	उजरेड
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
१.	शेतकरी	ग्रामीण	१७९५	३२२	३४५	२८९	३९३	४४६
		नागरी	१२२	४२	३५	२९	७	१०
		एकूण	१९१७	३६४	३७९	३१८	४००	४५६
२.	शेतमजूर	ग्रामीण	२२१९	४७३	४५१	३०८	४१६	५७१
		नागरी	१९९	४८	६६	४२	१२	२४
		एकूण	२४१८	५२१	५१७	३५७	४२८	५९५
३.	घारगुती, उद्योग, वस्तु निर्माणप्रक्रीया, सेवा व दुरुस्ती इत्यादी.	ग्रामीण	१४५	२७	१५	२९	३१	४३
		नागरी	३५४	२९९	८	२५	३	२०
		एकूण	४९९	३२६	२३	५४	३४	६३
४.	इतर काम करणारे	ग्रामीण	१०२८	३१०	८९	१४८	३४०	१४१
		नागरी	३३५१	३०९६	५७	९०	६०	४८
		एकूण	४३७९	३४०६	१४६	२३८	४००	१८९
५.	एकूण काम करणारे	ग्रामीण	५१८८	११३३	९००	७७४	११७९	१२०१
		नागरी	४०२६	३४८५	१६५	१९२	८३	१०१
		एकूण	९२१४	४६१८	१०६५	९६६	१२६२	१३०३
६.	एकूण काम करणारे	ग्रामीण	५५१३	१२८७	९२०	८१५	१३१८	११७३
		नागरी	१०४९५	९४३९	२९८	३४१	१९८	२१९
		एकूण	१६००८	१०७२६	१२१८	११५६	१५१६	१३९२
७.	सिमांतिक काम करणारे	ग्रामीण	४९५	४८	७७	९९	१४८	१२३
		नागरी	६७२	११५	६	२५	७	१९
		एकूण	६६७	१६३	८३	१२४	१५५	१४२
८.	एकूण लोक संख्या	ग्रामीण	११५९६	२४६८	१८९७	१६८८	२६४५	२४९७
		नागरी	१४६९३	१३०३९	४६९	५५८	२८८	३३९
		एकूण	२५८८८	१५५०७	२३६६	२२४६	२९३३	२८३७

टिप :- १. यांत पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमार, शिकारी, मळे, फळवागा आणि तत्संबंधी क्षेत्रा तसेच खाण काम व दगड काम करणा-यांचा समावेश आहे त्याप्रमाणे बांधकाम, व्यापार व वाणिज्य-परीवहन, साठवण व दळणवळण घारगुती उद्योगाखोरीज वस्तुनिर्माण प्रक्रीया, सेवा व दुरुस्ती व इतर यांचा समावेश आहे.

२. तक्त्यांत दर्शविलेले तालुके तालुक्याच्या पुनर्रचनेमुद्दाराच्या स्थितीनुसार आहेत.

३. आकडे पूर्णांकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

लकता क्रमांक १. ६
लोकसंख्ये वयोगटानुसार वर्गीकरण
जिल्हा : नागपूर

अ] वयोगटानुसार लोकसंख्या

[आकडे शेकड्यांत]

दा. व.	सर्व वयोगट	०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३९	४०-४९	५०-५९	६० व त्यावरील	वय अनिर्देशित
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
एकूण	२५८८८	९८८५	२५९९	२३६३	१९१७	३१६३	२५५२	१६५६	१६८७	६६
ग्रामीण	१११९५	४३२७	१००८	८९१	७६३	१३५०	११५८	७७६	८२१	२४
नागरी	१४६९३	५५८८	१५९२	१४७२	११५४	१८०५	१३९४	८८०	८६६	४२

ब] धर्मानुसार लोकसंख्या

दा. व.	सर्व धर्म	बौद्ध	ख्रिश्चन	हिंदू	जैन	मुस्लिम	शीख	इतर	धर्म न सांगणारे
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.
एकूण	२५८८८	३४३२	२८३	२०१३४	१६९	१७६४	९१	१३	३
ग्रामीण	१११९५	१३७२	३०	९५०५	२४	२५०	१०	२	१
नागरी	१४६९३	२०६०	२५३	१०६२९	१४५	१५१४	८१	११	१

टिप : आकडे मुर्णाकांत केल्याने वेरजा जुळणार नाहीत.

आधार : १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक : १.७ [अ]

- ९ -

१९७१ च्या जनगणनेनुसार अनुसुचित जाती व अनुसुचित जमाती
जिल्हा :- नागपूर

[आकडे : हजारांत]

जिल्हा/	एकूण ग्रामीण नागरी	अनुसुचित जाती			अनुसुचित जमाती			नव बौध्द			एकूण		
		व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.
जिल्हा	एकूण	८०	४२	३८	-	-	-	२८३	१४५	१३८	३६३	१८७	१७६
	ग्रामीण	३६	१९	१७	-	-	-	१३२	६७	६५	१६८	८६	८२
	नागरी	४४	२३	२१	-	-	-	१५१	७८	७३	१९५	१०१	९४
पंचायत समिती/ तालुका													
१. नागर	एकूण	३५	१८	१७	-	-	-	-	-	-	३५	१८	१७
	ग्रामीण	२	१	१	-	-	-	-	-	-	२	१	१
	नागरी	३३	१७	१६	-	-	-	-	-	-	३३	१७	१६
२. हिंगणा	एकूण	२	१	१	-	-	-	-	-	-	२	१	१
	ग्रामीण	२	१	१	-	-	-	-	-	-	२	१	१
	नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३. कामठी	एकूण	६	३	३	-	-	-	-	-	-	६	३	३
	ग्रामीण	२	१	१	-	-	-	-	-	-	२	१	१
	नागरी	४	२	२	-	-	-	-	-	-	४	२	२
४. काटोल	एकूण	४	२	२	-	-	-	-	-	-	४	२	२
	ग्रामीण	२	१	१	-	-	-	-	-	-	२	१	१
	नागरी	२	१	१	-	-	-	-	-	-	२	१	१
५. नरखोड	एकूण	५	३	२	-	-	-	-	-	-	५	३	२
	ग्रामीण	५	३	२	-	-	-	-	-	-	५	३	२
	नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

क्रमशः .....

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.
६.	तावेनेर	एकूण	७	४	३	-	-	-	-	-	७	४	३
		ग्रामीण	६	३	३	-	-	-	-	-	६	३	३
		नागरी	१	१	०	-	-	-	-	-	१	१	०
७.	कळमेखर	एकूण	७	२	२	-	-	-	-	-	७	२	२
		ग्रामीण	३	२	१	-	-	-	-	-	३	२	१
		नागरी	१	०	१	-	-	-	-	-	१	०	१
८.	रामटेक	एकूण	३	२	१	-	-	-	-	-	३	२	१
		ग्रामीण	२	१	१	-	-	-	-	-	२	१	१
		नागरी	१	१	०	-	-	-	-	-	१	१	०
९.	पारगावनी	एकूण	६	३	३	-	-	-	-	-	६	३	३
		ग्रामीण	५	३	२	-	-	-	-	-	५	३	२
		नागरी	१	०	१	-	-	-	-	-	१	०	१
१०.	मौदा	एकूण	२	१	१	-	-	-	-	-	२	१	१
		ग्रामीण	२	१	१	-	-	-	-	-	२	१	१
		नागरी	०	०	०	-	-	-	-	-	०	०	०
११.	उयरेड	एकूण	२	१	१	-	-	-	-	-	२	१	१
		ग्रामीण	१	०	१	-	-	-	-	-	१	०	१
		नागरी	१	१	०	-	-	-	-	-	१	१	०
१२.	मिवाभूर	एकूण	२	१	१	-	-	-	-	-	२	१	१
		ग्रामीण	१	०	१	-	-	-	-	-	१	०	१
		नागरी	१	१	०	-	-	-	-	-	१	१	०
१३.	कुही	एकूण	२	१	१	-	-	-	-	-	२	१	१
		ग्रामीण	२	१	१	-	-	-	-	-	२	१	१
		नागरी	०	०	०	-	-	-	-	-	०	०	०

टिप :- आकडे पूर्णकित केल्याने वेरजा जुळणार नाहीत.

आधार: ४ १९७१ जनगणना प्रकाशन.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती/जमाती करिता पुढारित
आकडेवारी

जिल्हा : नागपूर

[आकडे हजारांत]

जिल्हा/ तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	अनुसूचित जाती			अनुसूचित जमाती		
		व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया
जिल्हा	एकूण	१८२	१४२	४०	१८२	१४२	४०
	ग्रामीण	८४	७४	१०	१८२	१४२	४०
	नागरी	९८	६८	३०	१८२	१४२	४०
तालुका	एकूण						
१] नागपूर	एकूण	१००	५२	४८	१७७	९१	८६
	ग्रामीण	१६	१८	१८	३७	१९	१८
	नागरी	८४	३४	३०	१४०	७२	६८
२] काटोल	एकूण	२१	११	१०	४३	२२	२१
	ग्रामीण	१६	८	८	३८	२०	१८
	नागरी	५	३	२	५	२	३
३] तावनेर	एकूण	२२	१२	११	२९	१५	१४
	ग्रामीण	१७	९	८	१९	१०	९
	नागरी	५	३	३	१०	५	५
४] रामटेक	एकूण	२५	१३	१२	५३	२९	२७
	ग्रामीण	२३	१२	११	५४	२८	२६
	नागरी	२	१	१	१	१	१
५] उमरेड	एकूण	१४	७	७	४८	२७	२७
	ग्रामीण	१२	६	६	३८	१९	१९
	नागरी	२	१	१	१०	८	८

टिप : आकडे पुर्णकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

२] तक्त्यांत वर्णविलेले तालुके तालुक्याच्या पुनर्रचनेमुळेच्या स्थितीनुसार आहे.

आधार : १९८१ जनगणना प्रकाशन.

भिंती/छवरे यासाठी वापरलेल्या साधन सामुग्रीनुसार घराचे वर्गीकरण

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	वा. व.		संख्या
१	२		३
	एकूण जनसंख्या घरे	एकूण	४, ८१, ४९०
		ग्रामीण	२, ३८, ९५०
		नागरी	२, ४२, ५४०
१]	भिंतीची सामुग्री		
१]	गवत, पाने, वेळू व जांबू	एकूण	६७, ०६५
		ग्रामीण	२९, ६०५
		नागरी	३७, ४६०
२]	माती	एकूण	२, २१, ३७०
		ग्रामीण	१, ६६, ३४०
		नागरी	५५, ०३०
३]	कच्च्या विटा	एकूण	१४, १९५
		ग्रामीण	१६३५२३
		नागरी	१२, ५६०
४]	लाकूड	एकूण	९, ४६५
		ग्रामीण	४, १७५
		नागरी	५, २९०
५]	पक्क्या विटा	एकूण	१, ४३, ५७५
		ग्रामीण	२१, २३०
		नागरी	१, २२, ३४५
६]	गॅल्वनाइज्ड लोखंडी किंवा इतर धातुचे पत्रे	एकूण	२, ४७०
		ग्रामीण	५७०
		नागरी	१, ९००
७]	दगड	एकूण	१९, ३८५
		ग्रामीण	१४, ५७५
		नागरी	४, ८१०
८]	सिमेंट कॉन्क्रीट	एकूण	३, ३१०
		ग्रामीण	३७५
		नागरी	२, ९३५
९]	वर उल्लेखिलेल्या व्यतिरिक्त वापरलेली इतर सामुग्री	एकूण	६५५
		ग्रामीण	४४५
		नागरी	२१०

क्रमशः

२] छत्रराज्ञी वापरलेली सासुगी

१] गवत, माने, वेळ, माती कट्या विटा किंवा मांसू	एकूण ग्रामीण नागरी	३०, ८२५ २४, २१० ५, ६१५
२] कोले, तक्तीदगड, केकर	एकूण ग्रामीण नागरी	२, ५२, २३५ २, ००, ९७० १, ५८, २६५
३] पन्हेळीचे लोखंडी पत्रे जस्ताचे किंवा धातुचे पत्रे	एकूण ग्रामीण नागरी	२४, ५८५ ६, २६० २७, ६२५
४] अॅल्युमिना सिमेंटचे पत्रे	एकूण ग्रामीण नागरी	६, २१५ १, ७२५ ४, ४९०
५] विटा व चुना	एकूण ग्रामीण नागरी	१, ३४० ८१५ ५२५
६] दगड	एकूण ग्रामीण नागरी	७१५ २३५ ४८०
७] प्रबलित सिमेंट कॉंक्रीट	एकूण ग्रामीण नागरी	४७, ९१० ३, ०२५ ४४, ८८५
८] इतर वर उल्लेखिलेल्या व्यतिरिक्त वापरलेली सासुगी.	एकूण ग्रामीण नागरी	५२५ २४० ३५५

आधार : १९७१ जनगणना प्रकाशन [भाग-चार] घरबांधण. अहवाल.

आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील
कुटूंबांचे वर्गीकरण १९७१ जनगणनेनुसार.

जिल्हा : नागपूर

अ.क्र.	व	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.
१]	१] एकूण कुटूंबे	१, ७३, ११०	१, ८५, १८५	३, ५८, २९५
	२] घरांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घरे असलेली	१, ५१, ७९०	९०, ४००	२, ४२, १९०
	ब] भाड्याच्या घरांत राहणारी	२१, ३२०	९४, ७८५	१, १६, १०५
२]	एक व्यक्ती कुटूंब			
	१] एकूण कुटूंबे	११, १३०	१०, ९९५	२२, १२५
	२] घरांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घरे असलेली	७, ५२५	३, ३५५	१०, ८८०
	ब] भाड्याच्या घरांत राहणारी	३, ६०५	७, ६४०	११, २४५
३]	दोन व्यक्तीची कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	१७, ४६०	१७, १७५	३४, ६३५
	२] घरांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घरे असलेली	१४, १२०	६, ४६५	२०, ५८५
	ब] भाड्याच्या घरांत राहणारे	३, ३४०	१०, ७१०	१४, ०५०
४]	तीन व्यक्तीची कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	२१, ५३५	२०, ३१५	४१, ८५०
	२] घरांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घरे असलेली	१८, ०८०	७, ९०५	२५, ९८५
	ब] भाड्याच्या घरांत राहणारे	३, ४५५	१२, ४१०	१५, ८६५
५]	चार व्यक्तीची कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	२६, ९०५	२४, ७७०	५१, ६७५
	२] घरांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घरे असलेली	२३, ३२५	१०, ५१५	३३, ८४०
	ब] भाड्याच्या घरांत राहणारे	३, ५८०	१४, २५५	१७, ८३५

१.	३.	४.	५.
६] माघ व्यक्तीची कुटूंबे			
१] एकूण कुटूंबे	२८, ६५०	२७, १२५	५५, ७७५
२] घराच्या मालकीबाबतची स्थिती			
अ] स्वतःची घरे असलेली	२५, ७२५	१२, ७४५	३८, ४७०
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी	२, ९२५	१४, ३८०	१७, ३२५
७] सहा किंवा अधिक व्यक्तीची कुटूंबे			
१] एकूण कुटूंबे	६७, ३७०	८४, ७०५	१, ५२, ०७५
२] घराच्या मालकीबाबतची स्थिती			
अ] स्वतःची घरे असलेली	६२, ९७५	४९, ४०५	१, १२, ३८०
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी	४, ३९५	३५, ३००	३२, ६९५
८] निर्देशित न केलेल्या व्यक्तीची कुटूंबे			
१] एकूण कुटूंबे	४०	१००	१४०
२] घराच्या मालकी बाबतची स्थिती			
अ] स्वतःची घरे असलेली	४०	१०	५०
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी	-	९०	९०

आधार : १९७४ जनगणना प्रकाशन [भाग दोन] घरवांधणी अहवाल.

तक्ता क्रमांक १.१०

- १६ -

असंगतेनुसार जिल्ह्यातील असंगाची संख्या [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा : नागपूर

अ. क्रं.	तालुका	पुर्णतः अंध	पुर्णतः मांगळे	पुर्णतः मूक	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.	६.
१.	नागपूर	५२४	५५७	२७३	१३५४
२.	काटोल	१४०	११३	७५	३२८
३.	सावनेर	१०८	८२	७०	२६०
४.	रामटेक	१६१	१४५	८६	३९२
५.	उमरेड	१८४	११८	७९	३८१
जिल्हा एकूण		१११७	१०१५	५८३	३७१५

टिप : तक्त्यांत वर्गविलेले तालुके तालुक्याच्या पुनर्रचनेपुर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार : १९८१ जनगणना प्रकाशन, मालिका १२, भाग-७

जनगणना घरे आणि त्यांचा वापर [१९८१ ची जनगणना] जिल्हा : नागपूर

अ. क्र.	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण जनगणना घरे	जनगणनेच्या सुरुवातीला राहणारे असलेली घरे	जनगणना घरांचा वापर						कारखाने यंत्रशाळा कार्याशाळा घरे इ.	रेस्टोरेन्ट्स मिठाईची दुकाने आणि उग्रहार गृहे	करमणूक शांलक मंचायत घरे, तांस्कू तीक केंद्रे इत्यादि मंचास्थाने सोडून	पूजा स्थाने देवळे चर्च भग्नीदी सरुवदार इत्यादि	एकूण
				राहणे	दुकाने आणि राहणे	यंत्रशाळा [कुटीरो दोगासह] आणि राहणे.	हॉटेल धर्मशाळा पर्यटन घरे इ.	उग्रहार घरे सोडून दुकाने	व्यवसायाची घरे आणि कार्यालये					
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.
१.	एकूण	६०१३५५	३४९८०	४३१५३५	५८२५	३२७७०	३८०	१८५९०	४२१०	११८३५	३१०५	४८०	५७१५	६२९३०
२.	ग्रामीण	२८५०१०	१५४७५	१९७९८५	२३१५	९१७०	१३०	२८२५	१३३०	३२१५	५३५	११५	३४५५	४८४६०
३.	नागरी	३१६३४५	१९५०५	२३३५५०	३५१०	१३६००	२५०	१५७६५	२८८०	८६२०	१५७०	३६५	२२६०	१४४७०

आधार : १९८१ जनगणना प्रकाशन मालिका १२, भाग - ७

तक्ता क्र. २.१

- १८ -

निम्नलिखित केंद्रातील वर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण वर्जन्य

[१९८६ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[मिलिमीटरमध्ये]

अ. क्र.	महिना	केंद्र-१ नागपूर			केंद्र क्र. २ काटोल			केंद्र-३ सावनेर			केंद्र-४ रामटेक			केंद्र-५ उमरेड		
		सरासरी	वर्जन्य दिवसांची संख्या	वर्जन्य	सरासरी	वर्जन्य दिवसांची संख्या	वर्जन्य	सरासरी	वर्जन्य दिवसांची संख्या	वर्जन्य	सरासरी	वर्जन्य दिवसांची संख्या	वर्जन्य	सरासरी	वर्जन्य दिवसांची संख्या	वर्जन्य
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.
१.	जानेवारी	११	२	२४	१५	२	६	१६	३	१०	१५	२	११	१३	१	१७
२.	फरवरी	२३	६	२७	२३	१०	८३	२३	७	१०७	२७	६	१०४	२२	३	२१
३.	मार्च	१७	३	१	१५	२	४	१६	२	५	१७	३	२६	२३	१	७
४.	एप्रिल	१६	-	-	१२	-	-	१३	-	-	१६	-	-	१४	१	१३
५.	मे	२१	१	१०	१५	१	१३	१२	-	-	१४	-	-	१५	-	-
६.	जून	२२२	१२	२०२	१७५	१४	१८२	१२६	१३	२४७	१८४	१२	३०१	२००	१२	२५२
७.	जुलै	३७६	२०	१२२	२२३	१३	१५२	३१२	१०	३०७	३७८	१२	३१८	३४८	१६	३२०
८.	ऑगस्ट	२८६	१६	२७४	२१६	१४	४४०	२२२	१७	३३१	३००	१८	२६१	३१४	१५	४८१
९.	सप्टेंबर	१८५	१३	११४	१७६	१०	६२	१६८	९	३२	१८२	१०	८०	३१०	८	४२
१०.	ऑक्टोबर	५५	१	६	४४	१	१	५२	२	१२	४२	३	१६	५४	२	९
११.	नोव्हेंबर	२०	२	१६	१२	१	६	२१	१	१	१७	१	३६	२०	२	२२
१२.	डिसेंबर	१०	५	७६	८	३	५०	१०	६	२५	७	४	१७	७	४	२२
एकूण :		१२४२	८८	२५६	१०११	७१	२२२	१०७५	७०	१०८४	१२१३	७७	११७०	१२४०	६५	१२५३

आधार : जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर

तक्ता क्र. २.२

- १९ -

निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तापमान - १९८६

जिल्हा : नागपूर

[आकडे सेल्सिअसमध्ये]

अ. क्र.	महिना	केंद्र-१ नागपूर - विमानतळ		केंद्र-२, नागपूर-शहर	
		कमाल	किमान	कमाल	किमान
१.	२.	३.	४.	५.	६.
१.	जानेवारी	३१.६	७.३	उपलब्ध नाही	
२.	फरवरी	३३.९	१०.०		
३.	मार्च	४१.६	१६.६		
४.	एप्रिल	४३.०	१८.७		
५.	मे	४४.२	२२.२		
६.	जून	४४.९	२१.६	४४.९	उ. ना
७.	जुलै	३६.४	२१.५	३५.९	उ. ना.
८.	ऑगस्ट	३४.२	२०.७	३४.१०	२१.२
९.	सप्टेंबर	३५.५	२१.०	३५.२	२२.१
१०.	ऑक्टोबर	३७.१	१३.५	३६.३	१६.९
११.	नोव्हेंबर	३५.४	११.१	३३.३	१४.०
१२.	डिसेंबर	३१.६	१०.७	३१.९	११.८
वार्षिक -		४४.९	७.३	४४.९	११.८

आधार : विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ३.१
जमिनीया वापर
जिल्हा नागपूर

- २० -

१९८१-८२ व १९८५-८६ वर्षाकरीता

[क्षेत्रफळ शंभर हेक्टरमध्ये]

जिल्हा/ तालुका	वर्ष	एकूण भांगो- लिक क्षेत्र	जंगल व्याप्त क्षेत्र	शेतीला उपलब्ध नसलेले क्षेत्र		पडीत जमिनी व्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतरजमीन			पडीत जमीन			निव्वळ कसलेले क्षेत्र	एकापेक्षा अधिकवेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र	लागवडी लायक क्षेत्र [स्तंभ ८- १०-१४- १५]		
				बिगर शेती वापरा साठी जमीन	पडीत व लाग वडी- लायक नसलेली जमीन	एकूण [६-६]	लागवडी लायक पण वाप रउत नसलेली	कायम गरे चरण व इतर चरण्याची जमीन	कसलेल्या जमिनी मध्ये समावि- ष्ट न झालेली झाडे, झुडपे वफळे बागा या खालील जमीन	एकूण [८-१- १०]	चालू पड					इतर पड	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
जिल्हा	८१-८२	९८६४	१८३०	७२५	१३७	८६२	१७१	१०३४	५३	१२५८	२६४	५९१	८५५	५२२८	४३५	५६६३	६३०७
एकूण	८५-८६	९८६४	१७११	४७९	३४७	८२६	४०३	५५२	३१२	१२६७	१७४	४८७	६६१	५३९९	३४१	५७४०	६७७५
तालुका																	
१. नागपूर शहर	८१-८२	२०९	२	३३	१२	४५	९	४४	-	५३	१४	३६	५०	६०	५	६५	११९
	८५-८६	२०९	११	४४	१३	४६	३९	१५	-	५४	६	१९	२५	४१	५	४६	१०५
२. नागपूर गांभीण	८१-८२	६५७	८७	१०२	६	१०८	२५	६०	२	८७	१०	२०	३०	३४५	४७	३९२	४०२
	८५-८६	६२०	१०	३७	१६	५३	२४	२०	३८	८२	४०	१९	५९	४१६	२३	४३९	५३७
३. हिंगणा	८१-८२	७३४	७०	६६	३	६९	४४	६९	१	११४	१३	७५	८८	३९३	२६	४१९	५२६
	८५-८६	७८६	१३८	३९	११	५०	३४	११	१०२	१४७	१७	६०	७७	३७४	२२	३९६	५८७
४. कामठी	८१-८२	४५१	२१	३०	४	३४	८	४६	-	५४	६	२०	२६	३१६	६४	३८०	३५०
	८५-८६	४२४	९	५०	-	५०	-	१०	५३	६३	२	८	१०	२९२	२८	३२०	३५५
५. काटोल	८१-८२	७५७	६८	२९	१२	४१	२५	६१	१	८८	२२	७६	९८	४६४	४९	५१३	५८८
	८५-८६	८४२	१२८	४९	५	५४	७८	७३	-	१५१	२०	२५	४५	४६४	४८	५१२	५८७
६. नरखेड	८१-८२	८५३	१२१	६५	१६	८१	-	१२७	२	१२९	-	२६	२६	४९६	७	५०३	५२४
	८५-८६	७६८	४७	१९	२७	४६	१८	८०	२१	११९	१०	३०	४०	५१६	६१	५७७	५९५

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
७. सावनेर	८१-८२	६२०	-	४९	१०	५९	-	१३८	-	१३८	१६	४३	५९	३६४	२६	३९०	४.२३
	८५-८६	६१९	१	३३	-	३३	४७	८०	-	१२७	२७	५०	७०	३८८	३०	४१८	५.७५
८. कलेश्वर	८१-८२	५३४	५८	६०	१०	७०	१०	-	२८	३८	१२	-	१२	३५७	५१	४०८	४.०७
	८५-८६	५४३	४०	८	१९	२७	३२	६५	-	९७	६७	३१	४८	३३१	३०	३६१	४.११
९. रामटेक	८१-८२	३८२	४१९	३७	३१	६८	८	१३२	१	१४१	५	२	७	३१६	४६	२६२	२३२
	८५-८६	११४३	६२९	३२	३७	६९	४५	७४	१३	१३२	१८	२६	४४	२६९	२	२७१	३.७१
१०. पारशिवनी	८१-८२	९१२	३१३	४६	८	५४	२०	२२	-	४२	९३	८३	१७६	३२८	९	३३७	५.२४
	८५-८६	७८७	२२४	१३	१२२	१३५	१३	-	-	१३	-	६७	६७	३४८	११	३५९	४.२८
११. मौदा	८१-८२	९४७	३०७	६७	-	६७	१०	२०	४	३४	३	८०	८३	४५३	११	४६४	५.५०
	८५-८६	६१३	१	-	-	-	२५	७१	-	९६	६	३८	४४	४७२	११	४८३	५.४१
१२. उमरेड	८१-८२	९७६	२०२	४१	४	४५	२	१२३	१०	१३५	६१	६४	१२५	४६७	४९	५१६	६.०४
	८५-८६	९७९	२२०	२९	७५	१०४	१३	३७	२५	७५	७	८६	९३	४८७	२४	५११	६.१८
१३. भिवापूर	८१-८२	७३०	८४	३६	१०	४६	५	१०६	४	११५	४	३२	३६	४४०	२४	४६४	४.८५
	८५-८६	७०२	१२६	५२	१३	६५	१५	१६	९	४०	३	१४	१७	४५४	१६	४७०	४.९५
१४. कुही	८१-८२	८१५	७८	६५	१०	७५	५	८६	-	९१	५	३५	४०	५३१	२२	५५३	५.७६
	८५-८६	८२९	१३७	४४	८	५२	२०	-	५१	७१	८	१४	२२	५७७	३०	५७७	६.४०

टीप : [१] आकडे पूर्णाकांत केल्यामुळे बेरजा जूळणार नाहीत. [२] सन १९८१-८२ व १९८५-८६ मध्ये तालूकावार भौगोलिक क्षेत्र हे वेगवेगळे आहे.

सन १९८१-८२ ची आकडेवारी कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे याचिकडील पूर्णतः सुधारित आहे. व १९८५-८६ ची आकडेवारी अतू व पीके अहवालावरून देण्यांत आली असून ती तात्पुरती आहे. [३] सन १९८२-८३ ते १९८४-८५ ची अस्थाई माहिती १९८५-८६

चे प्रकाशनांत समविष्ट केलेली आहे.

आधार : सन १९८१-८२ [पूर्ण सुधारित] करीता कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे व १९८५-८६ [अस्थाई] करीता जिल्हा अतू व पीके अहवाल.

तक्ता क्रमांक ३.२
तालुकावार निरनिराळ्या पीकाखालील क्षेत्र

- २२ -

जिल्हा : नागपूर

[क्षेत्र - हेक्टरमध्ये]

जिल्हा/ तालुका	वर्ष	तांदूळ	गहू	खरीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	ज्वारी एकूण	बाजरी	मका	वरी	इतर धान्य	एकूण धान्य	हरभरा	तूर	मूग	इतर कडधान्ये	एकूण कडधान्ये
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
जिल्हा	८१-८२	४१२६५	६८३२६	१५५३८२	४७४४६	२०२८३५	१४२	३७४	-	१०७	३१३७४२	११७३२	२६६२०	३७८६	१६४२६	६१५७१
एकूण	८५-८६	४३१५७	६५३३१	१४०३२४	३५४२७	१७५८२१	१६३	६१४	-	७०३२	२९२११८	१४२०८	३३८२६	४१२४	३१०३५	८३८२३
तालुका																
१. नागपूर [शहर]	८१-८२	३४७	१०६७	२२३४	-	२९३४	-	५२	-	-	४४००	७७	४७२	११	१४	५८१
	८५-८६	२६८	७२८	१८१०	२	१८१२	-	६८	-	२	२८७८	८२	२२२	७	१७७	५७२
२. नागपूर [ग्रामीण]	८१-८२	७४२	४८०२	१४२२२	५३	१४२८२	५	३	-	-	२०५४१	५८८	१७४४	३७२	३२६	३१००
	८५-८६	५३१	४०२५	१३३५८	२६	१३३८४	-	२	-	-	१८०१२	७२२	१२५४	३१४	२२२५	५६२२
३. हिंगणा	८१-८२	८०२	२२६७	१७७७६	-	१७७७६	-	२	-	-	२०८५४	५६१	२०२५	४५८	१६२	३२१३
	८५-८६	७८४	१६६६	१५१७४	-	१५१७४	-	१	-	-	१७६२५	४२६	२४५४	४११	४२२	३८५३
४. कामठी	८१-८२	१५५६	८१८३	१४०१२	१८५	१४२०४	-	११	-	-	२३२५४	६२२	१३१७	९	६८८	२७१३
	८५-८६	१७१७	७७८२	६४२०	११५	६५३५	१	२२	-	५	१६०६२	६८१	१२७४	१८	५४६	२५१२
५. काटोल	८१-८२	१२०३	३४८२	२०६८६	-	२०६८६	३२	१४	-	३	२५४२७	१५४१	२१५२	२३४	२२८४	६२१८
	८५-८६	८२८	२७१६	१२२४१	-	१२२४१	५१	१७	-	६	२३६२२	१७७८	२५६४	१२१६	२२६२	७८२०
६. नरखेड	८१-८२	११००	४१३८	१५०४३	-	१५०४३	९७	३	-	३	२०३८४	१८८१	२५६४	१००५	१५७०	७०२०
	८५-८६	६५५	३६२८	२०६५५	-	२०६५५	१११	२	-	६	२५०६४	२३२७	२७६६	८१२	४०२१	२२२६
७. ताचनेर	८१-८२	६१०	१२८०	१८२७४	-	१८२७४	-	१५	-	१३	२०८२२	६५५	४३३५	३५२	७२२	६०७१
	८५-८६	२२५	२५१२	१८६६७	१	१८६६८	-	२	-	१	२१४७८	२३१	५४६४	२७७	६२७	७३६२
८. ळमेश्वर	८१-८२	५२८	३७६६	१८१२५	-	१८१२५	१	१	-	-	२२४२१	५२५	१२१६	२२१	२८४	३७१६
	८५-८६	३००	२६६७	१५१८६	-	१५१८६	-	-	-	१	१८१५४	७३२	२४०५	५११	६८३	४३३१

तक्ता क्रमांक : ३.२ [पुढे घालू]

- २३ -

	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
९. रामटेक	८१-८२	६२८०	३२८०	५०७४	५४८३	१०५५७	-	२५४	-	७९	२०४५०	५५१	१८८६	८४	३८०	२९०१	
	८५-८६	७७९५	२३४२	४०११	५१९२	२२०३	-	४६६	-	१	१९८०७	८५७	२०३०	१०८	२९८	३२९३	
१०. पारशिवनी	८१-८२	१८०५	३३८३	१२६२६	६०४	१३२३०	-	१८	-	९	१८४४५	-	३२१७	-	२२८	३४४५	
	८५-८६	२१३१	५६०१	११०१८	१५५	१११८३	-	२६	-	८	१८९४९	१०५५	५०५८	१३८	१५९७	७८४८	
११. मौदा	८१-८२	११२०८	८९२०	२०२०	१००५५	१२०७५	-	-	-	-	३२२०३	१४१५	२७४४	२८	७५५	४९४२	
	८५-८६	१२३७३	१००२९	२१२४	२३५	२३५९	-	-	-	७०००	३१७६१	१६६६	२२६३	२०	४८५	४४३४	
१२. उमरेड	८१-८२	२४५६	८२४६	१००२०	४५२६	१४५४६	-	१	-	-	२५२४९	१०५९	१४००	२२९	२९३१	५६१९	
	८५-८६	२४०६	६९५८	८६५८	४४६१	१३११९	-	-	-	-	२२४८३	११६१	१७७७	२०२	८४०६	११५४६	
१३. भिवापुर	८१-८२	४५७३	७०३६	४५२	१३५९०	१४०४२	-	-	-	-	२५६५१	८९६	१२०५	२८	३०९३	५२२२	
	८५-८६	४४१२	६६५६	४३१	१२५६९	१३०००	-	-	-	-	२४०६८	९८१	११९२	३८	६३३५	८५४६	
१४. कुही	८१-८२	८७४१	७७७६	३४११	१२९५०	१६३६१	-	-	-	-	३२८७८	१२२१	२६२९	४८	२२१२	६११०	
	८५-८६	८५९२	७९५१	२८६१	१२७४१	१५६०२	-	१	-	२	३२१४८	१२८५	२३२६	५२	२१११	५७७४	

क्रमशा:.....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- २४ -

जिल्हा/ तालुका	वर्ष	एकूण अन्वधान्ये	उस	मसाल्याचे पदार्थ	फळे	भाजीपाला	संकीर्ण खाद्य पीके	एकूण खाद्य पीके	कापूस	हतर पीके	तंतू	एकूण तंतू पीके	भूर्डमूग	जवस	करडई
१	२	१६	१७	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	
जिल्हा.	८१-८२	३६५३२०	२३८	२८०१८	११२४४	१०१२९	५१	४२५७००	७९०६६	१०५८	८०१२४	१२४०२	३३२६३	-	
एकूण तालुका	८५-८६	३७६०११	३२२	२६१४८	१३७२४	१३०८१	४५	४२९३३१	७१२७६	९८४	७२२६०	१४४३५	३३१४८	१०	
१. नागपूर [शहर]	८१-८२	४९८१	१	१०१	१३४	४७२	-	५६८९	२६४	-	२६४	१२	४२१	-	
	८५-८६	३४५०	७	५७	१५७	३०८	-	३९७२	१०२	४	१०६	१	३१४	१	
२. नागपूर [ग्रामीण]	८१-८२	२३६४१	-	५१८	७३६	१०९७	५	२५२९७	९२७०	९	९२४९	८८	३१६२	-	
	८५-८६	२४००४	-	६४९	८५४	१२९५	-	२६८०२	१०६५०	३	१०६५३	९६	३००६	१	
३. हिंगणा	८१-८२	२४०६७	-	९५	६७४	३९५	-	२५१९१	१५९३५	११८	१६०५३	१२३	१०९	-	
	८५-८६	२१४७८	-	१२८	९१०	५६६	-	२३०८२	१५६०१	५४	१५६५५	९४	९८	-	
४. कामठी	८१-८२	२६६६७	३०	१९६८	३८५	१५०३	-	३०५५३	३९४	८	४०२	९	५११३	-	
	८५-८६	१८५८१	६९	३२३३	३९०	१७४५	१२	२३०२९	७४६	२०	७६६	१३	५००१	२	
५. काटोल	८१-८२	३२३४५	३२	३२०	२९३९	९०८	२	३६५४६	९९५८	१२	९९७०	४०५२	११६	-	
	८५-८६	३१४४९	२२	३५०	२८७३	१०६४	-	३५७५८	९१७९	१८३	९३६२	४७७०	८१	-	
६. नरखेड	८१-८२	२७४०४	९७	३१२	२८२९	३१३	२२	३०९७७	१३५८०	२७२	१३८५२	४८३१	२९६	-	
	८५-८६	३५०६०	८६	३४०	३३७२	५४९	-	३९४०७	११३९२	२०४	११५९६	५९६२	२५८	२	
७. सावनेर	८१-८२	२६९६३	२५	१८८	९४०	१०६५	-	२९१८१	७०७१	२१	७०९२	१७६०	१५५	-	
	८५-८६	२८८४७	१७	२४०	१२९७	१५९३	१	३१९९५	६५०८	१०	६५१८	१९२६	३६२	-	
८. कळमेघवर	८१-८२	२६१३७	२०	४६२	२२३५	१६७४	-	३०५२८	८१५९	९	८१६८	१२०९	४३१	-	
	८५-८६	२२४८५	६	३६५	२५०९	१७६४	-	२७१२९	६३२५	५	६३३०	१३३६	४१४	-	
९. रामटेक	८१-८२	२३३५१	१७	५८२	२५३	२५०	-	२४४५३	६	६७	७३	६	१३५२	-	
	८५-८६	२३१००	४४	६९०	३५५	४२९	-	२४६१८	१२१	९४	२१५	१३	१५१३	१	

क्रमशः.....

तक्ता क्रमांक. ३.२ [पूढे चालू]

१	२	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
१०. पारशिवनी	८१-८२	२१८९०	-	६६०	३८५	३०२	-	२३२३७	४३६७	७१	४४३८	२४७	२४८६	-
	८५-८६	२६७९७	३१	९०१	५४८	११८५	-	२९४६२	३३९२	५४	२४४६	२०३	२०२१	-
११. मौदा	८१-८२	३७१४५	१६	१८४०	१११	९७४	-	४००८६	१	६२	६३	१९	४७२९	-
	८५-८६	३६१९५	१७	२२५४	९२	११९९	-	३९७५७	२	३२	३४	१२	४४६५	२
१२. उमरेड	८१-८२	३०८६८	-	४६३१	१४०	३०८	-	३५९४७	९१४७	५५	२१४७	३२	४९२५	-
	८५-८६	३४०२९	१	३८१०	१३६	२५१	-	३८२२७	७११९	७	७१२६	७	४२६८	-
१३. भिवापूर	८१-८२	३०८७३	-	८२१७	९२	३०८	११	३९५०१	८८९	२३	९१२	५	४२९८	-
	८५-८६	३२६१४	-	६०६८	९६	३६३	-	३९१४१	११३०	३३	११६३	-	४७१६	१
१४. कुही	८१-८२	३८९८८	-	८१२४	९१	६००	११	४७८१४	२५	३८६	४११	९	५६७०	-
	८५-८६	३७९२२	२२	८०६४	१३५	७७०	३२	४६९४५	९	२८१	२९०	२	५६३१	-

क्रमशः.....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

जिल्हा/ तालुका	वर्ष	इतर गळीताची धान्ये	एकूण गळीताची धान्ये	तंबाखू	इतर औषधी व मादक पदार्थ	एकूण औषधी व मादक पदार्थ	चा-याची पीके	संकीर्ण अखाद्य पीके	एकूण अखाद्य पीके	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र	एकापेक्षा अधीम वेळा लाग- वडीखाली असलेले क्षेत्र	लागवडी खालील क्षेत्र [निव्वळ]
१	२	३	३३	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१
जिल्हा	८१-८२	१४५२२	६०२६४	७०	-	७०	१५७	५७	१४०६७२	५६६३७२	४३५२४	५२२८४८
एकूण	८५-८६	२५४७४	७२०६७	१०	-	१०	१३१	१५२	१४४६२७	५७३९५८	३४०८१	५३९८७७
तालुका												
१. नागपूर [शहर]	८१-८२	६५	४९८	-	-	-	३५	३२	८२९	६५१८	४८३	६०३५
	८५-८६	१०८	४२४	-	-	-	३१	३२	५९३	४५७२	४८७	४०८५
२. नागपूर [ग्रामीण]	८१-८२	६५६	३९०६	१६	-	१६	३	३	१३२०७	३९२०४	४६८१	३४५२३
	८५-८६	३३५८	६४६१	-	-	-	१६	१०	१७१४०	४३९४२	२२२५	४१६४७
३. हिंगणा	८१-८२	४५६	६८८	-	-	-	-	-	१६७४१	४१९३२	२६२१	३९३११
	८५-८६	६८३	८७५	-	-	-	६	२१	१६५५७	३९६३९	२२०४	३७४३५
४. कासठी	८१-८२	१८७०	६९९२	-	-	-	-	-	७३९४	३७९४७	६३८८	३१५५९
	८५-८६	३१७३	८१८९	-	-	-	-	-	८९५५	३१९८४	२०००	२९९८४
५. काटोल	८१-८२	५४०	४७०८	-	-	-	३६	१९	१४७३३	५१२७९	४९२४	४६३५५
	८५-८६	१२३५	६०७६	-	-	-	३०	२६	१५४९४	५१२५२	४८३७	४६४१५
६. नरखेड	८१-८२	२५०	५३७७	-	-	-	७४	१	१९३०४	५०२८१	७२८	४९५५३
	८५-८६	५००	६७२२	-	-	-	२१	३	१८३४२	५७७४९	६१३४	५१६१५
७. सावनेर	८१-८२	६९२	२६०७	५१	-	५१	५	-	९७५५	३८९३६	२५६७	३६३६९
	८५-८६	१००९	३२९७	१०	-	१०	६	१	९८३२	४१८२७	३०००	३८८२७
८. कळमेश्वर	८१-८२	३२७	२०३७	१	-	१	३	२	१०२११	४०७३९	५०६२	३५६७७
	८५-८६	८४६	२५९६	-	-	-	१	१४	८९४१	३६०७०	२९६०	३३११०
९. रामटेक	८१-८२	३१७	१६७५	-	-	-	-	-	१७४८	२६२०१	४६२०	२१५८१
	८५-८६	७६८	२२९५	-	-	-	-	-	२५१०	२७१२८	२३०	२६८९८

तकता क्रमांक ३.२ [पूढे चालू]

- २७ -

क्र.	२	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१
१०. पारशिवनी	८१-८२	३२३३	५२६६	-	-	-	-	-	१०४०४	३३६४१	८८३	३२७५८
	८५-८६	१७७२	३९९६	-	-	-	१	१	६४४४	३५९०६	१०९७	३४८०९
११. मौदा	८१-८२	१५३९	६२८७	-	-	-	-	-	६३५७	४६४३६	१०८८	४५३४८
	८५-८६	३७४६	८२२५	-	-	-	९	-	८२६८	४८०२५	१८४८	४६१७७
१२. उमरेड	८१-८२	१५३३	६४९०	२	-	२	१	-	१५६४०	५१५८७	४९०१	४६६८६
	८५-८६	१४५८	५७३३	-	-	-	३	१९	१२८८१	५११०८	२४३१	४८६७७
१३. भिवापूर	८१-८२	१६२९	५९३२	-	-	-	-	-	६८४४	४६३४५	२३६३	४३९८२
	८५-८६	१९७६	६६९३	-	-	-	७	३२	७८९५	४७०३६	१५८७	४५४४९
१४. कुडी	८१-८२	१४२२	७१०१	-	-	-	-	-	७५१२	५५३२६	२२१५	५३१११
	८५-८६	४८५२	१०४८५	-	-	-	-	-	१०७७५	५७७२०	२९७१	५४७४९

टिप : [१] १९८१-८२ ची आकडेवारी पूर्ण सुधारीत आहे.

[२] १९८५-८६ ची आकडेवारी अस्थायी स्वस्माचा आहे.

[३] १९८२-८३ ते १९८४-८५ ची अस्थायी आकडेवारी १९८५-८६ च्या प्रकाशनात समाविष्ट करण्यात आलेली आहे.

आधार : [१] कृषि संचालनालय, पुणे

[२] जिल्हा अतू व पीके अहवाल, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन
सन १९८६-८७ करीता [अंतिम अंदाज]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	पिके	दर/हेक्टरी उत्पन्न [किलो मध्ये]	उत्पादन [शेअर टनामध्ये]
१.	३.	३.	४.
१.	तांदूळ	१४१२	५७९
२.	गहू	७८५	५४३
३.	ज्वारी	७०९	१२४३
४.	बाजरी	३३३	२
५.	वारली	-	-
६.	मका	१०००	१
७.	नाचनी	-	-
८.	इतर धान्ये	५००	२
९.	एकूण धान्ये	८२७	२३७०
१०.	हरभरा	४५१	९६
११.	तूर	४८७	२२९
१२.	उळीद	४६९	१५
१३.	मुग	४००	१०
१४.	मसूर	३३३	१
१५.	इतर कडधान्ये	२००	५
१६.	एकूण कडधान्ये	४४९	३७२
१७.	जवस	२१८	६९
१८.	तीळ	२३८	१०
१९.	भूईमुग [शेंगा]	७८५	१४६
२०.	मोहरी व राई	-	-
२१.	घेरडी	-	-
२२.	नारळ	-	-
२३.	उस	-	-
२४.	कापूस [लिंटमध्ये]	१२१	४५६
२५.	[गाठीच्या स्वरूपात प्रत्येक गाठ १७० किलो प्रमाणे]	२५०	२
२६.	मेस्टा [अंबाडी]	-	-
२७.	तंबाखू	-	-
२८.	एकूण औषधी व अमली पदार्थ	-	-
२९.	आले	-	-
३०.	मिरची	१३२	३१
३१.	हळद	११०१	१७४
३२.	घटाटा	५०००	५

टिप : कापसाचे व मेस्टाचे उत्पादन गाठीच्या मर्यादांमध्ये द्याव्याने आहे.

कापूस प्रत्येक गाठीचे वजन १७० किलोचे आहे व मेस्टा एका गाठीचे वजन १८०

आधार : कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

कि. ग्रे. आहे.

विविध साधनांणी ओलिताखाली अत्तलेली तालुकावार क्षेत्र
[१९८१-८२ व १९८५-८६ या वर्षाकरीता]

जिल्हा: नागपूर

[क्षेत्रफळ हेक्टरमध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	वर्ष	ओलिताखालील क्षेत्र		ओलिता- खालील निव्वळ क्षेत्र	ओलिता- खालील रकून क्षेत्र
			पृष्ठभागीय	विहीरी		
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा बेरीज	१९८१-८२	२२१०२	२५७३२	४७८३४	६०५२८
		१९८५-८६	२६६०६	२२४५०	५६०५६	७५२१०
	<u>तालुका</u>					
१.	नागपूर[शहर]	१९८१-८२	३८७	५२०	९०७	११५३
		१९८५-८६	६००	२८२	८८२	११३२
२.	नागपूर[गाामीण]	१९८१-८२	२८३	१५०१	१७८४	२७००
		१९८५-८६	३७५	३१९७	३५७२	३५७२
३.	हिंगणा	१९८१-८२	-	३३८४	३३८४	३११४
		१९८५-८६	७२	११२०	१२६२	३०८७
४.	कामठी	१९८१-८२	२५५	२१२८	३०८३	३१३३
		१९८५-८६	६०१	१६२६	२२२७	३७२७
५.	काटोल	१९८१-८२	८२	४२११	४३००	७२३४
		१९८५-८६	-	३८८८	३८८८	७३०१
६.	नरखेड	१९८१-८२	१५१	५४८०	५६३१	७६३३
		१९८५-८६	२५०	४५६७	४८१७	८५५३
७.	सावनेर	१९८१-८२	८०	२०३३	२११३	२८२४
		१९८५-८६	१२६	२१०१	२२२७	४५८८
८.	कळोसवर	१९८१-८२	२७८	२५०६	३४८४	६४६१
		१९८५-८६	१४२	३७६१	३९४३	५५८२
९.	रामटेक	१९८१-८२	३०४२	४६५	३५०७	३५५४
		१९८५-८६	७०३७	३८१२	१०८४९	१०२३६
१०.	पारशिवनी	१९८१-८२	८२२	९८६	१८०८	२१५४
		१९८५-८६	१५७१	४२४	१९९५	३०२२
११.	मौदा	१९८१-८२	८२०७	३२२०	१०४२७	१०७८८
		१९८५-८६	९६०२	३४१०	१३०१२	१३७८७
१२.	उमरेड	१९८१-८२	१३४१	४०८	१७४९	२४०४
		१९८५-८६	१२६२	५३४	१७९६	२८४४
१३.	भिवान्पुर	१९८१-८२	११४९	२२४	१४४३	१६३६
		१९८५-८६	२४४	४०८	१३५२	१७५८
१४.	कुही	१९८१-८२	४५४८	५२६	५०७४	५११०
		१९८५-८६	३९७७	१७३	४१५०	६१७४

टीप : [१] १९८१-८२ चे आकडे पूर्ण सुधारित आहेत व १९८५-८६ चे आकडे अस्थायी स्वभावाचे असून ते जिल्हा स्तर व पीके अहवाल वरून द्यावांत आलेले आहेत.
[२] १९८१-८२ ते १९८४-८५ ची अस्थाई आकडेवारी १९८५-८६ चे प्रकाशनांत समाविष्ट करण्यांत आलेली आहे.

आधार : [१] कृषि संचालनालय, महाड्डाष्ट्र राज्य पुणे.

[२] जिल्हा स्तर व पीके अहवाल, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ३.५

- ३० -

निरनिराळ्या पीठाखालील ओलिताचे तालुकावार क्षेत्र [१९८१-८२ व १९८५-८६ या वर्षाकरीता]

जिल्हा: नागपूर

[क्षेत्रफळ हेक्टरमध्ये]

जिल्हा/ तालुका	वर्ष	तांदूळ	गहू	हारीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	बाजरी	इतर धान्ये	एकूण तुर्णधान्ये	हरमरा	इतर कडधान्ये	एकूण कडधान्ये	उत्त	पिरची
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
जिल्हा	१९८१-८२	१८३३७	२०२७५	१४	३७८	-	४७	३२७५१	२५७७	१६५	२७४२८	२३८	-
बैरीज	१९८५-८६	१९९१३	२४०५५	१	४७	-	५५६	४४५७२	४१३०	२९१३	७०४३७	३२१	२३६८
१. नागपूर [शहर]	१९८१-८२	१९०	५६६	-	-	-	३९	७२५	१५	-	१५	१	-
	१९८५-८६	१८२	४७८	-	-	-	४९	७०९	२२	१०	३२	७	९
२. नागपूर [ग्रामीण]	१९८१-८२	७	१४९०	-	-	-	११	१४९८	८१	२	८३	-	-
	१९८५-८६	६१	१८७३	-	-	-	११	१९३५	१२२	३	२०२	-	७३
३. हिंगणा	१९८१-८२	१२	२०४६	-	-	-	-	२०५८	-	-	-	-	-
	१९८५-८६	४	१५८०	१	-	-	-	१५८५	१८३	१५८१८	९०१	-	४४
४. कामठी	१९८१-८२	७०४	१४१९	-	१	-	१४	११२८	६७	-	६७	३०	-
	१९८५-८६	६८६	१६८४	-	-	-	-	२३७८	७२	४३	११५	६९	२६१
५. काटोल	१९८१-८२	१	२२४२	-	-	-	-	२२४२	१२३	४१	२३४	२३	-
	१९८५-८६	-	२४१३	-	-	-	-	२४१३	८७१	३४	९०५	२२	२९१
६. नरखेड	१९८१-८२	७	२९२३	-	-	-	-	३०००	६२७	३०	७२७	९७	-
	१९८५-८६	-	२९२४	-	-	-	-	२९२५	१०३५	४३	१०७८	८६	२६७
७. सावनेर	१९८१-८२	१८	१२३६	-	-	-	-	१२५४	२२४	६७	३६१	२५	-
	१९८५-८६	५	२१०६	-	-	-	-	२१११	३२०	६६	४५६	१७	१२९
८. कळमेघवर	१९८१-८२	१	३०१४	-	-	-	-	३०१५	४७७	११	४८८	२०	-
	१९८५-८६	-	२१५९	-	-	-	-	२१५९	५३२	२४	५५६	६	२०९
९. रामटेक	१९८१-८२	२९०६	२९७	-	११	-	-	३२१४	२२०६	२९७	३१	१७	-
	१९८५-८६	३४०६	६८५	-	-	-	-	४०९१	४१७	६६४१	३३५८	४४	४०

कुमभा:...

तक्ता क्रमांक ३.५ [पूढे चालू]

- ३१ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१०. पारमिदनी	१९८१-८२	४५४	९३७	१	-	-	-	१३९२	१३	-	१३	-	-
	१९८५-८६	७७०	१२६५	-	-	-	-	२०३५	२१	१८	३९	३१	९४
११. मौदा	१९८१-८२	८२०१	१६३३	९	२८५	-	-	१०१२८	-	११	११	१६	-
	१९८५-८६	९२५१	३६६९	-	३३	-	-	१२९५३	१२	११	२३	१७	५९४
१२. उमरेड	१९८१-८२	८०३	१२६८	१	५	-	-	२०७७	२२	२	२४	-	-
	१९८५-८६	८३८	१६७४	-	४	-	-	२५१६	५०	-	५०	-	३२
१३. भिवापूर	१९८१-८२	८२८	४२९	१	७६	-	-	१३३३	८	१	९	-	-
	१९८५-८६	८११	६१६	-	९	-	-	१४३६	२१	३	२३	-	८९
१४. कुही	१९८१-८२	४२०५	७०५	३	-	-	-	४९१३	१०	-	१०	-	-
	१९८५-८६	३८९९	८५९	-	१	-	-	४७५९	५	-	५	२२	१३७

क्रमशः.....

तकता क्रमांक ३.५ [पूढे घालू]

- ३२ -

जिल्हा/ तालुका	वर्ष	हब्द	एकूण मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	बटाटे	एकूण फळे व भाजीपाला	एकूण खिचिपीके	कापूस	एकूण तरीपीके	भूर्हमुग	करडई	एकूण गळीता ची धान्ये	एकूण अखीट पीके	एकूण ओलिताचे क्षेत्र
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
जिल्हा	१९८१-८२	-	१९५९	-	१४६२२	५२४०४	८९८	९२३	१९२	-	१९६	११९४	६०५९८
बेरीज	१९८५-८६	९३	२५६३	१७	१७३११	७१८१०	६९४	७२६	१७२	१	२४९७	३४००	७५२१०
तालुका													
१. नागपूर [शहर]	१९८१-८२	-	११	-	२८०	११०२	१५	१५	-	-	-	५१	११५३
	१९८५-८६	१	११	-	३२७	१०८६	१४	१४	-	-	१	५३	११३९
२. नागपूर [गावणी]	१९८१-८२	-	१००	-	९९५	२६७८	१६	१६	३	-	३	२२	२७००
	१९८५-८६	-	७७	-	१३०९	३५२३	३८	३८	७	-	८	४९	३५७२
३. हिंगणा	१९८१-८२	-	२८	-	८३८	२९२४	१५०	१५०	४०	-	४०	१९०	३११४
	१९८५-८६	-	५२	-	११२०	२९५८	१०९	११०	६	-	१७	१२९	३०८७
४. कामठी	१९८१-८२	-	२०४	-	७०१	३१३०	-	-	१	-	३	३	३१३३
	१९८५-८६	-	२९६	-	९३१	३७८९	-	-	५	-	७	८	३७९७
५. काटोल	१९८१-८२	-	३९६	-	३४५८	७६६३	२१९	२१९	२७	-	२७	२७१	७९३४
	१९८५-८६	-	३१९	-	३५०४	७१६३	९८	९८	३	-	४	१३८	७३०१
६. नरखेड	१९८१-८२	-	२९६	-	३०४०	७१६०	४२९	४५४	१४	-	१५	४७३	७६३३
	१९८५-८६	८	३१०	८	३७९०	८२५९	२५५	२६८	११	-	१३	२९३	८५५३
७. सावनेर	१९८१-८२	-	११७	-	१०४०	२८००	१५	१५	७	-	७	२४	२८२४
	१९८५-८६	-	१३६	-	१८२६	४५४६	१	१	३३	-	३८	४२	४५८८
८. कळमेरु	१९८१-८२	-	१५३	-	२७६४	६४४०	१२	१२	६	-	६	२१	६४६१
	१९८५-८६	१	२३४	-	२५८८	५५४३	२४	२१	१०	-	१५	३९	५५८२
९. रामटेक	१९८१-८२	-	५७	-	२६२	३५५४	-	-	-	-	-	-	३५५४
	१९८५-८६	-	५४	९	३८७	८४३१	१२०	२११	१३	१	२२९४	२५०६	१०९३६

कृपया:.....

१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
१०. पारशिवनी	१९८१-८२	-	१३१	-	५६४	२१००	-	-	५२	-	५२	५४	२१५४
	१९८५-८६	-	११३	-	८००	३०१८	४	४	६९	-	६९	७९	३०९२
११. मौदा	१९८१-८२	-	३१७	-	२८४	१०७७२	-	-	१६	-	१६	१६	१०७८८
	१९८५-८६	-	६१२	-	१६२	१३७६७	२	२	११	-	१८	२०	१३७८७
१२. उमरेड	१९८१-८२	-	३७	-	२०१	२३३९	३९	३९	२६	-	२६	६५	२४०४
	१९८५-८६	२१	५६	-	१८७	२८०९	२९	२९	३	-	५	३५	२८४४
१३. भिवापूर	१९८१-८२	-	१७३	-	११७	१६३२	३	३	-	-	१	४	१६३६
	१९८५-८६	६१	१५२	-	१३४	१७४५	-	-	-	-	१	१३	१७५८
१४. कुडी	१९८१-८२	-	३९	-	१४८	५११०	-	-	-	-	-	-	५११०
	१९८५-८६	१	१४१	-	२४६	५१७३	-	-	१	-	-	१	५१७४

टिप : [१] :सन १९८१-८२ चे आकडे पूर्ण सुधारित आहेत.

[२] सन १९८५-८६ चे आकडे अस्थायी स्वभावे आहेत.

[३] १९८२-८३ ते १९८४-८५ ची अस्थाई आकडेवारी यापूर्वी प्रसिध्द केलेल्या १९८५-८६ चे प्रकाशनांत समाविष्ट करण्यांत आलेली आहे

आधार : [१] कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

[२] जिल्हा शेतकरी व पीक अहवाल, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

तालुकावार सिंचनविहीरी व इतर विहीरी
जिल्हा : नागपूर

क्र. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	सिंचन विहीरीची एकूण संख्या		वापरांत असलेल्या विहीरी-सिंचन				वापरांत नसलेल्या		यशस्वी कप- नलीकांची संख्या	बसविलेल्या हात पंपाची संख्या	इतर विहीरीची संख्या			
		८१-८२	८५-८६	रिडिबल पंप		विजेचे पंप		८१-८२	८५-८६			८१-८२	८५-८६	८१-८२	८५-८६
				८१-८२	८५-८६	८१-८२	८५-८६								
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
जिल्हा बेरीज		४०७१०	४६६६८	१४३६	१८१४	१६८२२	१७३२२	१२७७५	११५०७	-	२५६	-	२५६	१०५४८	१५२५५
तालुका															
१.	नागपूर[शहर]	१२७३	१३४२	१	-	२५३	-	४३३	३४१	-	-	-	-	२६४	१००१
२.	नागपूर[ग्रामीण]	१६२०	३१७७	१५२	१५५	५२७	१७२४	३७३	४२१	-	१०	-	१०	४६२	८०७
३.	हिंगणा	३५१८	२६२६	७४	१४७	८५७	१६१३	२६८	२१२	-	-	-	-	२७५	७२४
४.	कामठी	१३८५	१३२३	१०	-	७००	४१२	३५०	३५५	-	-	-	-	२६२	५५६
५.	काटोल	८११५	८०१६	१०२	६५	२२५१	३५२२	२२६३	१७५१	-	-	-	-	१४१०	२६०८
६.	नरखेड	८८६२	१०२४२	६०	३	४४६१	१७६२	२७१७	२०८१	-	-	-	-	३२४७	६३२६
७.	सावनेर	४८५७	६१०२	५७	८४	१२६५	३०१३	१२१२	२३२२	-	-	-	-	१४२१	६८३
८.	कळभेडवर	५२०४	६८०६	८	३१	३१२०	३३००	१८८७	१८३०	-	-	-	-	६१२	१६४५
९.	रामटेक	४५६	२१०	१२६	१५६	२०५	५३७	-	१३४	-	-	-	-	-	८३
१०.	पारशिवनी	११०७	२८६	-	-	५२	-	२२३	२०	-	८६	-	८६	४२६	८२६
११.	मौदा	१०२८	१०६५	२५०	२७०	७३०	३०५	२३१	३६	-	-	-	-	४२५	४५४
१२.	उमरेड	१०१३	१६७०	२१०	३३५	४०२	४१५	१८२	८७१	-	-	-	-	७०१	४२
१३.	भिवापूर	७३०	१०२२	२०१	२२८	२००	२२७	३८४	४२७	-	-	-	-	४५५	-
१४.	कुही	१३२५	१३०४	१७८	२७०	३२२	४१५	७६८	५६६	-	१६०	-	१६०	५११	५३

टीप : [१] १९८१-८२ ची आकडेवारी पूर्ण सुधारित आहे व १९८५-८६ ची आकडेवारी अस्थायी स्वस्माची आहे.

[२] १९८२-८३ ते १९८४-८५ ची अस्थायी आकडेवारी यापूर्वीच प्रसिध्द केलेल्या १९८५-८६ च्या प्रकाशनात समाविष्ट करण्यांत आलेली आहे.

आधार : [१] १९८१-८२ च्या पूर्ण सुधारित माहितीकरीता, कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे.

[२] १९८५-८६ च्या अस्थायी माहितीकरीता, जिल्हा भू व पीके अहवाल जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

विहीरीखेरीज लघुघाटबंधा-धांची कामे [१९८६-८७ वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	उपयोगात नसलेली कामे				उपयोगात असलेली कामे				शोलीताखालील निव्वळ क्षेत्र [हे.]				वापरातील कामाचे लाभधन [हे.]			
		जिल्हा परिषद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परिषद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परिषद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परिषद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.
	जिल्हा एकूण	२६	८	९	४३	१२४	४३	१	१६८	४७२७	२००७	७०	६८०४	८१५२	७२४२	७०	१५७६७
	तालुका																
१.	नागपूर	४	३	१	८	७	-	-	७	३३६	-	-	३३६	७०४	-	-	७०४
२.	हिंगणा	२	१	-	३	२	५	१	८	६२	१९०	७०	३२२	३३९	५४०	७०	९४९
३.	कामठी	-	-	-	-	५	-	-	५	१५२	-	-	१५२	८८४	-	-	८८४
४.	काटोल	४	-	१	५	१०	४	-	१४	२९	-	-	२९	६२६	१२६१	-	१८८७
५.	नरखेड	१	-	-	१	३	२	-	५	४०	१२३	-	१६३	३०१	२७०	-	५७१
६.	सावनेर	१	-	३	४	८	४	-	१२	२४	-	-	२४	३३३	१५४५	-	१८७८
७.	कळमेरुवर	३	-	-	३	५	१	-	६	३२	-	-	३२	४७७	६६४	-	११४१
८.	रामटेक	२	२	-	४	३५	६	-	४१	१९९७	६००	-	२५९७	२१४०	६००	-	३७४०
९.	भारशिवनी	-	-	२	२	१	३	-	४	-	३१६	-	३१६	६०	३१६	-	३७६
१०.	मौदा	-	-	१	१	२	२	-	४	१३४	-	-	१३४	१३४	४७८	-	६१२
११.	उमरेड	७	२	१	१०	१३	८	-	२१	७३५	४२८	-	११६३	७३५	६४१	-	१३७६
१२.	भिवानूर	२	-	-	२	२१	७	-	२८	९८३	३५०	-	१३३३	११६१	४७२	-	१६३३
१३.	कुही	-	-	-	-	१२	१	-	१३	२०३	-	-	२०३	२५८	४५५	-	७१३

आधार : [१] कार्यकारी अभियंता, लघुघाटबंधारे विभाग, नागपूर विभाग, नागपूर. [२] कार्यकारी अभियंता, लघुसिंचन विभाग क्रं. १, जि. प. नागपूर
 [३] कार्यकारी अभियंता, लघुसिंचन विभाग क्रं. २, जि. प. नागपूर, [४] जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, नागपूर.

मध्यम व मोठे पाटवंधारे प्रकल्प यामुळे भिजणारे क्षेत्र व मिळणारे फायदे [३० जून १९८७]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	दा व	मोठे प्रकल्प					मध्यम प्रकल्प				
		३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	
१.	प्रकल्पाचे नांव	पंच प्रकल्प	रामटेक तलाव	वेणा प्रकल्प	कान्होली वारा प्रकल्प	मकरधोकडा प्रकल्प	पाटराबोडी प्रकल्प	केसरीनाला प्रकल्प	चंद्रभागा प्रकल्प	उमरीनाला प्रकल्प	
२.	प्रकल्पाचे स्थान	नवेगांवखैरी ता.पारसिवनी	रामटेक तालुका रामटेक	व्याहाड पेठ तालुका नागपूर	कान्होली वारा तालुका हिंणगा	मकरधोकडा तालुका उमरेंड	कळमना तालुका उमरेंड	तेलकामठी तालुका सावनेर	डोरली तालुका काटोल	उमरी तालुका सावनेर	
३.	[अ] काम पूर्ण होण्याचे वर्ष	धरण - १९८१ कालवे - १९८५	१९१४	१९६६	१९७६	१९७८	१९६७	१९७७	१९७३	१९७२	
	[व] अर्ध अस्तित्वात पूर्ण होण्याचे सैमाव्य वर्ष	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	[क] प्रकल्पाचा अदाजे खर्च [लाख रु.]	१७६२७.२६	२२.१२	२७.६६	२८८.६८	१६२.४५	४२.४१	६६.०८	८७.२६	४१.६६	
४.	धरण [अ] मंजूर झालेली उंची [मिटर]	३३	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	
	[व] पूर्ण झालेली उंची [मिटरमध्ये]	३३	२२	१८	२२.	१९	१५	१९	२०	२२	
५.	कालवा	डावा कालवा	उजवा कालवा								
	[अ] एकूण लांबी [कि. मी.]	३२.८५	४८.४०	४४	१०	२०	१९	२२	१७	३१	
	[व] पूर्ण झालेली लांबी [कि. मी.]	३२.८५	४८.४०	४४	१०	२०	१३	२२	१५	३१	
६.	कमाल क्षमता [लाख घ. मी.]	२२०.०५	१०५.१३	२३.५७	२३.३१	२१.३५	१३.८६	४.३०	८.८२	५.७७	
७.	३१.३.८७ रोजीचा प्रत्यक्ष साठा [लाख घ. मी.]	८७.५०	४१.२८२	११.०६८	२.६२४	४.१०२	२.१८५	०.८८०	१.५८४	१.२२१	
८.	एकूण लाभ क्षेत्र [हेक्टर]	१२३७२६	३८८७८	२५००	८४२४	५१८२	१३६१	१०५२	३२७४	२४६२	
९.	लाभक्षत्राखालील लागवडीलायक क्षेत्र [हेक्टर]	१०४४७६	३७२२७	२०००	६०२५	३२३६	१०३०	२३७	३१८१	१९०२	
१०.	प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर ओलीताखाली येणारे क्षेत्र [हेक्टर]	१०४४७६	१०२३६	१२१४	३३६२	२६२५	८६२	६०५	२२२६	२३४	
११.	सध्या [८६-८७] ओलीताखाली असलेले क्षेत्र [हेक्टर]										
	[अ] वारमाडी	१४६	-	-	-	-	-	-	-	-	
	[व] हंगामी	२०२०८	-	२०५	१६८६	१३६३	८८१	३८०	५७१	४२५	

अ. क्र.	विवरण	१३.	१३.	१४.	१४.	१५.	१५.	१६.	१६.
१.	प्रकल्पाचे नांव	मोरधाम प्रकल्प	कोलारनदी प्रकल्प	खेकरानाला प्रकल्प	पेंढरीनाला प्रकल्प	जामनदी प्रकल्प	दिवरानाला प्रकल्प	सायकी मकरधोकडा संयुक्त प्रकल्प	सागरानाला प्रकल्प
२.	प्रकल्पाचे स्थान	लिंगा ता०सावनेर	जनेवानी ता०सावनेर	राजेगाव ता०सावनेर	पेंढरी ता०सावनेर	रिधोरा ता० काटोल	हंदापूर ता०उमरेड	सायकी ता०उमरेड	उत्तीवार ता०रायटेक
३.	अ] काम पूर्ण होण्याचे वर्ष	धरण- १९७९	धरण १९८३	धरण १९८५	अजून काम नाही	काम चालू आहे.	अजून आर्थिक अनुदान नाही.	१९८७-८८चा वर्षीकामास सुरुवात झालेली आहे	अजून आर्थिक अनुदान नाही.
	ब] अनुषंग अंशल्यास पूर्ण होण्याचे सभाष्य वर्ष	-	कालवे १९८२	कालवे १९८२		१९९६	-	१९९४	-
	क] प्रकल्पाचा अंदाजे खर्च [ला. स्त.]	७४.०५	३७३.९१ १४८१.३८ सुधारित मंजूर न झालेली	२३१.९७ १०३४.६१९ सुधारित मंजूर न झालेली	८७.११	५५१.३०	२४७.३०	२३२.८८	१५३.७३
४.	धरण - अ] मंजूर झालेली उंची [मीटरमध्ये]	उ. ना.	३०.१५	२३.००	२०.८२	२३.२५	१८.०५	१४.६५	१७.४७
	ब] पूर्ण झालेली उंची [---]	१७	३०.१५	२३.००	-	कामास सुरुवात झाली आहे.	-	-	-
५.	कालवा [अ] एकूण लांबी [कि. मी.]	६	४.५२	२३.७०	२.३२	३५.००	२.७०	१०.७८	३.७५
	[ब] पूर्ण झालेली लांबी [कि. मी.]	६	४.५२	२०.००	-	-	-	-	-
६.	कमाल क्षमता [व्हा लव घ. मी.]	५.४४	३५.३८	२६.६७	६.००	२८.०५	११.६४	८.९८	६.३९
७.	३१.३.८७ रोजीचा प्रत्यक्ष साठा [झालक्ष]	०.८१४	२३.२५	८.१५	-	-	-	-	-
८.	एकूण लाभ क्षेत्र [हेक्टर] घन मीटर	१७१३	११०२७	४८३७	२७३३	१३२२०	३५७७	३५१२	१७२०
९.	लाभक्षेत्राखाली लागवडीलायक क्षेत्र [हेक्टर]	१४२३	९२८८	३१४४	२०३४	९९६५	२६११	२५४३	१७३६
१०.	प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर ओलीताखाली येणारे क्षेत्र [हेक्टर]	९६०	५९४०	२६१०	१५३०	६७६०	२०८८	२११२	११००
११.	सध्या [८६-८७] ओलीताखाली असलेले क्षेत्र [हे.]		६२०० हे.	जन ८७पर्यंत १४०० हे. सिंचनक्षमता	वन विभागा- कडून जमीन वात झाली आहे.	कामास सुरुवात झाली आहे.	वन जमीनी अभावी काम सुरु व्हावयाचे आहे.	८७-८८चा वर्षी कामास सुरुवात झाली आहे.	वन जमीनी अभावी कामास सुरुवात झाली नाही
	अ] दारमाही		निर्माण झाली	निर्माण झाली	कामे सुरु करत नाही	आहे	आहे	आहे	आहे
	ब] हंगामी	३५९	६४०	६४०					

आधार: १] कार्यकारी अभियंता, डावा व उजवा कालवा विभाग, पेच प्रकल्प, नागपूर [२] कार्यकारी अभियंता, नागपूर पाटबंधारे विभाग, नागपूर [३] कार्यकारी अभियंता, नागपूर मध्यम प्रकल्प विभाग, नागपूर [४] ज्ञातक, लाभ क्षेत्र विकास प्राधिकरण, नागपूर.

बहिर् धारण जमिनीची संख्या व त्याचे क्षेत्रफळ, ओलीताखाली असलेली बहिर् धारण जमिनी आणि ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र व बहिर् धारण जमिनीच्या आकारानुसार आणि क्षेत्रफळ श्रेणीनुसार बहिर् धारण जमिनीची संख्या.

जिल्हा नागपूर

[क्षेत्रफळ हेक्टरमध्ये]-

क्र. क्रं.	क्षेत्रफळ श्रेणी	वैयक्तिक धारण		संयुक्त धारण		संत्याचे धारण		एकूण धारण		पुर्णपणे ओलीताखाली		पुर्णपणे जिरायत	
		संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	धारण	संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	क्षेत्रफळ
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	०.५ हेक्टरपेक्षा कमी	७७३४	२३६७	५८२	१७०	४२	१२	८३६५	२५४२	८०८	२३२	५२५३	१४८०
२.	०.५ ते १.० हेक्टर	१८४४२	१४०३४	१०२१	८२८	६८	४२	१२६०८	१४२११	१६११	१२१५	१५६२५	१०६१७
३.	१.० ते २.०	४४८४६	६७३१७	२४२८	३५१२	२०	१३६	४७३६४	७०२७२	१७६३	२४२४	३२०४१	५१५८५
४.	२.० ते ३.०	३०७५२	७७०८८	१७१८	४१८५	७३	१७२	३२५४३	८१४५२	६४८	१५१२	२५८७५	५२३५८
५.	३.० ते ४.०	१८७२२	६५६६१	११२१	३२०६	४६	१५७	१२२५२	६२७२४	२२५	२७१	१४७६२	४४४५४
६.	४.० ते ५.०	१४५८९	६५७२७	८३३	३७२२	३६	१६२	१५४५८	६२६११	१६४	७३०	११०५७	४१२२०
७.	५.० ते ६.०	९७४५	५३३१७	५६७	३०८१	३८	२०७	१०३५०	५६६०५	२२	५२०	६२२२	३२०५४
८.	६.० ते ७.५	२८२०	६५८७४	५३५	३५२६	३६	२४१	१०४६१	६२७११	७८	५०२	६५४३	३५५०१
९.	७.५ ते १०.०	८३०३	७१२७५	४६४	३२८४	२२	१८५	८७८२	७५४४४	४६	३२८	५३०२	३७७५६
१०.	१०.० ते २०.०	७६०६	२८३२२	४३६	५६७७	४४	६०५	८०८६	१०४६७४	२४	३६१	४४५०	४६७०४
११.	२०.० ते ३०.०	६६१	१५१४५	४४	२२७	२०	४४५	७२५	१६५८७	-	-	३२३	६८५५
१२.	३०.० ते ४०.०	१०२	३७५२	१२	४००	६	१२२	१२७	४३५१	-	-	४२	१०६०
१३.	४०.० ते ५०.०	३६	११६७	५	२११	७	३१४	३८	१६२२	-	-	१५	४२२
१४.	५०.० हेक्टरपेक्षा जास्त	२४	२१२१	४	३१४	५	४२३	३३	२२२८	-	-	८	३०६
एकूण क्षेत्रफळ [सर्व श्रेणी मिळून]		१७१५२६	६०३३०७	२८४०	३४५२०	५४०	३३१४	१८१२०६	६४१२११	५५३६	८८७२	१३६०७२	३७००७२

क्रमशः

वहित धारण जमिनींची संख्या व त्याचे क्षेत्रम्ह ओलिताखालील असलेली वहित धारण आणि ओलिताखालील निव्वळ क्षेत्र व वहितीच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्रम्ह श्रेणीनुसार वहित धारण जमिनींची संख्या.

जिल्हा : नागपूर

[क्षेत्रम्ह हेक्टरमध्ये]

श. क्रं.	क्षेत्रम्ह श्रेणी	अंशतः ओलिताखाली			संपूर्णपणे मालकीचे		संपूर्णपणे भाडेपट्टी		अंशतः मालकीचे व अंशतः भाडे पट्टीचे			
		संख्या	एकूण क्षेत्र	ओलिता खालील क्षेत्र	संख्या	क्षेत्रम्ह	संख्या	क्षेत्रम्ह	संख्या	मालकीचे क्षेत्र	भाडेपट्टीचे क्षेत्र	एकूण क्षेत्र
१.	२.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	२१.	२२.	२३.	२४.	२५.
१.	०.५ हेक्टरपेक्षा कमी	१६०४	५७१	४५६	८३३७	२५३९	११	४	१७	३	३	६
२.	०.५ ते १.० हेक्टर	२३७२	१८७८	९११	१९५२२	१४८५०	३१	२२	५५	२४	१५	३९
३.	१.० ते २.० हेक्टर	६५६०	१०३२०	४२४८	४७१७१	७०६२५	११४	१५६	७९	५३	६८	१२१
४.	२.० ते ३.० हेक्टर	६०२०	१३५७१	५०२६	३२३७६	८१०४८	३८	९५	१२८	१६१	१४८	३०९
५.	३.० ते ४.० हेक्टर	४९०२	१६२७१	४९३२	१९८१०	६९३४८	३३	११३	७६	११९	१४४	२६३
६.	४.० ते ५.० हेक्टर	४२३७	१८०५६	४६२०	१५२२९	६८९०४	४८	२२१	१११	३२६	१६०	४८६
७.	५.० ते ६.० हेक्टर	३२५२	१६४४६	४१२८	१०२४३	५६०२५	२०	११०	८७	२७७	१९३	४७०
८.	६.० ते ७.५ हेक्टर	३८४०	२३९२६	५४८९	१०३१६	६८७४३	२१	१४१	१२४	६२६	२०१	८३७
९.	७.५ ते १०.० हेक्टर	३४४१	२६५१६	५८५७	८६५७	७४३१८	१५	१२६	११७	५९१	४०९	१०००
१०.	१०.० ते २०.० हेक्टर	३६१२	३९९५०	७८८४	७९१४	१०२४५३	६	८१	१६६	१५७३	५६७	२१४०
११.	२०.० ते ३०.० हेक्टर	३३२	६२१५	१०२७	७१३	१६२७९	-	-	१२	२०९	९२	३०८
१२.	३०.० ते ४०.० हेक्टर	७८	२०६१	३११	१२०	४१०७	-	-	७	१९९	४५	२४४
१३.	४०.० ते ५०.० हेक्टर	२३	७२१	१२५	३६	१६०८	-	-	२	५१	३३	८४
१४.	५०.० हेक्टरपेक्षा जास्त	२५	९८०	२०५	३३	२९२८	-	-	-	-	-	-
एकूण बेरीज [सर्व श्रेणी मिळून]		४०२९८	१७७४८२	४५२८९	१८०५८७	६३३८४५	३३८	१०६९	९८१	४२१२	२०८५	६२९७

टिप : कृषि गणना १९८०-८१ या संबंधीचे सांख्यिकी तक्ते [अस्थायी स्वरूपाचे]

आधार : कृषि आणि तहदार विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

तालुकावार कृषि विषयक अक्जारे

जिल्हा : नागपूर

अ. क्रं.	जिल्हा/तालुका	नागरांची संख्या		गाड्यांची संख्या	उसाचे चरक		ओलीता साठी तेलानर चालणारे यंत्र	ओलीता साठी विद्युत यंत्र	ट्रॅक्टर्स	तेलघाणी	
		लाकडी	लोखंडी		शक्तीवर चालणारे	वैलाच्या मदतीने चालणारे				५ किलो व त्यापेक्षा अधिक	५ किलो पेक्षा कमी
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
	जिल्हा एकूण	७१८३१	४६६३	६२८१२	१८	१३	२५३६	१८०५४	८१	७५	५६
तालुका											
१]	नागपूर	३८८०	५२४	४७५७	-	१	२६१	१५५७	१२	२	-
२]	हिंगणा	३०३७	६५१	३६२६	-	-	२१५	१६६६	५	-	-
३]	कामठी	३६८५	२७	३४६५	१	-	८६	१०४०	४	१	१
४]	ढाटोल	४२४५	१०१६	५०२७	२	२	१२२	१८८३	३	३	-
५]	नरखेड	४१४०	७७३	६६१७	२	६	१६०	४४४०	३	२	-
६]	सावनेर	४२०८	२३४	४२२२	-	-	६७	२०४६	८	-	-
७]	करमेश्वर	२३२६	२३४	४६०१	-	-	८८	३०३३	५	१	-
८]	रामटेक	६४४८	१२१	४३१८	३	३	१७२	२५६	१०	३	-
९]	गारगिवनी	४५८२	१६१	३८७२	२	१	१५	३१५	२	७	-
१०]	मौदा	८०२२	४३	५२५४	१	-	२१६	७१२	१६	३२	५१
११]	उमरेड	७५८४	४६८	७४१४	-	-	५०७	५५३	८	३	-
१२]	भिवापूर	२२८१	१५१	८२७७	-	-	१२१	१७२	१	४	२
१३]	कुही	८२१६	१२०	६११५	-	-	३५२	३७४	४	१०	२

आधार : चक्र गणना - १९८२

तस्ता क्रमांक : ३. ११
 दुष्काळ, टंचाई, टंचाई सहाय्य परिस्थितीची माहिती
 [१९८६-८७ या वर्षाकरिता]

- ४१ -

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	बा. क्रं.	जिल्ह्याची एकूण	त म लु का															
			नागपूर [शहर]	नागपूर [ग्रामीण]	डिंगणा	कामठी	काटोल	नरखेड	सावनेर	कळमेघवर	रामटेक	गार	मौदा	उम	भिवान	कुंडी		
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.		
अ) दुष्काळ व तीव्र टंचाई																		
१]	तालुक्यातील एकूण गांवांची संख्या	१९५१	५४	१६१	१५६	७८	१८९	१५४	१३७	१०७	१५७	१२०	१२४	१९१	१३७	१८६		
२]	ग्रस्त गांवांची संख्या	३८३	२	-	-	-	१४७	१५०	-	-	५	४४	५	२६	४	-		
३]	ग्रस्त लोकसंख्या	२४१३७३	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	-	-		
४]	जमीन महसुलांमध्ये पूर्ण लिलंबन दिलेल्या गांवांची संख्या	३८३	२	-	-	-	१४७	१५०	-	-	५	४४	५	२६	४	-		
५]	अंदाजित हानी [स्वयामध्ये]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
६]	[अ] पीक न येणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	[ब] पशुधन, मालमत्ता इ०ची हानी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
७]	मदतीची हाती घेतलेली कासे	३४७	-	१४	२९	८	४८	६८	१४	१४	६०	८	२१	१४	३८	११		
८]	कामावर घेतलेल्यांची संख्या	१२१६६	-	५१४	९५०	१७७	२७८२	१६३४	२७५	४५९	१९६१	५५	७२४	६८८	७५१	७२६		
९]	कैलेला खर्च [स्वयामध्ये]	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.		
१०]	शेत जमीन अधिनिवमादाली दिलेल्या तगाईची रक्कम. [स्वयामत]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	[ब] अवघड सहाय्य परिस्थिती	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	१ ते १०	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.
[क] मुर																
१. तालुक्यातील एकूण गांवांची संख्या	१२५१	५४	१६१	१५६	७८	१८२	१५७	१३७	१०७	१५७	१२०	१२४	१२१	१३७	१८६	
२. ग्रस्त गांवांची संख्या	३२२	१	-	-	१	१३१	८३	२२	-	-	-	-	३६	३४	७	
३. ग्रस्त लोकसंख्या	१००८५	८७	-	-	४	४१०८	४१३७	१४६	-	-	-	-	२७०	५८०	५३	
४. जमीन महसुलामध्ये पूर्ण निलंबन दिलेल्या गांवांची संख्या	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
५. अंदाजित हानी [रुपयामध्ये] [लाखांत]	७७.१०	०.५६	-	-	०.०७	३३.४७	३२.७८	३.२४	-	-	-	-	२.७०	३.३७	०.२१	
६. [अ] विक न येणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
[ब] वसुधन, मालमत्ताइ०ची हानी	१६२५०	उ. ना.	-	-	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	-	-	-	-	उ. ना.	उ. ना.	-	
७. मदतीची हाती घेतलेली कामे.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
८. कामावर घेतलेल्यांची संख्या	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
९. केलेला खर्च [रुपयांत][लाखांत]	१५.६४	०.०३	-	-	०.४२	८.७०	५.०७	०.२४	-	-	-	-	०.६६	०.४०	०.१२	
१०. शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [रु. त]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

टिप : बाब क्रं. [अ] २ केलेला खर्च हा रोजगार हमी योजनेंतर्गत झालेला आहे. दुष्काळग्रस्त गावांमध्ये झालेला वेगळा खर्च उपलब्ध नसल्यामुळे देण्यांत आलेला नाही.

आधार : जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर. [शाखा महसुल, टंचाईग्रस्त विभाग].

दंड्यांच्या पुर्वेतिहासानुसार कठीण व उतर दंड्यांशुस्त भाग
उरविण बाबत माहिती.

[१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर.

जिल्हा/तालुका	मंडळ	मंडळातील गावांची संख्या	गुस्त गावांची संख्या
१.	३.	३.	४.
जिल्हा : एकूण	४४	१९५१	३८३
तालुका : १] नागपूर [शहर]	१] नागपूर [शहर]	२९	[५]
	२] पारडी	२५	
२] नागपूर [ग्रामीण]	१] नागपूर [ग्रामीण]	४८	[२]
	२] बोरी	६१	
	३] वाडी	५२	
३] हिंगणा	१] हिंगणा	४२	[-]
	२] कान्होलीबारा	५९	
	३] गुमगांव	५५	
४] कामठी	१] कामठी	३९	[-]
	२] वडोदा	३९	
५] काटोल	१] काटोल	४८	[१४७]
	२] येनवा	४२	
	३] कोंढाळी	५४	
	४] भेटमांजरा	४५	
६] नरखेड	१] नरखेड	३१	[१५०]
	२] सावरगांव	३०	
	३] जलालखेडा	५१	
	४] पारडसिंगा	४२	
७] सावनेर	१] सावनेर	४५	[-]
	२] खाया	४७	
	३] केळवद	४५	
८] कळमेश्वर	१] कळमेश्वर	३८	[-]
	२] धामेवाडा	३३	
	३] मोहपा	३६	
९] रामटेक	१] रामटेक	५९	[५]
	२] नगरधन	३३	
	३] देवलापार	६५	
१०] पारशिवनी	१] पारशिवनी	२७	[४४]
	२] नवेगांव	६२	
	३] कन्हान	३१	
११] मौदा	१] मौदा	४१	[५]
	२] निमखेडा	३३	
	३] खात	५०	

१.	३.	३.	४.
१२] उमरेड	१] उमरेड	४५	[३६]
	२] सिरशी	४०	
	३] वेला	५५	
	४] पाचगांव	५१	
१३] भिवापूर	१] भिवापूर	५७	[७]
	२] नांद	३८	
	३] कारगांव	४५	
१४] कुही	१] कुही	५०	[-]
	२] तितूर	३८	
	३] मांडळ	४३	
	४] वेलतूर	५५	

टिप : स्तंभ ४ मध्ये [ ] दाखविलेली ग्रस्त गावांची संख्या मंडळनिहाय उपलब्ध नसल्यामुळे तालुकावार दाखविण्यांत आलेली आहे.

आधार : जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर. [शाखा : महसूल, टंचाई ग्रस्त]

तालुकावार प्रशुधन [१९८२ च्या गणनेप्रमाणे]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	जिल्हा/तालुका	विदेशी/संकरित गायी व बैल							एकूण विदेशी संकरित गायी व बैल.	एकूण विदेशी संकरित गाई व बैल.
		अडीच वर्षांवरील बैल			अडीच वर्षांवरील गाई					
		खच्चयी केलेले	खच्चयी न केलेले	एकूण बैल	दुभत्या	एकदाही न च्यालेल्या व आटलेल्या	इतर	एकूण गायी		
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
	जिल्हा एकूण तालुका	६८६	३००	९८६	१७९५	१३६२	१४८	३३०५	४८९५	९१८६
१]	नागपूर	७१	४६	११७	४३२	२७७	३२	७४८	२११	१७७६
२]	हिंगणा	६५	२८	९३	१३०	१२०	५	२५५	४८२	८३७
३]	कामठी	२५	९	३४	८४	६०	१८	१६२	२४३	४३२
४]	काटोल	१३७	३६	१७३	२६६	२३९	१३	५१८	४२६	११८७
५]	नरखेड	४१	१७	५८	११०	६८	५	१८३	२७१	५१२
६]	सावनेर	१११	६०	१७१	२३१	१९६	२४	४५१	७३१	१३५३
७]	कळमेणवर	६८	३०	९८	१६०	१५०	५	३१५	४२२	९१२
८]	रामटेक	१२	२७	४६	७०	५२	१	१२३	२४०	४०२
९]	पारशिवनी	२८	८	३६	४८	४६	६	१००	२४५	३८१
१०]	मौदा	५३	१२	६५	२७	५८	२४	१७९	२४१	४८५
११]	उमरेड	१६	६	२२	६८	४५	३	११५	१७५	३१३
१२]	भिवानूर	२४	९	३३	६४	२८	-	९२	१६२	२८७
१३]	कुही	२८	१२	४०	३५	२७	६	६४	१२२	२२६

अ. क्रं.	जिल्हा/तालुका	देशी गायी व बैल					तीन वर्षावरील गाई					तीन वर्षा-खालील देशी वासरे	एकूण देशी गायी व बैल	विदेशी संकरित व देशी एकूण गाई व बैल.
		तीन वर्षावरील बैल		दुभत्या			आटलेल्या व एकदाही न व्यालेल्या		ऊबले	इतर	एकूण गाई			
१.	२.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	२१.	२२.	२३.	२४.
	जिल्हा एकूण तालुका	१२०७	२०१३	२१००३५	२२४९	२१६२०४	७१३७५	१६०४६२	६४८	२४६	२३३४३१	१९६१३५	६४५७७०	६५४२५६
१]	नागपूर	१३८	२२१	१५३२३	२२९	१५९८१	९७७७	१३५८०	११	२५	२३३९३	२००१७	५२३९१	६११६७
२]	हिंगणा	२७	७	१२११८	१२६	१२३४८	४२१३	११३८७	-	११०	१५७१०	१२९६४	४१०२२	४१८५९
३]	कामठी	७२	११४	११३३४	१३२	११६५२	४५७८	६७४०	२६	४२	११३८६	१०१४१	३३१७९	३३६१८
४]	काटोल	२५	२०१	२११८०	२२८	२१७०४	६७५२	१३४५५	१७	८	२०२३२	१४७७२	५६७०८	५७८९५
५]	नरखेड	८९	३१	१७६७९	१६३	१७९६२	४७४६	१७०४८	२२	८७	२१९७३	१६७१४	५६६४२	५७१६१
६]	सजवतार	५६	२७५	१५७४६	२२५	१६३०२	५४६८	१५७७४	-	१८४	२११४६	१६५६२	५४०१०	५५३६३
७]	कळमेजवर	४६	५६	१२९४१	२२४	१३२६७	३९४९	१२४९१	३६९	१०१	१६९१०	१३८८७	४४०६४	४४९७६
८]	रामटेक	६७	४४	१५१४४	१४४	१५३९९	४८०३	१०६४०	३६	१९	१५४९८	१४०६९	४४९६६	४५३७५
९]	भारंगिवनी	१३४	९	११७४२	६४	११९४९	४५८३	१०२००	-	-	१४७८३	१३१०७	३९८३९	४०२२०
१०]	मौदा	६५	४३८	१६९३२	४७८	१७९१३	५९४०	९३३९	२	१३६	१५४१७	१४०३१	४७३६१	४७८४६
११]	उमरेड	२२६	३७८	१२०४५	२४०	१९८८९	६२६४	१४८०३	७७	९९	२१२४३	१८५८०	५९७१२	६००२४
१२]	भिवनापूर	८०	११३	१८३२०	२१५	१८७२८	३२९२	१२५५१	-	३३	१६४७६	१३६३६	४८८४०	४९१२७
१३]	कुही	४२	५६	२२५३१	४८१	२३११०	६३९०	१२७५४	१८	१०२	१९२६४	१७६५५	६००२९	६०३२५

क्रमशः

तुलना क्रमांक ११ [उद्वे गाव]

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	म्हणी व रेंडे									
		लीन पत्रावरील रेंडे					लीन पत्रावरील म्हणी				
		कुठळ मेढा ता. मी उपलेले	मेढा मी- साडी ता. मी उपलेले	कुठळ काग साडी	उतर	एकूण रेंडे	कुठळ ता. मी उपलेले	आठले ता. मी उपलेले	कुठळ ता. मी उपलेले	उतर	एकूण म्हणी
३५	३६	३७	३८	३९	३९	३१	३३	३३	३४		
	जिल्हा एकूण तालुका	१०३०	१५८	६८५	११२	१९८५	१८६०४	१९९६१	२६२	१५६	३८९८३
१]	नागपूर	२०५	१६	४८	७	२७६	६७००	३४२२	८	८	१०१३८
२]	हिंगणा	८२	७	३०	७	१२६	१०७८	१४१६	७	२१	२५१९
३]	कामठी	५१	७	१९	२	७६	१००५	७७१	१५	७	१७९५
४]	काटोल	१०५	७	५६	८	१७६	१३५२	२३१८	२८	३०	३७२८
५]	नरखेड	७५	९	४८	४	१३६	१५४९	२३८३	१३	४	३९४९
६]	सावनेर	६८	-	-	२१	८९	८००	१३६७	-	३७	२२०४
७]	कळोपतर	४८	५	२५	४	८२	६४९	१०४२	२८	५	१७२४
८]	रागतिक	८४	४७	२४६	१७	३९४	८६७	१२६६	४३	६	२१६२
९]	गाराशिवनी	६०	७	१४	१४	९५	६६६	८४२	-	-	१५०८
१०]	मीढा	३५	२८	८०	१०	१५३	१४२२	१५१८	१२४	२१	३०८५
११]	उमरेड	११६	१८	७१	१०	२१५	११२४	१७१५	१४	७	२८६०
१२]	शिगापूर	६४	३	२८	३	९८	६५६	९६५	-	१२	१६३३
१३]	दुही	३७	७	२०	५	६९	७३६	९३६	५	१	१६७८

क्रमशः

अ. क्रं.	जिल्हा/तालुका	म्हशी व रेडे		एकूण गोजातीय	मेंढया	बक-या	घोडे व भिंगरे	इतर पशुधन	एकूण पशुधन	एकूण कोंवडया	एकूण कुक्कुटादि पक्षी
		रेडे के [३ वर्षे व त्या खालील	एकूण म्हशी व रेडे								
१.	२.	३५.	३६.	३७.	३८.	३९.	४०.	४१.	४२.	४३.	४४.
	एकूण जिल्हा	२००९१	६१०५९	७१६०१५	२१८०२	२७८५५८	१०७९	५२५८३	१०७००३७	३७७०१५	३७९४१८
१]	नागपूर	३७१६	१४१३०	७५२९७	४७	४५०८५	८८	१०४२७	१३०९४४	७७२५२	७७८२२
२]	हिंगणा	११३१	३७७६	४५६३५	३७३५	२०२६५	५४	४६१८	७४३०७	२३२९८	२३४०९
३]	कामठी	८२४	२७६५	३६३८३	११३	१६५१७	१२	४०३०	५७०६२	१५८५४	१६२०९
४]	दाटोल	१८२८	५७३२	६३६२७	६४७	१८९०९	१४३	२५३५	८५७६१	१५१७७	१५६९३
५]	नरखेड	२२७९	६४६४	६३६२५	४३१६	२१२९१	१४३	४९५३	९४३२८	१६६९२	१६७७९
६]	सावनेर	१२२४	३५१७	५८८८०	१०६४	२४४२४	७३	४७६५	८९२०६	१८३०१	१८३०२
७]	कळमेवर	८५७	२६६३	४७६३९	४३७९	२१०७७	३६	४२३४	७७३६५	१४५०६	१४६६०
८]	रामटेक	१७०६	४२६२	४९६३७	-	१६६८१	१२०	१७१०	६८१४८	३४५७५	३४७८८
९]	भारगिडनी	९१९	२५२२	४२७४२	३४९	१७८३४	५	१४१७	६५३४७	१५२६०	१५२६०
१०]	मौदा	१५५१	४७८९	५२६३५	४	१७२२७	५८	३१०२	७३०२६	२४१२८	२४१५०
११]	उमरेड	१७३२	४८०७	६४८३१	३४८८	१९३८०	११०	४२६५	९२०७४	३८८१	३७०५१
१२]	भिवानूर	११३१	२८६२	५१९८९	२४६६	१४७८८	९०	३०७६	७२४०९	३०२१९	३०२२०
१३]	कुही	१०२३	२७७०	६३०९५	११९४	२५०८०	१४०	३५५१	९३०६०	५४८७२	५५०७५

आधार : पशु गणना - १९८२

जिल्हयांतील पशुवैद्यकीय संस्थांची तालुकावार संख्या

वर्ष : १९८६-८७

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	जिल्हा/तालुका	पशु वैद्यकीय संस्थांचा प्रकार										
		पशुवैद्यकीय सर्व विधिक त्तमालय	पशुवैद्यकीय दवाखाने राज्य स्तर	पशुवैद्यकीय स्थानिक स्तर	पशुवैद्यकीय कोष प्रथमो प्रकार केंद्रे	पशुरोग अन्वेषण प्रयोग शाळा राज्य विभागीय	फिरती पशुरोग नियंत्रण पथके	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	दक्षता पथके	कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण केंद्रे.		
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	
	जिल्हा एकूण	१	४	३४	३७	-	१	१	-	-	-	
	तालुका											
१.	नागपूर	१	१	३	४	-	१	१	-	-	-	
२.	हिंगण	-	-	२	३	-	-	-	-	-	-	
३.	कामठी	-	-	२	२	-	-	-	-	-	-	
४.	काटोल	-	१	३	४	-	-	-	-	-	-	
५.	नरखेड	-	-	३	६	-	-	-	-	-	-	
६.	सावनेर	-	१	३	३	-	-	-	-	-	-	
७.	कळमेजवर	-	-	३	-	-	-	-	-	-	-	
८.	रामटेक	-	-	३	३	-	-	-	-	-	-	
९.	पारशिवनी	-	-	२	३	-	-	-	-	-	-	
१०.	मौदा	-	-	२	२	-	-	-	-	-	-	
११.	उभरेड	-	१	४	२	-	-	-	-	-	-	
१२.	भिवापूर	-	-	२	२	-	-	-	-	-	-	
१३.	कुही	-	-	२	३	-	-	-	-	-	-	

क्रमशः.....

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्र	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र [स्थानिक]	आधारभूत ग्राम केंद्र	कृत्रिम रेतन केंद्र जिल्हा परिषदकडील	आधारभूत ग्राम केंद्र खालील	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्र खालील	पशु पेदास क्षेत्र	सधन कुक्कुट विकास गट	संत पेदास क्षेत्र	गोबी पेदास क्षेत्र
१.	२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	२१.	२२.
	जिल्हा - एकूण	६	१	१	५६	१८	७९	१	-	-	-
	तालुका										
१.	नागपूर	१	१	१	६	१०	६	१	-	-	-
२.	द्विगंगा	१	-	-	२	-	६	-	-	-	-
३.	कात्रळी	-	-	-	३	३	२	-	-	-	-
४.	काटोल	२	-	-	५	-	१२	-	-	-	-
५.	तरखेड	-	-	-	६	-	८	-	-	-	-
६.	सावनेर	-	-	-	६	१	८	-	-	-	-
७.	कळमेघवर	-	-	-	३	२	४	-	-	-	-
८.	रामटेक	१	-	-	४	-	५	-	-	-	-
९.	गारशिवनी	-	-	-	५	-	३	-	-	-	-
१०.	मौदा	-	-	-	४	-	६	-	-	-	-
११.	उमरेड	१	-	-	५	२	४	-	-	-	-
१२.	भिवानूर	-	-	-	३	-	४	-	-	-	-
१३.	कुही	-	-	-	३	-	६	-	-	-	-

आधार : [१] जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, नागपूर [२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर.

रोगांच्या प्रकारानुसार मृगुंच्या मृत्पुंघी संख्या [१९८६-८७ वर्षाकरिता]

जिल्हा : नागपूर.

संसर्जन्य व वांडगुब्जन्य रोग	लागण	मृत्यु
१.	२.	३.
एकूण मृगुधनांची मृत्पु संख्या	३७९	१०२
I] गायी व म्हशी		
१. घट सर्प	५९	३६
२. लाल्या [खुरकत]	२२९	-
३. क-या	७०	५६
४. कासा	-	-
५. स-या	१९	१०
इतर	-	-
एकूण	३७७	१०२
II] मेंढ्या व बक-या		
१. क-या	-	-
२. निमोनिधा	-	-
३. पायलाग व लाल्या	-	-
४. इतर [देवी]	२	-
एकूण	२	-
III] कोंबड्या		
१. राणी खेत [मानमोड्या]	-	-
२. देवी	-	-
३. वोरकांडी	-	-
४. इतर	-	-
एकूण	-	-

आधार : [१] जिल्हा मशुसंवर्धन उपसंचालक, नागपूर

[२] जिल्हा मशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा संचायत, नागपूर.

तक्ता क्रमांक : ४.३ [अ]

- ५२ -

विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य

जिल्हा : नागपूर.

वर्ष : १९८६-८७

अ. क्र.	तालुका	उपचार केलेल्या जनावरांची संख्या	खर्चीकरण केलेल्या गुरांची संख्या	कृत्रिम गर्भधारणा केलेल्या जनावरांची संख्या	कृत्रिम गर्भधारणेतर्गत जन्मास आलेल्या वासरांची संख्या	एकूण वासरे	स्तंभ द्वैकी संकरीत वासरांची संख्या	मत्त टोचलेल्या जनावरांची संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
१.	नागपूर	७२४२०	४००१	३५३६	१००४	२५७		१३३८५०
२.	हिंगणा	३०७१३	२४२६	२५२१	५२७	५२४		६७०८२
३.	काझडी	२१७२१	१७३६	१२४४	३३७	३३३		३८७२७
४.	काटोल	३९८६०	३८२१	३२५०	११५२	११५२		१५१४५४
५.	नरखेड	२५८६२	२१२४	११६१	१८३	१६०		४८२१८
६.	सावनेर	३३०७६	२७८५	४३७५	१६४२	१६२२		६०७८७
७.	कळगेझवर	२०२३५	१६८०	१७८०	४५७	४४८		४२०५५
८.	रामटेक	२८४२६	१२००	२२२	४१	३२		२५७०८
९.	गारशिवनी	१७३०७	२५८८	६२८	१३२	१३५		२१२६२
१०.	मौदा	१५०५४	१३८८	५४८	१०२	१७३		२७०५१
११.	उमरेड	४३२५१	३७१६	३२९२	८०२	७२६		१०२०८८
१२.	निझापूर	१७०२७	२२५	२६२	४२	४२		२४४६६
१३.	कुही	१८२२६	१६१४	४१८	४२	४२		२५८४०
जिल्हा : एकूण		३८४१६५	३०८४४	२३२५१	६५६१	६४२३		७८३२२५

आधार : [१] जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, नागपूर [२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ४.५

- ५३ -

मान्यता प्राप्त पशुवधगृहे आणि प्रत्येक पशुवधगृहात कत्तल केलेल्या पशूंची संख्या

जिल्हा : नागपूर [१९८६-८७]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	पशुवध गृहांची संख्या	एकूण कत्तल केलेली जनावरे						एकूण
			गाई बैल	म्हशी रेड	मेंढया	शेंढया	डुक्करे	इतर	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.
जिल्हा		१७	२७२	-	२१२९८	७२३३४	२७६	-	९४१८०
एकूण									
तालुका									
१. नागपूर	२	-	-	२०८०३	५३४८५	-	-	-	७४२८८
२. हिंगणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३. कामठी	१	-	-	४५२	६६२३	-	-	-	७०७५
४. काटोल	२	-	-	४३	२३५८	१०२	-	-	२५०३
५. नरखेड	३	-	-	-	२०६०	१७४	-	-	२२३४
६. सावनेर	४	२७२	-	-	२००७	-	-	-	२२७९
७. कळमेणवर	२	-	-	-	१७७५	-	-	-	१७७५
८. रामटेक	१	-	-	-	१३६७	-	-	-	१३६७
९. पारशिवनी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१०. मौदा	-	-	-	-	-	-	-	-	-
११. उमरेड	२	-	-	-	२६५९	-	-	-	२६५९
१२. भिवापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१३. कुही	-	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार : जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर.

जिल्ह्यांतील वन क्षेत्र [वर्ष १९८६-८७]

[क्षेत्र चौ. कि. मी.]

विभाग	राखीव	सुरक्षित	अवर्गीकृत	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.
१. एकूण	१४७८.४३	८२२.७६	५१७.०३	२८१८.२२
२. मंडसुली	-	-	५१७.०३	५१७.०३
३. वन	१४७८.४३	८२२.७६	-	२३०१.१९

आधार : मुख्य वन सांख्यिकी, महाराष्ट्र राज्य, नासपूर.

तकता क्रमांक ४. ६

- ५५ -

जिल्ह्यांतील मुख्य व गौण वन उत्पादने [वर्ष १९८६-८७]

जिल्हा : नागपूर

अ. क्र. वन उत्पादन उत्पादन हजार घ. मी. मूल्य हजार रु. त

१. ह्या रतीचे लाकूड ५३ १,२८,३५२

२. जडाऊ लाकूड ५२६ ४१,५५८

गौण वन उत्पादने [किंमत]

अ. क्र.	वस्तु	उत्पादन	उत्पादन	मूल्य
१	अ) बांबू	४०४	१ हजार मे. टन	६१५
२	ब) गवत इत्यादि	१०९	२ हजार "	१७४
३	क) विडी पाने	३०३	५४ हजार गोनी	१३,२६६
४	उ) डिक	४७९	६५ टिवंटल	२८
५	ड) इतर	९९		
६	१) आपटामाने			
७	२) मोहाची फळे			
८	३) खानी व यंत्रणे	उ. ना.		३
९	४) हिरडा			
१०	५) भांबा			
११	६) इतर	उ. ना.		३७६
१२	क) एकूण गौण उत्पादने			१४,५३१

३. एकूण किंमत १,८९,४४१

आधारी [१] विभागीय वन अधिकारी, नागपूर

[२] विभागीय व्यवस्थापक, फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ

महाराष्ट्र, लिमिटेड, नागपूर.

जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विभाग, नागपूर [६] ५६ -
 जिल्ह्यांतील भूजल मत्स्यव्यवसाय [१९४६-४७]

जिल्हा : नागपूर

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	नदीची लांबी [कि. मी.]	मत्स्य व्यवसायासाठी अनुकूल क्षेत्र [कि. मी.]	मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त क्षेत्र [कि. मी.]	भूजल मत्स्य उत्पादन [मि. टन]	उत्पादनासाठी उपयुक्त क्षेत्र [लाखात]	मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त क्षेत्र [लाखात]
१.	जिल्हा एकूण	६२०	२१४६	५९००	३४१९	३४१.८६	१२७.५५

ता. क्र.	तालुका	नदीची लांबी [कि. मी.]	मत्स्य व्यवसायासाठी अनुकूल क्षेत्र [कि. मी.]	मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त क्षेत्र [कि. मी.]	भूजल मत्स्य उत्पादन [मि. टन]	उत्पादनासाठी उपयुक्त क्षेत्र [लाखात]	मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त क्षेत्र [लाखात]
१.	नागपूर	७५३	७००	३१७	३१.७२	३१.७२	११.६५
२.	हिंगण	३२३	२७५	२५७	७.२७	७.२७	४.२७
३.	कामठी	१५७	१००	१००	०.०३	०.०३	१.१७
४.	काटोल	४३३	४००	१७४	१७.३५	१७.३५	१२.९५
५.	नरखेड	२०४	१००	८२	८.१७	८.१७	०.९२
६.	सावनेर	८८	७५	३५	३.४२	३.४२	१.३७
७.	कळमनूर	३३०	३००	१३२	१३.२२	१३.२२	५.०१
८.	रामटेक	१५१०	१०००	६४०	६३.९६	६३.९६	२१.२०
९.	वारविनेरी	१७२६	१०००	६५४	६५.४२	६५.४२	२३.९५
१०.	मौदा	१२८	५०	५०	५.००	५.००	०.२२
११.	उमरेड	६२३	५००	३८६	३८.६०	३८.६०	१५.६३
१२.	भिवानूर	६२३	५००	२५०	२५.९५	२५.९५	९.००
१३.	कुर्ही	३१३	२००	१३३	१३.३०	१३.३०	२०.४२

आधार : जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी, नागपूर.

टिप :- [१] स्तंभ ३ मध्ये नदीची लांबी-तालुकावार नसल्यामुळे जिल्ह्याची दिली आहे.
 [२] स्तंभ ६ मध्ये [x] या चिन्हाने दाखविलेले उत्पादन अद्ययावत मर्यादा नाही.

तक्ता क्रमांक ५.१

कारखान्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या

वर्ष : १९८६

- ५७ -

जिल्हा : नागपूर.

क्र.सं.	उद्योग	कारखान्याची संख्या	संख्या			कार			काम केलेल्या श्रमिकांची संख्या	संख्या	स्तंभ १० मधील कारखान्यातील कामगार
			नोंदणी झालेले कारखाने	बंद कारखाने	पुत्रे पाठविणारे कारखाने	स्कूण	मुख्य	स्त्रीया			
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	
१.	००८ शेती उत्पादन जे इतरत्र दर्शविलेले नाहीत.	१	-	१	४८	१९	२९	१४४७४	-	-	
२.	२०१ दुग्ध निष्पत्ती पदार्थ	३	-	२	५१	४८	३	१५६०६	१	४४२	
३.	२०२ फळे व पालेभाज्या साठविणे	३	-	३	४३६	२५५	१८१	१२८२२३	-	-	
४.	२०४ धान्य गिरणी उत्पादने	५२	७	३४	३१५	३०३	१३	८९५४२	११	५७	
५.	२०५ वेकरी	१९	२	११	५९९	५०२	९७	१८४२६१	४	४१	
६.	२०९ कोको, चॉकलेट व साखरेच्या पदार्थांचे उत्पादन [गोड पदार्थ सह]	३	-	२	५६	५५	१	१७२३२	१	१९	
७.	२१० उदजन तेल, वनस्पती तूप तयार करणे इत्यादि.	१	-	१	१०१	१००	१	३११५५	-	-	
८.	२११ इतर खाद्य तेलांचे उत्पादन व चरबी [उदा० तिळाचे, भेंगदाणा मोहरीचे तेल].	१३	-	१२	१८१	१८१	-	५२८१९	१	१३	
९.	२१२ चहा प्रक्रीया	२	-	२	७६०	७६०	-	२२५८४१	-	-	
१०.	२१५ बर्फ तयार करणे.	१	-	१	१८	१८	-	५५४४	-	-	
११.	२१६ गुरांचे खाद्य तयार करणे	१	-	१	१२	१२	-	३५९५	-	-	
१२.	२१९ खाद्य पदार्थांचे उत्पादन जे इतरत्र दिलेले नाहीत.	४	-	३	६९	३८	३१	२०७५८७	१	१५	
१३.	२२० स्त्रिरीटचे शुद्धीकरण व प्रक्रीया	४	-	४	१४८	१४८	-	४६०८४७	-	-	
१४.	२२१ दारु कारखाने	१	-	१	४६	४६	-	१३९८४	-	-	
१५.	२२३ देशी दारु आणि ताडीचे उत्पादन	४	-	३	१९७	१७१	२६	१५९१९५	१	३५	

क्रमशः...

तयती कुमांक ५.१ [मुडे चालु]

- ५८ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
१६. २२५ मूद पेये व जावनिटेड माणी तयार करणे	<	-	७	३४६	३०६	४०	१००७६८	१	२०	
१७. २२८ चिस्टचे तंभाकू व जर्दा व नस तयार करणे	१	-	१	२४	२२	२	७३२३	-	-	
१८. २३० कापूस विणणे व साक करणे	१४	-	९	६४०	२४५	३९५	९२०९७	५	२३५	
१९. २३१ सुत कातणे, व विणणे	<	-	<	७३५२	७११४	२३९	१५५६१२०	-	-	
२०. २३२ सुती कापडवर छायाई, रंगाई व ब्लिचिंग करणे.	४	-	३	१६९	१६६	३	४६१३१	१	२०	
२१. २३५ हातमांग सुती कापड खादी [व्यतिरिक्त]	३	-	३	३०९	१९८	१११	९४३३४	-	-	
२२. २३६ घंत्रमागावर सुती कापड विणणे आणि परिष्करण करणे.	२	२	-	-	-	-	-	-	-	
२३. २४५ रेशमी कापड	४	१	३	४१	१३	२८	१२८९९	-	-	
२४. २४९ रेशमी व सिथेटिक कापड [इतरत्र वर्गीकृत न केलेले].	२	-	२	१०७	९८	९	२०१८५	-	-	
२५. २५३ जुट कापड तयार करणे.	१	-	१	५४	५४	-	१६६४६	-	-	
२६. २६१ सर्व प्रकारचे धागे, सुतळी, दोरी, जाळे तयार करणे.	३	-	२	४१	११	३०	११५४८	१	६	
२७. २६३ सतरंज्या व घोंगडी विणणे.	३	१	-	-	-	-	-	२	३३७	
२८. २७० विनर, प्लॉयवूड, व त्यामासूनची उत्पादने	१	-	१	५२८	५२८	-	१६०९२३	-	-	
२९. २७१ लाकड घिरणे, साक करणे [प्लॉयवूड व्यतिरिक्त]	५४०	६३	३२३	१३८०	१३७६	४	३६५३८२	१५४	६२४	
३०. २७२ वेत काम करणे	४	१	३	२३२	२३०	२	९८९५३	-	-	
३१. २७३ लाकडाच्या वस्तू, उदा० मयाली, खिडक्या, दरवाजे इत्यादि तयार करणे.	२	-	१	६५	६५	-	१९९०३	१	३	
३२. २७४ औद्योगिक कामाकरीता लाकडी सामान तयार करणे.	२	-	२	१२	१२	-	३६४१	-	-	
३३. २७६ लाकडी फर्निचर व वस्तू तयार करणे.	४	-	३	३८	३८	-	११०६९	१	५	
३४. २७९ बांबू व केन मासूनचे उत्पादन जे इतरत्र दिलेले नाहीत.	३	१	-	-	-	-	-	२	८	
३५. २८० पल्प, कागद आणि कागदी बोर्ड वर्तमान मंत्र्यांच्या कागदासह तयार करणे.	<	१	७	३३५	३३१	४	१०६३४७	-	-	

कुमांक...

तक्ता क्रमांक ५.१ [पूढे चालू]

- ५२ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
३६.	२८१ कागदांपासून आणि पेपर बोर्डापासून भांडी व डबे तयार करणे.	५	-	४	७०	७०	-	२०७३८	१	१७
३७.	२८३ कसगदांपासून व पेपर बोर्डापासून वस्तू तयार करणे जे इतरत्र नाही.	२	-	२	३६	३६	-	११२१४	-	-
३८.	२८४ वर्तमान पत्रे मुद्रण व प्रकाशन करणे.	४	-	३	३७३	३६७	६	१३२४५७	१	७६
३९.	२८५ नियतकालिके वृत्त, पुस्तके दैनिक वर्तमान पत्रे अँटलाँस, नकाशे इत्यादि मुद्रण	२१	२	१६	१०४२	१०२१	२१	३०६७२३	३	२२१
४०.	२८७ खादकाम धातूवर खादणे, ब्लॉक करणे इत्यादि.	१	-	-	-	-	-	-	१	१४
४१.	२८८ पुस्तके बांधणे.	१	१	-	-	-	-	-	-	-
४२.	२८९ मुद्रण व प्रकाशन व इतर कामे जी इतरत्र कामे दाखविली नाही. उदा० लिफाफे मुद्रण.	१४	-	१३	१०५३	१०३२	१४	३०७७८६	१	१६
४३.	३०० टायर्स व टयुब्स कारखाने.	२	-	२	५७	५७	-	१६०४२	-	-
४४.	३०२ रबराचे उत्पादन तयार करणे जे इतरत्र दाखविले नाही.	३	-	३	३३९	३३४	५	१०३२०४	-	-
४५.	३०३ प्लॅस्टीक उत्पादन तयार करणे जे इतरत्र दाखविले नाही.	१४	१	१२	१११६	१०९३	२३	३४०७६८	१	७
४६.	३०५ पॉलीथीन बॅग तयार करणे [साध्या व छपाई].	१	-	१	१२	१२	-	३५८९	-	-
४७.	३१० अँसीड अल्कली आणि त्याचे मीठ तयार करणे.	८	३	४	१०८	९७	११	३४०५१	१	२४
४८.	३११ रासायनिक खते व किटकनाशक औषधे तयार करणे.	७	१	६	१५९	१३४	२५	४७३८७	-	-
४९.	३१२ पेंट, वार्नीश, रॉंगन इत्यादि तयार करणे.	४	-	४	९४	९२	२	२४४६९	-	-
५०.	३१३ औषध तयार करणे.	१७	२	१४	२८६	८३४	१५२	२९४६८९	१	१५

क्रमशः

तक्ता क्रमांक ५.१ [पूढे चालू]

- ६० -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
५१.	३१४ अत्तरे, सवासिक लोशन, डेअर ड्रेसिंग टुथपेस्ट शापू व इत्यादि सोदय प्रसाधने.	८	-	७	१५५	२२	६३	४७५४४	१	१०
५२.	३१६ टर्पेटाईन, सॅथेटिक, रेजीन्स, प्लॅस्टीक वस्तु व सिथेटिक धागे तयार करणे.	५	-	४	१५१	१४२	२	४६४१६	१	११
५३.	३१८ स्फोटक द्रव्य तयार करणे.	४	-	२	१५२	१२१	३८	४८२३४	२	८३
५४.	रासायनिक पदार्थ तयार करणे. ३१९	६	-	५	४६	४२	४	१२१७५	१	६
५५.	३२० बांधकामासाठी चिनीमातीचे उत्पादन करणे	५३	४	४५	५३६०	३०५२	२३०८	१०२३६६२	४	१८८
५६.	३२१ काच व काचेचे उत्पादन करणे.	३	-	३	५५	३६	१२	१५८३३	-	-
५७.	३२२ मातीची भांडी व वस्तु तयार करणे.	२	-	२	५७	३२	२५	१२८७२	-	-
५८.	३२३ चिनी मातीची भांडी तयार करणे.	३	१	१	२५	६६	३५	२२२१४	१	२३
५९.	३२४ सिमेंट, चुना व प्लास्टरचे उत्पादन करणे.	१	-	-	-	-	-	-	१	३०
६०.	३२६ बांधकाम विषयक दगडी वस्तु तयार करणे	४	-	३	६५	५८	७	१८११५	१	८
६१.	३२८ अॅम्बेटॉस, सिमेंट व सिमेंटची इतर उत्पादने	३	-	२	४३	४०	३	१३४०८	१	२०
६२.	३२९ मिश्र धातू, उदा० स्लैट उत्पादन, मिनरल, उलसिलीका यांचे उत्पादन व इतर अधातू उत्पादन जे इतरत्र वर्गीकृत केलेले नाही.	१३.	१	१०	४१४	३८०	३४	११२८११	२	५७
६३.	३३० लोखंड व पोलाद कारखाना.	९	-	८	१७३६	१६७६	६०	५८८१८८	१	५०
६४.	३३१ लोखंड व पोलाद ओत कामाची कामे.	४२	३	३४	४२३५	४२२५	१०	१४६३७५६	५	१४६
६५.	३३२ फेरो अलॉय	२	-	२	४०४	३२३	११	१४५०२८	-	-
६६.	३३३ तांबे तयार करणे.	४	-	४	३११	३०७	४	२१६०६	-	-
६७.	३३५ अॅल्युमिनियम तयार करणे.	७	२	५	२८	२५	३	३२७५०	-	-
६८.	३३९ इतर नॉन फेरस मेटल कारखाने.	१	-	१	१०	१०	-	३०७२	-	-
६९.	३४० वेल्डिंग करून टिनापासून वस्तु तयार करणे	१४	१	९	४६७	४६६	१	१४२२८०	४	८६
७०.	३४१ बांधकाम विषयक धातुचे उत्पादन तयार करणे.	७	-	५	४७६	४६२	७	१४३७८७	२	३३६

क्रमशः.....

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
७१.	३४२ धातुपासून फर्नीचर व इतर वस्तू तयार करणे	८	१	५	६०	५२	१	१३३६१	२	२३
७२.	३४३ हात-भौजारे व जनरल हॉडविअर तयार करणे	८	१	६	२७०	२६२	१	८२०१२	१	९
७३.	३४५ धातुची भांडी कटलरी व स्वयंपाकाची भांडी तयार करणे.	१०	२	८	१२७	११७	१०	३७७२१	-	-
७४.	३४९ धातुचे उत्पादन तयार करणे, यंत्रसामुग्री व वाहतुक साहित्य.	४	-	४	१७२	१६८	४	५२०३८	-	-
७५.	३५० शेतकी यंत्र सामुग्री आणि साहित्य भाग तयार करणे.	८	-	८	२८४	२८४	-	८५८३३	-	-
७६.	३५१ झील, कौळसा कापण्याचे यंत्र, क्रेन, रोडरोलर, इत्यादि जडयंत्र व सामुग्री जे बांधकाम व खनिज उद्योगांत वापरली जातात.	३	-	३	१२७	११७	-	३८२९२	-	-
७७.	३५२ बायलर, बाष्प तयार करणे.	३	-	३	१२५	१२३	२	३२०८७	-	-
७८.	३५३ खाद्य पदार्थांचे उत्पादन व सुती कापडाचे उत्पादन तयार करणे.	३	१	२	१५०	१४७	३	४५२०२	-	-
७९.	३५४ खाद्य पदार्थांचे उत्पादन व सुती कापडाचे उत्पादन करणारी यंत्रे यांचे व्यतिरिक्त.	३	-	३	२१८	२१५	३	६५५१९	-	-
८०.	३५५ रेफ्रिजरेटर, एअर कंडीशन व अग्नीशामक साधने व त्यांचे सुटे भाग तयार करणे.	४	-	३	५३	५३	-	१६२७१	१	३
८१.	३५६ गैरवीज सर्वसाधारण यंत्रांची दुरुस्ती.	२	१	१	८२	८१	१	२४६४१	-	-
८२.	३५७ यांत्रिक अवजारे व त्यांचे सुटे भाग तयार करणे.	७	१	५	८२	८१	१	२५४६३	१	५
८३.	३५९ गैरविद्युत सामुग्री, सुटेभाग तयार करणे [शिलाई, कपडे धुण्याची यंत्रे].	२५	३	२०	६३०	६२९	१	१७०४१३	२	१२
४४.	३६० विद्युत यंत्रे सामुग्री, सुटे भाग तयार करणे [विद्युत पंप, जनरेटर, ट्रान्स्फॉर्मर]	९	२	७	१४३	१४१	२	४३७९८	-	-

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
८५.	३६१ इन्सुलेटेड वायर व केबल तयार करणे.	४	-	३	१६६	१६६	-	५०९३७	१	१२
८६.	३६२ सुकी व ओली बॅटरी तयार करणे.	१	-	-	-	-	-	-	१	१७
८७.	३६३ विद्युत साधने, उपकरणे व सुटे भाग तयार करणे [बल्ब, ट्यूब, साँकेट, स्वीच इत्यादि].	२	१	१	१४	१	१३	४१७०	-	-
८८.	३६४ रेडीओ, ट्रान्झिस्टर, टेलिव्हिजन, टेपरेकार्डर, ग्रामोफोन, रेकॉर्ड टेलीफोन व टेलीग्राफ्ये उत्पादन करणे.	३	-	३	१७१	१२५	४६	४४५०६	-	-
८९.	३६९ विद्युत यंत्र सामुग्री साधने व उपकरणे व पुरवठा, सुटे भाग तयार करणे.	३	-	३	४८	४३	५	१४४४६	-	-
९०.	३७२ रेल्वे वॅगन व प्रवासी डब्बे व सुटे भाग तयार करणे.	१	-	१	८३४	८२४	१०	२४०८४७	-	-
९१.	३७३ रेल्वे रुळ व रेल्वे संबंधित उपकरणे तयार करणे	१	-	१	३८	३८	-	११५५२	-	-
९२.	३७४ परिवहन सामुग्री व सुटे भाग तयार करणे	४	-	४	३२३	३२२	१	९१०१८	-	-
९३.	३७५ विमान व त्याचे सुटे भाग तयार करणे.	१	-	-	-	-	-	-	१	६
९४.	३७८ बैलगाडी, टक्कण्याची व हातगाडी इत्यादि तयार करणे.	१	-	१	२०	२०	-	६०८४	-	-
९५.	३७९ परिवहन सामुग्री व सुटे भाग तयार करणे जे इतरत्र वर्गीकृत केलेले नाहीत.	१	-	१	११	११	-	३४६५	-	-
९६.	३८० मेडीकल, सर्जिकल व सायंटिफीक उपकरणे तयार करणे.	१	-	१	१०	१०	-	२८९०	-	-
९७.	३८१ फोटोग्राफी व चष्म्याचे उत्पादन करणे.	१	-	-	-	-	-	-	१	१५
९८.	३८२ मनगटी घडयाळे व भिंतीची घडयाळे तयार करणे.	१	-	१	३८	८	३०	११६२९	-	-
९९.	३८७ स्टेनररी मूणहित्य तयार करणे, उदा० फाउंटन पेन, पेन्सिल, बालपेन पीनकुशन इत्यादि.	१	-	१	१०	१०	-	३०५१	-	-
१००.	३८९ कस्टम दागिने, नॉव्हेल्टीज, कृत्रिम फुलझाडे, वृषा, तंबाखू, चिस्ट इत्यादि तयार करणे.	३	-	३	३९	२०	१९	११७१६	-	-

तक्ता क्रमांक ५.१ [पुढे चालू]

- ६३ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
१०१.	४०० विद्युत निर्माण करणे.	५	-	३	२५४२	२५२२	२८	८८७७४८	२	२७
१०२.	४१० गॅस निर्माण करणे व ती कुटूंबापर्यंत पोहचविणे.	४	१	२	११३	१११	२	३४०३८	१	३७
१०३.	४२० नळयोजना जसे साठवणूक, शुध्दीकरण आणि पाणी पुरवठा.	२	-	२	८०	८०	-	२९२२७	-	-
१०४.	६८४ पेट्रोल पंप	३	-	१	२१	२१	-	६४२१	२	६
१०५.	७२१ विमान वाहतूक सेवा.	१	१	-	-	-	-	-	-	-
१०६.	७४१ शीत खाद्य साठवणूक	१	-	१	७	७	-	२५४३	-	-
१०७.	७४९ साठवणूक आणि गोदामे.	२	१	-	-	-	-	-	१	६९
१०८.	९६१ धोक्यांची दुकाने, सफाई, रंग इ. दुकाने.	२	१	१	११	११	-	३३११	-	-
१०९.	९७२ विद्युत उपकरणे दुस्स्ती दुकाने	२	-	२	४१	४१	-	१२६४९	-	-
११०.	९७३ मोटार वाहने व मोटार सायकल दुस्स्ती करणे.	३७	-	२२	११७८	११६६	१२	३३०६४५	५	४१३
१११.	९७९ दुस्स्ती दुकाने [अवर्गीकृत].	१	-	-	-	-	-	-	१	५
सकूण जिल्हा बेरीज		१२००	११८	८३४	४२७४०	३८४०२	४३३८	११८८८९७८	२४८	३९८३

आधार : मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

चालू कारखान्याचे कामगारांच्या संख्यानुसार उद्योगनिहाय वर्गीकरण.

जिल्हा : नागपूर.

वर्ष : १९८६

अ. क्रं.	प्रमुख उद्योगसमूह व त्याचे सैक्तांक	१० कामगारा पेक्षा कमी		१० ते १९ कामगारा		२० ते ४९ कामगारा		५० ते ९९ कामगार		१०० ते ४९९ कामगार		५०० ते ९९९ मागार		१००० ते ४९९९ कामगार		५००० व त्याहून अधिक		एकूण	
		अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.
१.	०० शेती उत्पादन	-	-	-	-	१	४८	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	४८
२.	२० खाद्य वस्तुचे उत्पादन	४२	१७४	१४	१९९	९	२६८	३	२०५	३	११७२	-	-	-	-	-	-	७१	२०१८
३.	२१ खाद्य वस्तुचे उत्पादन	४	२७	११	१५४	४	१२७	१	६०	१	१०१	१	७००	-	-	-	-	२२	११६९
४.	२२ तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ तयार करणे.	१	६	२	१२	१२	३९१	२	१२९	२	२७८	-	-	-	-	-	-	१८	८१६
५.	२३ सती कापड [सरकी काढणे व गासड्या बांधणे यासह].	-	-	३	५०	११	३११	२	१२७	७	९२४	३	२१३१	३	५१८३	-	-	२९	८७२६
६.	२४ लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूचे कापड तयार करणे.	१	९	१	१	२	४९	१	७९	-	-	-	-	-	-	-	-	५	१४८
७.	२५ ज्यूट कापड तयार करणे.	-	-	-	-	-	-	१	५४	-	-	-	-	-	-	-	-	१	५४
८.	२६ कापडाच्या वस्तु तयार करणे.	२	१०	१	१०	१	३७	-	-	१	३२७	-	-	-	-	-	-	५	३८४
९.	२७ लाकडाच्या वस्तु, फर्निचर इत्यादि	४८०	१९७८	६	८७	२	६७	१	६५	१	१७०	१	५२८	-	-	-	-	४९१	२८९५
१०.	२८ कागद, कागदाच्या वस्तु, मुद्रण प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	१०	७१	१५	२२२	१२	३९२	४	२५७	१०	१६४२	१	६६२	-	-	-	-	५२	३२५३
११.	३० रबर, प्लास्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा याचे उत्पादन.	५	३६	५	६९	३	९१	३	१९४	२	४८४	१	६५७	-	-	-	-	१९	१५३१
१२.	३१ रसायने व रासायनिक पदार्थ	९	५७	१५	१९९	१९	५८८	७	४९१	३	६७२	-	-	-	-	-	-	५३	२००७
१३.	३२ अधातू खनिज पदार्थ	१०	७१	१३	१८६	२०	६४४	१६	१२५५	१६	३३७९	१	८८०	-	-	-	-	७६	६४१५

क्रमशः.....

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.
१४.	३३ मुलभूत धातू व मिश्र धातू	६	४०	९	१२८	१७	५५९	१०	७४३	१५	३५१३	३	२००६	-	-	-	-	६०	६९९०
१५.	३४ धातूच्या वस्तु व सुटे भाग[यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून].	११	७५	१२	१७९	९५	३९१	२	१५८	६	१२२३	-	-	-	-	-	-	४६	२०२६
१६.	३५ यंत्र सामुग्री यांत्रिक औजार व सुटे भाग[विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून].	२०	१२४	११	१४९	१०	२१०	४	२१०	७	९१८	-	-	-	-	-	-	५२	१७७१
१७.	३६ विद्युत यंत्र सामुग्री, साधन, उपकरणे आणि सुटे भाग.	४	३२	७	१०७	६	१७५	-	-	२	२५७	-	-	-	-	-	-	१९	५७१
१८.	३७ परिवहन सामुग्री व सुटे भाग.	३	१८	१	११	२	५८	-	-	२	३११	१	८३४	-	-	-	-	९	१२३२
१९.	३८ उत्पादन करणारे इतर उद्योग	१	८	५	६६	१	३८	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	७	११२
२०.	४० विद्युत उत्पादन.	-	-	२	२७	-	-	१	६६	-	-	१	७४९	१	१७३४	-	-	५	२५७६
२१.	४१ गॅस व बाष्प	-	-	-	-	२	७८	१	७२	-	-	-	-	-	-	-	-	३	१५०
२२.	४२ जलप्रदाय व पाणी पुरवठा	-	-	१	१९	-	-	१	६१	-	-	-	-	-	-	-	-	२	८०
२३.	६८ किरकोळ व्यापार उद्योग.	२	६	-	-	१	२१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३	२७
२४.	७४ साठवणूक आणि गोदाभे	१	७	-	-	-	-	१	६९	-	-	-	-	-	-	-	-	२	७६
२५.	९६ वैयक्तिक सेवा.	-	-	१	११	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	११
२६.	९७ दुरुस्ती सेवा	४	१८	६	९३	१२	४३४	६	४००	२	६,९२	-	-	-	-	-	-	३०	१६३७
जिल्हा बेरीज :-		६१६	२७६७	१४०	१९८९	१६२	५०५७	६७	४७७५	८०	१६०७१	१३	९१४७	४	६९१७	-	-	१८८२	४६५२३

टिप :- अ = कारखान्यांची संख्या, ब = रोजगार

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

कामाच्या दिवसांच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण.

जिल्हा : नागपूर.

वर्ष : १९८६

अ. क्र.	मुख	रोगगट व त्याचे क्र.	दिवसाची संख्या अनुल्लेखित		६० दिवस किंवा त्याहून कमी		६१ ते १२० दिवस		१२१ ते २४० दिवस		२४१ ते ३०० दिवस		३०० हून अधिक दिवस		एकूण		
			अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.
१.	०० शेती उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	४८	१	४८	
२.	२० खाद्य वस्तुचे उत्पादन	-	-	-	-	-	-	४	२७	१३	७६	१७	२२६	२६	११३६	५४	१४५२
३.	२१ खाद्य वस्तुचे उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	३	५१	८	८२४	६	२६६	२०	११४१	
४.	२२ पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ तयार करणे.	-	-	-	-	-	-	१	२९	-	-	५	१२६	१६	५३६	१६	७६१
५.	२३ सुती कापड [सरकी काढणे व गासड्या बांधणे यासह].	-	-	-	-	२	३२५२	२	६४०	-	-	६	२३६	६	३६३६	२३	८४७१
६.	२४ लोकर, रेझीम व कृत्रिम तंतूचे कापड तयार करणे.	-	-	-	-	-	-	१	७२	-	-	३	६०	१	२	५	१४८
७.	२५ ज्युट कापड तयार करणे.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	५४	१	५४	
८.	२६ कापडाच्या वस्तु तयार करणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	३७	१	४	२	४१
९.	२७ लाकडाच्या वस्तु, फर्निचर इत्यादि-	-	-	-	-	८	३३	२	३७	३७	१३५	२४०	१०४२	३२	१००१	३३३	२२५५
१०.	२८ कागद, कडगदाच्या वस्तु, मुद्रण प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	-	-	-	-	-	-	-	१	३१	२३	२०१८	२१	८६०	४५	२२०२	
११.	३० रबर, प्लास्टीक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे उत्पादन.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	१२	१६	१५०५	१८	१५२४
१२.	३१ रसायने व सासायनिक पदार्थ	-	-	-	-	-	-	-	३	२४	१५	५४५	२८	१२८२	४६	१८५८	
१३.	३२ अधातु खनिज पदार्थ	-	-	-	-	१	७	१२	२०२७	१६	२०६५	११	१२५४	१२	७३६	६६	६०८२
१४.	३३ मुलभूत धातु व मिश्र धातु.	-	-	-	-	१	८६	२	४५	३	२५५	११	७१८	३७	४९२०	५४	६७२४

क्रमशः.....

तक्ता क्रं. ५.३ [पूढे चालू]

- ६७ -

१.	२.	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८		
१५.	३४ धातुच्या वस्तू व सुटे भाग[यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून].	-	-	-	-	-	-	१	११	-	-	९	१४०	२७	१४२१	३७	१५७२		
१६.	३५ यंत्र सामुग्री, यांत्रिक औजार व सुटे भाग[विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून]	-	-	-	-	-	-	२	१२३	२	१३	१२	४०६	३२	१२०९	४८	१७५१		
१७.	३६ विद्युत यंत्र सामुग्री, साधने, उपकरणे, आणि सुटे भाग.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	११	१६	५३१	१७	५४२		
१८.	३७ परिवहन सामुग्री व सुटे भाग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	१०२०	६	२०६	८	१२२६		
१९.	३८ उत्पादन करणारे इतर उद्योग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	१६	५	८१	६	९७		
२०.	४० विद्युत उत्पादन.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३	२५४९	३	२५४९		
२१.	४१ गॅस व बाष्प	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	११३	२	११३		
२२.	४२ जलप्रदाय व पाणी पुरवठा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	८०	२	८०		
२३.	६८ किरकोळ व्यापार उद्योग.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	२१	१	२१		
२४.	७४ साठवणूक आणि गोदामे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	७	१	७		
२५.	९६ वैयक्तिक सेवा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	११	-	-	१	११		
२६.	९७ दुरुस्ती सेवा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	८	३३८	१६	८८१	२४	१२१९		
जिल्हा बेरीज		-	-	-	-	-	-	१२	४०६५	४८	३०१८	७८	३३४४	३७६	११२४	३२०	२३१६९	८३४	४२७४०

टिप : अ = कारखान्यांची संख्या, ब = कामगार

आधार : मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

उद्योगांच्या महत्वाच्या बाबींची आकडेवारी
[वार्षिक उद्योग पाहणी - १९८५-८६]

जिल्हा = नागपूर

[समये हजारांत]

अ. क्र.	उद्योगाची संकेतांक	उद्योगाचे वर्णन	स्थिर भांडवल	खेळते भांडवल	सर्व कामगारांची संख्या	सर्व कर्मचारी संख्या	कामगारांचे वेतन	प्रत्यक्ष वेतन	एकूण उत्पादन	एकूण निविष्टी	उत्पादनांमळे मूल्य वृद्धी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	२० व	२१ खाद्य पदार्थांचे उत्पादन	५६५०५	१७३०३०	२०९७	२८६२	२०३६३	३४६६७	१२६७२३७	१०९७०६२	१६१२६१
२.	२२	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन.	२२२९२	२५२४	१०७४	१३६२	३७१७	६००१	८६६०६	६५५०२	१२९०९
३.	२३	सूती कापडाचे उत्पादन	२३०३२१	४१९७४	५३२४	६३४२	४२९६६	६९७६३	३४२९३४	२२१५४५	९००८५
४.	२४	लोकरी, रेगमी व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन.	९४७	१७४७	१३८	१६६	४४८	५७७	१४४०८	१३१४४	११८१
५.	२६	कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन [अंगात वापरावयाची वस्त्रे व पादत्राणे सोडून].	३८२१	२७३३	४२२	५०२	१३२८	२१३८	१२०२५	२३४५	२१८८
६.	२७	लाकड, लाकडाच्या वस्तू व फर्नियर यांचे उत्पादन.	४४६५	१७६८०	९१७	१२४९	४६४८	६४४१	८६६०७	७२७२३	१२७४०
७.	२८	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण प्रकाशन, व संबंधित उद्योग.	७२५२४	५४७३७	३१५२	४३३९	३३२३१	५४६१२	३११०१९	२११६५१	८६०८१
८.	३०	रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम व कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन.	२८११४	५२९०३	१४९८	१८०६	११७१२	१७१४१	३२७३७१	२८२६२१	१०३५४६
९.	३१	रसायने व रसायनिक पदार्थांचे उत्पादन [पेट्रोलियम व दगळी कोळशाचे पदार्थ सोडून].	४२५१६	५८६९२	१३२४	१२८२	२३३३	१२२०८	२४४६३२	१९७१६४	४२५४३
१०.	३२	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	३०६७६	१२४८१	३५२४	३२८०	१०२९४	१४३४३	१०१८१८	७३१३३	२२९७०
११.	३३	मूलभूत धातू व मिश्र धातू यांचे उत्पादन.	२४४६४७	२४०७३३	५७७२	७३८३	५३३९९	८९०७६	१७२२२६०	१५४७८८२	२२३२२६
१२.	३४	धातूच्या वस्तू व सूटे भाग यांचे उत्पादन [यंत्रे व परिहवन सामुग्री सोडून].	३४२२५	१२७५७	२८७	१३३०	८९३६	१३४७२	१६७४३७	१३५७३३	२२०२४

तक्ता क्रमांक ५.४ [पूढे चालू]

- ६९ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
१३.	३५	यंत्रसामुग्री, यांत्रिक औजारे यांचे उत्पादन [विद्युत सामुग्री सोडून]	४८९५९	४२९४२	१०३७	१५१३	१०११२	२०२३८	१८५५९९	१२०६३७	५७०८६
१४.	३६	विद्युत यंत्र सामुग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग यांचे उत्पादन.	१४५३२	८७४५	२८१	४२८	१८८७	४१३९	१२०८६०	१०२९६६	१५९२५
१५.	३७	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन.	४६०७	८४५२	८१२	१००८	१२०७८	१८३३७	३५३३४	१४२५१	२०६१०
१६.	४२	जलप्रदाय व पाणी पुरवठा	१९०६	१४	८१	९८	१५१०	१८६२	२३४२४	२१३५८	१९७३
१७.	९७	दुरुस्ती सेवा	२०७४०	१५४१०	१२८२	१७३८	२०८६४	३१८३५	८६५००	४७२६०	३७९४४
१८.		इतर	१०२५	६२३	१६	२८	७६	१५४	१४१२	७३४	५८६
जिल्हा बेरीज :-			९३९८२३	७६९१८२	२९७३८	३८१४४	२५५३३२	४०४०१०	५२७७५५४	४२३४७९६	९२३३५०

टीप :- [१] आकडे अस्थायी आहेत. [२] आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे बेरीज जुळतीलच असे नाही. [३] आकडे गणना क्षेत्रातील सर्व कारखान्यांची माहिती व गैरगणना क्षेत्रातील अंदाज माहितीवर आधारित आहेत. [४] ३ पेक्षा कमी कारखाने असलेल्या उद्योगांची माहिती "इतर" या उद्योग गटात अंतर्भूत केली आहे. [५] ज्या एकीकृत पत्रकांतील आकड्यामध्ये दोन किंवा दोहोपेक्षा जास्त जिल्ह्यांचा हिस्सा आहे, ती एकीकृत पत्रके हा तक्ता तयार करतांना विचारांत घेतली नाहीत.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

रोजगार विनियम केंद्रातील आकडेवारी [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	बा	बी	१९८६-८७
१.	२.	३.	३.
१.	जाहीर केलेल्या रिकाम्या जागांची संख्या		४२२५
२.	सेवा योजनांचा उपयोग करणारे मालक		७०७
३.	पटावरील अर्जदारांची संख्या		१९७५७४
४.	<u>नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या</u>		
	[अ] खाजगी क्षेत्र		५९
	[ब] सार्वजनिक क्षेत्र		११८४
५.	<u>नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या</u>		
	[अ] अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती		५४६
	[ब] इतर		६९७
	[क] एकूण		१२४३
६.	<u>राष्ट्रीय वर्गीकरणानुसार व्यवसाय</u>		
	१] व्यवसायिक, तांत्रिक आणि संबंधित कामगार.	[अ] नोंदणी केलेले	४४०
		[ब] नोकरी दिलेले	१०१
	२] प्रशासकीय, शास्त्रीय आणि [x] व्यवस्थापकीय कामगार.	[अ] नोंदणी केलेले	उ. ना.
		[ब] नोकरी दिलेले	उ. ना.
	३] लेखनीक व तत्संबंधीचे कामगार	[अ] नोंदणी केलेले	४२५५
		[ब] नोकरी दिलेले	१९९
	४] विक्री कामगार	[अ] नोंदणी केलेले	-
		[ब] नोकरी दिलेले	-
	५] शेतकरी, मत्स्यव्यवसाय, शिकारी व संबंधित कामगार.	[अ] नोंदणी केलेले	२१
		[ब] नोकरी दिलेले	-
	६] खाण कामगार	[अ] नोंदणी केलेले	१५
		[ब] नोकरी दिलेले	-
	७] वाहतूक व दळणवळण व्यवसायां-तील कामगार.	[अ] नोंदणी केलेले	७२१
		[ब] नोकरी दिलेले	५१
	८] क्राफ्ट्समन, उत्पादन प्रक्रिया कामगार, इतर ठिकाणी वर्गीकरण न झालेले कामगार.	[अ] नोंदणी केलेले	११०९
		[ब] नोकरी दिलेले	७२

क्रमशः.....

१.	२.	३.
९] सेवा, खेळ व तत्सम कामगार	[अ] नोंदणी केलेले [ब] नोकरी दिलेले	३०७ १४
१०] इतर ठिकाणी वर्गीकरण न केलेले कामगार.	[अ] नोंदणी केलेले [ब] नोकरी दिलेले	२०७४० ८०६
११] स्कूण	[अ] नोंदणी केलेले [ब] नोकरी दिलेले	२७५०८ १२४३

टीप : [x] अ. क्रं. ६ मधील २ बाबतची माहिती ही उपप्रादेशिक सेवायोजन अधिकारी, विद्यापीठ व्यवसाय माहिती आणि मार्गदर्शन केंद्र, नागपूर याचिठ्ठे जिल्हावार उपलब्ध नसल्यामुळे "उ. ना." दाखविण्यांत आली.

आधार : उपप्रादेशिक सेवायोजन अधिकारी, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ५.६
व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम १९८६-८७ या वर्षाकरीता
जिल्हा : नागपूर.

- ७२ -

अ. क्रं.	बा ब	परिमाण	वर्ष १९८६-८७
१.	२.	३.	४.
१.	<u>सेवायोजन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्र</u>		
	[१] वैयक्तिक मार्गदर्शन / व्यक्तिशः अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	११११६
	[२] सेवा योजन केंद्रामध्ये घेण्यांत आलेली गटांशी चर्चा	संख्या	२२
	[३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर/प्रशिक्षणासाठी/उमेदवारीसाठी दिलेल्यांची संख्या	संख्या	२८
२.	<u>विश्व विद्यालयीन सेवायोजन माहिती मार्गदर्शन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन</u>		
	[x] १] वैयक्तिक मार्गदर्शन / व्यक्तिशः अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	उ. ना.
	[x] २] सेवायोजन केंद्रामध्ये घेण्यांत आलेली गटांशी चर्चा.	संख्या	उ. ना.
	[x] ३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर/प्रशिक्षणासाठी/उमेदवारीसाठी दिलेल्यांची संख्या.	संख्या	उ. ना.

टीप : [x] अ. क्रं. २ मधील बाब क्रं. १, २ व ३ बाबतची माहिती उपप्रादेशिक सेवायोजन अधिकारी, विद्यापीठ व्यवसाय माहिती आणि मार्गदर्शन केंद्र, नागपूर यांचेकडे जिल्हावार उपलब्ध नाही.

आधार : उपप्रादेशिक सेवायोजन अधिकारी, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ५.७

- ७३ -

कर्मचारी गणना १९८३
जिल्ह्यांतील कर्मचा-यांची संख्या

जिल्हा : नागपूर

बा ब	शासकीय	जिल्हापरिषद	नगरपरिषद
१.	२.	३.	४.
वर्ग - १	५४५	१०	-
२	१३७१	१०७	-
३	२२२०१	६४१८	१०१३
४	८३७३	६९९	८६४
सकूण १ ते ४	३२४२०	७२३४	१८७७
कार्यव्ययी	८	-	-
आकस्मिक	१६	१६०	-
रोजनदारीवरील	३७६	२१८	७
अर्ध वेळ	७३	७२	१
मानसेवी	१६३४	५२८	१
इतर	११९४	९२	-
सकूण	३५७२१	८३७४	१८८६
पुरुष	३१५३५	६२२०	१३४८
स्त्रिया	४२५६	२१५४	५३८

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५. ८

- ७४ -

निरनिराख्या उद्योगातील रोजगार [३१ मार्च १९८७ ला संख्या-या वर्षाकरीता]

जिल्हा - नागपूर

अ. क्र.	उद्योगाचे नांव	राष्ट्रीय उद्योग संकेतांक	माहिती देणा-या आस्थापनाची संख्या	कर्मचारी वर्गाची संख्या			
				शासकीय	निम्न-शासकीय	खाजगी	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.
१.	कृषि	००-०६	२२	३२४१	४९७	-	३७३८
२.	खानकाम	१०-१९	१२	-	१४५९७	-	१४५९७
३.	वस्तु निर्माण	२०-३८	२२०	९१५०	७५४१	१८१४७	३४८३८
४.	वोज निर्माती व गॅस, शाणी व सांडपपणी सेवा.	४०-४२	२४	-	२२७८	४६३	२७४१
५.	बांधकाम	५०-५१	४१	७६२५	८०२	७९	८५०६
६.	घाऊक व किरकोळ व्यापार हॉटेल व्यवसाय	६०-६९	१०१	-	१०	२२६८	२२७८
७.	परिवहन, गुदामे आणि दळणवळण.	७०-७५	२६	४२५११	४७६०	४५	४७३१६
८.	वित्तपुरवठा, विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यापार विषयक सेवा.	८०-८३	१७५	१४	१०४५८	१६०४	१२०७६
९.	सामुहिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा	९०-९६	५३३	३७३७५	३६६९५	१२५८६	८६६५६
एकूण :		-	११६१	९२९६	७७६३८	३५१९२	२१२७४६

आधार : उपप्रादेशिक सेवायोजन अधिकारी, नागपूर.

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची व गावांची संख्या व त्यांची लोकसंख्या

जिल्हा = नागपूर.

यंत्रणा	वर्ष	जिल्ह्यांतील संख्या		विद्युतीकरण झालेली गावे		विद्युतीकरण झालेली शहरे		एकूण विद्युतीकरण	
		गावे	शहरे	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या
१.	२.	३	४	५	६	७	८	९	१०.
१. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ	३१ मार्च ६१	१८९७	१२	२१६	२३५६३१	११	१४४०४१	२२७	३७२६७२
	३१ मार्च ७१	१८९७	१२	६५५	३८००००	११	१४४०४१	६६६	५२४०४१
	३१ मार्च ८१	१८८३	१३	१३०२	७२३०००	१३	१०८१०००	१३२२	१८७४०००
	३१ मार्च ८६	१८७४	१६	१७५०	१११४०००	१६	१४६२०००	१७६६	२५८३०००
	३१ मार्च ८७	१८७४	१६	१८७४	१११२५३२	१६	१४६२२७२	१८२०	२५८८८११
२. खाजगी कंपनी	३१ मार्च ६१	१८९७	१२	-	-	१	६४३६५२	१	६४३६५२
	३१ मार्च ७१	१८९७	१२	-	-	-	-	-	-
	३१ मार्च ८१	१८८३	१३	-	-	-	-	-	-
	३१ मार्च ८६	१८७४	१६	-	-	-	-	-	-
	३१ मार्च ८७	१८७४	१६	-	-	-	-	-	-
जिल्ह्याची एकूण बेरीज.	३१ मार्च ६१	१८९७	१२	२१६	२३५६३१	१२	७८७७००	२२८	१०२३३३१
	३१ मार्च ७१	१८९७	१२	६५५	३८००००	११	१४४०४१	६६६	५२४०४१
	३१ मार्च ८१	१८८३	१३	१३०२	७२३०००	१३	१०८१०००	१३२२	१८७४०००
	३१ मार्च ८६	१८७४	१६	१७५०	१११४०००	१६	१४६२०००	१७६६	२५८३०००
	३१ मार्च ८७	१८७४	१६	१८७४	१११२५३२	१६	१४६२२७२	१८२०	२५८८८११

टीप : [१] ३१ मार्च १९६१ नंतर खाजगी कंपनी नागपूर जिल्ह्यांत अस्तित्वात नाही. [२] ३१ मार्च ८७ अखेरपर्यंत जिल्ह्यांतील गावांचे व शहरांचे संपूर्णतः विद्युतीकरण करण्यांत आले. यांत प्रकल्पग्रस्त १६ गावांचाही समावेश आहे.

आधार : [१] अधिक अभियंता, नागपूर ग्रामीण [प्र] विभाग, म. रा. वि. मंडळ, विद्युत भवन, काटोल रोड, नागपूर.

[२] मुख्य अभियंता, नागपूर शहर परिमंडळ, कामठी रोड, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ५.१०
विजेचा वापर [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]
जिल्हा : नागपूर

- ७६ -

[हजार कि. वॅट तात्तामध्ये]

अ. क्रं.	निर्मातीचा प्रकार	विजेच्या वापराचा प्रकार							संबंधनाची संख्या [कनेक्शनची संख्या]
		घरगुती	व्यापारी कामा- साठी व लघुमाक्ती साठी वीज.	औद्योगिक	सार्वजनिक दिव्याबत्ती	कृषि	इतर	एकूण	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.
१.	धरमल	१२५२१४	३८४६८	२८४२१४	८५३७	२१७१८	१७७८३	४२७३३४	३७४०१८
२.	हायड्रो	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	इतर	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	एकूण	१२५२१४	३८४६८	२८४२१४	८५३७	२१७१८	१७७८३	४२७३३४	३७४०१८

टीप : मागील वर्षीच्या तुलनेत "औद्योगिक", सार्वजनिक दिवाबत्ती व "इतर" यामध्ये विजेचा वापर कमी झालेला आहे.

आधार : [१] मुख्य अभियंता, नागपूर शहर विभाग, म. रा. वि. मंडळ, नागपूर.

[२] कार्यकारी अभियंता, बांधकाम-नि-संचालन व सुव्यवस्था विभाग, काटोल, म. रा. वि. मंडळ, नागपूर.

[३] कार्यकारी अभियंता, बांधकाम-नि-संचालन व सुव्यवस्था विभाग क्रमांक-१, नागपूर.

[४] कार्यकारी अभियंता, बांधकाम-नि-संचालन व सुव्यवस्था विभाग क्रमांक-२, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ५.११

- ७७ -

आर्थिक गणना - १९८०
बिगर कृषि आस्थापना

आस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगासह जिल्हा : नागपूर

वा. व	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१.	२.	३.	४.
[एक] सर्व प्रकारच्या आस्थापना एकत्र			
१.१ आस्थापनांची संख्या	२४८२७	६४७१६	९२६१३
१.२ मालकीच्या प्रकारानुसार संख्या			
अ] सहकारी	४१६	९३८	१३५४
ब] सार्वजनिक	३३१२	२६८८	६०००
क] खाजगी	२४१६९	६१०९०	८५२५९
१.३ मालकांचा विशेष सामाजिक गट [एकूण संख्येची टक्केवारी]			
अ] अनुसूचित जाती	१२.५७	१०.४४	११.०८
ब] अनुसूचित जमाती	१०.६५	१३.९२	१२.२४
१.४ जागेविरहीत कार्यान्वित असलेल्या संस्थांची एकूण संख्येची टक्केवारी	१६.४२	१९.३८	१८.४९
१.५ शक्तीवर चालणा-या संस्थांची एकूण संख्येची टक्केवारी.	१५.६६	१२.६३	१३.५४
[दोन] सर्वसाधारणपणे काम करणा-या कामगारांची संख्या			
अ] एकूण कामगार	६७४००	२३१२२७	३१८६२७
ब] वेतनावर काम करणारे	५४४२६	१४२०५८	१९६४८४
क] वेतनावरील कामगारांची एकूण कामगारांची टक्केवारी.	६२.२७	६१.४४	६१.६६
ड] कामगारांची प्रतिस्थापना सरासरी संख्या.	३	३	३

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

प्रमुख उद्योग गटानुसार विंगर कृषि आस्थापनांची संख्या व
सर्वसाधारणपणे नेहमी काम करणा-या कामगारांची संख्या
जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	बा	ब	गाामीण आस्थापना [कामगार]	नागरी आस्थापना [कामगार]	एकूण आस्थापना [कामगार]
१.	२.	३.	४.	५.	
१]	खाणकाम		२४५ [५१७४]	१८ [७१७]	२६३ [५८९१]
२]	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा		१३३११ [३१९७१]	३३८३७ [८५२६१]	३७१४८ [११७२३२]
३]	बीज, गॅस व पाणी		१९० [४७७४]	१३६ [३६२३]	३२६ [८३९७]
४]	बांधकाम		१६१ [४०९५]	३८७ [११११]	५४८ [५२०५]
५]	घाऊक फिरकीळ व्यापार		६२२० [८८७१]	३३६७९ [४२७६६]	३९८९९ [५१६३७]
६]	निवास गृहे व उपहारगृहे		१०३४ [२०९९]	२४९१ [८४७०]	३५२५ [१०५६९]
७]	वाहतूक		१४३ [४७६]	३४०५ [१३८८४]	३५४८ [१४३६०]
८]	साठवणूक व वखार		२८३ [६७४]	४७८ [१२७१]	७६१ [१९४५]
९]	दळणवळण		१५८ [३७५]	१२६ [३३४७]	२८४ [३७२२]
१०]	अर्थ पुरवठा विमा, मालमत्ता व धंदेवीषयक सेवा.		३५८ [६४८६]	२०५९ [९४५६]	२४१७ [१५९४२]
११]	सामूहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा.		५८९३ [२२२७६]	७९९० [६२७३२]	१३८८३ [८५००८]
१२]	इतर		११ [१३०]	११० [५८९]	१२१ [७१९]
१३]	सर्व प्रमुख उद्योग गट		३७८९७ [८७४००]	६४७१६ [२३१२२७]	९२६१३ [३१८६२७]

आधार : अर्क व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

महत्वाच्या उद्योग गटानुसार विंगर कृषि आस्थापनांची संख्या

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	उद्योग गट	उद्योग गट संकेतांक	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१]	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	३, ३	१३३११	२३८३७	३७१४८
२]	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६	६२२०	२३६७९	२९८९९
३]	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा.	९	५८९३	७९९०	१३८८३
४]	वाहतूक	७	१४३	३४०५	३५४८
५]	निवासगृहे व उपहारगृहे	६	१०२४	३४९१	३५१५
६]	अर्थपुरवठा, विमा, मालमत्ता व धंदेविषयक सेवा.	८	३५८	२०५९	२४१७
७]	साठवणूक व वखार	७	२८३	४७८	७६१
८]	दांधकाम	५	१६१	३८७	५४८
९]	बीज, गेंस व पाणी	४	१९०	१३६	३२६
१०]	दळणवळण	७	१५८	१२६	२८४
११]	खाणकाम	१	१४५	१८	१६३
१२]	इतर	x	११	११०	१२१
१३]	सर्व प्रमुख उद्योग गट	x	२७८९७	६४७१६	९२६१३

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

महत्वाच्या उद्योग गटानुसार खिगर कृषि आस्थापनातील
कामगारांची संख्या

जिल्हा : नागपूर

अ. क्र.	उद्योग गट	उद्योग गट संकेतांक	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१]	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२,३	३१२७१	८५२६१	११७२३२
२]	सामूहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा.	९	२२२७६	६२७३२	८५००८
३]	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६	८८७१	४२७६६	५१६३७
४]	अर्थ पुरवठा, विमा, मालमत्ता धंदेविषयक सेवा.	८	६४८६	९४५६	१५९४२
५]	वाहतूक	७	४७६	१३८८४	१४३६०
६]	निवासगृहे व उपहारगृहे	६	२०२९	८४७०	१०५६९
७]	बीज, गॅस व पाणी	४	४७७४	३६२३	८३९७
८]	खाणकाम	१	५१७४	७१७	५८९१
९]	बांधकाम	५	४०९४	११११	५२०५
१०]	दळणवळण	७	३७५	३३४७	३७२२
११]	साठवणूक व वखार	७	६७४	१२७१	१९४५
१२]	इतर	x	१३०	५८९	७१९
१३]	सर्व प्रमुख उद्योग गट	x	८७४००	२३१२२७	३१६६२७

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

विगर कृषि सहकारी आस्थापना [सर्व उद्योग गट एकत्र]
जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	वा व	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१]	सहकारी औद्योगिक संस्थांची संख्या.	४१६	२३८	१३५४
२]	विजेवर चालणा-या संस्थांची एकूण संख्येची टक्केवारी.	३.३७	५.५४	४.८७
३]	सहकारी औद्योगिक आस्थापनांत सर्वसाधारणपणे काम करणारे कामगार.			
	अ] एकूण संस्था	४७२६	२५८१	१४३०७
	ब] मूली आस्थापना कामगारांची संख्या	११	१०	११

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

प्रमुख उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार
यांची संख्या

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	उद्योग गट	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		आस्थापना	रोजगार	आस्थापना	रोजगार	आस्थापना	रोजगार
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.
१]	बांधकाम	५	१९८	४	२२८	९	१२२६
२]	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	३५	३५४	१६०	३००६	१९५	३३६०
३]	बीज, गॅस व पाणी	३	२०	२	३३	५	५३
४]	बांधकाम	३	१३२७	-	-	३	१३२७
५]	घाऊक व किरकोळ व्यापार	१२०	२४१	२१५	७६१	३३५	१००२
६]	निवासगृहे व उपहार गृहे	१	५	२३	१८८	२४	१९३
७]	वाहतूक	२	३	२	४४	११	४७
८]	साठवणूक व वखार	१०	५०	१५	१९	२५	६९
९]	दळणवळण	७	१६	३	३०	१०	४६
१०]	अर्थपुरवठा, विमा, मालमत्ता व धंदेव्यय सेवा.	१०२	११८१	११६	११०३	२१८	२२८४
११]	सामूहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा.	१२८	५३१	३९१	४१६९	५१९	४७००
१२]	इतर	-	-	-	-	-	-
१३]	सर्व प्रमुख उद्योग	४१६	४७२६	९३८	९५८१	१३५४	१४३०७

टीप : सहकारी उद्योग या सहकारी संस्था आहेत कारण सहकारी प्रकाराखाली स्वयंकार्यरत उद्योग नाहीत.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या मटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान मटानुसार संख्या.

जिल्हा : नागपूर.

रोजगाराचा आकारमान मट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आल्या मनांची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आल्या मना एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आल्या मना एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.
१-२	७०४	१०५३	१७१३	२१२१	२५१५	२०३५
३	११५	३५५	२२१	२९७३	११०६	३३१८
४	९९	३२६	७२९	२९१६	८२८	३३१२
५	९०	४५०	५९७	२९८५	६८७	३५३५
६-९	१४३	१०२७	१०७१	७५६२	१२१४	८५८९
१०-१९	८२	११३२	४३२	५२९३	५१५	६५२५
२०-४९	६०	१८७८	१०७	२९७२	१६५	४८५७
५० पेक्षा जास्त	५१	७३३५	८२	२३०५२	१३३	३०५०७
सर्व आकारमान मट	१३५५	१३६०६	५७२२	५०७७०	७०६६	६५३५६

आधार : अर्थ व सांख्यिकी मंत्रालय, मुंबई.

घाऊके व किरकोळ व्यापार संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम
करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या.

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	रोजगाराच्या आकारमानाचा गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		आस्था पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या	आस्था पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या	आस्था पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.
१.	१-२	५१७	८२८	२४६९	४४७६	२९८६	५३०४
२.	३	९४	२८२	११९८	३५९४	१२९३	३८७६
३.	४	३४	१३६	६३५	२५४०	६६९	२६७६
४.	५	१०	५०	३७२	१८६०	३८२	१९१०
५.	६-९	१५	१०३	४८१	३३४०	४९६	३४४३
६.	१०-१९	१८	२२६	१४३	१७४०	१६१	१९६६
७.	२०-४९	३	६६	२८	७५१	३१	८१७
८.	५० त्यापेक्षा जास्त	-	-	३	७२८	३	७२८
९.	सर्व आकारमान गट	६९१	१६९१	५३२९	१९०२१	६०२०	२०७३०

आधार : अर्थ व सांख्यिकी, संचालनालय, मुंबई

सांख्यिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा संस्थांची स्वरूप संख्या व
नेहमी काम करणा-या उर्म्या-यांची आजारमान
गटानुसार संख्या.

जिल्हा : नागपूर.

रोजगारांचा आजारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		स्वरूप	
	आत्या मनाची स्वरूप संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या	आत्या मनाची स्वरूप संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या	आत्या मनाची स्वरूप संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.
१-२	२०५२	२९२३	१५७२	२५३६	३६५३	५९६३
३	२२५	६५५	३२५	११८२	६१२	१८५३
४	१५८	५९२	२६२	१०५८	५१०	१६५०
५	११७	५८५	२०३	१०१५	३२०	१६००
६-९	२५२	१८०३	४३२	३१८०	६२१	५९८३
१०-१९	१३२	१८७९	५२०	६६५५	६२२	८५३५
२०-४९	६८	१९३६	४०७	१२१२२	५५५	१५०५८
५० व त्यापेक्षा जास्त	१४	८१५६	२०२	२२५२०	२१६	३७८२६
सर्व आजारमान गट	३०३७	१८८७३	३९७६	५७१५८	७०१३	७६०३१

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संवाचनालय, मुंबई.

सर्व उद्योग गट मिळून एकत्र संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम
करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या.

जिल्हा : नागपूर.

रोजगार आकारमान गट[संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या	आस्था पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या	आस्था पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तिंची संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.
१-२	३९५२	५७३४	६८७४	११८७१	१०८२६	१७६०५
३	६१३	१८३९	३२०९	९६२७	३८३२	११४६६
४	३९३	१५७२	१९९१	७९६४	२३८४	९५३६
५	२८०	१४००	१४२९	७१४५	१७०९	८५४५
६-९	५१६	३७०२	२४०२	१७०५४	२९१८	२०७५६
१०-१९	३०३	४०६९	१३६६	१७६०३	१६६९	२१६७२
२०-४९	१७६	५२६०	६९३	२०३१२	८६९	२५५७२
५० व त्यापेक्षा जास्त	१५५	३३१७९	३७४	६४२७६	५२९	१०१४५५
सर्व आकारमान गट	६३८८	५६७५५	१८३३८	१५९८५२	२४७३६	२१६६०७

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था [३०.६.१९८७]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	संस्थेचा प्रकार	संख्या
१.	२.	३.
१]	सहकारी पत संस्था	१०१५
२]	सहकारी बिगर पत संस्था	२३९४
३]	कृषि पत संस्था	
	एक] जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका	१
	दोन] जिल्हा-भू-विकास बँका	१
	तीन] प्राथमिक कृषि सहकारी संस्था	५९४
	चार] इतर	
	[अ] धान्य बँका	-
	[ब] आदिवासी पत संस्था	४
	[क] शेतकरी सेवा संस्था	-
	बिगर शेती पत संस्था	
	एक] औद्योगिक सहकारी बँका	-
	दोन] नागरी बँका व नागरी पत पेढ्या	११७
	तीन] वेतन धारकांची संस्था	३१७
	चार] गिरणी व कारखाने कामगार संस्था	२
	पाच] थ्रिप्ट आणि पत संस्था	-
	सहा] भिषी	-
	सात] इतर [नागरी पत संस्था]	८६
	कृषि बिगर पत संस्था	
	एक] कृषि पणन	२४
	दोन] कृषि उत्पादन व प्रक्रिया	१६
	तीन] मत्स्यव्यवसाय	६१
	चार] पशुसंवर्धन संस्था	२
	पाच] सिंचन संस्था	१०
	सहा] शेती सहकारी संस्था	१०
	सात] कृषि प्रक्रिया	
	अ] कुक्कुटपालन	३
	ब] पीक संरक्षण	-
	क] दुग्ध व्यवसाय	१८६
	आठ] इतर [नमूद करावे]	
	अ] भात गिरणी	४
	ब] फ्लोयान संस्था	१

१.	२.	३.
४] बिगर कृषि बिगर पत संस्था		
एक] हातमाग कामगार		३८८
दोन] विणकर [येत्रभाग]		२५
तीन] इतर औद्योगिक		१४७
चार] ग्राहक भांडार		३१५
पाच] घर बांधणी		९३३
सहा] देखरेख संस्था		१
सात] इतर [नमूद करावे]		
अ] रिखावाले		१
ब] बलुतेदार		८४
क] औद्योगिक वसाहत		२
ड] वन		३९
इ] वाहतूक		८
प] छपाई प्रक्रिया		१९
फ] प्रसिध्दी		-
ग] स्मृणालये		१
ह] कामगार कंत्राट		१०६
ज] जिल्हा व विभागीय सहकारी मंडळ		२०
ल] संघ		६
एकूण सहकारी संस्थांची संख्या		३४०९

आधार : जिल्हा उपनिबंध, सहकारी संस्था, नागपूर.

जिल्ह्यांतील विविध प्रकारच्या पतपेढ्याबाबत निवडक माहिती

[३०.६.१९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[स्मर्ये व सभासद संख्या हजारंत]

अ. क्र.	बा ब	३०.६.८७ या दिवशी
१.	२.	३.
१.	एकूण सहकारी पत संस्थांची संख्या	१०१५
२.	एकूण सभासदांची संख्या	४८६
३.	भरणा झालेले भागभांडवल	१४७७४७
४.	त्यापैकी	
	[अ] शासकीय	५२६१
	[ब] स्वतःचा निधी	१४२४८६
५.	ठेवी	७००९४४
६.	खेळते भांडवल	१४४३८४५
७.	निव्वळ दिलेले कर्जे	५८३५१२
८.	नफा	
	[१] सहकारी संस्थांची संख्या	७४६
	[२] रक्कम	२९११८
९.	तोटा	
	[१] सहकारी संस्थांची संख्या	२२३
	[२] रक्कम	६२२३
१०.	नफा किंवा तोटा नसलेल्या सहकारी संख्या	४६

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ६.३

- १० -

३०.६.१९८७ ला संपणा-या वर्षातील सहकारी बँकेचे कार्य

जिल्हा : नागपूर

[समये हजारांत]

अ. क्रं.	नांव	शाखांची संख्या	समाप्तद		भाग भांडवल	राखीव व इतर निधी	ठेवी	खेळते भांडवल	दिलेली कर्जे			
			संख्या	वैयक्तिक					अल्प मुदतीचे	निव्वळ रोख पतीवर	देयकातील कर्जे	कर्जे
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	
१.	नागपूर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँके मर्यादित.	७७	१८०२	१६३	१७८४३	३८५२३	३१२५९४	४४४६३९	१९२१६	३७२६१	५६४७७	
त्यापैकी			येणे कर्जे			थकलेले कर्जे						
अल्प हंगामी शेतीलाभासाठी			मध्यम मुदतीची	दीर्घ मुदतीची	अल्पमुदतीचे [रोखपत व देयकातील कर्जे यासह]	मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे	अल्पमुदतीचे [रोखपत व देयकातील कर्जे यासह]			मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे
१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	२१.	२२.	२३.	२४.	
१८१३३१	९२२०	८०	१६८४३३	८२४२३	-	४४२७७	२३५४७	-	-	-	-	

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांचे कार्य - [३०. ६. १९८७ या दिवशी संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[समये हजारांत]

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	सहकारी संस्थांची संख्या	एकूण खेतीदा रांची संख्या	सभासद			भाग भांडवल	त्यापैकी शासकीय	राखीव व इतर निधी	कर्ज	खेती भांडवल	
				एकूण	खातेदार' सभासद							
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.
	एकूण जिल्हा											
	तालुका											
१.	नागपूर	६०	१४५२२	११५५९	४२४८	७३९१	-	१७१११	२५	२२७	१०५५८	१५६१७
२.	हिंगणज	५२	१२५३५	११५८४	२२३०	८५२३	१३१	२२५०	२९	१२४	१६१००	२१७९५
३.	कामठी	३७	८७६५	१२१९४	११७६	५६४३	५३७५	१३२४	१५	९८	६२३०	९२८९
४.	काटोल	५३	२०२४६	२३००४	८०००	१०६५५	४३४९	२६२२	१६१	३३६	१६२४१	२९२०३
५.	नरखेड	५८	१५१०६	१३७९८	४५३७	८८८१	३८०	२६७६	३०	२३४	१४२२८	२४५६४
६.	सावनेर	६५	१९३४६	१५९४४	८५९६	७३४८	-	२४०४	४१	३८१	१२१५२	१७३१९
७.	कलमेश्वर	४९	११३७०	१२५७७	५१४६	७४३१	-	१९६३	१०९	१९६	१५५०८	२१७४२
८.	रामटेक	१३	११०७०	१२९६०	३२८०	६९९६	२६८४	१४१५	१५७	३०९	७५३७	१०९४८
९.	पारशिवनी	४६	९६४६	८९३३	२४९०	६२०३	२४०	१५०६	४२	४३६	९०७७	१२६६६
१०.	मौदा	५२	१७४४४	१०३१०	३४८६	६२०३	६२१	२४९५	३०९	१२०१	१३६१०	२०४३८
११.	उमरेड	३५	१२०४०	११४४४	२७६१	६२५५	२४२८	२१२७	६५	४५०	७९४६	१३९१७
१२.	भिवापूर	३२	११७२७	८३३६	१९९९	६२२७	११०	१५९३	२५५	१६९	६२७३	९९९२
१३.	कुही	४६	१६९९७	११५८८	३८३३	७३१०	४४५	१९०६	१८	६६३	७०४५	१३२१६

क्रमशा:.....

तक्ता क्रमांक ६.४ [पूढे चालू]

- २२ -

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	दिलेले एकूण कर्जे [अल्प, मध्यम, दीर्घ]		येणे कर्जे [अल्प, मध्यम, दीर्घ]		कर्जाची एकूण थकबाकी [अल्प, मध्यम, दीर्घ]		थकबाकी पैकी			
		अर्जांची संख्या	रक्कम	रक्कम येणे असलेल्या सध्या सदाची संख्या	रक्कम	थकबाकी दारांची संख्या	रक्कम	तीन वर्षापेक्षा कमी	तीन वर्षापेक्षा अधिक	थकबाकी दारांची संख्या	रक्कम
१.	२.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	२१.	२२.	२३.
	एकूण-जिल्हा	३६६३३	७४८१६	७२७२२	१४४७३३	५२२५०	८७३११	२३४६५	३२७६२	२२४८५	४७५४२
	तालुका										
१.	नागपूर	२२४८	५७६६	६५५०	२०४८	४२७०	५४४७	२७४४	२३३३	२२२६	३११४
२.	हिंगणा	२६५७	८००५	५०८२	१५६०५	४२०१	२५६७	३१२७	६६२८	१७७४	२२३२
३.	कामठी	२६१६	४५२२	३२४०	७०४०	२५७४	२७४१	१७५०	१७३२	८२४	१००२
४.	काटोल	२०६७	५२७२	६००७	१५६३१	५२५२	१०२२१	२१५२	३८०२	३८००	६४१२
५.	नरखेड	२२२५	५८१७	८०१४	१५४३७	६७६२	२२८८	१५७४	१८२७	५१२५	८१६१
६.	सावनेर	१२२४	५५८२	६२०२	१२०२२	४६५२	८४१५	१५०२	३१६५	३१५०	५२५०
७.	कळमेश्वर	६२१५	४८१२	६३८४	१८८२३	५७१६	११७२०	२७०२	२८६५	३०१४	८२२५
८.	रामटेक	२५८०	१६३२	२२१८	४१८७	२८२२	२६१५	६७२	४५०	२१५०	२१६५
९.	पारशिवनी	२५७८	७३५८	५८१२	२२७७	२३१६	३०७२	१०१८	१३७८	१२२८	१६२४
१०.	मौदा	५४६३	२६८०	५२१४	११६८६	३०२४	८६८४	२१२२	७२०१	२६५	१४८३
११.	उत्तरेड	१७५२	६२६२	५२०४	८७२६	३०६२	५१३१	११३८	२५२५	१२२४	२६०६
१२.	भिवानूर	११२४	३३२२	५१२३	६२६४	२७३१	४५२६	११८०	२५३२	१५५१	१२२४
१३.	कुही	२६३७	५२८८	६१२५	२४४७	३३८४	५११४	१७७०	३३२४	१६१४	१७२०

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ६. ५. १

प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थामार्फत दिलेली पीक कर्जे [३०. ६. १९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीत]

जिल्हा: नागपूर

[रमये हजारांत]

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	सकूण	अन्नधान्ये									
			गहू	भात	ज्वारवर्गीय धान्ये [ज्वारी बाजरी, मका इत्यादि]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताची धान्ये	ऊस	ताग व मेस्टा	इतर
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.
	जिल्हा-सकूण	६३२८१	५९६	७०५५	१३३६५	५८	६२४०	१४७९१	६८२	२९१	-	२०२०३
	तालुका											
१.	नागपूर	५६४२	५५	१०	२०२४	२०	५०३	३०३७	-	-	-	-
२.	हिंगणा	७७२०	१०३	-	३५०२	-	-	४११५	-	-	-	-
३.	कामठी	४३४९	१७०	२०	१२२०	-	-	३९०	६०	३९	-	२४५०
४.	काटोल	३५४०	६६	२९१	७२०	-	-	१२००	५०	-	-	१२१३
५.	नरखेड	४७४३	२६	५२४	६६२	-	१०६८	८७८	४८३	-	-	१०९५
६.	सावनेर	५५८२	-	२१	२३७२	-	९	२२०४	१७	८२	-	८७७
७.	कलमेश्वर	४३८६	६८	-	१३२४	-	१६३८	१२८१	१५	-	-	-
८.	रामटेक	१२४५	-	१२४५	-	-	-	-	-	-	-	-
९.	पारशिवनी	५०३१	१०१	९२५	९२८	-	१०५०	९०५	-	९९	-	१०२३
१०.	मौदा	७२८९	७	२९५२	१९१	३८	८९६	-	५०	६१	-	३२४३
११.	उमरेड	५९३७	-	१२३	४८४	-	-	७७०	२	-	-	४५५८
१२.	भिवापूर	२९५०	-	८४	-	-	-	५	५	-	-	२८५६
१३.	कुही	४८६०	-	८६०	४०	-	१०८६	६	-	१०	-	२८५८

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ६.५.२

- १४ -

जिल्ह्यांतील शेतकरी सेवा सहकारी संस्थामार्फत दिलेली पी कॅज [३०.६.१९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[समये हजारांत]

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	सकूण	अन्न धान्ये									
			गहू	भात	ज्वार वर्गीयधान्ये [ज्वारी, बाजरी मका]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताची उस धान्ये	ताण आणि मेस्टा	इतर	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.

नि रं क

टीप : नागपूर जिल्ह्यांत रकही शेतकरी संस्था नाही.

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

जिल्ह्यांतील आदिवासी सहकारी संस्थामार्फत दिलेली पीक कर्जे [३०. ६. १९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा: नागपूर.

[समये हजारांत]

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	एकूण	अ न्न धान्ये									
			गहू	भात	ज्वारवर्गीय धान्ये [ज्वारी बाजरी, मका इत्यादि]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताची धान्ये	उस	ताग आणि मेस्टा	इतर
१.	२.	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३.
	जिल्हा-एकूण	२२१	-	१९६	-	-	-	-	-	-	-	२५
१.	तालुका नागपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
२.	हिंगणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	कामठी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	काटोल	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५.	नरखेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	तावनेर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
७.	कलमेश्वर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	रामटेक	२२१	-	१९६	-	-	-	-	-	-	-	२५
९.	पारशिवनी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१०.	मौदा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
११.	उसखेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१२.	भिवापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१३.	कुही	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ६. ६.

- २६ -

जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे कार्य [३०. ६. १९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[समये हजारांत]

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	संस्था ची संख्या	सभासदांची संख्या	खेळते भांडवल	खरेदीची किंमत			पिकेची किंमत			कृषि उत्पन्नाची विक्री		
					कृषि उत्पादन	शेतीच्या गरजेच्या वस्तू	उपभोग्य वस्तू	रुतःच्या भालकीचे	अडत्या म्हणून	एकूण	अडते व भात व तांदूळ	गहू	इतर अन्नधान्ये
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.
प्राथमिक पणन संस्था जिल्हा : एकूण		२४	१४२३५	३७८५५	-	४५८२१	३८६९६	७५५०५	१४६३०	२०१३५	-	-	२४४८४
जिल्हा स्तरीय संस्था		१	१५०३	२२३४५६	२५५०८८	६४४४२	६५१०	३५६१६२	-	३५६१६२	-	-	-
तालुका													
१.	नागपूर	२	६१७	५६०७	-	६१२१	५२४२	१०११४	६१७२	१६२८६	-	-	४०५७
२.	हिंगणा	४	१५१६	३९८२	-	६२६९	-	५५६८	-	५५६८	-	-	-
३.	कामठी	२	२४३	६९८	-	१२३०	१९७	-	१३२०	१३२०	-	-	-
४.	काटोल	२	१७३१	४४७१	-	५६८२	८६५९	१६७२२	-	१६७२२	-	-	४८५४
५.	भरखेड	१	१६७०	२७९०	-	२९८३	२२०७	४२८१	७२	४३५३	-	-	१६४२
६.	सावनेर	२	४७९	५०५५	-	४२९७	७८०२	७१५२	२४८५	२६३७	-	-	४०२०
७.	कळमेणवर	२	२०६३	३२९७	-	३५७६	२८७१	७६९४	१७	७७११	-	-	२५१
८.	रामटेक	१	१०२९	१७८८	-	३४५४	४२१८	७५६०	-	७५६०	-	-	३७०६
९.	पारशिवनी	२	९५९	२४२१	-	३८८२	१३४०	६०६७	-	६०६७	-	-	१७१५
१०.	मौदा	१	४५९	१८८०	-	८७	१०२२	४०	७३४	७७४	-	-	८५७
११.	उमरेड	३	१९८३	३१८६	-	३०८२	२२९८	३०४५	३८३०	६८७५	-	-	-
१२.	भिवांपूर	१	५८८	१२६२	-	२७९७	२२	२६०९	-	२६०९	-	-	१२९५
१३.	कुडी	१	८९८	१४११	-	२३६१	२११८	४६५३	-	४६५३	-	-	२०८७

क्रमशः.....

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	कृषि उत्पन्नांची विक्री [अडते व मालक म्हणून]					शेतिला आवश्यक वस्तूची विक्री [अडते व मालक म्हणून]					उपभोग्य वस्तूची एकूण विक्री
		कापूस	गळीतुची धान्य	डाळी	इतर	एकूण	खते	बियाणे	कृषि अवजारे	इतर	एकूण	
१.	२.	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
प्राथमिक पणनसंस्था जिल्हा-एकूण		२३२४	-	-	-	२६८७८	३६६४२	६२३१	२३७२०	१४१०२	६००६१	२६८७८
जिल्हास्तरीय संस्था		२१५२	२१२३	१०२६३	२३२२४२	२५४५५७	२५०१०	३०५	५१२७	२५०८२	१२५५२४	२५४५५७
तालुका												
१.	नागपूर	-	-	-	-	४०५७	४२४६	२८२	४२	८४५	६१२२	४०५७
२.	हिंगणा	-	-	-	-	-	३६७२	७१८	३२४	७७७	५५६८	-
३.	कामठी	-	-	-	-	-	१०१६	१०६	१२२	६	१३२०	-
४.	काटोल	-	-	-	-	४८५४	४०२४	२२३	६१८	६२३३	११८६८	४८५४
५.	नरखेड	-	-	-	-	१६४२	१६८५	६४८	-	३७८	२७११	१६४२
६.	सावनेर	-	-	-	-	४०२०	३१३२	१७००	२२२	४२३	५६१७	४०२०
७.	कळमेणवर	२३२४	-	-	-	२६४५	३२८०	५४६	३८४	८३२	५०४२	२६४५
८.	रामटेक	-	-	-	-	३७०६	३३८२	३०५	१४३	१८	३८५५	३७०६
९.	पारशिवनी	-	-	-	-	१७१५	३२२६	६०७	१४३	३७५	४३५१	१७१५
१०.	मौदा	-	-	-	-	८५७	३२०२	१७	७३	१०६	४१०५	८५७
११.	उमरेड	-	-	-	-	-	२५२०	३०३	-	३२८२	६८५५	-
१२.	भिवोपूर	-	-	-	-	१२२५	-	-	-	५४	५४	१२२५
१३.	कुही	-	-	-	-	२०८७	५४७३	६	८४	३	२५६६	२०८७

टीप : प्राथमिक संस्था यांत - १३ खरेदी विक्री संस्था - तालुका, ७ कापूस पणन संस्था, २ फळे भाजीपाला संस्था, २ जंगल उत्पादन पणन संस्था अशा एकूण २४ संस्था अंतर्भूत आहेत.

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ६. ७

- २८ -

जिल्ह्यांतील बिगरशेती सहकारी पत संस्थांचे कार्य [३०.६.१९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[समये हजारांत]

अ. क्रं.	प्रकार	संख्या	समाप्तद	भाग भांडवल	राखीव व इतर निधी [रु.]	ठेवी [समये]	खेळते भांडवल [रु.]	कर्ज			
								अग्रिम [रु.]	वसूल झालेली [रु.]	येणे [समये]	थकित [समये]
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
<u>प्राथमिक सहकारी बँका</u>											
१.	नागरी बँका	२	७४०००	१५१०१	१८११७	२८१४६०	३८७३२०	१०४४६५	६४०३९	२१२३९९	१४५९८
२.	कर्मचारी पतपेढी आणि इतर	१	११०००	१२३७९	७२८४	७०९५१	१०६५५२	४९५२६	३९६१९	७७८२५	७६९
<u>इतर बिगर शेती</u>											
१.	नागरी बँका	२	४३८९	४४२७	२६९१	१२६२०	२५४३६	५४३७	४५१७	६५६१	१३२४
२.	कर्मचारी पतपेढी	३१७	१७५११६	५११३८	१००६९	१६०३३	१२०४६२	८९९७६	७२५३६	२४५७२	३०२९
३.	इतर [नागरी पतपेढी]	८६	२७४५५	२०७०	४९४	२२५५	७३०७	२६७२	२०४१	३६८७	६४६

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

जिल्ह्यातील उत्पादक आस्थापना व सामाजिक सेवा
सहकारी संस्थांची आकडेवारी [३०.६.१९८७ ला संपणा-या
वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[रुपये हजारांत]

अ. क्र.	संस्थांचे प्रकार	संस्था	समासद भाग भांडवल रुपये	राखीव व इतर निधी रुपये	खेळते भांडवल रुपये
१.	२.	३.	४.	५.	६.
१. उत्पादक आस्थापना					
१]	साखर कारखाने	१	४७००	४०५०५	१६ १०४८१८
२]	इतर कृषि प्रक्रिया संस्था	४३	२१७८०	१४८६१	३५१२२ २७३२१२
३]	विणकर संस्था	४१३	४००५०	१८११८	३९८२ २२३०५
४]	सुत गिरणी	२	३२५०	६१८११	२३४७६ २३०५१४
५]	इतर औद्योगिक सहकारी संस्था	२१०	८५२६	४०५१	१२३७ १५७७०
६]	दूध-उत्पादक संस्था/संघटना	१८५	१२७११	३३७	५१८६ १२८१०२
७]	मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था	६१	६८०८	२४४	८५८ ४२८३
८]	सहकारी शेती संस्था	१०	२३०	३५	२ १२३
९]	उपसा सिंचन सहकारी संस्था	१०	२१६	११	१२ ११२
१०]	जंगल कामगार सहकारी संस्था	३९	२८०५	१००	४२२ २३२३७८
११]	इतर	५६	१६७५०	१३३८५	१०१५८२ २६२२५
२. सामाजिक सेवा					
१]	ग्राहक भांडार	३१५	५२८२४	३११५	१८२५ २५८५७
२]	गृहनिर्माण सहकारी संस्था	२३३	५२१३२	१४२३५	४३८० ३१५२८
३]	कामगार कंत्राट सहकारी संस्था	१०६	११७११	४७१	३३६ ५०३८
४]	इतर	८	३६४४	१६३२	२१०८ ११८५६

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

उत्पादक आस्थापना व सामाजिक सेवा सहकारी संस्था
यांचे कार्य [३०.६.१९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

अ. क्रं.	सहकारी संस्थेचे प्रकार	बाब	परिमाण	साध्य
१.	२.	३.	४.	५.
१.	साखर कारखाने	१] उसाचे गळीत अ] उसाचे वजन ब] मूल्य	टन [हजारांत] स्मये [लाखात]	- -
		२] साखरेचे उत्पन्न अ] साखरेचे वजन ब] मूल्य	टन [हजारांत] स्मये [लाखात]	- -
२.	प्राथमिक विणकर संस्था	१] चालू हातमाग २] खरेदी ३] उत्पादन ४] विक्री	संख्या [शेकड्यांत] स्मये [लाखात] स्मये [लाखात] स्मये [लाखात]	१९८ १४३१ १९७२ १९०८
३.	सूत गिरण्या	१] धोट्यांची संख्या २] तयार झालेला धागा	संख्या [शेकड्यांत] टन	३४१२ ३७१९
४.	इतर औद्योगिक संस्था	१] खरेदी २] उत्पादन ३] विक्री	स्मये [लाखात] स्मये [लाखात] स्मये [लाखात]	४५ ४७ ७०
५.	दुग्ध व्यवसाय सहकारी संस्था व संघटना	१] खरेदी २] विक्री	स्मये [लाखात] स्मये [लाखात]	उ. ना. उ. ना.
६.	मच्छीमारी [प्राथमिक व मध्यवर्ती]	१] पळडलेले मासे [मूल्य] २] विक्री [मूल्य]	स्मये [लाखात] स्मये [लाखात]	१५ २१
७.	कृषि	१] कसलेली जमीन २] उत्पन्न	हेक्टर [शेकड्यांत] स्मये [हजारांत]	२९९ ५६
८.	उपसा सिंचन संस्था	ओलीताखालील अणलेली जमीन	हेक्टर [शेकड्यांत]	५५
९.	जंगल कामगार	१] दिलेल्या कुपांची संख्या २] गोळा केलेल्या वन उत्पादनाचे मूल्य	संख्या स्मये [हजारांत]	७३ ४९०८३
१०.	घाऊक ग्राहक भांडार	१] खरेदी २] विक्री	स्मये [हजारांत] स्मये [हजारांत]	२६३५८ २३७१३
११.	प्राथमिक ग्राहक भांडार	१] खरेदी २] विक्री	स्मये [हजारांत] स्मये [हजारांत]	५४८९४ ५४३६९
१२.	गृहनिर्माण संस्था	चालू वर्षात बांधलेल्या घरांची/गाळ्यांची संख्या	संख्या	८९९
१३.	कामगार कंत्राट संस्था	१] वर्षात केलेल्या कामाची संख्या. २] केलेल्या कामाचे मूल्य ३] झिलेली मजूरी	संख्या स्मये [हजारांत] स्मये [हजारांत]	१०३ १२३६५ ५७८३

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

नियंत्रित बाजार - पेठांची तालुकावार माहिती [३० जून १९८७ ला संपणा-या वर्षाकरीता] जिल्हा:-नागपूर.

वार्षिक आवक

[परिमाण टनामध्ये, मूल्य हजार स्मयांत]

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	बाजार/पेठेचे नाव	बाजार/पेठेचा प्रकार	[१] भात [धान]		[२] तांदूळ		[३] गहू		[४] ज्वारी		[५] कापूस		[६] तर		[७] मूग		[८] उडीद		[९] चना	
				परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
जिल्हा एकूण				३११	५२१	२४७१	२२३७८	४३७८	२३२२	५५८०	७८४४	८६६५	४५४७०	२४१०	१३१४४	४	२१	२३	२०	१३५३	४७१८

तालुका

१.	नागपूर	नागपूर	कृषि उत्पन्न बाजार समिती	-	६२१२	१२५१५	२००	२२८८	७३१	१७०२	६४२	३३८३	६२४	३४३२	-	-	-	-	२८०	९८३	
२.	काटोल	काटोल	"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
३.	नरखेड	नरखेड	"	-	-	-	२६	५६	३२२	३४२	२६०	१३७०	२०	१०५	[०]	१	३	६	१२	४३	
४.	सावनेर	सावनेर	"	-	१२५४	३७४२	२१२३	४२७८	३५१५	५०५४	२४२८	१३७६३	१२७२	६८१८	१	५	४	१८	६०१	२११७	
५.	कळमेश्वर	कळमेश्वर	"	-	-	-	-	-	१८२	२५१	१४३१	७४६६	-	-	-	-	-	-	-	-	
६.	रामटेक	रामटेक	"	३०२	५०३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
७.	पारशिवनी	पारशिवनी	"	-	-	-	-	-	-	-	२२३	४६१३	-	-	-	-	-	-	-	-	
८.	उमरेड	उमरेड	"	४	७	२००५	६१२१	१३१२	२६६५	७६३	११११	२२८१	१५८७५	४६४	२६२६	३	१४	१५	६०	४३१	१४८४
९.	भिवापूर	भिवापूर	"	५	११	-	-	१७	३५	५३	७७	-	-	३०	१६३	[०]	१	२	६	२२	२१
१०.	कुही	मांढळ	"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

क्र. सं.	जिल्हा/तालुका	बाजार क्षेत्र नाव	बाजार पठेचा प्रकार	[१०] भाडमूग		[११] जवस		[१२] तीळ		[१३] सोयाबीन		[१४] सुलेची		[१५] संत्री [गाडया]		एकूण		
				परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	
१.	२	३	४	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	
जिल्हा एकूण				२०२३	११३०२	२४३	७१५२	४३५	४६३०	६५१२	२४२३४	५२३५	१७६५२	१२३२	६८०८६	१७०८४९	२८२२७७	
तालुका																		
१.	नागपूर	नागपूर	कृषि उत्पन्न बाजार समिती	११७०	१११०	३३६	२५२९	११६	१२२०	१०३०	३२६८	११५७	५६१५	१२७१७	५१२२	२४२१५	५०२३७	
२.	काटोल	काटोल	"-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	५४९७	४४७२३	
३.	नरखेड	नरखेड	"-	५७६	२५७१	-	-	-	-	५४०	१८२६	-	-	x ५२५३२	३४४०६	५४२९७	४०८०३	
४.	सावनेर	सावनेर	"-	१३४७	७३२१	५३	३७६	२७	२४७	८३	३३२	-	-	x २७५४	२१२४	१५४६२	४५५७२	
५.	कळमेश्वर	कळमेश्वर	"-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x ४६६६७	२६१२७	४८२८७	३३८४४	
६.	रामटेक	रामटेक	"-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३०२	५०३	
७.	पारशिवनी	पारशिवनी	"-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२२३	४६१३	
८.	उमरेड	उमरेड	"-	-	-	४८३	३६१४	२६०	२८२३	३२८४	१५२५३	२१४	३६४१	x २५६२	२३७	१६१८१	५५५३१	
९.	भिवार	भिवार	"-	-	-	७१	५६३	३३	३४०	८८२	३४६८	६३३	३३४५	-	-	१७५४	८१००	
१०.	कुही	सांढळ	"-	-	-	-	-	-	-	-	-	३२३१	५३५१	-	-	३२३१	५३५१	

टिप : [१] स्तंभ ३३ मध्ये [x] या चिन्हाने दर्शविलेले आकडे बैलगाड्यांची संख्या दर्शविते. एका बैलगाडीत अंदाज ३००० संत्री असतात.

[२] स्तंभ १७ मध्ये [०] या चिन्हाने दर्शविलेले परिमाण अर्ध्या टनापेक्षा आकडे कमी दर्शविते.

[३] काटोल कृषि उत्पन्न बाजार समितीकरीता विकवार आकडे परिमाण व मूल्य उपलब्ध नसल्यामुळे फक्त एकूण दर्शविण्यांत आले आहे.

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

नोंदणी केलेले सावकार व त्यांनी दिलेले कर्जे वर्षा ३०. ६. १९८७ पर्यंत

जिल्हा : नागपूर.

[रु हजारांत]

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	सावकारांची संख्या	व्यापा-यांना दिलेली कर्जे	व्यापा-या व्यतिरिक्त दिलेली कर्जे	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.	६.
	जिल्हा: एकूण	५८२	९५४६	६३९०४	७३४५०
	तालुका				
१.	नागपूर[शहर]	४२२	८७३५	३५३६३	४४०९८
	नागपूर[ग्रामीण]	९	-	१३३२	१३३२
२.	हिंगणा	८	-	१४४	१४४
३.	कामठी	१८	-	१९१२	१९१२
४.	काटोल	८	-	२३९९	२३९९
५.	नरखेड	३	-	२६९	२६९
६.	सावनेर	६	-	२००५	२००५
७.	कलमेश्वर	-	-	-	-
८.	रामटेक	८	-	६९१	६९१
९.	पारशिवनी	९	-	२९४३	२९४३
१०.	मौदा	७	-	१७९	१७९
११.	उमरेड	४२	८११	१३९९८	१४८०९
१२.	भिवापुर	१६	-	१५४९	१५४९
१३.	झुडी	२६	-	११२०	११२०

आधार : जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.

सार्वजनिक संस्थामार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची तालुकावार माहिती
[वर्ष १९८६] जिल्हा : नागपूर.

जिल्हा/ तालुका	संख्या						खाटांची संख्या			उपचार केलेले आंतररुग्ण			उपचार केलेले बाह्यरुग्ण		
	रुग्णालये	दवाखाने	पुस्तकी गृहे	प्राथमिक आरोग्य केन्द्रे	डॉक्टर व वैद्य रिका	परिचा रिका	एकूण	स्त्रिया साठी	मुला साठी	पुरुष	स्त्रिया	मुले	पुरुष	स्त्रिया	मुले
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
जिल्हा बेरीज	२३	१३४	२३	४१	२०५	१७८३	४५६८	२०२४	२९८	२७७	१७५२	२९८	१४३७५	१४२११	७६२६
तालुका															
१. नागपूर	११	७२	९	४	७४१	१३७३	३९५६	१७७३	२६५	२३६	१६३०	२५४	११२८८	१०८२१	५७७१
२. हिंगणा	-	५	-	३	११	२८	२८	१२	-	-	३	-	१७२	१९७	७६
३. कामठी	२	२	३	२	१५	३८	८०	४५	१०	१०	१७	२	३५७	२७८	९०
४. काटोल	१	६	२	३	१५	३६	४६	२०	८	२	४	१	५१८	४४१	२७६
५. नरखेड	१	१०	२	३	१५	३२	६७	१७	-	-	४	-	१८३	२०१	१०४
६. सावनेर	२	५	२	४	१८	५३	६६	३४	-	२६	५५	४०	५५१	६३१	४५२
७. कळमेश्वर	१	५	२	२	९	२४	४६	१२	-	-	७	-	१६१	१९७	१०९
८. रामटेक	२	३	१	४	१८	४७	७८	३१	१५	२	५	१	२७३	३३९	१८४
९. पारशिवनी	१	३	-	४	१३	३३	४८	१६	-	-	७	-	२०३	२६१	११६
१०. मौदा	-	५	-	३	११	२८	१६	१२	-	-	१	-	१८१	२३३	१०४
११. उमरेड	१	४	१	३	१२	३२	५८	२८	-	१	२	x	१९६	२३७	१७७
१२. मिवापूर	-	५	-	३	१०	२६	३५	१२	-	-	१	-	११७	१५१	६५
१३. कुडी	१	९	१	३	१७	३३	४२	१३	-	-	९	-	१७५	२२४	१००

टीप : १] या तक्त्यांत फक्त शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषदांच्या संस्थांची माहिती अंतर्भूत केलेली आहे. त्यामुळे १९८५-८६ पेक्षा आकडेवारी कमी आहे.

२] x ह्या चिन्हाने दर्शविलेले रुग्ण शंभरापेक्षा कमी आहेत.

आधार : जिल्ह्यांतील शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषदांच्या संस्था.

नोंदणी केलेल्या जन्म व मृत्युंची संख्या [१९८६ या वर्षाकरिता]

जिल्हा: नागपूर.

अ. क्रं.	जिल्हा/पंचायत समिती/तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	नोंदलेल्या जन्मांची संख्या			नोंदलेल्या मृत्युंची संख्या			बाल - मृत्युंची संख्या		
			पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२.
	<u>नागपूर जिल्हा</u>	एकूण	२८६५५	२५८९५	५४५५०	९६५४	६४२२	१६०७६	१०२४	८१२	१८३६
		ग्रामीण	७९३८	७१००	१५०३८	३००७	२३६३	५३७०	४६१	३८३	८४४
		नागरी	२०७१७	१८७९५	३९५१२	६६४७	४०५९	१०७०६	५६३	४२९	९९२
	<u>पं. स./तालुका</u>	एकूण	१७७३०	१६०१३	३३७४३	६०२८	३८३०	९८५८	५६७	४१२	९७९
१.	नागपूर	ग्रामीण	३९४	२९०	६८४	१६२	१३५	३१७	३०	१५	४५
		नागरी	१७३३६	१५७२३	३३०५९	५८६६	३६९५	९५४१	५३७	३९७	९३४
२.	हिंगणा	एकूण	८५५	८०९	१६६४	२५२	२१५	४६७	४१	३२	७३
		ग्रामीण	८५५	८०९	१६६४	२५२	२१५	४६७	४१	३२	७३
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	कामठी	एकूण	१६४३	१४९७	३१४०	४७१	२४९	७२०	४७	३९	८६
		ग्रामीण	४५८	४२०	८७८	१९२	१४८	३४०	४२	३०	७२
		नागरी	११८५	१०७७	२२६२	२७९	१०१	३८०	५	९	१४
४.	काटोल	एकूण	१११५	९८८	२१०३	३६२	२४०	६०२	३०	३७	६७
		ग्रामीण	७१०	६१९	१३२९	२८९	२१३	५०२	२९	३५	६४
		नागरी	४०५	३६९	७७४	७३	२७	१००	१	२	३
५.	नरखेड	एकूण	७८९	७१७	१५०६	२७६	२३६	५१२	३६	२९	६५
		ग्रामीण	५५२	४७२	१०२४	२०७	१९६	४०३	३३	२६	५९
		नागरी	२३७	२४५	४८२	६९	४०	१०९	३	३	६

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
६. सावनेर	एकूण	१३२५	१२५४	२५७९	४३८	३०२	७४०	४३	३७	८०	
	ग्रामीण	६८१	६५९	१३४०	२८१	२२६	५०७	३४	३१	६५	
	नागरी	६४४	५९५	१२३९	१५७	७६	२३३	९	६	१५	
७. कळमेश्वर	एकूण	७३५	६४७	१३८२	२८४	२१३	४९७	४४	३०	७४	
	ग्रामीण	६२२	५३८	११६०	२५५	१९२	४४७	४४	३०	७४	
	नागरी	११३	१०९	२२२	२९	२१	५०	-	-	-	
८. रामटेक	एकूण	१०५१	९११	१९६२	३६८	२५०	६१८	५०	५१	१०१	
	ग्रामीण	७१७	५९६	१३१३	२८८	२१४	५०२	४४	४१	८५	
	नागरी	३३४	३१५	६४९	८०	३६	११६	६	१०	१६	
९. पारशिवनी	एकूण	६६१	५४१	१२०२	२४२	१४२	३८४	३८	१७	५५	
	ग्रामीण	५२२	४४०	९६२	२०३	१२४	३२७	३६	१६	५२	
	नागरी	१३९	१०१	२४०	३९	१८	५७	२	१	३	
१०. मौदा	एकूण	५८६	५२३	११०९	२०५	१८१	३८६	३३	३२	६५	
	ग्रामीण	५८६	५२३	११०९	२०५	१८१	३८६	३३	३२	६५	
	नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
११. उमरेड	एकूण	७८१	७०४	१४८५	२६३	१९२	४५५	३०	२३	५३	
	ग्रामीण	४५७	४४३	९००	१८८	१४७	३३५	३०	२२	५२	
	नागरी	३२४	२६१	५८५	७५	४५	१२०	-	१	१	
१२. भिवापूर	एकूण	६५८	६२२	१२८०	२०४	१६३	३६७	३०	२७	५७	
	ग्रामीण	६५८	६२२	१२८०	२०४	१६३	३६७	३०	२७	५७	
	नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

तक्ता क्रमांक : ७.२ [पुढे चालू]

- १० -

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१३.	कुडी	एकूण	७२६	६६९	१३९५	२६१	२०९	४७०	३५	४६	८१
		ग्रामीण	७२६	६६९	१३९५	२६१	२०९	४७०	३५	४६	८१
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार : उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य माहिती व विनविषयक आकडेवारी केंद्र, पुणे.

तक्ता क्रमांक ७.३

- १०८ -

विविध कारणानुसार मृत्युंची संख्या [१९८६-या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

अ.क्र.	डिविजन	पटकी	देवी	क्षय	न्युमोनिया	अमांस व अतिसार व गेस्ट्रो	हृदय विकार	विषम ज्वर	कर्क रोग	श्वसन कीये संबंधाचे रोग	आत्म हत्या	अपघात रहदारी वाहतकी चेअपघात	इतर अपघात	इतर कारणे	एकूण मृत्यू
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१	-	-	-	६६१	३४७	१२९	८३९	३६	३७२	५०३	६३	१०३	१०६३	११९६०	१६०७६

आधार : उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य महिती व जीवनाविषयक आकडेवारी केंद्र, पुणे.

तश्ता क्रमांक ७.४

- १०२ -

माता बाल संगोपण कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणी

वर्ष १९८६-८७

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	ग्रामीण/ नागरी/ एकूण	त्रिगुणी लस [तिसरा डोस] [डीपीटी]	पोलिओ	बीसीजी	गोवर	व्दिगुणी [डी.टी]	विष्मज्वर	धनुर्वात लस		
									१० वर्षे	१६ वर्षे	गरोदर स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
<u>तालुका</u>											
१.	नागपूर	ग्रामीण	१३२७	२५१६	-	-	४७७३	२६०१	२१६६	१३८३	१६२५
		नागरी	१६१४५	७८५२३	३०९३७	८१८४	१११२	३१७	उ.ना.	उ.ना.	२०५२१
		एकूण	१७४७२	८११०९	३०९३७	८१८४	५८८५	२९१८	२१६६	१३८३	२२२१६
२.	हिंगणा	ग्रामीण	२२३३	४०३७	-	-	५१८१	२७८२	२८८३	२१४६	२४८२
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		एकूण	२२३३	४०३७	-	-	५१८१	२७८२	२८८३	२१४६	२४८२
३.	कामठी	ग्रामीण	१८०९	४०२९	-	-	३२२९	३०२९	२७३८	१५७२	२४११
		नागरी	६२२	१६७२	-	-	२८७८	३०१५	१९८०	२१६०	२१७६
		एकूण	२४३१	५७०१	-	-	६१०७	६०४४	४७१८	३७३२	४५८७
४.	काटोल	ग्रामीण	२०७१	६५९४	-	-	५१५०	३४०३	३२२३	१९२७	३००१
		नागरी	४०१	११०३	-	-	५६५	६७०	११६४	७५४	१२०१
		एकूण	२४७२	७६९७	-	-	५७१५	४०७३	४३८७	२६८१	४२०२
५.	नरखेड	ग्रामीण	१२५४	२३३०	-	-	२९८९	२३५६	१४३०	९७६	१६५५
		नागरी	१९०१	३८६१	-	-	३६३१	१९८४	१७०२	१४६०	२२४०
		एकूण	३१५५	६१९१	-	-	६६२०	४३४०	३१३२	२४३६	३८९५
६.	सावनेर	ग्रामीण	३१२९	३६३४	-	-	३४३८	२७२६	२७७५	१८३०	२६०१
		नागरी	८०१	२२८५	-	-	२२८५	१२३४	१२९१	६७८	१३४०
		एकूण	३९३०	५९१९	-	-	५७२३	३९६०	४०६६	२५०८	३९४१

क्रममा.....

तक्ता क्रमांक ७.४ [पूढे घालु]

- ११० -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
७.	कळमेश्वर	ग्रामीण	६१५	१५१०	-	-	१०६२	१६२७	२७६	६२३	७८१
		नागरी	६१६	१८७०	-	-	२२२३	१२५७	१३४३	२२२	१४७१
		एकूण	१५३१	३३८०	-	-	३२८५	३५८४	२३१२	१६२२	२२५२
८.	रामटेक	ग्रामीण	२०५२	४४८७	-	-	४६२६	४२८८	२२५२	१३२८	२६०४
		नागरी	१२३	४१६	-	-	५७४	२८	७४८	४३२	३०६
		एकूण	२१७५	४९०३	-	-	५२००	४३१६	३०००	१७६७	२९१०
९.	पारशिवनी	ग्रामीण	१२१०	३१६६	-	-	३२२७	१५५०	१५०७	१०६२	१६६१
		नागरी	१०१०	१९४३	-	-	१३२४	८६६	८१०	६८१	१००७
		एकूण	२२२०	५१०९	-	-	४६२१	२४१६	२३१७	१७४३	२६६८
१०.	मौदा	ग्रामीण	१५१४	२९४२	-	-	३२३०	२०४७	१३८२	११७२	२३३०
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		एकूण	१५१४	२९४२	-	-	३२३०	२०४७	१३८२	११७२	२३३०
११.	उमरेड	ग्रामीण	१६२२	२८३२	-	-	३८६८	२२९०	२२६७	१५२१	२४७४
		नागरी	६४४	१८२२	-	-	८१५	६१७	२२२	२७४	१०५७
		एकूण	२३३६	४७२४	-	-	४६८३	३६०७	३१२६	२४२५	३५३१
१२.	भिवडपुर	ग्रामीण	१५३०	२९२३	-	-	३६८५	२६२१	२१८७	१४२२	२०३३
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		एकूण	१५३०	२९२३	-	-	३६८५	२६२१	२१८७	१४२२	२०३३
१३.	कुडी	ग्रामीण	२७८४	३४८२	-	-	५६२३	३५७२	३१०५	१९३८	२९०३
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		एकूण	२७८४	३४८२	-	-	५६२३	३५७२	३१०५	१९३८	२९०३
	जिल्हा बेरीज	ग्रामीण	२३२२०	४४५५२	-	-	५०२२८	३५६६२	२८८९१	१८२७७	२८६३१
		नागरी	२२५६३	९३६३५	३०९३७	८१८४	१५४०७	१०६८८	९९६७	८१४५	१०१३१२
		एकूण	४५७८३	१३८१९४	३०९३७	८१६४	६५६३५	४६३५०	३८८५८	२७१२२	१२९९५०

आधार [१] जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर

[२] आरोग्य अधिकारी, महानगरपालिका, नागपूर.

जिल्ह्यांतील कुटूंब नियोजन केंद्राची संख्या [३१.३.१९८७ रोजीची]

जिल्हा : नागपूर.

जिल्हा/ तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	३१ मार्च रोजी अस- लेल्या केंद्राची संख्या	निर्बीजीकरण केलेल्यांची संख्या	पुरुष नस- बंदी	स्त्रियांची नसबंदी	एकूण	लघु पध्दती [आय.य. सी.डी] संख्या	जनन क्षम जोडण्या ची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८.	
जिल्हा - एकूण	एकूण	६०	५५५०	१७०२३	२२५७३	२०४५०	१६५४२८	
	ग्रामीण	३९	३३७४	७१२५	१०४९९	१२३९२	१०२७१२	
	नागरी	२१	२१७६	९८९८	१२०७४	८०५८	६२७१६	
<u>तालुका</u>								
१. नागपूर	एकूण	१२	१५१४	८०५८	९५७२	७३४१	२१२८२	
	ग्रामीण	२	२२७	६१४	८४१	८६९	६०४६	
	नागरी	१०	१२८७	७४४४	८७३१	६४७२	१५२३६	
२. हिंगणा	एकूण	३	३३४	७३८	१०७२	९२०	६८५१	
	ग्रामीण	३	३३४	७३८	१०७२	९२०	६८५१	
	नागरी	-	-	-	-	-	-	
३. कामठी	एकूण	४	५२३	१०६१	१५८४	१२७६	४८२८९	
	ग्रामीण	२	९९	५३३	६३२	८९३	१२६३९	
	नागरी	२	४२४	५२८	९५२	३८३	३५६५०	
४. काटोल	एकूण	४	३५८	१०७६	१४३४	१०७१	१०३९८	
	ग्रामीण	३	२८१	६३१	९१२	९३८	९५९४	
	नागरी	१	७७	४४५	५२२	१३३	८०४	
५. नरखेड	एकूण	५	३७०	८८९	११५९	१९०६	११२३४	
	ग्रामीण	३	२३४	५४९	७८३	१३२०	९०९९	
	नागरी	२	१३६	३४०	३७६	५८६	२१३५	
६. सावनेर	एकूण	६	२४०	९१३	११५३	१०७१	११२७३	
	ग्रामीण	४	१०९	४८३	५९२	९९६	११०६८	
	नागरी	२	१३१	४३०	५६१	७५	२०५	
७. कळमेघवर	एकूण	४	२८४	६३५	९१९	८९४	७३०२	
	ग्रामीण	२	२४७	४०३	६५०	७५८	५७३५	
	नागरी	२	३७	२३२	२६९	१३६	१५६७	
८. रामटेक	एकूण	५	६०८	५४१	११४९	१२०८	१०३३२	
	ग्रामीण	४	५३७	३६७	९०४	१०७८	८१६१	
	नागरी	१	७१	१७४	२४५	१३०	२१७१	
९. पारशिवनी	एकूण	४	३३७	५५८	८९५	८९९	६७५६	
	ग्रामीण	४	३३७	५५८	८९५	८९९	६७५६	
	नागरी	-	-	-	-	-	-	

तक्ता क्रं. ७.६ [पूढे चालू]

- ११२ -

१	२	३	४	५	६	७	८.
१०. मौदा	एकूण	३	४३४	५२८	२६२	२२०	६६२२
	ग्रामीण	३	४३४	५२८	२६२	२२०	६६२२
	नागरी	-	-	-	-	-	-
११. उमरेड	एकूण	४	३१३	८६२	११७५	१०३०	१२७११
	ग्रामीण	३	२००	५५७	७५७	८८७	७७६३
	नागरी	१	११३	३०५	४१८	१४३	४९४८
१२. भिवडपूर	एकूण	३	१८६	५८५	७७४	८०८	४१८३
	ग्रामीण	३	१८६	५८५	७७४	८०८	४१८३
	नागरी	-	-	-	-	-	-
१३. कुही	एकूण	३	१४६	५७९	७२५	१०३६	८१२५
	ग्रामीण	३	१४६	५७९	७२५	१०३६	८१२५
	नागरी	-	-	-	-	-	-

टिप : [१] या तक्त्यांत फक्त शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषद यांच्या संस्थांची आकडेवारी अंतर्भूत आहे.

[२] खाजगी व अर्थसहाय्यीक संस्थांची आकडेवारी वगळल्या गेल्यामुळे १९८६ [३१.३.१९८६] पेक्षा आकडेवारी कमी आढळून येईल.

आधार : जिल्ह्यांतील सर्व शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषदांच्या संस्था.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	साक्षरांची संख्या [हजारांत]			साक्षरतेची टक्केवारी		
			पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा एकूण	एकूण	८५८	५५५	१४१२	६३.७४	४४.६२	५४.५६
		ग्रामीण	३०१	१६२	४६३	५२.१८	२९.८८	४१.३८
		नागरी	५५६	३९३	९४९	७२.४२	५६.०३	६४.६०
तालुका								
१.	नागपूर	एकूण	५६९	३९५	९६४	७०.१०	५३.४६	६२.१७
		ग्रामीण	७०	३९	१०९	५४.३३	३२.७१	४४.००
		नागरी	४९९	३५६	८५५	७३.०८	५७.४१	६५.६१
२.	काटोल	एकूण	७०	४४	११४	५७.८७	३८.०९	४८.२६
		ग्रामीण	५४	३३	८७	५५.४०	३५.४५	४५.६९
		नागरी	१६	११	२८	६७.७९	४६.८८	५८.६७
३.	सावनेर	एकूण	६८	३८	१०६	५८.१५	३५.३०	४७.१४
		ग्रामीण	४८	२६	७४	५४.८५	३१.८९	४३.७८
		नागरी	२०	१२	३२	६८.०८	४५.६२	५७.३०
४.	रामटेक	एकूण	७७	३७	११४	५०.३८	३६.५२	३८.८८
		ग्रामीण	६७	३२	९८	४८.७४	२४.८३	३७.२२
		नागरी	१०	५	१६	६५.३२	४२.७५	५४.१६
५.	उमरेड	एकूण	७४	४०	११४	५१.४८	२८.७४	४०.२८
		ग्रामीण	६९	३३	९६	४९.३९	२६.८९	३८.२४
		नागरी	१२	७	१९	६६.६६	४२.६०	५४.९८

टिप : १] आकडे पुर्णकांत केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

२] तक्त्यांत दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुर्नरचनेपुर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार : १९८१ जनगणना प्रकाशन.

शैक्षणिक संस्था, शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या १९८६-८७ वर्षाकरीता

जिल्हा : नागपूर

अ. क्र.	शैक्षणिक संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या		शिक्षक	विद्यार्थ्यांची संख्या
		३	४	प्रशिक्षित	एकूण
१	२	३	४	५	६
अ]	पूर्व प्राथमिक शाळा	४८	१४२ [१३८]	१२० [११६]	६३४१ [२७९३]
ब]	प्राथमिक शाळा				
१]	एक शिक्षकी शाळा	५०३	५०३ [२८]	४९० [२६]	१५२६३ [७४९९]
२]	कनिष्ठ प्राथमिक शाळा	१०१४	५४२४ [३२१८]	५१५५ [२९९६]	२२४३१२ [१०४२८६]
३]	उच्च प्राथमिक शाळा	४८३	३७७५ [१९४६]	३६०१ [१८०६]	१५५५३२ [७१४८९]
	एकूण [१-२-३]	२०००	९७०२ [५१९२]	९२४६ [४८२८]	३२५१०७ [१८३२७४]
क]	माध्यमिक शाळा	७७५	५८१९ [२४२३]	५२६४ [२२४९]	१७९९७७ [८५९७४]
ड]	उच्च माध्यमिक शाळा	१०१	३५९८ [१२४०]	३४५४ [१२१०]	११४२७१ [४४८२७]
इ]	सामान्य शिक्षणाचे महाविद्यालय [कला शास्त्र/वाणिज्य]	३२	१७११ [५३८]	- -	५१२६६ [२०४८५]
	एकूण :-	२५५६	२०९७२ [९५३१]	१८०८४ [८४०३]	७४६९३२ [३३७३५३]

टिप :- स्तंभ ४ व ५ मधील केंसांत [ ] दिलेले आकडे हे स्त्री/शिक्षकांची संख्या दर्शवितात व स्तंभ ६ मधील [ ] दिलेले आकडे मुलींची संख्या दर्शवितात.

आधार = संचालक, शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व महाविद्यालयांतील विद्यार्थ्यांची स्तरनिहाय संख्या आणि मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी ३०.९.१९८६ या वर्षाकरिता

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	शैक्षणिक स्तर	संस्थेतील विद्यार्थ्यांची संख्या									
		पूर्व प्राथमिक		प्राथमिक		माध्यमिक		सामान्य शिक्षणाची महाविद्यालये		एकूण	
		एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
१.	पूर्व प्राथमिक	६३४१	२७९३	२७१८	११५०	६१३	२८६	-	-	९६७२	४२२९
२.	इयत्ता १ ते ४	-	-	३३९७५८	१५८०४१	३१०५	११०६	-	-	३४२८६३	१५९१४७
३.	इयत्ता ५ ते ७	-	-	५२६३१	२४०८३	१४१०५९	६५६११	-	-	१९३६९०	८६६९४
४.	इयत्ता ८ ते १०	-	-	-	-	१३४६८२	५८५३४	-	-	१३४६८२	५८५३४
५.	इयत्ता ११ ते १२	-	-	-	-	१४७५९	५२६४	२३२५१	९४१२	३८०१०	१४६७६
६.	उच्च माध्यमिक नंतर	-	-	-	-	-	-	२८०१५	११०७३	२८०१५	११०७३
	एकूण	६३४१	२७९३	३९५१०७	१८३२७४	२९४२१८	१३०८०१	५१२६६	२०४८५	७४६९३२	३३७३५३

मागासवर्गीय विद्यार्थी

अ. क्रं.	शैक्षणिक स्तर	अनुसूचित जाती		अनुसूचित जमाती		इतर मागासवर्गीय		एकूण मागास	
		एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
		१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.
१.	पूर्व माध्यमिक	२८४७	११६१	१११८	४६८	३१२७	१४९३	७०९२	३१५२
२.	इयत्ता १ ते ४	७९९२२	३८२२३	५५८६१	२६०९७	१५३२५३	७३७६०	२८९०३६	१३८०८०
३.	इयत्ता ५ ते ७	४३०८२	२०१०४	२३५५१	१०२४७	८१२०१	३८३५७	१४७८३४	६८६०८
४.	इयत्ता ८ ते १०	२९३२८	१२८२५	१४०७४	५५८०	५४८०२	२३४९१	९८२०४	४१८९६
५.	इयत्ता ११ ते १२	९४५८	३५३८	३०९०	१००५	१२७५१	४७६५	२५२९९	९३०८
६.	उच्च माध्यमिक नंतर	६९२१	२२२१	१४९६	४३७	८१४६	३०६६	१६५६३	५७२४
	एकूण :	१७१५५८	७८०७२	९९१९०	४३८६४	३१३२८०	१४४८३२	५८४०२८	२६६७६८

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा:- नागपूर.

अ.क्र.	संस्थांचे प्रकार	संस्थांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या:													
			मागास वर्गीय जाती		मागास वर्गीय जमाती		इतर मागास वर्गीय जाती		एकूण मागास वर्गीय जाती		बिगर मागास वर्गीय जाती		एकूण		एकूण शिक्षक	एकूण शैक्षणिक
			एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली		
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	
१.	शिक्षण विषयक पदवी महाविद्यालय	२	४३	२१	१६	११	१२०	५४	१७२	८६	१३२	१०७	३११	१९३	२६	१३
२.	विद्यापदवी महा-विद्यालय	१	४३३	८२	८७	१६	२६०	१३५	१४८०	२३३	१३०७	२१०	२७८७	४४३	६०	१०
३.	वैद्यकीय महाविद्यालय	२	१९८	८५	६१	१६	१८६	६७	७४५	१६८	२०३	३७२	१३४८	५४७	२५०	७६
४.	आयुर्वेदिक महाविद्यालय	२	२७	४३	२१	७	१३३	५८	२५१	१०७	३२१	१७५	५७२	२८२	८३	१९
५.	अभियांत्रिकी महा-विद्यालय	६	२०२	८	६१	३	२९४	२	५६४	२०	२९२६	११८	३५६०	१३८	२८१	२२
६.	इतर															
	अ) तंत्र निकेतन	८	-	३	५	१	६४	१	६४	१	-	-	-	-	-	-
	ब) आय. टी. आय.	८	-	३	५	१	६४	१	६४	१	-	-	-	-	-	-
	क) डी. एड.	५१	२५२	५३८	३८२	१५१	३८५०	१६०५	५०९१	२२२४	१८७५	११२८	६२६६	३४२२	४८३	२८०
	ड) जी. सी. डी.	२	४०	१२	१३	१	३५	४	८८	१७	८०	१५	१६८	३२	१०	-

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

तक्ता क्रमांक ८.५

- ११७ -

आर्थिकदृष्टया मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना मिळणा-या शैक्षणिक सवलती
१९८६-८७ वर्षाकरीता

जिल्हा : नागपूर.

माध्यमिक	ला भा र्थि ची	सं ख्या						
	कनिष्ठ महाविद्यालये [११ वी व १२वी]	उच्च शिक्षण [महाविद्यालयीन]	अभियांत्रिकी	वैद्यकीय	इतर महाविद्यालये	इतर संस्था	एकूण	प्रत्यक्ष खर्च [रु. हजारात]
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१०२७२०	८२६०	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	१५२०	११२५००	१५५८

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

टिप : उ. ना. - उपलब्ध नाही.

तक्ता क्रमांक ८.६

- ११८ -

प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च सन १९८६ - ८७ वर्षा करिता
जिल्हा: नागपूर

[समये हजारान्त]

अ. क्र.	यंत्रणा	योजनेतर			योजनेअंतर्गत			एकूण		
		आवर्ती	बांधकाम अनुदाना व्यतिरिक्त अनावर्ती	एकूण	आवर्ती	बांधकाम अनुदाना व्यतिरिक्त अनावर्ती	एकूण	आवर्ती	बांधकाम अनुदाना व्यतिरिक्त अनावर्ती	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१.	जिल्हा परिषद	११५५५५	१५२८	११७१०३	२२६२	२३४६	४५०८	११७८३७	३७७४	१२१६११
२.	नगर परिषद	९९१३	-	९९१३	१०३	-	१०३	१००१६	-	१००१६
३.	कटक मंडळ	२५६	-	२५६	-	-	-	२५६	-	२५६
४.	महानगरपालिका	३५६७६	-	३५६७६	२३	-	२३	३५६९९	-	३५६९९
५.	बांधकाम अनुदाना- व्यतिरिक्त इतर खर्च	-	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण :		१६१४३०	१५२८	१६२९५८	२३८८	२२४६	४६३४	१६३८०८	३७७४	१६७५८२

आधार : १] शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२] शिक्षण उपसंचालक, नागपूर विभाग, नागपूर.

जिल्ह्यांतील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ विद्यालये] व तांत्रिक शाळा
[सातवी ते बारावी]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	बा. ब.	प्रमाण	वर्ष १९८६-८७
१	२	३	४
१.	शाळांची संख्या	संख्या	१७
२.	<u>पटावरील संख्या</u>		
	अ] मुले	संख्या	२३५४
	ब] मुली	संख्या	४५८
	एकूण [अ - ब]	संख्या	२८१२
३.	एकूण खर्च [रमयांत]	रमये	३५७१८६२

टिप : शासकीय आणि अर्थ सहाय्यीत संस्था हयामध्ये अंतर्भूत केलेल्या आहेत.

आधार : जिल्हा व्यावसायिक शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ८.८

- १२० -

जिल्हयांतील प्रौढ शिक्षण केंद्रे [१९८६-१९८७ साकारिता]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	प्रौढ शिक्षण केंद्रांची संख्या
१.	२.	३.
	जिल्हा - एकूण	६४०
	तालुका	
१.	नागपूर	-
२.	हिंगणा	-
३.	कामठी	९०
४.	काटोल	१००
५.	नरखेड	६०
६.	सावनेर	६०
७.	कळमेश्वर	३०
८.	रामटेक	९०
९.	पारशिवनी	-
१०.	मौदा	९०
११.	उमरेड	-
१२.	भिवापूर	-
१३.	कुही	१२०

आधार : जिल्हा प्रौढ शिक्षण अधिकारी, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ८.९

- १२१ -

शिक्षकांकरिता प्रशिक्षण संस्था [वर्ष ३०.९.१९८५ अखेर]

जिल्हा : नागपूर

अ. क्र.	बा ब	परिमाण	माहिती
१	२	३	४
१] शिक्षकांकरिता प्रशिक्षण संस्थांची संख्या			
अ]	पदवी स्तर	संख्या	४
ब]	पदवीपूर्व स्तर	"	५४
क]	शाळा स्तर	"	-
२] पटावरील संख्या			
अ]	पदवी स्तर	संख्या	८५८
ब]	पदवीपूर्व स्तर	"	३६२६
क]	शाळा स्तर	"	-
३] एकूण खर्च [१९८३-८४]			
अ]	पदवी स्तर	रुपये	१२८९६३०
ब]	पदवीपूर्व स्तर	"	२१७०९४४
क]	शाळा स्तर	"	-

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

तक्ता क्रमांक २.१

- १२२ -

रेल्वे मार्गाची लांबी
[३१ मार्च १९८७ या वर्षा अखेर]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	रेल्वे मार्ग	लांबी किलो मीटरमध्ये
१	२	३
१.	ब्रॉड गेज	
	१] स्केरी	१४६.८८
	२] दुहेरी	१०४.७०
	३] तिहेरी व अधिक	-
२.	मीटर गेज	-
३.	नॅरो गेज	१३०.९९
एकूण रेल्वे मार्ग		३८२.५७

आधार : [१] विभागीय व्यवस्थापक, मध्य रेल्वे, नागपूर

[२] विभागीय व्यवस्थापक, दक्षिण-पूर्व रेल्वे, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ९.२

- १२३ -

प्रकार व पृष्ठभाग यानुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च १९८७ अखेर]

जिल्हा : नागपूर

[लांबी किलो मीटरमध्ये]

अ. क्रं.	वर्गीकरण	बिगर नगरपालिका रस्ते			नगरपालिका हद्दीतील रस्ते
		सार्वजनिक बांधकाम व घरबांधणी	जिल्हापरिषद	सकून	
१	२	३	४	५	६
१] प्रकारानुसार					
	१] राष्ट्रीय महामार्ग	२३०	-	२३०	६२
	२] राज्य महामार्ग	२८५	१४२	४२७	८६
	३] प्रमुख जिल्हा रस्ते	१४५	३४१	४८६	-
	४] इतर जिल्हा रस्ते	१५२	३८८	५४०	१३५
	५] खेड्यांतील रस्ते [योजनांतर्गत]	८२३	२३९३	३२१६	-
	६] इतर [योजनेतर]	-	-	-	-
	सकून :	१६३५	३२६४	४८९९	१४२७
२] पृष्ठ भागानुसार					
	१] सिमेंट कॉक्रीट	-	-	-	२१
	२] डांबरी	७८७	५९	८४६	१०५१
	३] खडीचे/पक्का रस्ता	५६२	१२५४	१८१६	३०९
	४] इतर माल वापरून केलेले	२८६	१९५१	२२३७	४६
	५] इतर	-	-	-	-
	सकून :	१६३५	३२६४	४८९९	१४२७

आधार : [१] अधीक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम मंडळ, नागपूर [२] कार्यकारी अभियंता, राष्ट्रीय महामार्ग, क्रं. १३ व १४, नागपूर
 [३] कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम, जिल्हा परिषद, नागपूर [४] महानगरपालिका, नागपूर.
 [५] जिल्ह्यांतील सर्व नगरपालिका व कामठी कटक मंडळ.

वापरांत असलेली मोटार वाहनांची संख्या

[३१ मार्च १९८७ या वर्षाअखेर]

जिल्हा : नागपूर

अ. क्रं.	बाबी	संख्या
१	२	३
१.	मोटार सायकली स्कूटर्स इत्यादि	१०६५३८
२.	मोटारी / जीप्स / स्टेशन व्हॅगन	१०७८२
३.	टॅक्सी कॅबज	६१९
४.	स्वयंचालित रिक्शा	४१२३
५.	<u>स्टेट करिजेस</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	८००
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	-
६.	<u>मालमोटारी</u>	
	[अ] <u>खाजगी वाहने</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	१३२०
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	१२५
	[ब] <u>सार्वजनिक वाहने</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	६६४३
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	६९८
७.	रुग्णवाहिका	१०५
८.	शाळेच्या बसेस	१६
९.	खाजगी सेवा देणारी वाहने [अनुदान	८२
१०.	जीड वाहने [ट्रॅलर]	१२१६
११.	ट्रॅक्टर्स	११८८
१२.	इतर	१२५
	<u>एकूण :</u>	<u>१३४३८०</u>

आधार : प्रादेशिक परिवहन अधिकारी, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ९.४

- १२५ -

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

अ. क्र.	उप-क्रमाचे नांव	वर्ष अखेरीस मार्गाची संख्या	मार्गाची एकूण लांबी [कि. मी.]	मार्गाची सुरासरी लांबी [कि. मी.]	वर्षातील अस्तित्वात असलेल्या बस गाड्यांची संख्या	रस्त्यावर धावणा-या बस गाड्यां- ची दैनिक सुरासरी संख्या	प्रवाशांची दैनिक सुरासरी [लाखात]	वाहतूकीमुळे मिळालेले उत्पन्न [रु. हजारांत]	प्रवाशा- दर मिळालेले उत्पन्न [पैशांमध्ये]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन, महामंडळ, नागपूर विभाग, नागपूर.	३७१	२०५८५	५५	४०३	३६६	२	१३६८००	१७६

आधार : विभागीय नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य मार्गपरिवहन महामंडळ, नागपूर विभाग, नागपूर.

तक्ता क्रमांक २. ५

- १२६ -

महत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना [१९८६ या वर्षाकरीता]

वाहतूक गणना दिनांक १५. १३. ८६ ते २२. १२. ८६

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	गणना स्थानाचे ठिकाण		पठ भागाचा प्रकार	रस्त्याची स्वी [मीटर]	जलद गती वाहने					मंद गती वाहने				सरासरी वाहनभार [टनांमध्ये]
	लांबी [कि. मी.]	जवळपासचे शहर/खेडे			मोटारी जीपस व व्हॅन्स	बस गाड्या	माल मोटारी	मोटार सायकली व स्कूटर्स	स्कूण	जनावरा कडून आढली जाणारी	सायकली	इतर [रिक्षा]	स्कूभ	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५

राष्ट्रीय महामार्ग

१] धुळे - सदाबाद - नागपूर मार्ग, राष्ट्रीय महामार्ग क्रं. ६

६०. ५० कि. मी. पातून [स्कूण ११२. ५० कि. मी.]

१.	५८/३४	खापरी	डांबरी	७. ०१	३९८	११२	१३१२	१३९	१२६८	७२	२४	३६	२०२	१५८८०
२.	१२/३१	गोंडखेरी	-	-	८२६	११६	२५७४	५२७	४०४३	६१	२५२	१६	१०२२	२७५८५

जिल्ह्यांतील दर दिवसास सरासरी वाहनभार प्रत्येक गणना स्थानामागे

२१६३३

२] बनारस - नागपूर केपकांमोरीन मार्ग, राष्ट्रीय महामार्ग क्रमांक ७

७२० कि. मी. पातून [स्कूण १२३. ०० कि. मी.]

३.	६८९/२	मनसर	डांबरी	७०१	३२४	१५०	६२०	४७८	१६४२	३७	५१२	३८	५८७	८४४८
----	-------	------	--------	-----	-----	-----	-----	-----	------	----	-----	----	-----	------

जिल्ह्यांतील दर दिवसास सरासरी वाहनभार प्रत्येक गणना स्थानामागे

८४४८

राज्य मार्ग

१] नागपूर - बोरी - अर्धापूर - तुळजापूर मार्ग, राज्य महामार्ग क्रं. ७-अ

४.	४४/२००	सावंगी	डांबरी	५. ४९	२४१	१०३	३५३	३४४	२४१	५७	३०८	६	३७१	५३५९
----	--------	--------	--------	-------	-----	-----	-----	-----	-----	----	-----	---	-----	------

क्रमशः.....

तक्ता क्रमांक ९. ५ [पूढे चालू]

- १२७ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
					२] बितूल - नागपूर - पट्टागडम मार्ग, राज्य महामार्ग क्रं. ७-ब									
५	२५/२००	पाटणसावंगी	डांबरी	५. ४९	१२१४	१२३	१३७८	६४८	३३६३	६४०	७२३	७३	१४३६	१५४७३
६	४७/८००	उमरेड	-"-	-"-	१५९	८६	२७५	२३८	७५८	४८६	७७२	१०	१२६८	४५६३
					जिल्ह्यांतील दर दिवसास सरासरी वाहनभार प्रत्येक गणना स्थानामागे									
														१००१८
					३] खरांगना - गोंदाळी - सावनेरगांव - राज्यसीमा मार्ग पर्यंत, राज्य महामार्ग क्रं. ८३									
७	३४/८००	कोंदाळी	डांबरी	५. ४९	३१९	१३२	४३४	१९३	१०७८	३३७	३११	२९	६७७	६१८२
					४] नागपूर-सावनेर-केळवद-छिंदवाडा- राज्यसीमा मार्ग, राज्य महामार्ग क्रं. ८५									
८	४५/४००	केळवद	डांबरी	५. ४९	२७२	३९	२५३	२६६	८३०	२७९	५९२	-	८७१	३५३६
					५] मन्सर-रामटेक-तुमसर-तिरोडा मार्ग, राज्य महामार्ग क्रमांक ८६									
९	६/४००	मंगळवारी नाका [रामटेक]	डांबरी	३. ६६	२६३५	११२	२३०	२४५२	५४१९	१७११	३२४३	४०	३४५४	९११४
					नागपूर-काटोल-जलालखेडा मार्ग [प्रमुख राज्य महामार्ग]									
१०	४/३	गिट्टीखदान बोरगांव	डांबरी	७. ०१	१५९४	१९६	१९३८	१००८	४७३६	३०३	३०४१	२४७	३५९१	२१९४३
					नागपूर-अंबाझरी-हिंगणा-हिंगणी मार्ग [प्रमुख राज्य महामार्ग]									
११	७/४	एम. आय. डी. सी. नागा जैताळा	डांबरी	७. ०१	१४४२	२९१	६३४	३८८८	६२५५	१२४	७६९३	-	७८१७	१२०९२
					सावनेर-खापा-पारशिवनी मार्ग [प्रमुख राज्य मार्ग]									
१२	०/४	रेल्वे चौकी, सावनेर डब्ल्यू. बी. एम	डांबरी	३. ६६	१८५	२२	१३१	१७९	५१७	२३६	६५५	३	८९४	१९२४
					जिल्ह्यांतील दर दिवसास सरासरी वाहनभार प्रत्येक गणना स्थानामागे									
					सावनेर जिल्हा परिषद काटोल मार्ग [प्रमुख राज्य मार्ग]									
१३	७/२	तेलकामठी	डांबरी डब्ल्यू. बी. एम	५. ४९	८४	१९	५९	११५	२७७	१४९	२७०	-	४१९	१०५०

आधार : संशोधन अधिकारी (सांख्यिकी), सार्वजनिक बांधकाम व झारती खाते, मंत्रालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक २-६

- १२८ -

पोस्ट, तारखाते व दूरध्वनी सेवा, ग्रामीण रेडीओ व दूरदर्शन संघ यांची आकडेवारी

जिल्हा : नागपूर

वर्ष : १९८६-८७

अ. क्रं.	पोस्टांची संख्या	तारघरांची संख्या	पत्र पेट्यांची संख्या	पोस्टमनांची संख्या	दूरध्वनीची संख्या	पोस्टाची सुविधा असलेल्या गावांची संख्या	शासनाने वाटप केलेल्या दूरदर्शन संघाची संख्या
१.	२	३	४	५	६	७	८
१.	३२२	६८	१३४४	४०४	१९८४५	२५९	६०६

- आधार : [१] अप्पर अधीक्षक, टपाल व तारखाते, नागपूर [नागपूर शहर विभाग] गिरीपेठ, नागपूर
[२] अप्पर अधीक्षक, टपाल व तारखाते, नागपूर [नागपूर ग्रामीण विभाग], धंतोली, नागपूर.
[३] प्रवर अधीक्षक, तारघरे, नागपूर विभाग, नागपूर
[४] जिल्हा प्रबंधक दूरध्वनी, सदर, नागपूर.
[५] उपविभागीय जिल्हा प्रबंधक, दूरध्वनी सिव्हील लाईन, नागपूर.
[६] जिल्हा माहिती अधिकारी, नागपूर.
[७] विभागीय अभियंता, ग्रामीण ध्वनीक्षेपन, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १०.१

स्थानिक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च [१९८६-८७ चा वर्षाकरिता]

जिल्हा : नागपूर

- १२९ -

[रु. लाखात]

अ. क्र.	ग्रामपंचायत				जिल्हा परिषद			नगरपालिका		
	संख्या	समाविष्ट असलेल्या खंडांची संख्या	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च	संख्या	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	
१	७२३	१८७८	२०८.५६	१७८.६३	३८१०.६९	३८१०.०४	१२	५३१०.०१	५२५३.२८	

आधार : जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १०. २

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

- १३० -

[रु. हजारांत]

अ. क्र.	पंचायत समिती	गाव पंचायती व गट ग्रामपंचायतीची संख्या	उत्पन्न								खर्च									
			सहाय्यक शासकीय	अनुदाने इतर	अंश-दान	देणगी	कर	शुल्क	इतर	स्तंभ-४ ते १०	आरोग्य सेवा	सार्वजनिक बांधकामे	सामाजिक व नैतिक वृद्धी	प्रशासन	समाज कल्याण	पशु धनीचे संवर्धन	जमीन महसुलाची वसुली व देखभाल	इतर	स्तंभ १२ ते १९	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	
१.	नागपूर	६८	३२	६४६	६	-	८५२	-	३१८	१८६१	२८३	५८१	-	२३५	२४४	२	३४	११७	१४२६	
२.	हिंगणा	५२	१५६	१३०	४४	८४	७९२	२३५	१०	१४५१	४०६	५३१	-	१४५	११	५	६४	५४	१२१६	
३.	कामठी	४२	२५१	८५४	-	-	३३२	-	३०२	१७३९	१४७	८२२	-	२४७	५२	३	१५	-	१२८६	
४.	काटोल	७७	१७९	५६४	-	-	३०८	-	२५८	१३०९	४६७	३०८	-	२६१	५२	४५	२६	७	११६६	
५.	नरखेड	६८	२५६	१८८	-	-	४३५	-	५८	९३७	१६२	३४२	-	३९२	३६	-	३	-	९३५	
६.	सावनेर	७३	१५४	५५९	१६	९	५४२	-	२३८	१५१८	२६३	५६४	-	२९४	२१४	१२	३२	१०	१३८९	
७.	कळमेश्वर	५१	१४२	३५९	-	१	२५४	२५	३९	८२०	१३२	४२९	-	१५५	१९	१	-	-	७३६	
८.	रामटेक	४२	८०	५४७	३५	-	३३१	३०	-	१०२३	१३६	५८६	-	१०३	८२	२	-	-	९०९	
९.	पारशिवनी	५०	२१७	१४९१	-	-	२७९६	१९०	१७९	४८७३	१९६८	८३७	-	७८२	२१५	-	-	१५	२८१७	
१०.	मौदा	५६	३४८	३९६	-	-	२७०	-	२२३	१२३७	२२७	७०१	-	३१५	१९	-	-	-	१२६२	
११.	उमरेड	४३	१४२	२५६	३	१३	३०९	-	१०४	८२७	२३०	३५५	-	१९२	-	-	-	७	४८४	
१२.	भिवापूर	४७	१७६	४३८	-	४६	४११	-	१०२	११७३	२२७	३४८	-	१३५	८५	-	४४	३०	८६९	
१३.	कुही	५४	२९९	१२२२	१	१०	३४०	-	२१६	२०८८	९४	१५१२	-	१९५	४१	९	१४२	५	१९९८	
जिल्हा : बेरीज		७२३	२४३९	७६५०	१०५	१६३	७९७२	४८०	२०४७	२०८५६	४७४२	७९१६	-	३४५१	१०७०	७९	३६०	२४५	१७८६३	

आधार : उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी [ग्रामपंचायत] जिल्हा परिषद, नागपूर.

जिल्हा परिषदाचे बाबवार उत्पन्न व खर्च [१९८६-८७ करिता]

जिल्हा : नागपूर

[रु. सजारांत]

अ. क्रं.	लेखा शीर्ष	प्रत्यक्ष १९८५-८६	सुधारित १९८६-८७	अंदाज १९८७-८८
१	२	३	४	५
१.	<u>जमा</u>			
	<u>१] स्वनिर्मित उत्पन्न</u>			
	अ] स्थानिक उपकर मुद्रांक शुल्कासह	३९०७	४६५५	४९२७
	ब] शिक्षण	४२६४	५२७४	५५५७
	क] कृषि	१५८	३०८	४६५
	ड] इमारत व दळणवळण	१८१५	११२०	१२५९
	इ] इतर	११७९	१९८२	२०१५
	एकूण :	१२१२३	१३३३९	१४२२३
	<u>२] शासकीय अनुदाने</u>			
	अ] संहितक अनुदान	१२२८१६	१४४७२५	१३८९४९
	ब] आस्थापना अनुदान	२७८९६	२९७२३	२७९९८
	क] योजनांतर्गत योजनासाठी अनुदान.	३२३६१	३२२५१	३३९७७
	ड] इतर	२६१०	३५१८	३५१९
	एकूण शासकीय अनुदाने :	१८५६८३	२१०२१७	२०४४४३
	<u>३] कर्जे</u>			
	अ] कर्जे व अग्रिम	[-] ७३७९	-	-
	ब] ठेवी व अग्रिम	३४१९२	३२५१३	२७५२४
	क] वित्त प्रेषण	११९३००	१२५०००	१३००००
	ड] इतर	-	-	-
	एकूण :	१४६११३	१५७५१३	१५७५२४
	<u>४] आरंभीची शिल्लक</u>	४११२	२९०१	२९६६
	एकंदर एकूण [जमा]	३४८०३१	३८३९७०	३७९१५६

क्रमशः .....

१	२	३	४	५
<u>खर्च</u>				
अ] सामान्य प्रशासन	२७४८०	२२१२४	२७५११	
ब] शिक्षण	१००११५	१२६७२३	११४०२२	
क] वैद्यकीय	१६२४६	१४२६७	२११७०	
ड] पशुसंवर्धन	३६४१	४२२९	४६५४	
इ] हमारती व दळणवळण	२४७०	८६५४	२५७३	
फ] समाज कल्याण	८५६५	९४४१	१११२७	
ग] सिंचन	१३७३९	१०१६२	१०६१३	
ह] कृषि	६५१	८११	७४३	
न] इतर	१६८९८	२२४०	१८१८१	
एकूण [अ ते न]	१९६८०५	२२३४९१	२१८६११	
<u>कर्जे</u>				
अ] कर्जे व अग्रिम	१९३	-	-	
ब] ठेवी व अग्रिम	२८८८१	३२५१३	२७५२४	
क] वित्त प्रेषण	११९२५०	१२५०००	१३००००	
ड] इतर	-	-	-	
एकूण :	१४८३२५	१५७५१३	१५७५२४	
अखेरची शिल्लक	२२०१	२१६६	३०२१	
एकंदर एकूण	३४८०३१	३८३२७०	३७९१५६	

[खर्च व अखेरची शिल्लक]

आधार : मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा पशुवैद्य, नागपूर.

तबता क्रमांक १०.४

१३३

महानगरपालिका नगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर.

[रु. हजारांत]

महानगरपालिका नगरपालिकाचे नांव	अनुदाने व वर्गणी		नगरपालिकांचे दर व कर				एकूण [४-५-६]	नगरपालिकाच्या मालमत्तेपासून मिळालेला महसूल	इतर	एकूण उत्पन्न
	शासकीय	इतर	जकात	घरे व जमीन युक्तीवरील कर	इतर कर					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	
सर्व नगरपालिकांची जिल्हा बेरीज.	८६१०	३२६३	२०३११२	२१९७४	६२४३८	२२४५२४	१७३२३	१३२२८१	५३१००१	
१] महानगरपालिका, नागपूर	५८८४१	-	१८९८७०	१९७२२	६६४१२	२७६०११	१६०२६	११७१२४	४६८०७२	
२] नगरपालिका, कामठी	६४०६	१५	३२१२	६७४	७४२	४६३५	६०	७६८	११८८४	
३] कटक मंडळ, कामठी	२१००	५००	१०९१	११९	२५८	२१६८	-	१७५३	६५२१	
४] नगरपालिका, काटोल	२९१५	-	२७४३	३५१	२४५	३३३२	३४२	४४३३	११०२९	
५] नगरपालिका, नरखेड	२९६१	-	१०३४	२०१	६१	१२९६	१५१	१५१५	५२२३	
६] नगरपालिका, मोवाड	९४४	-	१७६	४८	१२	२४३	३५	१२६	१४१८	
७] नगरपालिका, सावनेर	१८५२	२५०	११२६	१५०	१२४	१५४०	१४३	१७६१	५५४६	
८] नगरपालिका, खासा	१७४८	-	३९२	६६	१७१	६३६	७५	२०२	३३६८	
९] नगरपालिका, कळमेघवर	१४१९	१००	८२६	६३	३५	९२४	५०	१३०५	३७९८	
१०] नगरपालिका, मोहपा	७८५	-	१८३	६७	२४	३४४	५५	४०७	१५२१	
११] नगरपालिका, रामटेक	१९७६	-	६४१	२०८	११५	९६४	१२०	१५५२	४६१२	
१२] नगरपालिका, उमरेड	१६६३	२३२८	१७४१	३०५	३७८	२४२४	२६६	४८१	७२३२	

क्रमशा:.....

महानगरपालिका नगरपालिकाचे नांव	खर्च							
	साजान्य प्रशासन	करवसुलीचा खर्च	सार्वजनिक सुरक्षा	सार्वजनिक आरोग्य व सोयी	सार्वजनिक बांधकाम	शिक्षण	इतर	एकूण
१.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.
सर्व नगरपालिकांची जिल्हा :- बेरीज	५८८३३	१४१२२	१५८३१	१३४०१५	८३१५७	५७११३	१६२२५०	५२५३५८
१. महानगरपालिका, नागपूर	५४२८२	१०७५८	१३२२८	११८५०६	७४२१२	४५७२८	१४७७३२	४६५२१६
२. नगरपालिका, कामठी	१३२८	३४३	३३१	४१८७	६८२	२१२३	२५२५	११५२६
३. कटक मंडळ, कामठी	२१२	३२	२०२	१४६२	४७५	२५६	१५७२	४२२५
४. नगरपालिका, काटोल	४४१	१०६	३४५	२२८०	२६५६	१८१२	२४०१	१०७४८
५. नगरपालिका, नरखोड	५३३	११२	११२	१०११	१७०२	१५८२	८०१	५८५७
६. नगरपालिका, सोवाड	२२०	१२४	३६	२५४	५२	५१२	१४२	१३४७
७. नगरपालिका, सावनेर	५५७	५५६	२०२	८११	३५६	७७२	१७१७	४२७८
८. नगरपालिका, धामा	१४४	३४०	३३	५२५	६२२	५६६	१०४१	३२७१
९. नगरपालिका, कळोश्वर	३०८	४८२	१०७	१०९१	४८६	१२२०	७०२	४४१०
१०. नगरपालिका, मोहगा	२१०	१६४	१५७	३७३	३२	२८८	२५०	१४८३
११. नगरपालिका, रामटेक	२५५	३७३	२१८	८४४	१८७	५२	१८०४	४२५३
१२. नगरपालिका, उमरेड	३४४	७२५	१६०	१२७१	२७४	१५२१	१५४२	७३१४

आधार : [१] महानगरपालिका, नागपूर [२] कटक मंडळ, कामठी व [३] नागपूर जिल्ह्यातील सर्व नगरपालिका.

महानगरपालिका/नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतीची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासेत्तर उपयोग आणणा-या इमारती अंश त्वांच्या भागामध्ये चालणा-या उद्योग/व्यवसायासंबंधी माहिती (वर्ष १९८३-८४.)

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	तपशील	कामठी कटक मंडळ	नगर परिषदा									
			कामठी	काटोल	नरखेड	मोवाड	सावनेर	खापा	रामटेक	उमरेड	कळमेघवंर	मोहप्पा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
<u>इमारतीच्या वापरानुसार संख्या</u>												
१.	निवासी	५३०	६८२७	२९९६	२१५२	८८९	२२२४	११३५	१९६५	३०२०	१०१४	८६४
२.	निवासेत्तर	१८	७८९	६३७	५५१	२२६	४१३	३९३	७५४	७१७	२९६	२३०
३.	मिश्र	५४	५३४	२४४	१६०	१८१	२०१	५११	२३७	११३६	२५०	१२६
४.	एकूण	६०२	८१५०	३८७७	२९७०	१२९६	२८३८	२०३९	२९५६	४८७३	१५६०	१२२०
<u>निवासेत्तर इमारतीमध्ये चालणारे महत्वाचे उद्योग/व्यवसाय</u>												
१.	पिठाची गिरणी	-	३८	१४	१३	६	१८	१३	२७	२२	७	५
२.	बेकरी	-	८	१	१	-	१	१	२	१	१	-
३.	बर्फाचा कारखाना	-	३	२	-	-	१	-	१	२	१	१
४.	शिवणकाम	९	६४	६१	४२	२५	३४	३३	४४	१०४	३३	२४
५.	घोंगडया तयार करणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	बुरड काम	-	-	६	-	२	४	२	२६	९	१	७
७.	प्रिन्टिंग प्रेस, बुकबाईडींग झेरॉक्स मॅटर, टायपिंग करणे	१	१५	५	-	-	४	१	२	३	२	२
८.	साबण व धुलाई पावडर कारखाना.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
९.	टार्ईलस, सिमेंट किंवा दगडी जाती बनविणे.	-	१	-	-	-	-	-	१	२	-	-
१०.	लेख काम	-	१०	१०	-	-	-	१	-	२	५	-

	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
११. सोनार काम	-	६	<	-	-	२	१	६	१२	२०	१५	२	
१२. गेंस विक्री	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१३. पानपट्टी दुकान आणि दुकाने	-	५६	७२	३६	<	४०	३२	३३	४५	७	२		
१४. डअरी	-	५	४	१	-	५	२	१	१	२	२	१	
१५. धान्य व किराना दुकान	१०	२१७	१२०	४०	२८	७०	५४	६३	११५	६३	२२		
१६. दाख्ये दुकान	-	७	५	२	१	१	२	४	२	४	२	२	
१७. फळे व भाजीपाला दुकान	२	२९	५	१९	-	७	७	१	५	१०	-	-	
१८. कापड दुकान	-	३३	३५	९	५	२६	१७	१२	३४	१५	५		
१९. जनरल स्टोर्स [कटलरी दुकान]	-	४४	६३	७	-	२७	१२	१२	२१	१२	३		
२०. औषधी दुकान	-	१२	६	५	३	७	३	२	७	३	२		
२१. पेट्रोल पंप	-	५	३	-	-	-	-	-	-	२	-	-	
२२. फुले व हार तसेच इतर सामान विक्री	-	१	-	-	-	-	-	-	-	४	१	-	
२३. मोटारी व मोटारसायकल विक्री	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
२४. हॉटेल व लॉज	१	७६	८६	२२	५	४७	२७	४९	४९	३३	१६		
२५. वसतीगृह	१	-	-	-	-	-	-	-	-	५	-	३	
२६. गोदाम	१	३२	४५	१३	-	२३	-	९	१४	१३	४		
२७. सायकली व गॅसबत्ती माडयाने देणे	१	<	२	१	-	२	४	३	-	३	१		
२८. वैद्यकीय सेवा	-	-	-	-	-	-	-	-	९	१४	५	-	
२९. गुरांचा दवाखाना	१	२	१	१	-	१	१	१	-	१	१	१	
३०. दवाखाना	१	२५	१९	<	६	१७	९	१६	२५	११	७		
३१. सिनेमा, नाट्यगृहे वगैरे	-	३	४	१	१	५	२	१	२	४	-		
३२. वाचनालये, व्यायामशाळा इतर खेळाची क्लब्स पार्टीचे	१	१४	५	१	-	२	१	२	४	६	३		
३३. फोटो स्टुडीओ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१०	
३४. स्नान	१	४२	२०	११	५	१६	१६	१७	३३	२	४		
३५. लॉन्जी	<	१५	-	२	४	-	५	६	१३	४	१		
३६. इलेक्ट्रीशियन	-	-	-	२	-	-	-	-	-	१	-	-	
एकूण	३९	७७१	६१२	२४४	१०१	३६६	२५१	३५६	५५७	२६४	१३४		

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ११.१

- १३७ -

विविध विकास शीर्षाखालील झालेला योजनांतर्गत खर्च
वर्ष १९८६-८७, जिल्हा नागपूर

[रु हजारांत]

अ. क्रं.	विकास शीर्ष	राज्यक्षेत्र	एकूण खर्च
१	२	३	४
१.	कृषि व संलग्न सेवा	१७३१८	२२६६१
२.	ग्रामीण विकास	१३८०३	४३४४७
३.	पाटबंधारे व पुरनियंत्रण	१४३७८	२३५९६
४.	विद्युत विकास	१७८०६	१७८०८
५.	उद्योग व खाणकाम	७७४०	७७४०
६.	वाहतूक व दळणवळण	३५४९	४८४५
७.	शास्त्र, तंत्रविद्या आणि पर्यावरण	-	-
८.	पर्यटन, सामान्य आर्थिक सेवा	३०	३०
९.	सामाजिक आणि सामुहिक सेवा	५८३५८	७९४३३
एकूण :		१३२९८४	१९९५६०

टिप : जिल्हास्तरीय आदिवासी, बिगर आदिवासी योजना, राज्य पुल योजना यावरील खर्च अंतर्भूत आहे.

आधार : जिल्हा नियोजन अधिकारी, नागपूर.

योजनांखालील महत्वाची भौतिक साधने [१९८६-८७ वर्षाकरिता]

जिल्हा : नागपूर

अ.क्र.	विकास शीर्ष उपशीर्ष	विवरण	परिमाण	साध्य
१	२	३	४	५
१.	कृषि कार्यक्रम	१. सखोल लागवडीकरीता क्षेत्र	हेक्टर	-
		२. कंपोस्ट खताचे उत्पादन	टन	-
		३. सामुहिक विहीरीचे बांधकाम	संख्या	-
		४. <u>बियाणे व औषधीचे वाटप</u>		
		अ) बियाणे	हेक्टर	२२४९७
		ब) औषधी	हेक्टर	३५००
		क) रासायनिक खत	हेक्टर	५९००
२.	सिंचन [लघु]	१. मालगुजारी तलावाचे नुतनीकरण	संख्या	-
		२. लघुसिंचन तलाव [सिंचन क्षमता]	हेक्टर	२९२
		३. विहीरीचे बांधकाम व दुरुस्ती	संख्या	६१
		४. पंप संघ बसविणे.	संख्या	-
		५. विंधण विहीरी	संख्या	उ. ना.
३.	पशुसंवर्धन	१. पशुवैद्यकीय केंद्राची स्थापना	संख्या	२
४.	वन	१. व्यापारीक व औद्योगिक उपयोगा- साठी लागणा-या वन झाडांची लागवड.	हेक्टर	१०००
		२. बांबुची लागवड	हेक्टर	५
		३. रोपमाळाची स्थापना	हेक्टर	२
		४. वनप्राणी व निसर्गसंरक्षण	केंद्र [संख्या]	-
		५. वन दळणवळण [अ] [रस्ते] [ब] [पूल]	कि. मी. संख्या	१. ५ -
५.	मत्स्यव्यवसाय	१. मास्यांचा साठा	संख्या [लाखात]	१३३
		२. मत्स्य उत्पादन	टन	३४१९
		३. मत्स्यव्यवसाय साधनांचा पुरवठा [नॉयलॉन धागे]	किलो	११६१
		४. जाळीचा पुरवठा	किलो	-
६.	सहकार	१. सहकारी संस्थांना अनुदान	संख्या	८
		२. मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांना सहाय्य.	संख्या	५
		३. दुग्ध व्यवसाय विकास सहकारी संस्थांना सहाय्य	संख्या	१०
		४. कृषि उत्पन्न बाजार समितींना अनुदान.	संख्या	३
		५. वलुतेदार संस्थांना अनुदान	संख्या	१
७.	सामुहिक विकास	१. ग्रामीण सफाई अंतर्गत संडासाच्या शिदस पुरविणे.	संख्या	३५२

१.	२	३	४	५
८.	रस्ते	१. जिल्हा रस्ते	कि. मीटर	-
		२. किमान गरजा अंतर्गत रस्ते	कि. मीटर	२९.९५
		३. ग्रामीण रस्ते	—"	-
		४. लहान पुल	संख्या	-
		५. मोठे पुल	संख्या	-
		६. सी.डी. कामे	संख्या	४०
९.	उर्जा	१. खेड्याचे विद्युतीकरण	संख्या	३४
		२. कृषि पंपाना वीज पुरविणे.	संख्या	३०
१०.	शिक्षण	१. प्राथमिक शिक्षकांची नियुक्ति	संख्या	-
		२. जिल्हा परिषद व नगरपरिषदांच्या शाळेच्या इमारतीकरीता अनुदान.	संख्या	-
		३. अशासकीय माध्यमिक शाळांत वर्ग उघडणे.	संख्या	१३२
		४. शिक्षकांना प्रशिक्षण [लाभार्थी]	संख्या	-
		५. बालभवन उघडणे.	संख्या	१
		६. शिक्षकाकरिता उन्हाळी प्रशिक्षण[लाभार्थी]	संख्या	-
		७. अशासकीय उच्च माध्यमिक शाळांना विकास अतिरिक्त वर्ग	संख्या	-
		८. शासकीय महाविद्यालयांचा विकास	संख्या	१
		९. सर्व विषयासाठी शिष्यवृत्त्या	संख्या	१४०००
		१०. एन. सी. आर. टी. अंतर्गत प्रशिक्षण	संख्या	-
		११. पुस्तकपेढी अ] प्राथमरी	पुस्तके संख्या	८१३६१
		ब] माध्यमिक	पुस्तके संख्या	८५३५१
		१२. शाळेच्या बांधकामासाठी जिल्हा परिषदेला अनुदान.	संख्या	-
		१३. आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीयांना सवलती.	संख्या	१४०००
		१४. शाळा समूहांचा विस्तार	संख्या	-
११.	वैद्यकीय आणि आरोग्य.	१. शस्त्रक्रिया	संख्या	१४२७२
		२. आय. यु. डी.	संख्या	-
		३. ग्रामीण रुग्णालये	संख्या	-
		४. प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	-
१२.	गृहनिर्माण	१. आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकासाठी घरे	प्लॉट[भूखंड]	३००
		२. कमी उत्पन्न गट गृहनिर्माण	गाळे	-
		३. मध्यम उत्पन्न गट गृहनिर्माण	—"	-
		४. गलिच्छ वस्ती सुधारणा	लोकसंख्या	३४२४१
		५. गावठाणा अंतर्गत जागा देणे-अ]गावे	संख्या	६४
		ब]प्लॉट	संख्या	उ. ना.
		६. झोपड्या बांधकाम	संख्या	११४
१३.	शामगार व कामगार कल्याण	१. औद्योगिक कामगारांना अंशकालीन प्रशिक्षण.	संख्या	-
		२. नवीन प्रशिक्षणगट व्यवसाय सुरु करणे.	संख्या	-

टीप : आदिवासी योजनांचा वरील माहितीत समावेश केलेला आहे. उ. ना. = उपलब्ध नाही.
आधार : जिल्हा नियोजन अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ११.३
रोजगार हमी योजना
वर्ष १९८६-८७

- १४ -

जिल्हा : नागपूर

[समये हजारांत]

अ. क्रं.	जिल्हा	कामांचा प्रकार	नियोजित कामाची संख्या	मंजूर केलेल्या कामाची संख्या	सुरु केलेल्या कामाची संख्या	पूर्ण केलेल्या कामाची संख्या	मध्येच बंद केलेल्या कामाची संख्या	कामासाठी केलेली तरतूद	शामावर झालेला एकूण खर्च	रोजगार निर्मिती [मनुष्य दिवस]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१.	नागपूर जिल्हा	१] सिंचन	६२८	४२	३९	५११	१२०	१८६०६	१८६०६	२०२०००
		२] सार्वजनिक कामे	६६१	३८	१२३	१५:२	४२४	१६००१	१६००१	१३७१०००
		३] कृषि	३२३	३१	६१	९६	१९७	२३८६	२३८६	२०४०००
		४] वनीकरण	१७१	६३	६८	३०	१३६	४१७३	४१७३	३५७०००
		५] इतर	२	-	-	-	२	१८४	१८४	२६०००
		एकूण :	१७८५	१७४	२९१	७८९	८७२	३३३५०	३३३५०	२८६७०००

आधार : जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर [रोजगार हमी योजना शाखा]

तक्ता क्रमांक ११.४

-१४१-

रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे, त्यावरील रोजगार

व खर्च १९८६-८७ या वर्षाकरिता

जिल्हा : नागपूर

अ. क्रं.	महिना	खर्च [समये लाखात]		मनुष्य दिवस	रोजगार हमी योजनेखालील कामाची संख्या
		प्रत्यक्ष	संचित		
१	२	३	४	५	६
१.	एप्रिल १९८६	१९. ५२	१९. ५२	१६७३१४	३८६
२.	मे १९८६	३५. १९	५४. ७१	३८१६३९	४११
३.	जून १९८६	५२. ३८	१०७. ०९	४५७३९९	४३६
४.	जुलै १९८६	२५. ६९	१३२. ७८	२२०२०८	३५२
५.	ऑगस्ट १९८६	२३. १०	१५५. ८८	१९८०००	२९३
६.	सप्टेंबर १९८६	२६. ८४	१८२. ७२	२३००५७	३१०
७.	ऑक्टोबर १९८६	१३. ९९	१९६. ७१	११९४१४	२७९
८.	नोव्हेंबर १९८६	१६. ३६	२१३. ०७	१४०२२९	२६७
९.	डिसेंबर १९८६	३३. ७९	२४६. ८६	२८९६२९	३०४
१०.	जानेवारी १९८७	१५. ५०	२६२. ३६	१३२८५७	३५०
११.	फरवारी १९८७	२१. ७८	२८४. १४	१८६६८६	३९५
१२.	मार्च १९८७	४९. ३६	३३३. ५०	४२३०८६	५८८

आधार : जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर [रोजगार हमी योजना शाखा].

तक्ता क्रमांक ११.५

पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाईसंबंधी केलेले उपाय योजना

- १४२ -

वर्ष : १९८६-८७

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	तालुका	एकूण गावांची संख्या [८१ च्या जनगणनेनुसार]	गावातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	बाराही महिने पुरेसे पाणी उपलब्ध असलेल्या गावांची संख्या	त्याखालील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	टॉकरने पुरवठा होणा-या गावांची संख्या	गावातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	टॉकरची संख्या	गावाची संख्या	त्यातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	बैलगाडीने पुरवठा होणा-या गावांची संख्या	गावातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	इतर साधनांनी पुरवठा होणा-या गावांची संख्या	गावातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	साधन	१६.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६.	
१.	नागपूर	१४४	-	१३५	-	७	-	४	-	-	-	-	-	-	-	
२.	हिंगणा	१२३	-	१११	-	२	-	१	१	-	२	२	-	-	नळ योजना	
३.	कामठी	७४	-	४	-	-	-	-	-	-	-	-	३	-	तात्परती नळ योजना	
४.	काटोल	१६६	२	१७०	१	५	-	३	२	-	८	२	१	१	विहीरी खोलकरणे व बुडकी खोदणे	
५.	नरखेड	१३२	-	५७	-	२८	-	१०	३	-	६	३	-	-	बुडक्या	
६.	सावनेर	१२३	-	११०	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
७.	कळमेश्वर	२०	-	३	-	३	-	३	-	-	-	-	८४	-	तात्कालीन पाणी पुरवठा योजना	
८.	रामटेक	१४४	१२	१०१	२	५	-	२	१	-	१	३०	३	३	कार्यम पाणी पुरवठा योजना, हातपंप, पावरपंप, विहीरी खोदकाम	
९.	पारशिवनी	१०८	-	१०२	-	४	-	२	-	-	-	-	६	-	विहीर खोल करणे व बुडकी खोदणे	
१०.	मौदा	१२१	-	९८	-	५	-	३	-	-	-	-	१८	-	तात्परती नळयोजना	
११.	उमरेड	१५४	-	१२२	-	६	६	३	३	५	२६	२१	-	-	नदीत बुडक्या खोदणे व बुडकी नळ योजना, हॅडपंप.	
१२.	भिव्रापूर	११०	-	९७	-	६	-	१	३	-	७	३	-	-	बुडक्या व्दारे विहीर खोल करणे.	
१३.	कृही	१५३	-	६४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
जिल्हा एकूण		१६४२	१४	११७५	१०	७१	+	३२	१३	-	२९	१८६	४	-		

आधार : नागपूर जिल्ह्यांतील सर्व गटविकास अधिकारी [पंचायत समिती].

संकरित व अधिक उत्पादन देणा-या पिकांच्या जाती
व त्याखालील क्षेत्र १९८६-८७ या वर्षाकरिता

जिल्हा : नागपूर

[क्षेत्रफळ - हेक्टरमध्ये]

अ. क्र.	तालुका	अधिक उत्पादन देणारी पीके		संकरित पिके		सुधारित पिके		
		पिकाचे नांव	क्षेत्र	पिकाचे नांव	क्षेत्र	पिकाचे नांव	क्षेत्र	
१	२	३	४	५	६	७	८	
१.	नागपूर	भात	१५३३	ज्वारी	१०३७५	कापूस	४३०७	
			६६९३	कापूस	४६८८	तूर	२५१३	
		गहू					मूंग	३११
							हरभरा	४३०
							भुईमूंग	३७९
							सोयाबीन	२८७२
२.	हिंगणा	भात	२१८	ज्वारी	१४२००	कापूस	७७२५	
			२७३५	कापूस	५९२०	तूर	२११०	
		गहू					मूंग	२२५
							हरभरा	२७२
							भुईमूंग	४०२
							सोयाबीन	२८०
३.	कामठी	भात	२२८१	ज्वारी	३१५२	कापूस	३७२	
			६७४८	कापूस	१७९	तूर	१८४३	
		गहू					मूंग	१८९
							हरभरा	४७४
							भुईमूंग	१३३
							सोयाबीन	२६७१
४.	काटोल	भात	१२०५	ज्वारी	१९२२५	कापूस	५०५०	
			४३२९	कापूस	३०४०	तूर	३५४०	
		गहू					मूंग	१४७५
							हरभरा	२०३२
							भुईमूंग	७०५०
							सोयाबीन	२०१०
५.	नरखेड	भात	५८४	ज्वारी	१८४९०	कापूस	५७४०	
			२६०८	कापूस	२६८५	तूर	५५१०	
		गहू					मूंग	१४७०
							हरभरा	१५७१
							भुईमूंग	७८९२
							सोयाबीन	४१०५

१	२	३	४	५	६	७	८
६. सावनेर	भात	३५०	ज्वारी	१२३३१	कापूस	२५३०	
	गहूँ	४१०७	कापूस	४३२०	तूर	६८१०	
					मूंग	४७५	
					हरभरा	३४६	
					भुईमूंग	३२८५	
					सोयाबीन	१३००	
७. कळभेश्वर	भात	७५०	ज्वारी	१०२७५	कापूस	५०२०	
	गहूँ	२०६०	कापूस	२२३०	तूर	२७२०	
					मूंग	३२०	
					हरभरा	१५०	
					भुईमूंग	४१४३	
					सोयाबीन	३३५	
८. रामटेक	भात	२४८०	ज्वारी	५५५	तूर	१५५०	
	ज्वारी	२७५			मूंग	७२	
	गहूँ	२५३७			हरभरा	१२६	
					भुईमूंग	२०	
					सोयाबीन	७३५	
९. पारशिवनी	भात	२६४८	ज्वारी	५०२६	कापूस	२१८५	
	गहूँ	४२६०	कापूस	११८५	तूर	५१२५	
					मूंग	२१०	
					हरभरा	२८०	
					भुईमूंग	२३०	
					सोयाबीन	२०५०	
१०. मौदा	भात	१०६२०	ज्वारी	१२७६	तूर	१७८७	
	गहूँ	८२००			मूंग	५६	
	ज्वारी	२५५			हरभरा	१८०	
					भुईमूंग	१८	
					सोयाबीन	२४४१	
११. उमरेड	भात	३७००	ज्वारी	४२४०	कापूस	३२१६	
	ज्वारी	४२०	कापूस	४६४०	तूर	३६२०	
	गहूँ	७०००			मूंग	२५	
					हरभरा	१५५	
					सोयाबीन	५७०४	

तक्ता क्रमांक ११.६ [पुढे चालू]

-१४५-

१	२	३	४	५	६	७	८
१२.	भिवापूर	भात	६१७५	ज्वारी	२७७	कापूस	२६०
		ज्वारी	८६०	कापूस	२५५	तूर	१०५०
		गहू	५२००			मूंग	६०
						हरभरा	११००
						भुईमूंग	३
						सोयाबीन	५१००
१३.	कुटी	भात	६५६४	ज्वारी	४१०	तूर	२६३०
		ज्वारी	८७			मूंग	८३
		गहू	५५१५			हरभरा	२५०
						भुईमूंग	२
						सोयाबीन	४३५०

आधार :- कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ११.७
जिल्हयातील रासायनिक खतांचे वाटप
जिल्हा : नागपूर

- १४६ -

वर्ष : १९८६-८७ करीता

अ. क्रं.	तालुका	रासायनिक खतांचे वाटप [से. टनांत]			शे. रा.
		नियंत्रित संस्थाकडून	खाजगी संस्थाकडून	एकूण	
१	२	३	४	५	६
१.	नागपूर	३१५४	३६९९	६८५३	युरीय, मिश्रखते
२.	हिंगणा	१७९१	२०१७	३८०८	व सुपरफॉस्फेट हया
३.	कामठी	८७२	९८३	१८५५	खतांचा समावेश
४.	काटोल	२२६५	२६६५	४९३०	आहे.
५.	नरखेड	१७१३	२०९२	३८०५	
६.	सायनेर	१८१०	२०००	३८१०	
७.	कळमेश्वर	१६२२	१५७८	३२००	
८.	रामटेक	१४३२	१८५८	३२९०	
९.	पारशिवनी	१२०४	१४८४	२६८८	
१०.	मौदा	२०१३	२४८५	४४९८	
११.	उमरेड	१६७८	१७३३	३४११	
१२.	भिवापूर	१२६९	१४१७	२६८६	
१३.	कुही	१६१७	१६३२	३२४९	
१४.	जिल्हा एकूण	२२४४०	२५६४३	४८०८३	

आधार : कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ११.८
जिल्ह्यांतील साखर कारखाने
जिल्हा : नागपूर.

- १४७ -

वर्ष : १९८६-८७

अ. क्रं.	तालुका	साखर कारखान्याचे नाव	सहकारी खाजगी	गळीत क्षमता [मै. टन] [दररोजची]	प्रत्यक्ष झालेले गाळप [मै. टन]	साखरेचे उत्पादन [मै. टन]	इतर उत्पादन नांव	उत्पादन
१	२	३	४	५	६	७	८	९.
१.	मौदा	श्रीराम सहकारी साखर कारखाना मर्यादीत, बाबदेव जिल्हा नागपूर.	सहकारी	१२५०	५००	१५	-	-

टीप : सन १९८६-८७ मध्ये कारखान्याची गळीताची सुस्वात झालेली आहे. वर जे उत्पादन दाखविलेले आहे ते प्रायोगिक स्वस्माचे आहे.

आधार : १] साखर संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, प्रादेशिक कार्यालय, नागपूर.

२] श्रीराम सहकारी साखर कारखाना मर्यादीत, [बाबदेव], नागपूर.

तक्ता क्रमांक ११.९
दुग्ध संस्थांची तालुकावार माहिती
जिल्हा : नागपूर

- १४८ -

वर्ष : १९८६-८७

अ. क्रं.	तालुका	दुग्ध संस्थांची संख्या	सभासदांची संख्या	गोळा केलेले एकूण दुग्ध [००० लिटर]	सरासरी प्रतिदिन [लिटर]	शितगृहांची संख्या	शितगृहांची क्षमता [हजार लिटर]
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	नागपूर	१२	६६२	३८६	१०५८	[x] १	१००
२.	हिंगणा	१८	१४३९	१२३८	३३९२		
३.	कामठी	६	६५५	३०८	८४४		
४.	काटोल	२५	१२२६	१८९८	५२००		
५.	नरखेड	१७	७६९	१८२३	४९२५		
६.	सावनेर	२४	१३६५	२२१२	६०६०		
७.	कळमेश्वर	२०	१३४३	१९९३	५४६०		
८.	रामटेक	१३	१३८२	१०२९	२८१९	१	१०
९.	पारशिवनी	८	५९५	५१५	१४११		
१०.	मौदा	१७	५९५	१०७७	२९५१		
११.	उमरेड	८	८४१	४०५	१११०		
१२.	भिवापूर	९	६०३	२९२	८००		
१३.	कुही	९	११५०	५१८	१४१९		
जिल्हा एकूण		१८६	१२६२५	१३६९४	३७५१९	२	११०

टीप : [x] नागपूर दुग्ध योजनेचे शितगृह आहे.

आधार : सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था [दुग्ध], नागपूर.

तक्ता क्रमांक ११.१०

- १४९ -

जिल्हा: नागपूर

अवर्षण प्रवण कार्यक्रमांची प्रगती दर्शविणारा तक्ता
जिल्ह्यांतील या कार्यक्रमांतर्गत [१] केंद्रीय पुरस्कृत
जिल्ह्यांत
निवडलेल्या तालुक्यांची संख्या [२] राज्य पुरस्कृत
[३] स्कूप

वर्ष : १९८६-८७

अ.क्र.	योजना	उपलब्ध झालेली आर्थिक तरतूद [रु. लाखांत]	झालेला खर्च [रु. लाखांत]	खर्चाची टक्केवारी	भौतिक साध्याचा तपशील बाब	साध्याचा तपशील परिमाण	लक्ष्य	साध्य	साध्याची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

नि रं क

टिप : नागपूर जिल्ह्यामध्ये अवर्षण प्रवण कार्यक्रम राबविण्यांत येत नसल्यामुळे माहिती "निरंक"
दाखविण्यांत आली.

आधार : जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, नागपूर

एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती, त्सावरील तरतूद व खर्च ८६-८७

जिल्हा : नागपूर.

कार्यक्रमाखाली असणा-या	१] तालुक्यांची संख्या	१
	२] गावांची संख्या	१८
	३] एकूण लोकसंख्या	६३१५४
	[१९८१ जनगणनेप्रमाणे]	
	४] अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	२८२५२
	[१९८१ जनगणनेप्रमाणे]	

[रुमये लाखांत]

अ. क्रं.	विकास शीर्ष	१९८६-८७		खर्चाची तरतूदीशी टक्केवारी
		तरतूद	खर्च	
१	२	३	४	५
अ] १.	कृषि व संलग्न सेवा	१५.७८	१५.३३	९७
२.	ग्रामीण विकास	१०.०३	१०.०३	१००
३.	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	२०.६०	२०.७७	१०१
४.	विद्युत विकास	३.७२	५.०१	१३५
५.	उद्योग व खाणकाम	०.२९	०.२९	१००
६.	वाहतूक व दळणवळण	४.८२	४.७२	९९
७.	शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृति	६.६८	६.९१	१०३
८.	आरोग्य सेवा	१३.२८	१३.२७	१००
९.	पाणीपुरवठा, गृहनिर्माण व नगर विकास	१४.०७	१३.४२	९५
१०.	माहिती व प्रसिध्दी	-	-	-
११.	मागासवर्ग कल्याण	२.६७	२.६५	९९
१२.	कामगार व कामगार कल्याण	-	-	-
१३.	समाज कल्याण व पोषण	३.९०	३.९०	१००
एकूण :		९५.८४	९६.३७	१०१
ब]	माडा योजनेखालील तरतूद	७.८२	७.८४	१०१
क]	न्युक्लीअस बजेट	२.७०	२.३१	८६

आधार : जिल्हा नियोजन अधिकारी, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ११.१२
वीस कलमी कार्यक्रम १९८६-८७
जिल्हा: नागपूर

- १५१ -

कलमी क्रमांक	बा. ब.	परिमाण	उद्दिष्ट
१	२	३	४
१	अ] सिंचित क्षमतेमध्ये वाढ करणे [मोठे, मध्यम व लघुपाटबंधारे [राज्य क्षेत्र]	हजार हेक्टर	२. ४५०
	लघुपाटबंधारे [स्थानिक क्षेत्र]	— " —	३००
२.	अ] कडधान्याचे उत्पादन वाढविणे	टन हजारांत	३६. १३
	ब] तेलबियांचे उत्पादन वाढविणे	— " —	५५. २४
३.	अ] एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम	कुटुंबाची संख्या	६५६६
	ब] राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम	मनुष्य दिन [लाखांत]	६. ०१
	क] ग्रामीण भूमिहीन रोजगार हमी कार्यक्रम	— " —	२. ३२
४.	अतिरिक्त जमिनीचे वाटप	एकर	२००
६.	वेठबिगाराचे पुनर्वसन	संख्या	—
७.	अ] अनुसूचित जातीच्या कुटुंबांना सहाय्य	संख्या	२७७९
	ब] अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबांना सहाय्य	संख्या	२२०८
८.	शिंप्याच्या पाण्याचा घुन सोडविणे.	खेड्यांची संख्या	११२
	अ] घरांसाठी जागा देणे	संख्या	३००
	ब] घरबांधणीसाठी अर्थसहाय्य देणे.	संख्या	३००
१०.	अ] गलीच्छ वस्ती सुधारणा	लोकसंख्या	२२७८८
	ब] आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकासाठी घरे बांधणे	संख्या	३२९
११.	अ] खेड्यांचे विद्युतीकरण	खेड्यांची संख्या	३०
	ब] पंप संचाचे विद्युतीकरण	संख्या	१०००
१२.	अ] झाडे लावणे	संख्या [लाखांत]	१७. ५००
	ब] बायोगॅस संच बसविणे.	संख्या	१५००
१३.	कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया	संख्या	२५५७७
१४.	ब] प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्राची स्थापना करणे	संख्या	५०
१५.	एकात्मिक बालविकास सेवागट स्थापणे.	संख्या	—
१६.	अ] प्राथमिक शिक्षण	पटनोंदणी [संख्या]	५. ३५
	ब] उच्च शिक्षण	— " — [उपगट]	०. २५२
	क] नावाची दुकाने उघडणे.	संख्या	१८
१८.	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग स्थापणे.	संख्या	२१८

टीप : * कलमी क्रमांक ५ यांत समाविष्ट नाही.

आधार : १] जिल्हा नियोजन अधिकारी, नागपूर.

२] महाराष्ट्र शासन, नियोजन विभागाचे माहे नोव्हें. ८७ मध्ये प्रकाशित झालेल्या "महाराष्ट्र राज्यांतील वीस कलमी कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा आढावा १९८२-८३ ते १९८७-८८" या पुस्तकांत दिल्याप्रमाणे.

तक्ता क्रमांक ११.१३
विशेष घटक योजना [१९८६-८७]
जिल्हा : नागपूर.

- १५३

अ. क्रं.	क्षेत्र [सेक्टर]	उपलब्ध झालेली आर्थिक तरतूद [रु. लाखांत]	झालेला खर्च [समये लाखांत]	खर्चाची टक्केवारी
१	२	३	४	५
१.	कृषि व तंलग्न सेवा	१९.१२	२१.९३	११४.७०
२.	ग्रामीण विकास	१०.८३	१४.८४	१३७.०३
३.	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	७.८२	१०.०३	१२८.२६
४.	विद्युत विकास	१४.००	२७.७८	१९८.४३
५.	उद्योग व खाणकाम	४.०२	४.७१	९९.७५
६.	वाहतूक व दळणवळण	२.००	१.७३	८६.५०
७.	शास्त्र, तंत्रविद्या आणि पर्यावरण	-	-	-
८.	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	-	-	-
९.	सामाजिक आणि सामुहिक सेवा	११४.४९	११८.७१	१०३.६८
जिल्हा एकूण		१७२.२८	१९९.०३	११५.५२

आधार : जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, नागपूर.

निवडक शेतीमालांच्या सरासरी घाऊक किंमती [१९८६ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर [प्रती किंचटल मुल्य स्मयांमध्ये]

मालाचे वर्णन	प्रकार	जानेवारी	फरवरी	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टें.	ऑक्टो.	नोव्हें.	डिसें.	वर्षाची सरासरी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१] गहू	कल्याण	२७७	२८०	२७५	२६७	२६५	२७०	२६०	२६५	२७०	२६०	२५०	२७५	२६८
२] धान	लुचई	१५४	१७४	१४४	-	-	१५२	-	१७३	-	-	-	-	१६१
३] तांदुळ	लुचई	३१५	२९५	२९५	३२५	३२०	३२५	३१७	३२२	३२४	३१७	३०५	३१५	३१५
४] ज्वारी	हाय-ब्रीड	१४०	१५५	१६३	१५०	१४७	१३७	१४२	१५०	१४३	१४३	१३०	१४०	१४६
५] उबीद	काळा	४३०	४१२	४२०	४२०	४१५	४२०	४४५	४०७	४३२	४४०	४४०	४४७	४२८
६] हरभरा	देशी	५२५	५४५	५०८	४६६	४५७	३८५	३८०	३६०	३३७	३६७	३७५	३६७	४२३
७] तूर	पांढरी	३७७	३३३	३३२	३१०	३८०	४०७	४३४	४६०	५०५	५१५	४२७	४७६	४१२
८] मसूर	गांव-रानी	३४४	३८१	३४०	३५५	४३०	४१५	३८७	३६०	४१२	४३०	४४२	४४०	३८६
९] जवस	-	४२२	५२०	४८७	४८८	५४५	५७०	६१५	६४२	६३७	६४६	७१०	७५०	५२२
१०] तीळ	पांढरा	७५५	६८५	६६२	६७५	७४०	७३२	८१७	८४५	८७५	८३७	८८७	९०५	७८५
११] मिरची	भिवा [मुक्कली]	७५०	७७५	७६०	६२५	५१२	४६०	४००	४००	४८७	४६०	४८०	५००	५५१
१२] मिरची	- [हिरवी]	२२६	२००	१६२	-	-	-	-	-	-	-	२४२	१६१	१२८
१३] शेंगदाणा	फल्ली अकोला	४४२	४६७	४१५	४४०	४७७	५३०	६२५	६२५	६७०	४८६	५५५	५२०	५३३
१४] कापूस	रचफोर	५२२	६०४	५२५	-	-	-	५५७	५६६	५२७	-	-	५३२	५७८
१५] सरंडी	स्थानिक	२७०	२७०	२६५	२६२	२९२	४१५	३१२	३०५	२९७	३१०	३२५	२८५	२९२
१६] मूग	-	४२५	४१०	४२०	३९२	४१२	४०५	३७१	३३७	३८०	३६१	३५२	-	३८८
१७] कुल्या	- सोयाबीन	२४५	२५०	२७०	२२७	३२२	३५०	३५५	३०२	३१२	३१०	३५२	४०३	३१५
१८] तंत्री	नागपुरी	५२२	३१७	३१२	३५२	-	-	३२५	-	३०५	३६३	३६२	४१५	३६६

टिप : संख्यांच्या किंमती प्रती गाडी समजाव्यात.

आधार : नागपूर जिल्ह्यांतील कृषि उत्पन्न बाजार मिति [सर्व]

जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणचे महत्वाच्या वस्तूंच्या सरासरी किरकोळ किंमती [१९८६ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[मूल्य स्मयांत]

अ. क्रं.	मालाचे वर्णन	गणवत्ता व प्रकार या विषयी थोडक्यात विवरण	परिमाण	मासिक सरासरी किरकोळ किंमती												वर्षाची सरा- सरी
				जानेवारी	फरवरी	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टे.	ऑक्टो	नोव्हें	डिसें.	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७.
धान्ये																
१.	तांदूळ-उत्तम [ख. बा.]	चिन्नोर	किलो	६.००	५.६५	५.६०	५.६०	५.६४	५.५०	४.८५	४.८४	४.८०	४.८०	४.००	४.००	५.११
२.	तांदूळ-मध्यम [ख. बा.]	लुचई	"	४.००	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.८०	३.२०	४.००	४.००	४.००	४.००	४.००	३.८७
३.	तांदूळ-जाडा [ख. बा.]	लुडका/ गुरमुठीया	"	३.६०	३.२७	३.५०	३.४०	३.४०	३.४०	३.४७	३.८०	३.८०	३.८०	३.८०	३.३७	३.५५
४.	गहू-मध्यम [स्व. धा.]	रेड मेक्सीकन	"	१.८५	२.०५	२.०५	२.१२	२.५०	२.५०	२.०५	२.०५	२.०५	२.०५	२.०५	२.०५	२.११
५.	गहू-जाडा	एमपीबोट	"	३.३०	३.५२	३.६०	३.२०	३.२६	३.४०	३.४०	३.४०	३.४०	३.४०	३.५०	३.५०	३.४१
६.	गहू-आटा	स्थानिक	"	३.००	३.००	३.५०	३.००	३.००	३.००	३.२५	३.५०	३.५०	३.५०	३.५०	३.५०	३.२७
७.	ज्वारी-सफेद	गावरानी	"	२.१५	२.१९	२.२५	२.३०	२.२६	२.४६	२.०७	२.२०	२.२०	२.२०	२.२०	२.२०	२.२३
८.	ज्वारी-पिवळी	पिवळी	"	२.००	२.००	२.००	२.०२	२.१२	२.२०	१.८०	१.४०	१.४०	१.४०	उ. ना	उ. ना	१.८३
९.	बाजरी-जाडी	गावरानी	"	२.६०	२.८०	२.८०	२.८०	२.८४	३.०६	३.००	३.२६	२.८२	२.५६	३.४५	२.४५	२.८४
डाळी																
१०.	हरभरा	देशी	किलो	७.००	७.२५	७.००	६.००	६.०४	६.१५	५.४०	५.००	५.००	५.००	५.००	४.००	५.७४
११.	हरभरा डाळ	गावनानी	"	७.५६	७.५२	७.२६	६.९०	६.७४	६.१५	६.८०	६.८०	६.६५	५.८६	५.६५	५.००	६.५७
१२.	तूरडाळ	"	"	६.५०	७.३५	७.५०	७.१२	७.४८	७.८०	७.८०	८.२०	८.२०	८.७२	८.९०	८.०६	७.८०
१३.	उडीद डाळ	"	"	७.८०	७.८०	७.८०	७.३०	७.४४	७.५०	७.२५	७.८८	७.८२	७.८०	७.००	७.००	७.५२

तक्ता क्रमांक १२.२ [पूढे चालू]

- १५५ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.
१४.	मूग डाळ	गावसानी किलो	७.२८	८.००	७.४०	६.७५	७.८०	७.८०	७.८०	७.८०	७.८०	७.८०	७.७२	७.६०	७.००	७.५६
१५.	मसूर डाळ	समपीमोगर -"-	६.८०	६.७२	६.७०	६.७०	६.७०	६.७०	६.७०	६.२०	६.२०	६.२०	६.२०	६.२०	७.०५	६.८२
<u>साखर व गूळ</u>																
१६.	साखर[खु.बा]	सि-३० किलो	६.४०	६.४७	६.८५	६.९०	६.९८	६.८२	६.७५	६.७२	६.५०	६.५६	६.६०	६.२०	६.६६	
१७.	गूळ	कोल्हापूरी -"-	६.००	६.००	६.००	६.१०	६.५६	६.८०	७.००	७.३०	७.५०	६.७०	६.३७	६.००	६.५३	
<u>तेल व खनिजे</u>																
१८.	भुईमूगाचे तेल	गुजराथ -"-	१७.१७	१७.३०	१७.१०	१७.००	१८.३६	२०.०२	२१.७५	२५.६७	२५.७५	२३.००	२१.४५	२१.०७	२०.४७	
१९.	पाम तेल	-"-	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०
[स्वतः दराचे दुकान]																
२०.	वनस्पती तूप	सुर्यमुखी -"-	२०.१०	२०.२५	२०.१२	२०.००	२१.६०	२२.५०	२२.००	२३.३०	२३.५०	२२.४०	२२.००	२४.००	२१.८१	
२१.	दुध[शुधद]	म्हशीचे लिटर	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००
<u>मास, मासे व मसाले</u>																
२२.	मास[बक-याचे स्थानिक	किलो	२६.००	२७.५०	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२९.५०	२९.६०	२८.००	२८.००	३०.००	३०.००	२८.३८	
२३.	मोस	रोहू -"-	१२.००	१२.२५	१७.००	१७.५०	१४.००	१४.००	१४.७५	१५.००	१५.००	१५.००	१६.००	१६.००	१४.८७	
२४.	अंडी	कोंबडी देशी डझन	९.००	११.००	१०.५०	९.००	५.०८	६.६०	७.००	७.००	७.२०	७.१६	७.००	७.७५	७.८६	
<u>मसाल्याचे पदार्थ</u>																
२५.	मीठ	पांढराकुपा किलो	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५	०.७५
२६.	हळद	वायगांव -"-	२४.००	२५.२५	२५.००	२५.५०	२५.५०	२५.५०	२१.००	२०.००	२२.००	२२.४०	२२.५०	२३.००	२३.६४	
२७.	सुक्याभिरच्या	भीवापुर -"-	१६.२०	१४.००	१४.७५	१४.००	१४.००	१३.५०	१२.००	१२.००	१३.४५	१५.५८	१२.५०	१२.००	१३.६६	
<u>भाजीपाला</u>																
२८.	बटाटे	महाडी किलो	२.००	२.१२	२.६३	३.००	४.००	५.३७	४.७५	३.९०	३.७५	४.००	४.३७	३.६२	३.६२	

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
२९.	काढे फळे	नाशिक किलो	२.००	२.००	१.८५	१.५०	१.५०	१.३५	२.००	२.००	२.५०	३.३०	३.३५	२.००	२.१२	
३०.	केळी घेये	मुसावळ डझन	२.५०	२.५०	३.००	३.००	३.००	३.५०	३.००	३.१५	२.५०	२.६०	२.५०	२.५०	२.८१	
३१.	चहा	बुक बाँड किलो	३९.२०	४०.५५	४१.२५	४२.००	४३.२०	४४.००	४५.००	४५.००	४५.००	४५.००	४५.००	४५.००	४३.३५	
३२.	काँफी	बुक बाँड -"- पावडर जळण, वीज, दिवाबत्ती	२६.००	३०.५०	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३३.८५	
३३.	रॉकेल	पांढरा लिटर	२.५०	२.६१	२.६५	२.६५	२.६५	२.६५	२.६५	२.६५	२.६५	२.६५	२.६५	२.६५	२.६३	
३४.	कोळता	स्थानिक ४०किलो	७८.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	७९.८३	
३५.	काडेपेटी	चाबीछाप ५०काडया	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	०.२०	
३६.	लाकूड कपडे	धावडा ४०किलो	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	३०.००	३०.००	२८.३३	
३७.	धोतर [८ मिटर]	जोडी रम्प्रेसमील	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	१५०.००	
३८.	साडी [४ ^१ / _२ मिटर]	रकनग सुरतफाबर	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	
३९.	कोटींग [७१ सेंमी]	जीन १ मिटर	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	१९.५०	
३९ [अ]	ब्लाऊज पीस [६५ सेंमी]	रम्प्रेस मीटर	२१.००	१९.१२	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५०	१८.५१	
४०.	शर्टिंग	रम्प्रेसमील मीटर	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	१५.२०	
४१.	भांडी	पितळी ११. छंडशरा किलो थाली	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	६०.००	५१.००	५५.००	५०.००	५०.००	५०.००	५३.८३	

तक्ता क्रमांक १२.२ [पूटे चालू]

- १५७ -

१.	२	३	४	५	६	७	४	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
<u>वापरांतील संकीर्ण वस्तू</u>																
४२.	धण्याचा साबण	५०१	१ बार	३.६०	३.६८	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.६२
४३.	अंगाचा साबण	लक्ष	१ वडी	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००
४४.	पान	कपूरी	१०० नग	२.५०	२.५०	२.५०	२.००	४.००	४.००	४.००	२.४०	२.००	२.००	२.००	२.००	२.६६
४५.	सुपारी	मंगलोरी	किलो	४५.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४७.७५
४६.	तंबाखू	व-हाडी	"-	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००
४७.	सिगारेट	पनामा	१०नग	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.२५	२.२५	२.२५	२.२५	२.२५	२.२५	२.२५	२.१४
४८.	बिडी	शेर नं. ७	संख्या २५	०.९०	०.९०	०.९०	०.९०	०.९०	१.००	१.००	१.०७	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.००
४९.	केशतेल	ब्राम्ही	मध्यम आवला [२९० मि. [डाबर] लिटर]	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०	१३.५०
५०.	मुद्रणासाठी कागद	बल्हारपूर	द्रस्ता	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००

आधार : जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १३.३

- १५८ -

केंद्रातील कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

जिल्हा : नागपूर

पायाभूत वर्ष १९६० = १००

अ. क्रं.	महिना व वर्ष	अन्न	पानसुपारी तंबाखू, इ०	इंधन व दिवाबत्ती	घरे	कापड बिछाना आणि पादत्राणे	संकीर्ण	सर्वसाधारण निर्देशांक
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
	सरासरी १९८५-८६	६७१	६९०	९२९	३३७	६३६	४८८	६३१
१.	एप्रिल १९८६	६९०	७७४	९४६	३४७	६३४	५३३	६५४
२.	मे १९८६	६८९	८२९	९४६	३४७	६३४	५३३	६५६
३.	जून १९८६	७०३	८७०	९४६	३४७	६४०	५३९	६६७
४.	जुलै १९८६	७१८	८५८	९४६	३५५	६४३	५४०	६७६
५.	ऑगस्ट ८६	७२३	८३३	९९५	३५५	६४३	५४०	६८१
६.	सप्टेंबर ८६	७१४	८४०	९८१	३५५	६५०	५४४	६७६
७.	ऑक्टोबर ८६	७२०	८४३	९७५	३५५	६४९	५४५	६८०
८.	नोव्हें. ८६	७१६	८४३	९७५	३५५	६४९	५४५	६७८
९.	डिसेंबर ८६	७०६	८४३	९७५	३५५	६४९	५७२	६७६
१०.	जानेवारी ८६	७०५	८४३	९७५	३८२	६५०	५७२	६७८
११.	फेब्रुवारी ८६	७१८	८७६	९७५	३८२	६५०	५७२	६८६
१२.	मार्च ८७	६९५	८८९	९७५	३८२	६५०	५७२	६७३
	एकूण सरासरी १९८६-८७	७०८	८४५	९६८	३६०	६४५	५५१	६७३

आधार : कामगार आयुक्तांचे कार्यालय, मुंबई.

जिल्ह्यांतील पोलीस दलांची एकूण संख्या

जिल्हा : नागपूर

अ. क्र.	बाब	वर्ष १९८६
१	२	३
१.	<u>पोलीस दलाची संख्या</u>	
	अ] पोलीस उपमहानिरीक्षक [वर्ग - १]	-
	ब] पोलीस आयुक्त	१
	क] पोलीस उपआयुक्त	४
	ड] पोलीस सहा. आयुक्त	१२
	इ] पोलीस अधिक्षक	३
	ई] पोलीस सहाय्यक अधिक्षक	१
	फ] पोलीस उप अधिक्षक	९
	ग] निरीक्षक	५९
	घ] उप निरीक्षक	२७१
	ङ] जमादार	६०
	च] हवालदार	१५२४
	छ] शिपाई	५०५०
	<u>एकूण पोलीस दलांची संख्या</u>	<u>६९९४</u>
२.	पोलीस ठाणी	३८
३.	आउट पोस्ट	६०
४.	सब पोस्ट	-
५.	लॉकअप्स	३६
६.	पोलीस ठाणे, आउट पोस्ट व सबपोस्ट आदींची सोय असलेली गावे/शहरे	गावे २५ शहरे १२
	<u>पोलीस दलाचा एकूण खर्च [रु. लाखांत]</u>	<u>१२७९</u>

आधार : १] पोलीस आयुक्त, नागपूर [शहर] २] पोलीस अधिक्षक, नागपूर जिल्हा [ग्रामीण विभाग] नागपूर. ३] पोलीस अधिक्षक, मध्य, दक्षीण, पूर्व व पश्चिम रेल्वे, नागपूर[४], समादेशक, राज्य राखीव पोलीस बलगत-४, नागपूर.

टीप: १] १९८५-८६ च्या प्रकाशनांत पोलीस उपमहानिरीक्षक [वर्ग-१] चुकीने दाखविल्या गेले.

२] पोलीस ठाणे, आउट पोस्ट, व सबपोस्ट आदींची सोय असलेली गावे १९८५-८६ प्रकाशनांत ६० दाखविली आहेत - संबंधीत कार्यालयांना प्रत्यक्ष भेटून सदर बाब सुधास्न दिली आहे.

गुन्हयासंबंधी आकडेवारी [१९८६ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

अ. क्रं.	गुन्हयाचे प्रकार	प्रकरणांची संख्या [४ + ६]	चौकशी चालू असलेली प्रकरणे	मागील वर्षाची कोटात असलेली प्रकरणे	न्यायालयांत चौकशी करीता पविष्ट केलेली प्रकरणे	न्यायालयांत काढून टाकलेली शिक्षा दिलेली व जामीन दिलेल्यासह निकालांत काढलेली प्रकरणे	निर्देश म्हणून सोडलेली प्रकरणे	दोषी असलेली प्रकरणे	वर्षाच्या शेवटी न्यायालयांतील प्रलंबित प्रकरणे
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.
१.	दखलपात्र गुन्हयांत मदत करणे.	१	-	-	१	-	-	-	१
२.	दखलपात्र गुन्हयाबाबत कट करणे	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय याबाबतचे गुन्हे.	४७६	७६	१०९९	४००	५०	६६	१८५	११९८
४.	व्यक्ती विषयक गंभीर गुन्हे	३१५७	४७३	६२११	२६८४	४३१	१७७	६६०	७६२७
५.	व्यक्ती आणि मालमत्ता विषयक किंवा फक्त मालमत्ता विषयक गंभीर गुन्हे.	८६९	२३५	२०७७	६३४	१५५	१०३	२८१	२१७२
६.	व्यक्ती विषयक किरकोळ गुन्हे.	६२९	३८	१४१०	५९१	११४	६२	१४४	१६८१
७.	मालमत्ता विषयक किरकोळ गुन्हे	२६३६	६३४	६६६३	२००२	४७२	१३६	८४०	७२१७
८.	वर न नोंदलेले इंडियन पीनल कोड खालील इतर गुन्हे.	२६८३	४२२	२३३९	२२६१	८६	३८	१०९०	३२८६
९.	एकूण [१ ते ८]	१०४५०	१८७८	१९६९९	८५७२	१३०८	५८२	३२००	२३१८१
१०.	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे								
अ]	विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील दखलपात्र ठरलेले गुन्हे.	१६१५२	९३४	१८८७६	१५२१८	५८६१	५३७	१४३५६	१३३४०
ब]	बी. एच. ओ. आर. १९४७ या कायद्याखालील गुन्हे.	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण बेरीज :		२६६०२	२८१२	३८५७५	२३७९०	७१६९	१११९	१७५५६	३६५२१

आधार : १] पोलीस आयुक्त, नागपूर [शहर] २] जिल्हा पोलीस अधीक्षक [ग्रामीण] जिल्हा नागपूर.
३] पोलीस अधीक्षक, मध्य रेल्वे, दक्षिण, पूर्व रेल्वे, पश्चिम रेल्वे, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १३.३

- १६१ -

तुलनात दाखल केलेले गुन्हेगार.

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	बाब	वर्ष १९८६		
		पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१.	२	३	४	५
१.	रेल्वे अधिनियम	१३२४	८	१३३२
२.	मुंबई पोलीस अधिनियम	१४७८	११	१४८९
३.	मुंबई दारूबंदी अधिनियम	५०२	२	५०४
४.	क्रिमीनल प्रोसीजर कोड अधिनियम	-	-	-
५.	घरफोडी आणि चोरी	१८५	३	१८८
६.	खोटे दस्तरेवज व फसवणूक	७	-	७
७.	खून	३३	-	३३
८.	डाके व दरोडे	२७	-	२७
९.	हल्ला व दुखापत करणे.	५२	-	५२
१०.	फूस लावून पळवणे व बलात्कार	-	-	-
११.	लष्करी गुन्हे	-	-	-
१२.	इतर	१३१	-	१३१
एकूण		३७३९	२४	३७६३

आधार : अधिक्षक, मध्यवर्ती कारागृह, नागपूर.

तुज्यात दाखल झालेल्या गुन्हेगारांचे वयोगटानुसार व शैक्षणिक पात्रतेनुसार वर्गीकरण

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	बाब	वर्ष १९८६		
		पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.
१.	<u>१८ वर्षाखालील</u>			
	१.१ अशिक्षित	-	-	-
	१.२ अशिक्षित फक्त वाचत येणारे	-	-	-
	१.३ वाचत व लिहिता येणारे	-	-	-
२.	<u>१८ ते २१ वर्षे</u>			
	२.१ अशिक्षित	७५०	२	७५२
	२.२ अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	-	-	-
	२.३ वाचत व लिहिता येणारे	६०३	३	६०६
३.	<u>२२ ते ३० वर्षे</u>			
	३.१ अशिक्षित	७५१	७	७५८
	३.२ अशिक्षित फक्त वाचत येणारे	-	-	-
	३.३ वाचत व लिहिता येणारे	७४९	६	७५५
४.	<u>३१ ते ४० वर्षे</u>			
	४.१ अशिक्षित	३००	५	३०५
	४.२ अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	-	-	-
	४.३ वाचता व लिहिता येणारे	३१८	-	३१८
५.	<u>४१ ते ६० वर्षे</u>			
	५.१ अशिक्षित	११२	१	११३
	५.२ अशिक्षित फक्त वाचत येणारे	-	-	-
	५.३ वाचता व लिहिता येणारे	१५३	-	१५६
६.	<u>६१ वर्षावरील</u>			
	६.१ अशिक्षित	-	-	-
	६.२ अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	-	-	-
	६.३ वाचत व लिहिता येणारे	-	-	-
७.	<u>एकूण</u>			
	७.१ अशिक्षित	१९१३	१५	१९२८
	७.२ अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	-	-	-
	७.३ वाचता व लिहिता येणारे	१८२६	९	१८३५

आधार : अधिका, मध्यवर्ती कारागृह, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १३.५

- १६३ -

दिवानी व फौजदारी न्यायालयांत निकालांत काढलेली कामे [वर्षे १९८६]
जिल्हा : नागपूर.

दिवानी				फौजदारी			
मूळ	अपील	मूळ	अपील	मूळ	अपील	मूळ	अपील
नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण
१.	२	३	४	५	६	७	८
६८०९	३७९३	२२९	-	११४७९८	१०३९२	१५१	१२८९

टिप : जिल्हा दंडाधिकारी व कार्यकारी दंडाधिकारी यांनी ज्या प्रकरणावर निर्णय दिला आहे अशा प्रकरणांचा समावेश नाही.

आधार : जिल्हा न्यायालयात, जिल्हा नागपूर.

बँक कार्यालये वर्गीकृत बँका यांची संख्या, त्यांच्या ठेवी व कर्जे
[१९८६ या वर्षाकरिता]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	बँकाची कार्यालये असलेली गावे व शहरे	खाली येत असलेली लोकसंख्या	वर्गीकृत बँका [संख्या]	बँकाची कार्यालये [संख्या]	वर्गीकृत बँकाच्या ठेवी [लाख रु.]	वर्गीकृत बँकाच्या आगाऊ रकमा [लाख रु.]	सहकारी बँका [संख्या]
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
जिल्हा-एकूण		८३	१७३७९२३	१२१	२२२	५९२०५	२९०८९	९१
तालुका								
१.	नागपूर शहर	१	१२१९४६१	२८	१२९	उपलब्ध नाही	उपलब्ध नाही	३५
२.	नागपूर ग्रामीण	५	१५९७४	६	६	"	"	२
३.	हिंगणा	६	२७९८०	८	८	"	"	५
४.	कामठी	६	१०९८२६	८	८	"	"	४
५.	काटोल	५	३९५५८	६	६	"	"	५
६.	नरखेड	१०	४५७६३	११	११	"	"	६
७.	सावनेर	८	५५९८८	९	९	"	"	७
८.	कळमेण्वर	५	२६५४३	५	५	"	"	३
९.	रामटेक	८	४४७१२	९	९	"	"	३
१०.	पारशिवनी	५	३५८९३	६	६	"	"	२
११.	मौदा	७	२४६६४	८	८	"	"	६
१२.	उमरेड	६	५२०२८	७	७	"	"	७
१३.	भिवापूर	४	१६७५८	४	४	"	"	३
१४.	कुही	६	२२७७५	६	६	"	"	३

टीप: - १. स्तंभ ७ व ८ ची माहिती तालुकावार उपलब्ध नसल्यामुळे फक्त जिल्हयाची माहिती दाखविलेली आहे.

आधार : अग्रणि जिल्हा प्रबंधक, बँक ऑफ इंडिया, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १४.२

- १६५ -

संयुक्त मांडवती संस्था

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	रोजीची स्थिती	भागवदारे/भागमांडवल मर्यादित केलेल्या संस्था		हमीवदारे आणि ना नफा तत्वावर काम न करणा-या संघटनावदारे मर्यादित अलेल्या संस्था		एकूण
		सार्वजनिक	खाजगी	सार्वजनिक	खाजगी	
१	२	३	४	५	६	७
१	३१ मार्च १९८७	७०	५२६	१२	४	६१२

आधार : कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

तक्ता क्रमांक १४.३

- १६६ -

उत्तरविलेल्या विमापत्रांची संख्या व विम्याची रक्कम
[१९८६-८७ या वर्षाकरिता]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	बा ब	परिमाण	माहिती
१	२	३	४
१.	शाखा	संख्या	६
२.	उत्तरविलेली विमापत्रे	संख्या	२२०९११
३.	व्यपगत विमापत्रे	संख्या	उ. ना.
४.	विम्याची रक्कम	हजार रुपये	५३९५८०

टीप : १] अ. क्रं. २ वरील विमापत्रे अमलांत असलेली व भरणा केलेली आहेत.

२] अ. क्रं. ४ मध्ये दाखविलेली विम्याची रक्कम १९८६-८७ च्या नवीन विमापत्रे २३, ५३१ करिता आहे.

३] व्यपगत विमापत्रे करिता जिल्ह्यानुसार माहिती उपलब्ध नाही.

आधार : विभागीय व्यवस्थापक, भारतीय जीवन विमा निगम, नागपूर.

चित्रपटगृहाचे विषयी आकडेवारी १९८६-८७

या वर्षाकरीता

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	कायम स्वस्माची चित्रपटगृहे		फिरती चित्रपटगृहे		वसूल केलेला करमणूक कर [स्मये]
		संख्या	पत्येक खेळासाठी असलेली आसन क्षमता.	संख्या	पत्येक खेळा साठी असलेली आसन क्षमता.	
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा-एकूण तालुका	३२	२३७२३	६	१६०१	४०८१९१६८
१.	नागपूर[शहर]	२५	१९४३६	-	-	३८०००८९३
२.	नागपूर[ग्रामीण]	-	-	-	-	-
३.	हिंगणा	-	-	-	-	-
४.	कामठी	३	१७७९	-	-	१८०८१९४
५.	काटोल	१	७००	-	-	८००८५
६.	नरखेड	-	-	१	२४०	१४५००
७.	सावनेर	-	-	१	४००	२३७२६
८.	कळमेश्वर	-	-	१	३६०	९०४३
९.	रामटेक	१	५४५	१	१५०	६७७१३
१०.	पारशिवनी	-	-	१	३५०	२७०७
११.	मौदा	-	-	१	१०१	२२४९
१२.	उमरेड	२	१२६३	-	-	८१००५८
१३.	भिवापूर	-	-	-	-	-
१४.	कुही	-	-	-	-	-

टिप : शासनाचे आदेशानुसार दिनांक १.१.१९८७ पासून सिनेमावरील सरचार्ज बंद झाल्यामुळे दर वर्षीपेक्षा वसुली कमी झाली.

आधार : जिल्हा मॅजिस्ट्रेट, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर [करमणूक कर शाखा]

जिल्ह्यांतील गोळा केलेली अल्पबचतीची रक्कम

१९८६-८७ या वर्षाकरीता

जिल्हा : नागपूर.

[रुमये हजारांत]

अ. क्र.	वर्णन	साध्य	एकूण गोळा केलेली रक्कम	काढून घेतलेली रक्कम	निव्वळ गोळा केलेली रक्कम
१	२	३	४	५	६
१]	१२ वर्षीय राष्ट्रीय संरक्षण प्रमाणपत्रे.	-	-	-	-
२]	१० वर्षीय राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे.	-	-	-	-
३]	१२ वर्षीय राष्ट्रीय योजनांतर्गत बचत प्रमाणपत्रे.	-	-	-	-
४]	इतर प्रमाणपत्रे [७ वर्षासाठी राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे]	-	२१५७	१९११७	[-] १६९६०
५]	पंच वर्षीय संचित ठेव योजना	-	-	-	-
६]	१५ वर्षीय प्रमाणपत्रे	-	-	-	-
७]	पोस्ट खात्यामधील बचत बँका	-	१५७४३०	१४६२३४	१११९६
८]	संचित मुदतीच्या ठेवी	-	१२९२२	१०३२१	२६०१
९]	आवर्ती ठेवी	-	७७९९८	५८०५८	२९९४०
१०]	मुदतीच्या ठेवी	-	२९३०८	२५१७०	४१३८
११]	सार्वजनिक निर्वाह निधी	-	१९४५२	१७७३	१७६७९
१२]	राष्ट्रीय विकास रोखे	-	-	-	-
१३]	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे				
	[अ] ६ वी मालिका	-	२०९६३९	९७३२	१९९९०७
	[ब] ७ वी मालिका	-	२५९५३	३७५९	२२१९४
	इतर [नमूद करावे]				
	इंदिरा विकास पत्र.	-	४५८६९	-	४५८६९
एकूण :		३०५०	५७३७१२	२६४१६४	३०९५४८
		[लाय]			

टिप : वर्णनानुसार वेगवेगळे साध्य उपलब्ध नाही.

आधार : सहाय्यक संचालक, अल्पबचत योजना जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १५.३

- १६२ -

तालुकावार गोळा केलेला जमीन महसूल [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर

[स्मये हजारांत]

जिल्हा/तालुका	चाल वर्षाची जमीन महसूलाची एकत्रित मागणी [पूर्वीच्या वर्षाची जमा रक्कम सोडून]	एकत्रित जमीन महसूलाची थकबाकी [अधिकत व अनाधिकृत]	एकत्रित जमीन महसूलाची एकूण मागणी	सुट	निलंबित वसुली	वसुलीपात्र	प्रत्यक्ष वसुली	जमीन महसूल देणारे जमीनधारक संख्या.
१	२	३	४	५	६	७	८	९
जिल्हा-एकूण	१६४६	१७१२	३३५८	२७६	-	३०८२	१२७२	२४७१९४
तालुका								
१. नागपूर [नागरी]	४८	३६	८४	-	-	८४	५७	२८६१
२. नागपूर [ग्रामीण]	११५	१०७	२२२	-	-	२२२	४२	१६८९७
३. हििंगणा	८८	८४	१७२	-	-	१७२	८८	१५८४३
४. कामठी	११८	९५	२१३	-	-	२१३	१३१	१२२९९
५. काटोल	१०९	१९७	३०६	७५	-	२३१	५८	२०७०८
६. नरखेड	१६४	३५१	५१५	१६१	-	३५४	३६	२७१७८
७. सावनेर	१४९	१८६	३३५	-	-	३३५	८०	२०५२१
८. कळमेश्वर	१३८	२४१	३७९	-	-	३७९	१५०	१८४७७
९. रामटेक	६०	३१	९१	-	-	९१	६९	१९९०४
१०. पारशिवनी	११४	८०	१९४	२५	-	१६९	१४०	१५०८७
११. मौदा	१४२	११९	२६१	-	-	२६१	१३४	२१९६३
१२. उमरेड	१२५	९२	२१७	१४	-	२०३	१०८	१६२९४
१३. भिवापूर	१००	३१	१३१	१	-	१३०	६९	१६१७२
१४. कुडी	१७६	६२	२३८	-	-	२३८	११०	२२९९०

आधार : जिल्हाधिकारी, नागपूर याचे कार्यालय [महसूल शाखा]

छापखाने आणि छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियतकालिके
[३१ मार्च १९८७ या दिवशी]

जिल्हा : नागपूर.

जिल्हा/ तालुका	मुद्रणा- लयांची संख्या	छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे व नियतकालिके																			
		दैनिके					साप्ताहिके					मासिके					मासिके				
		मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण
१. जिल्हा-एकूण	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
जिल्हा-एकूण	६६७	८	७	३	-	१८	३०	९	-	१	४०	८	-	-	२	१०	१२	४	१	१	१८
तालुका																					
१. नागपूर	६१०	८	७	३	-	१८	२७	८	-	१	३६	८	-	-	२	१०	१२	४	१	१	१८
२. हिंगणा	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३. कामठी	१३	-	-	-	-	-	-	१	-	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४. काटोल	६	-	-	-	-	-	१	-	-	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५. नरखेड	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६. तावनेर	६	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
७. कळमेश्वर	४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
८. रामटेक	५	-	-	-	-	-	१	-	-	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
९. पारशिवनी	३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१०. मौदा	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
११. उमरेड	१०	-	-	-	-	-	१	-	-	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१२. भिवापूर	३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१३. कुटी	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार :- [१] जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर [गृह शाखा]
[२] जिल्हा माहिती अधिकारी, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १५.५

- १७१ -

स्वस्त धान्य दुकानांना पुरवलेले तांदुळ, गहू व साखर [१९८६-८७ या वर्षाकरीता]

जिल्हा : नागपूर.

[आकडे "००" टनामध्ये]

वर्ष	तांदुळ			गहू			साखर			नियमित/ रास्त धान्य वाटप दुकाने [संख्या]
	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यांतील इतर ठिकाणे	एकूण २-३	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यांतील इतर ठिकाणे	एकूण ५-६	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यांतील इतर ठिकाणे	एकूण ८-९	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१९८६	६०	५८	११८	११९	११३	२३२	७३	७७	१५०	११८५

आधार : जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १५.६

- १७२ -

नागणी व वसुली केलेले धान्य
जिल्हा : नागपूर

वर्ष	लेव्ही							नागणीची वसुलीची टक्केवारी
	मागणी	तांदुळ	गहू	ज्वारी [=]	बाजरी	इतर	एकूण	
	सर्वधान्याची एकूण मागणी [x]							
१	२	३	४	५	६	७	८	९
३१ मार्च १९८७ रोजी	-	-	-	<	-	-	<	-

टिप : [१] [x] लेव्ही सक्तीची नसल्यामुळे मागणीचा प्रश्न उद्भवत नाही व त्यामुळे स्तंभ ५ मधील वसुली कमी झालेली आहे.
[२] [=] रकाना ५ मधील सर्व वसुली ही "आधारभूत योजने" अंतर्गत झालेली आहे.

आधार : जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर [पुरवठा शाखा].

१९८४ मधील लोकसभा निवडणूक व १९८५ मधील विधानसभा निवडणूक यासंबंधी आकडेवारी
जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	मतदार संघाचे नांव	एकूण मतदारांची संख्या	मतदान केलेल्या मतदारांची संख्या		एकूण	एकूण मतदारांच्या संख्येशी झालेल्या मतदारांची टक्केवारी
			पुरुष	स्त्रिया		
१	२	३	४	५	६	७.
१] लोकसभा डिसेंबर १९८४						
१.	२२ रामटेक	७, ०५, ३२७	२, ५९, ७३५	१, ८८, ०४४	४, ४७, ७७९	६३. ४८
२.	२३ नागपूर	८, ४५, ००२	२, ९८, ०२७	२, ५६, ३२७	५, ५४, ३५४	६५. ६०
	एकूण लोकसभा	१५, ५०, ३२९	५, ५७, ७६२	४, ४४, ३७१	१०, ०२, १३३	६४. ६४
२] विधानसभा मार्च १९८५						
१.	१३१ उमरेड	१, १५, ७२५	४४, ६४७	३७, ८२०	८२, ४६७	६५. ५९
२.	१३२ कामठी	१, २९, ७६८	३६, ४३१	२७, ८७३	६४, ३०४	४९. ५५
३.	१३३ नागपूर उत्तर [अ. जा]	१, ४७, २३२	३६, ६८२	२८, ९५१	६५, ६३३	४४. ५७
४.	१३४ नागपूर - पूर्व	१, ९०, ८११	६३, ०६३	५२, ११२	१, १५, १७५	६०. ३५
५.	१३५ नागपूर - दक्षिण	१, ३२, ९४७	४२, ३६९	३५, ३३४	७७, ७०३	५८. ४४
६.	१३६ नागपूर - मध्य	१, १७, ३३८	३५, ६८४	२८, ०४६	६३, ७३०	५४. ३१
७.	१३७ नागपूर - पश्चिम	१, ८१, ९८१	५३, ९८३	४४, ०३०	९८, ०१३	५३. ८५
८.	१३८ कळसिवर	१, १८, ५५६	४२, १०३	३२, ४३९	७४, ५४२	६२. ८७
९.	१३९ काटोल	१, ०७, ०२२	४१, ८६०	३४, ५६१	७६, ४२१	७१. ४०
१०.	१४० सावनेर	१, १८, १६६	३९, २९५	२९, ३६३	६८, ६५८	५८. १०
११.	१४१ रामटेक	१, ३५, ७१०	४५, ७३३	४१, ५२७	८७, २६०	६४. २९
विधान सभा एकूण :		१५, ०५, २५६	४, ८१, ८५०	३, ९२, ०५६	८, ७३, ९०६	५७. ४५

अ. क्रं.	मतदार संघाचे नांव	पक्षवार मते मिळालेल्यांची संख्या									
		राष्ट्रीय काँग्रेस [आय]	शेतकरी व कामगार पक्ष	जनता पार्टी	स्वतंत्र	राष्ट्रीय काँग्रेस [अस]	समाजवादी पक्ष	भारतीय जनता पक्ष	भारतीय रिपब्लिकन	लोकदल	भारतीय कम्युनिस्ट पक्ष
१	२	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१] लोकसभा डिसेंबर १९८४											
१. २२	रामटेक	२९०९०५	-	१०४९३३	५१९४१	-	-	-	-	-	-
२. २३	नागपूर	२९३७३९	-	-	१९१०१	-	-	७८४५८	१६३०५६	-	-
एकूण लोकसभा		५८४६४४	-	१०४९३३	७१०४२	-	-	७८४५८	१६३०५६	-	-
२] विधानसभा - मार्च १९८५											
१. १३१	उमरेड	३०६५०	-	-	२५८५	४५२२३	-	२८१७	-	-	-
२. १३२	कामठी	४४७१८	-	-	६२८४	-	-	-	१२६४८	-	-
३. १३३	नागपूर-शहर [अ. जा]	३५५०७	-	-	३१५८	-	-	-	२६३६४	-	-
४. १३४	नागपूर-पूर्व	५०३५०	-	-	३५९७१	-	-	३४१८०	३३४७	२०६	-
५. १३५	नागपूर-दक्षिण	४०४८८	-	-	२५७८	१६३३५	-	१६३३५	१७८३७	-	-
६. १३६	नागपूर-मध्य	२४९२७	-	-	२६३६	२२८११	-	-	१४२२१	-	-
७. १३७	नागपूर-पश्चिम	४९६०७	-	-	१६४१०	-	-	३८०५५	-	२२२	३०००
८. १३८	कळमेण्वर	३४०३५	-	-	८४००	३०९७५	-	-	-	-	-
९. १३९	काटोल	३०२४६	-	-	५२२८	३८५९६	-	-	११७०	-	-
१०. १४०	सावनेर	३४७२८	-	-	४४२६	-	-	२५५३९	२४५१	१८८	-
११. १४१	रामटेक	३६१५७	-	४१४४५	४४७९	-	-	-	३५४३	-	-
विधान सभा एकूण :		४११४१३	-	४१४४५	९२१५५	१५३९४०	-	७७७७४	८४३९८	६१६	३०००

आधार : जिल्हा निवडणूक अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर.

अधिकारी व प्रवासी याचिसाठी असलेल्या प्रवासी बंगल्यांची तालुकावार यादी
इ.स. ३. १९८७ या दिवशीची, जिल्हा : नागपूर.

अ. क्रं.	जिल्हा/ तालुका	प्रवासी बंगल्याचे नांव व पत्ता
१	२	३
	जिल्हा-एकूण	३९
	तालुका	
१.	नागपूर	१. रवि भवन, नागपूर [सा. बा. विभाग] २. सर्कीट हाऊस, नागभवन, नागपूर [सा. बां. विभाग]. ३. सत्कार विश्रामगृह, नागपूर [सा. बां. विभाग]. ४. जुने आमदार निवास, नागपूर [सा. बां. विभाग]. ५. नवीन आमदार निवास, नागपूर [सा. बां. विभाग]. ६. रेस्ट हाऊस, सेमिनरी हील, नागपूर [वन विभाग]. ७. रेस्ट हाऊस, अंबाझरी, नागपूर [महानगरपालिका, नागपूर]. ८. डाक बंगला, गोरेवाडा, नागपूर [महानगरपालिका, नागपूर].
२.	कामठी	९. रेस्ट हाऊस, कामठी [सा. बां. विभाग].
३.	हिंगणा	१०. रेस्ट हाऊस, हिंगणा [जि. प. नागपूर].
४.	काटोल	११. विश्रामगृह, काटोल [सा. बां. विभाग] १२. विश्रामगृह, कोंढाळी [राष्ट्रीय महामार्ग उपविभाग, ५४].
५.	नरखेड	१३. विश्रामगृह, र्मेली [वन विभाग]. १४. विश्रामगृह, भारेगड [वन विभाग]. १५. नरखेड विश्रामगृह, नरखेड [जिल्हा परिषद].
६.	सावनेर	१६. विश्रामगृह, सावनेर [सा. बां. विभाग]. १७. निरीक्षण बंगला, खापा [वन विभाग]. १८. पिपळा डाक बंगला, पिपळा [सा. बां. विभाग].
७.	कळभेडवर	१९. विश्रामगृह, कळभेडवर [सा. बां. विभाग].
८.	रामटेक	२०. पर्यटक निवास, रामटेक [महाराष्ट्र राज्य पर्यटन महामंडळ]. २१. डाक बंगला, मन्दार, [राष्ट्रीय महामार्ग उपविभाग ४९]. २२. विश्रामगृह चोरव्हावली [— " — " — " —] २३. विश्रामगृह, देवलापार [— " — " — " —] २४. निरीक्षण बंगला, खिंडसी, रामटेक [पाटबंधारे विभाग] २५. डाक बंगला, सालेघाट [वन विभाग]. २६. निरीक्षण बंगला, तोतलाडोह [वन विभाग] २७. विश्रामगृह, तोतलाडोह [पाटबंधारे विभाग]. २८. निरीक्षण बंगला, सिल्लारी [वन विभाग]. २९. विश्रामगृह, रानीडोह [वन विभाग]. ३०. विश्रामगृह, मोगरकसा [वन विभाग].
९.	पारशिवनी	३१. विश्रामगृह, पारशिवनी [जिल्हा परिषद]. ३२. पेंच विश्रामगृह, नवेगांव खैरी [नागपूर पाटबंधारे प्रकल्प].

१.	२	३
१०. मौदा	३३. विश्रामगृह, माथनी [जिल्हा परिषद].	
११. उमरेड	३४. विश्रामगृह, उमरेड [सा.बां. विभाग].	
१२. भिवापूर	३५. विश्रामगृह, भिवापूर [सा.बां. विभाग].	
	३६. विश्रामगृह, बोटेझरी [वन विभाग].	
	३७. विश्रामगृह, नवेगांव [वन विभाग].	
१३. कुही	३८. विश्रामगृह, कुही [जिल्हा परिषद].	
	३९. विश्रामगृह, आंभोरा [जिल्हा परिषद].	

- आधार :
- १] सार्वजनिक बांधकाम विभाग, नागपूर
  - २] महानगरपालिका, नागपूर.
  - ३] जिल्हा परिषद, नागपूर.
  - ४] पाटबंधारे विभाग, नागपूर.
  - ५] महाराष्ट्र राज्य पर्यटन महामंडळ, नागपूर.
  - ६] वन विभाग, नागपूर.
  - ७] राष्ट्रीय महामार्ग, उपविभाग, १३, ४९ व ५४, नागपूर.

रेल्वे स्थानकांची तालुकावार यादी [३१.३.१९८७ या दिवशीची]

जिल्हा : नागपूर.

अ. क्र.	तालुका	रेल्वे स्थानकाचे नांव	रेल्वेचा प्रकार	रेल्वेचे क्षेत्र विभाग
१	२	३	४	५
१.	नागपूर	१] इतवारी, २] कलमना, ३]नागपूर ४] अजनी, ५] खापरी, ६] गुमगांव, ७] बोरखेडी, ८] बुढीबोरी, ९] भरतवाडा १०] गोधणी, ११] भाडेवाडी.	→ रूंद मार्ग → " " अरुंद मार्ग	दक्षिण-पूर्व रेल्वे मध्य रेल्वे दक्षिण-पूर्व रेल्वे
२.	हिंगणा	-	-	-
३.	कामठी	१] कामठी	रूंद मार्ग	दक्षिण-पूर्व रेल्वे
		२] दिघोरी, ३] कोराडी, ४] खापरखेडा	अरुंद मार्ग	" "
४.	काटोल	१] काटोल, २] भेटपांजरा, ३] कळभा, ४] सोनखांब	रूंद मार्ग	मध्य रेल्वे
५.	नरखेड	१] नरखेड, २] तीनखेडा	रूंद मार्ग	" "
६.	सावनेर	१] पिपळी, २] पाटणसावंगी ३] टाकळी [भसाळी], ४] मालेगांव, ५] सावनेर, ६] केळवद, ७] खापा	अरुंद मार्ग	दक्षिण-पूर्व रेल्वे
७.	कळमेश्वर	१] कळमेश्वर, २] कोहळी	रूंद मार्ग	मध्य रेल्वे
८.	रामटेक	१] रामटेक, २] मनसर	" "	दक्षिण-पूर्व रेल्वे
९.	पारशिवनी	१] कन्हान २] डुबरी खुर्द	" "	" "
१०.	मौदा	१] सालवा, २] चाचेर, ३] थारसा ४] खेराल, ५] खान.	" "	" "
११.	उमरेड	१] उमरेड, २] ब्राम्हणी	अरुंद मार्ग	दक्षिण-पूर्व रेल्वे
१२.	भिवापूर	१] भिवापूर [कारगांव], २] ठाणा	" "	" "
१३.	कुही	१] तितूर, २] माळणी, ३] कुही ४] मोहदरा.	" "	" "

टिप : नागपूर व उमरेड ही दोन्ही स्थानके रूंद व अरुंद रेल्वे मार्गाने मध्य रेल्वे व दक्षिण-पूर्व रेल्वे क्षेत्र विभागाशी जोडलेले आहे.

आधार : भारतीय रेल्वेचे वेळापत्रक.

तक्ता क्रमांक १५.१०

१७८

निवडक निर्देशांकांचा कल

जिल्हा :- नागपूर

अ. क्र.	वाच	प्रमाण	१९५०	१९६०	१९७०	१९८०	१९८१	१९८२	१९८३	१९८४	१९८५	१९८६
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.

एक क्षेत्रात आणि लोकसंख्या १९५१, ६१, ७१, ६१

१. क्षेत्रात	चौ. कि. मी.	१९३०	१९३०	१९३८	१९३८	१९३१	१९३१	१९३१	१९३१	१९३१	१९३१	१९३१
२. लोकसंख्या	हजारांत	१२१३	१५१२	१९४२	१९४२	२५८९	२५८९	२५८९	२५८९	२५८९	२५८९	२५८९
३. लोकसंख्या घनता	द. चौ. कि. मी.	१२४	१५२	१९६	१९६	२६०	२६०	२६०	२६०	२६०	२६०	२६०
४. शेतकाम करणा-या शेतमजुरीसह एकूण काम करणा-या लोकसंख्या	क्षेत्रातील लोकसंख्या	उ. ना.	५३.७३	५०.०९	५०.०९	४७.०५	४७.०५	४७.०५	४७.०५	४७.०५	४७.०५	४७.०५

दोन शोती आणि ओलीत

१. जंगलाखालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	१३३	१८४	१८३	१८३	१८३	५८	१६३	१७५	१७१	उ. ना.
२. शोतीयोग्य क्षेत्र	"	७७८	७३२	६२३	६१३	६३१	७२८	६७४	६५९	६७८	उ. ना.
३. मृत्येक शोती करणा-या व्यक्तींमार्फत शोती योग्य क्षेत्र	हेक्टर	उ. ना.	१.४	१.८	१.४	१.५	१.८	१.६	१.४	१.६	उ. ना.
४. लागवडीखालील एकूण क्षेत्र	हजार हेक्टर	४७७	५३८	५५७	५६०	५६६	५६४	५७३	५७६	५७४	उ. ना.
५. लागवडीखालील क्षेत्रांचा निव्वळ	"										
अ) अन्नधान्याखालील	"	४५४	५३१	५४३	३६२	३७५	३७०	३८१	३८४	३७६	उ. ना.
ब) उसाखालील	"	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	-	-	-	-	x	उ. ना.
क) मूडूमूगाखालील	"	३	५	१४	१३	१२	११	१३	१३	१४	उ. ना.
ड) कापसाखालील	"	४१	७०	९३	८०	७९	७०	७७	७२	७१	उ. ना.
६. मृत्येक शोतीकाम करणा-या व्यक्तींमार्फत नसलेले निव्वळ क्षेत्र	हेक्टर	उ. ना.	०.७६	१.६	१.२	१.२	१.२	१.३	१.२	१.२	उ. ना.
७. नसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची शोकडा प्रमाण	०. ६७	१. ६०	२. ५३	११. ०८	६. ११	४. ५०	५. ३३	५. ९८	६. ३२	उ. ना.	
एक शोती अधिक देवा लागवड केलेल्या क्षेत्राचे शोकडा प्रमाण											

क्रमशः

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
दोन	८. ओलीताखालील एकूण क्षेत्र	हजार हेक्टर	२४	२७	३२	५८	६१	५६	६५	६७	७५	उ. ना.	
	९. लागवडीखालील एकूण क्षेत्राशी ओलीताखालील एकूण क्षेत्राचे प्रमाण.	शेकडा प्रमाण	५.१	५.२	७.३	१०.३	१०.७०	९.९३	११.३४	११.६६	१३.१०	उ. ना.	
	१०. निव्वळ ओलीताखालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	२४	२७	३७	४३	४८	४९	५०	४९	५६	उ. ना.	
	११. कालव्याने केलेले ओलीत क्षेत्र	—"	३	६	१०	१९	२२	२४	२४	२४	२७	उ. ना.	
	१२. विहीरीने केलेले ओलीत क्षेत्र	—"	१४	१४	१९	२५	२६	२५	२५	२६	२९	उ. ना.	
	१३. इतर साधनांनी केलेले ओलीत क्षेत्र	—"	६	८	९	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	
	१४. मुख्य पिकाखालील ओलीत क्षेत्र												
	अ] अन्नधान्ये	हजार हेक्टर	१४	१५	१५	४०	४२	३५	४२	४५	५२	उ. ना.	
	ब] ऊस	हेक्टर	—	—	—	२०१	२३८	२८३	२१२	२००	३२१	उ. ना.	
	क] भुईमूग	हजार हेक्टर	—	—	—	—	५	—	३	—	५	उ. ना.	
	ड] फळे व भाजीपाला	—"	उ. ना.	उ. ना.	१	१४	१५	१७	१७	१८	१७	उ. ना.	
	ई] कापूस	—"	—	—	२	१	१	२	१	२	१	उ. ना.	
तीन	मृदसंधारण कामे												
	अ] बाधबंदिस्त केलेली जमीन	हजार हेक्टर	उ. ना.	उ. ना.	२२	७	६	—	—	—	—	—	
	ब] मजगी केलेली जमीन	—"	—	—	—	१	१	—	—	—	—	—	
	क] जमीन सुधारणाखालील क्षेत्र	—"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
चार	शेतीची अवजारे												
	१] नांगर अ] लाकडी	हजारांत	[१९६१]	[१९७२]	५	५	[१९७८]	[१९८२]	—	—	—	—	
			७०	६१			७४	७२					
	ब] लोखंडी	—"	२	४	५	५	४	५	—	—	—	—	
	२] तेलावर चालणारे शेतीचे पंप	हजारांत	१	२	५	५	२	३	—	—	—	—	
	३] वीजेवर चालणारे शेतीचे पंप	—"	२	८	५	५	१५	१८	—	—	—	—	
	४] अ] शक्तीवर चालणारे उसाचे चरक	हजारांत	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	ब] बैलांच्या मदतीने चालणारे उसाचे चरक	—"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
<u>पंच</u>	<u>पशुधन</u>											
	१. एकूण पशुधन	हजारांत	८१३	८७१	x	x	९९८	१७७०	-	-	-	-
	२. पुत्येक बैलजोडीमागे निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र [तीन वर्षावरील बैल]	हेक्टर	५.०४	५.१०	x	x	४.८६	४.७३	५.०९	५.१३	४.९९	उ. ना.
	३. कोंबडयो	हजारांत	२२०	२३७	x	x	३३५	३७७	-	-	-	-
<u>सहा</u>	<u>मत्स्यव्यवसाय</u>											
	१. गोड्यापाण्याचे मत्स्य उत्पादन	मे. टन	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	९२६	९९०	९९०	११००	११००	२६९७	३४१९
<u>ज्ञान</u>	<u>कारखाने व कामगार</u>											
	१. चालू कारखाने	संख्या	[१९५१]	[१९६१]	[१९७१]	[१९८०]	[१९८१]	[१९८२]	[१९८३]	[१९८४]	[१९८५]	[१९८६]
			उ. ना.	२८४	४२६	४५९	५३२	७४८	७८४	९३१	९६९	१०८२
	२. कामगारांची कामावरील उपस्थिती	संख्या	उ. ना.	३२	२५	३६	३९	३५	४३	४८	४८	४७
	३. दरलाख लोकसंख्येमागे नोंदणीकृत कारखान्यामागे कामगार.	हजारांत	उ. ना.	२५८६	१६४९	१८३६	१५०६	१३४९	१६६७	१८५४	१८५४	१८७५
<u>आठ</u>	<u>वीज</u>											
	१. विजेचे उत्पादन	मि. की. वॅ. तास	उ. ना.	उ. ना.	५४४	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	२. विजेचा वापर.	दशलक्ष कि. वॅट तास	उ. ना.	२२	२७७	६०५	५६६	१९८	२६१	३०५	५६५	४९७
	३. विजेचा पुरवठा झालेली शहरे	संख्या	२	९	१२	१३	१६	१६	१६	१६	१६	१६
	४. विजेचा पुरवठा झालेली खेडी	संख्या	११	७८	६५५	१३०९	१५२८	१५८७	१६२५	१६९१	१७५०	१८७४
<u>नऊ</u>	<u>सहकार</u>											
	१. सहकारी संस्था											
	अ] कृषिपत संस्था	संख्या	२४४	८२९	६४३	६११	६००	६०४	६०४	६०४	६०८	६०८
	ब] कृषि बिगर पतसंस्था	संख्या	२४४	५२०	११३	२०४	२११	२१४	२२३	२७१	३०२	३१७
	क] बिगर कृषि बिगर पतसंस्था	संख्या	उ. ना.	उ. ना.	११७५	१३००	१५७३	१४९६	१५७४	१६२५	१७८५	२०७७

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
नऊ सहकार												
२) सभासदांची संख्या												
अ] कृषि प्रतसंस्था	संख्या	हजारांत	उ. ना.	उ. ना.	८९	१२९	१४४	१४९	१५२	१६२	१६३	१६६
ब] कृषि बिगर प्रतसंस्था	-	" -	उ. ना.	उ. ना.	१३	३०	१३	३७	३८	३९	४०	६३
क] बिगर कृषि बिगरप्रतसंस्था-	" -	" -	उ. ना.	उ. ना.	७८	११९	३५२	३०३	१५२	१५८	१५२	१८५
३) खोळते भांडवल												
अ] कृषि प्रतसंस्था	रुपये	हजारांत	उ. ना.	उ. ना.	११२९६१	१२४५२७	१५११४५	३८५७०४	४१६६६३	४२०९२८	५४२५६६	६६५३४५
ब] कृषि बिगर प्रतसंस्था	-	" -	उ. ना.	उ. ना.	३१०३९	३६३७९	१७३८२	२१३६३०	१९०४७६	१९६१४२	२५३७३२	८९९५२८
क] बिगर कृषि बिगरप्रतसंस्था-	" -	" -	उ. ना.	उ. ना.	१३०२२७	४४१४७०	५०६६३८	३००५६५	३५२९६९	३७००५६	४६४०३३	९५९५७४
४) दिलेले कर्ज												
अ] कृषि प्रत संस्था	रुपये	हजारांत	उ. ना.	उ. ना.	१०७१८५	३५६३८	४४०२३	१७०४३९	१९२७१४	२२१०६१	२२५३६९	१८७७७०
ब] कृषि बिगर प्रत संस्था	-	" -	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
क] बिगर कृषि बिगर प्रतसंस्था-	" -	" -	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
दहा शिक्षण												
१) प्राथमिक	अ] संस्था	संख्या	३२३	६५९	१७७८	१७९६	१७९६	१८८३	१८८५	१८८५	१९८४	२०००
	ब] विद्यार्थी	हजारांत	४९	७३	२१६	३२८	३२८	३३६	३४१	३४१	४००	३२५
	क] शिक्षक	हजारांत	१	२	७	८	८	८	८	८	९	१०
२) ह्युयम	अ] संस्था	संख्या	६३	८३	२८९	३०३	३०३	३०८	३३३	३३३	४६९	४७६
	ब] विद्यार्थी	हजारांत	२५	४३	१२८	२०५	२०५	२२८	२३३	२३३	२७८	२९४
	क] शिक्षक	हजारांत	१	२	५	७	७	७	७	७	९	९
३) उच्च शिक्षण												
	अ] संस्था	संख्या	उ. ना.	उ. ना.	२२	२४	२५	२५	२८	३४	३२	३२
	ब] विद्यार्थी	हजारांत	उ. ना.	उ. ना.	२१	३१	४७	६१	४१	४५	५२	५१
	क] शिक्षक	हजारांत	उ. ना.	उ. ना.	२	३	२	३	३	४	२	२

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
दहा शिक्षण												
४] साक्षरतेचे प्रमाण												
अ] पुरुष	शेकडा प्रमाण	x	४८.१	५६.१	५६.१	x	६३.७४	६३.७४	६३.७४	६४.७४	६३.७४	
ब] स्त्रिया	—"	x	३१.३	३३.५	३३.५	x	४४.६२	४४.६२	४४.६२	४४.६२	४४.६२	
क] एकूण	—"	x	३५.१	४५.२	४५.२	x	५४.५६	५४.५६	५४.५६	५४.५६	५४.५६	
५] ६ ते ११ वयोगटातील शाळेत जाणा-या मुलांचे प्रमाण												
अ] मुले	शेकडा प्रमाण	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
ब] मुली	—"	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
क] एकूण	—"	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
६] ११ ते १४ वयोगटातील शाळेत जाणा-या मुलांचे प्रमाण												
अ] मुले	शेकडा प्रमाण	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
ब] मुली	—"	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
क] एकूण	—"	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
अकरा सार्वजनिक आरोग्य												
१] दवाखाने	संख्या	२९	६७	१२५	१४०	१३७	१४७	१४७	१४७	१४७	१२३	१३४
२] रुग्णालये	—"	७	१०	२०	२३	२४	२४	२५	२५	२५	२७	२३
३] प्राथमिक आरोग्यकेंद्रे	—"	उ. ना.	उ. ना.	१३	१३	१३	१३	२६	३२	४०	४१	
४] खाटांची संख्या	—"	८८५	१५६७	१८४६	४२७५	४५४३	५१५४	४४६१	४६२१	५२३१	४५६८	
५] दरलाख लोकसंख्येमागे खाटांची संख्या	—"	७२	१०३	२५	२२०	१७५	१२८	१७२	१७८	२०२	१७६	
६] उपचार केलेले रुग्ण												
अ] बाह्य रुग्ण	हजारांत	५७७	१२३०	२२३२	४५०३	५५३२	५४६०	४२२३	४७७४	४१४३	३६२१	
ब] आंतर रुग्ण	हजारांत	१	३०	६२	५३२	१७६	२३७	२३२	२३२	७१५	३७३	
७] जन्म दर	दर हजारी	३७	२८	उ. ना.	२०.८	१८.७	१७.४	१८.२	[१२८५]	उ. ना.	उ. ना.	
८] मृत्यु दर	दर हजारी	२७	२४	उ. ना.	६.७	५.४	६.२	५.८	[१२८५]	उ. ना.	उ. ना.	

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
द्वारा वाहतूक आणि दळणावळणी	कि. मी.											
१] रस्त्यांची लांबी [नगरपरीषादेचे वगळून]	कि. मी.	६३३	७४५	११५२	३६८३	३१३३	३२४६	३३८५	३४९२	३९१९	४०९९	
२] शांभार चौ. कि. मी. क्षोत्राकड्या मागे असणारी रस्त्यांची लांबी	- " -	६	८	१२	३७	३२	३३	३४	३५	३९	४२	
३] दरलाखा लोकसंख्येमागे असणारी रस्त्यांची लांबी.	- " -	५१	४९	६०	१४२	१२१	१२५	१३१	१३५	१५१	१८९	
४] रेल्वे मार्गाची लांबी	- " -	३२२	३२२	३४३	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३८३	
५] डाकघारे	संख्या	१६६	१५६	२६७	३७२	३४४	३४४	३४४	३७२	३७४	३२३	
६] तारघारे	संख्या	२	३३	४७	७१	७१	७६	७६	७६	७६	६०	
तेरा स्थानिक स्वराज्य संस्था												
१] पंचायत समिती	संख्या उ. ना	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३
२] ग्रामपंचायत	संख्या	२१	१२६	६५२	६२२	७०१	७०५	७२१	७२२	७२२	७२३	
३] नगरपरीषाद [महानगरपालिका वगळून]	संख्या	२	१०	११	११	११	११	११	११	११	११	
४] कटक मंडळ	संख्या	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	
चौदा इतर	[१२५१] [१२६१] [१२७१] [१२८१] [१२८२] [१२८३] [१२८४] [१२८५] [१२८६]											
१] अधिकाऱ्यांची संख्या	संख्या	२४	३०	८०	१४८	२०२	२२८	३०४	३०७	३१३	उ. ना.	

टीप :- x ह्या विन्द्याने दर्शविलेली माहिती ही परिमाणाच्या निम्त्यापेक्षा कमी आहे असे समजावे.
 आधार:- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.